

TUĐI ŽIVOT

telenovela

MARINA VUJČIĆ

SADRŽAJ

Ništa nije slučajno	2
U potrazi za stavom	5
Dupla kava i zeleni čaj	8
Duhovna logistika	14
Romantizam u prozorčiću	18
Mentalna terapija	31
Soundtrack za dan	37
Nekoliko ulica samoće	41
Fantomska bol	43
Duhovni leptirići	47
U borbi za znamenke	50
Hitna intervencija	56
Virtualna intuicija	61
Kad se to dogodilo?	66
Princ na Harley Davidsonu	72
Skromno obilje	76
In vino veritas	81
Višak tuđe sreće	89
Izlazna strategija	93

Nelogičnim putem	98
Mutne staklenke	102
Posrnule djevojke	105
Dvadeset i osam sinonima	110
Posuđena junakinja	113
Buduće fotografije	117
Ljubav prema potencijalnu	122
Ofelijin pokušaj	125
Složenac od tikvica i sira	130
Stvaralački mazohizam	136
Nagle odluke	139
Pod izlikom istraživanja	143
Korak u stvarnost	148
Ljubav u ilegali	156
Tajne rečenice u mislima	162
Jer ja to zaslužujem	165
Tko je sretnik	170
Na tajnom zadatku	173
Još malo patetike za kraj	181
Prevarena stvarnost	184
Čipkasti kompleć	188

Točka na dan	193
Javna tajna	196
Time se hranim	200
Zeleno svjetlo za strast	202
Sol na ranu	206
Neugodna istina	209
Jednom su se voljeli	215
Lakoća virtualnog izbora	221
Svjetlo ili sjena	225
U potrazi za cjelinom	231
Hepilog	237
O autorici	240
Impresum	241

Književnost je najugodniji način da se zanemari život.

Fernando Pessoa, Knjiga nemira

NIŠTA NIJE SLUČAJNO

Kad je alarm ujutro zazvonio, sanjala sam da potpuno gola kupujem hranu u trgovačkom centru. Trebalo mi je vremena da shvatim da nisam tamo, u snu, gola, nego u svom krevetu, u plavoj flanelskoj pidžami s oblačićima koju sam lani dobila od tate za rođendan. Čak ni osjećaj topline te pidžame, zbog koje sam se i u trideset drugoj znala osjećati kao tatina mala djevojčica, ni mekoća pokrivača, ni šum vodokotlića iz susjednog stana koji se kao i svakog jutra oglasio oko sedam, nisu me mogli uvjeriti da više nisam u onom golemom samoposluživanju u kojem se svi zlobno cerekaju buljeći u moju golotinju. Nikad se prije nisam osjećala tako bespomoćnom, nezaštićenom i jadnom kao u tom snu. Ljudi su toliko besramno i nasilnički zurili u mene da mi se činilo kako mi njihovi pogledi prodiru i ispod kože, do unutrašnjih organa koje bi, da je san potrajao, sigurno rastrgnuli svojim iskešenim zubima i zašiljenim noktima. Da sam nakon buđenja imala koga zagrliti, nekoga tko bi me brže od mene same uvjerio da je to bio samo san, možda ne bih toliko drhturila od jeze koju su ti prizori u meni pokrenuli. Ovako sam neko vrijeme mrcvarila jastuk, zatvorenih očiju strahujući što ću ugledati kad ih otvorim. Tko zna, možda sam još uvijek *tamo*, i možda je osjećaj pidžame koja se na lijevoj nozi zarolala do koljena samo moja uobrazilja, izazvana pustom željom da, umjesto tamo, budem u svom krevetu?

Iako se radilo o prizorima koje bi svatko normalan, ili barem svatko tko imalo vodi računa o tome kako će započeti dan, želio što prije zaboraviti, ja sam ih iza zatvorenih kapaka svom silom nastojala prizvati u sjećanje. Još kao djevojčicu uvjerali su me kako se san, baš kao fotografije na filmu koji neoprezno izvadiš iz fotoaparata, izbriše ako ujutro pogledaš kroz prozor prije nego ga se prisjetiš. U to sam toliko čvrsto vjerovala da sam bila posve sigurna da su svi oni snovi kojih se ne sjećam nepovratno izgubljeni samo zato što sam ih prije prisjećanja neoprezno izložila svjetlu dana. Ovo je nesumnjivo bio san u kojem se krije gomila skrivenih poruka, i ako je suzdržavanje od pogleda kroz prozor sve što trebam napraviti da shvatim njegovu simboliku – onda mi ne preostaje drugo nego analizirati ga prije ustajanja, koliko god neugodan bio.

Kad bolje razmislim, sve je u tom snu bilo obrnuto od moje stvarnosti. S tim bi se složili svi koji me poznaju. Na primjer, nikad ne kupujem u velikim samoposluživanjima trgovačkih centara – mali dućan u prizemlju zgrade sasvim dobro pokriva moje prehrambene potrebe. Osim toga, u kolicima su bile stvari koje ja nikad ne bih kupila. Iz njih su stršali repovi poriluka, a ja poriluk ne mogu smisliti! I ne samo poriluk. Bile su tu i žitne pahuljice, glavice

brokule, vrećice s grejpom i limunom, boce negazirane vode i tetrapaci sojinog mlijeka, paketići heljde, tofua, ječma i crvene leće... ukratko, obilje zdrave hrane koju ja, jednostavno rečeno – prezirem!

Kakvo tumačenje uopće mogu izvući iz činjenice da sam u snu gurala hranu koju ne jedem, da sam kupovala gdje inače ne kupujem, da sam na glavi imala tek ostatke svoje duge kovrčave kose koja je izgledala kao da me netko ošišao na spavanju, i da sam, uza sve te nelogične činjenice, bila posve gola, izložena poruzi i prijetnjama gomile? Užas! Da me alarm nije probudio, vjerojatno bih odsanjala još i poniženje na blagajni, gdje bi se sasvim sigurno ispostavilo da uopće nemam čime platiti sve to što sam gurala u kolicima. Ruku na srce, to nije bio san nego prava noćna mora! I to baš prije sastanka na kojem bih morala zračiti samopouzdanjem i kreativnim optimizmom koji i druge mora uvjeriti da znam što radim i što hoću.

To da znam što radim, bilo je daleko od istine. Sigurno je i san došao kao opomena da prestanem druge, ozbiljne ljude uvlačiti u svoje nepromišljene odluke koje donosim kad podlegnem naletima samouvjerenosti. Što mi je, na primjer, trebala cijela ta priča sa scenarijem? Javim se na natječaj za sinopsis za dramsku seriju kao da je to najprirodnija stvar na svijetu, kao da cijeli život i ne radim ništa drugo nego pišem scenarije, i tek kad se cijela stvar pokrene, počnem razmišljati jesam li tome uopće dorasla. Nije čudo da sanjam kako me zlobna svjetina želi ismijati, poniziti i naposljetku rastrgnuti, kad se sama izlažem i guram negdje gdje mi, sudeći po noćnoj mori s kojom sam se probudila, očito nije mjesto.

Nisu mi se sviđale sve te misli koje je san u meni pokrenuo. Malo zdrave nesigurnosti je u redu, ali neću valjda dopustiti da me jedan ružan san ozbiljno pokoleba? Koliko god sam truda neposredno nakon buđenja ulagala u spašavanje slika sna, sad sam još više truda ulagala u nastojanje da ih se riješim. Prvo sam stala pored prozora da svjetlost poništi i zadnje ostatke neugodnih prizora. Zagreb se budio, vlažan od noćne kiše, pa sam otvorila prozor puštajući njegovu svježinu da istjera iz sobe ustajale slike noćne more dok se ja tuširam.

Nije mi preostalo drugo nego uhvatiti se za spasonosnu misao kojom sebi uspijevam objasniti sve neobjašnjivo i za kojom posegnem uvijek kad mi se čini da sama ne utječem baš previše na stvari koje mi se događaju. Malen, jednostavan zaključak koji sam usvojila kao osobnu religiju koja sve objašnjava. *Ništa nije slučajno*. To je moja mantra za izbjegavanje racionalnosti. Uхватила sam se za nju i tada, pod tušem, razmišljajući kako nikako ne može biti slučajan način na koji je cijela priča sa serijom započela. Ne može biti slučajno da sam

baš ja toga dana bila u smjeni na svom radnom mjestu u časopisu „Vrijeme“ i da sam, iako tekstove uvijek lektoriram u Wordu, prije nego ih prepustim grafičarima, taj tekst lektorirala izravno na prelomljenoj stranici jer je autor debelo kasnio s predajom. Ne može biti slučajno da je na toj istoj stranici, tik uz tekst, bio otisnut oglas u kojem producentska kuća „Kadar“ raspisuje natječaj za sinopsis za dramsku seriju. Oglas za natječaj uz tekst koji govori o ljubavnim vezama začetim na internetu – to nikako nije moglo biti slučajno! Shvatila sam tu blizinu članka i oglasa vrlo osobno – kao poruku koja me se tiče. U mom nezasitnom umu baždarenom za fikciju cijeli taj spoj odmah je proizveo viziju mnogih plaćenih rata stambenog kredita koje su mi zadnjih godinu dana žderale više od polovice prihoda. I neka mi onda netko kaže da je sve to bilo slučajno!

Nakon tuširanja smučkala sam nesicu s toplom vodom izravno iz pipe. Uvijek to radim. Nikad mi nije bilo jasno zašto ljudi čekaju da voda zavri, da bi onda opet čekali da im se kava ohladi. Dok sam pijuckala mlaku kavu nalakćena na kuhinjski stol tako da okvir prozora iz moje perspektive zahvaća više neba a manje okolnih zgrada, i dalje sam razvijala svoju teoriju neslučajnosti. Istina je da je taj sinopsis koji sam u dahu napisala bio proizvod mog literarnog, ili bolje reći – egzistencijalnog avanturizma, ali ne možemo zaniijekati čudne okolnosti u kojima sam uopće došla na ideju da ga napišem. Ni to što sam na natječaju prošla, ne može biti slučajno. Zašto je priča o ženi koja riskira brak zbog virtualne veze producenta baš tako pogodila u žicu da je odlučio naručiti scenarij od jedne Sare Lukas, anonimne lektorice koja nema scenarističkog iskustva? Budući da ni to, sasvim sigurno, nije bila stvar slučajnosti, nemam se što opterećivati suvišnim pitanjima i nagađanjima. Odradit ću taj razgovor s redateljem koji je producent dogovorio, a onda ću se dalje suočavati sa stvarima kako se budu događale. Uostalom, ako se sve ionako događa s razlogom, uklopljeno u neku višu ravnotežu na koju sama baš nemam preveliki utjecaj, što onda imam toliko analizirati i komplicirati? Proglasila sam zabranu na sve misli koje uznemiruju i odlučila započeti svoje jutro ispočetka.

U POTRAZI ZA STAVOM

Volim čitati uz jutarnju kavu jer mi se onda čini kao da dan ne započinjem sama. Pustiti pokoji književni lik u svoje jutro, tek toliko da stvarnost malo razblažim fiktivnim svjetovima, moj je najdraži ritual. Mjesec dana ranije kupila sam na Interliberu „Priču o M.“ domaće autorice koju prije toga nikad nisam čitala, i sad sam posegnula za tom knjigom ne bih li njome popravila krivo započeto jutro. Na trenutak sam se pokolebala kad sam već na prvoj stranici shvatila da knjiga, baš kao i moje jutro, započinje noćnom morom! Glavna junakinja sanja da su joj cijelu sobu naselili zečevi i da ih je pun krevet, fotelja i košara za rublje. Vjerojatno bih odustala da nisam odmah požurila zaključiti kako i to što sam posegnula baš za tom knjigom među stotinama drugih mora biti s nekim razlogom! Srknula sam novi gutljaj kave i hrabro nastavila s čitanjem. Junakinja romana odmah mi je postala bliska i ja sam joj širom otvorila vrata svoga jutra. Dok sam popila kavu, nas dvije, M. i ja, već smo na neki način bile prijateljice koje zajedničkim snagama svladavaju izazove dana.

No bilo je već osam sati i morala sam požuriti ako ne želim zakasniti na sastanak s redateljem. Ubacila sam knjigu u torbu s nejasnim planom odgođenog čitanja, uskočila u svoje omiljene traperice, u svoje jedine čizme s visokom petom i navukla crnu dolčevitu. Skupila sam kosu u rep, kao i obično odustala od šminkanja, i bacila još jedan pogled u ogledalo pokušavajući naslutiti kakav ću dojam ostaviti na redatelja.

Iako mi stalno govore da ostavljam dojam samouvjerenosti, ja to u zrcalu nikad ne vidim. Dobro, nije mi mrzak moj odraz i ne zamjeram ništa osobito Majci Prirodi i genskim zapisima koji su definirali moj fizički oblik, ali iza toga postoji cijeli jedan zbunjujući svemir u koji je druge teško uvjeriti. On prelazi granice tijela koje se naizgled skladno giba svijetom, i s njim nije uvijek lako izaći na kraj.

Katkad me zbunjuje činjenica da nas drugi vide kroz sve to izvanjsko, u čemu ne sudjelujemo s toliko strasti i intenziteta. Pojavimo se u tom danu negdje vani i predstavljamo ljudima svoj fizički oblik, svoje stvarne konture iz kojih je oduzeto gotovo sve što nas doista čini osobom. Možemo stajati u nekom redu u banci, ili birati kruh u pekarnici, ili čekati na semaforu da se upali zeleno, ili plaćati kreditnom karticom nove cipele, ili se nasmijati nekome nepoznatom u prolazu; možemo govoriti općim jezikom koji većina drugih razumije, a opet... drugi će suditi o nama ne uzimajući u obzir sve one slojeve svijesti u kojima se zapravo koprcamo dok pronosimo svijetom svoju fizičku pojavnost. Toga jutra bilo mi je drago da je tako jer mi je

bilo važno djelovati sigurno i prikriti pravo stanje stvari u nutrini – sumnju u vlastite potencijale, u sposobnost da opravdam samouvjerenost kojom sam se prijavila na natječaj na kojem, ako ćemo iskreno, uopće nisam očekivala pobijediti.

Prođe li sastanak s redateljem kako treba, „Kadar“ će od mene naručiti scenarij za deset epizoda urbane drame u kojoj internetska ljubav izaziva krah jedne obitelji. Producent mi je u telefonskom razgovoru rekao da su u mom sinopsisu prepoznali *veliki potencijal* i da bi bilo dobro da o seriji porazgovaram s budućim potencijalnim redateljem, *kako bismo uskladili svoje kreativne vizije*. Moj prvi redatelj moje prve serije – nad tom činjenicom mogla sam se lijepo zamisliti. Mogla bih, zapravo, prema njemu imati dva stava. Stav „a“ temeljio se na zahvalnosti što se netko uopće potrudio pročitati dvadeset stranica mog zbrčkanog sinopsisa za deset epizoda serije koja se možda i neće snimati, a stav „b“ na činjenici da čovjek *meni* treba biti zahvalan za budući redateljski honorar, koji nikad neće zaraditi ako ja ne napišem scenarij. Trebala sam tijekom vožnje prema centru zauzeti jedan od ta dva stava. Zapravo... tri, jer postojao je i stav „c“, temeljen na obrambenoj strategiji izazvanoj slutnjom da bi on mogao predložiti da tih deset epizoda razvučemo na barem sto četrdeset. Ne samo zato što su sapunice u modi, nego i zato što se redateljski honorari ugovaraju po epizodi. Rezervni, obrambeni, stav postojao je i zbog slutnje da je producent možda dogovorio ovaj razgovor i zato da redatelj, za svaki slučaj, prije nego me pozovu na potpisivanje ugovora, procijeni moj autorski potencijal i, možda, opće stanje duha – da se uglednoj producerskoj kući ne dogodi neka luđakinja koja će kasnije tražiti honorar za neupotrebljiv scenarij. Kako god bilo, toga jutra bila sam na ispitu, a prolaz je velikim dijelom ovisio o tome kakav ću stav zauzeti na prvom sastanku s redateljem i kakav ću dojam ostaviti na njega.

Vožnja iz zapadnog dijela grada prema centru Zagreba u pola devet ujutro odlična je prilika za definiranje stava jer to zapravo uopće nije vožnja – to je polagano povremeno kretanje nakon duljih razdoblja nepomičnosti. I baš sam mislila, dan prije, kad u žaru *dedlajna* za jednu lekturu nisam stigla misliti o tom sastanku, kako će jutarnje miljenje prema gradu biti idealna prilika za to. Tako bi i bilo da nisam doma počela čitati knjigu. U toj vožnji prema centru nisam se mogla odvojiti od likova „Priče o M.“, a osobito od M., koju sam na prvi čitalački pogled zavoljela. Otkriće da, makar i u književnosti, postoji žena koja danju spava a noću piše knjige o sirenama koje na kontinentu mogu preživjeti samo ako stalno leže u kadi s posoljenom vodom i koja o muškarcima priča tonom eseja, naglo me oraspoložilo. Što god ono drugo dvoje o njoj mislili i pisali, ja sam bila na njezinoj strani. Redatelj, koji se sad već sigurno uputio prema Kazališnoj kavani, potisnut je u drugi plan. Jednostavno sam morala

do kraja pročitati zapis M.-ine prijateljice. Odbacila sam onu uobičajenu zavist koju osjećam prema svima koji su napisali nešto što sam zapravo *ja* trebala napisati i uživala u čitanju. Gotovo desetak stranica u Zagrebačkoj, dvije stranice Ulicom baruna Filipovića, tek nekoliko redaka u Slovenskoj, a u Deželićevoj je, srećom, zeleni val zbog gužve zakazao pa sam na svakom semaforu dobila priliku za koji odlomčić.

Slobodno parkirno mjesto u drugoj zoni gotovo mi se stvorilo pred nosom, pred kojim u tom trenutku nije bila „Priča o M.“ jer se spora kolona vozila ipak kretala prebrzo za čitanje. Parkirala sam i izračunala sam da imam još deset minuta pa sam odlučila još malo čitati u miru, bez straha da ću se zabiti u vozilo ispred sebe. U tih desetak minuta odlučila sam vjerovati svim trima likovima romana, iako je bilo nemoguće da svi govore istinu. Što se mene tiče, radilo se samo o tri različita doživljaja iste situacije. To je i u stvarnom životu dopušteno, te neškodljive doživljajne laži, a kamoli ne u literarnoj fikciji.

Prema toj prozi imala sam vrlo jasan stav, za razliku od stava prema redatelju koji sigurno već sjedi u Kazališnoj kavani. Možda je pet minuta šetnje Deželićevom do Kazališne dovoljno da ga u hodu definiram i da odlučim kako ću se postaviti? Da mu priznam da umirem od straha pred tim zahtjevnim scenarističkim zadatkom i zamolim ga za pomoć i savjet, ili da se pravim kao da znam što radim i kao da je napisati scenarij za mene gotovo isto što i napraviti kolač od jogurta? Naravno, postojala je i opcija „c“ – da zaboravim viziju plaćenih rata stambenog kredita i prepustim taj posao nekome drugome. Mogla bih, možda, „Kadru“ dobro prodati samo ideju, svoj sinopsis koji ih je tako zainteresirao, a scenarija neka se prihvati netko drugi? I to mi je palo na pamet u jednom trenutku slabosti, dok još nisam uskladila ritam svojih koraka i misli. Potpetice mojih čizama tapkale su mokrim pločnikom Deželićeve, a to je bio ritam koji smiruje. U svom hodu osjećala sam se tako pouzdano, tako usklađeno s ritmom vremena i univerzuma da sam već nakon nekoliko koraka pomislila: dovraga i preventivno definiranje stava. Intuicija je majka ženske mudrosti.

DUPLA KAVA I ZELENI ČAJ

Redatelj je sjedio uz prozor s pogledom na zgradu Hrvatskog narodnog kazališta. U desnoj ruci držao je cigaretu, a u lijevoj neku knjigu kojom je namjeravao ili: a) skratiti vrijeme mogućeg čekanja, ili: b) ostaviti dojam predanog umjetnika-intelektualca koji nadahnuće katkad otkriva u tuđim nadahnućima. A možda i: c) posuditi neki citat za naš budući razgovor. Približavajući mu se, intuitivno sam osjetila da je u pitanju ipak varijanta „b“. U mojim blic-predviđanjima, takozvanim *abeceovima* – kako ih je od milja zvala prijateljica Lucija – varijanta „c“ ionako nikad nije prolazila. Ona je uvijek bila samo mali nevjerojatni dodatak bez budućnosti koji je otkrivao moju simpatiju prema pomalo egzotičnim situacijama koje se u stvarnosti, nažalost, nikad ne događaju.

Onako izdaleka, redatelj je izgledao gotovo privlačno: ovlaš razbarušena poluduga kosa, višednevna brada kao naznaka lijenosti izazvane stvaralačkom zanesenošću, djelomično zakopčan sako od tamnosmeđeg samta ispod kojega je virila košulja neke neodređene boje, traperice i blijedoplavi šal nehajno okovraćen. Izgledao je prilično zanimljivo za jednog četrdesetogodišnjaka i da nije u cijelom tom stilskom paketu bilo neke očite poze, mogla bih mirne duše reći da je moj tip. Slaba sam na boemski izgled istinskih kreativaca, ali ovdje, u Kazališnoj, sjedio je tipičan primjerak isforsiranog imidža nehajnog umjetnika u kojem nije bilo ničeg iskrenoga. Čak je i pušio gestom glumljene zagledanosti u vlažnu scenografiju ulice, podižući svako malo pogled s knjige koja mu je u cijelom tom gotovo filmskom prizoru bila najvažniji rekvizit.

Trebala sam mu prići i predstaviti se. On se u ovom slučaju nije morao zamarati prepoznavanjem jer sam ja znala kako on izgleda pa je bilo prirodno da ja obavim identifikaciju. A znala sam jer je on, za razliku od mene, bio *afirmiran*. Dobro, možda je to ipak pogrešna riječ – nikako se nisam mogla dosjetiti kad je ono bilo kad je zadnji put režirao. Znam da se radilo o dokumentarcu o zagrebačkim parkovima, i moralo je biti prije najmanje četiri godine. Ali zato je bio na svim važnijim kulturnim zbivanjima i uvijek se nekako događalo da ga objektiv kamere ili fotoaparata registrira uz neku *doista* poznatu osobu uz koju se on u televizijskim priložima i na fotografijama u tračerskim novinama smješkao kao pravi blizak prijatelj.

Meni se nije tako nasmiješio. Kad sam mu prišla, odložio je knjigu na prazan stolac pored sebe, pružio mi ruku ustajući i uputio mi nedefiniran smijeh koji se na njegovu licu

zadržao tek na trenutak. Domahnuo je odmah zatim konobaru koji se stvorio kraj nas dok sam još otkopčavala kaput. Naručila sam zeleni čaj. Nije da ga volim, ali kad ne znam što bih s rukama, čaj mi dođe kao igračka zbog svih onih radnji koje uz šalicu čaja mogu obavljati. Sjeli smo.

- E... pa baš mi je drago... - rekao je.

- I meni - nasmiješila sam se.

- Dakle... „Tuđi život“.

- Mislila sam da bi to bio dobar naslov.

- Da... vidjet ćemo. Vidjet ćemo.

Smješkao se, ali nije gledao u mene, nego u vršak svoje dogorjele cigarete koju se svakog časa spremao ugaziti. Onda je proučavao pepeljaru, kao da u njoj traži zgodno mjesto na kojem će njegov opušak skončati. U tim pokretima, ili u tome što je slutilo na pokret, bilo je neke nedovršene patetike koju kao da nije do kraja uspio razraditi u vlastitom scenariju ponašanja. Zabavljalo me to, zapravo. Kad sam opuštena, sve mi je zabavno. A bila sam opuštena jer mi se gospodin redatelj zahvaljujući svojim gestama i držanju smanjio na svoju prirodnu veličinu pa nisam previše brinula o tome kakav ću dojam ostaviti na njega. Postao je u mojim očima ono što je vjerojatno i bio - Jadran Kirin, prosječan redatelj i prosječan muškarac.

- Nego...

S vremenom ću se naviknuti na te njegove tri točkice na početku svake rečenice. Stavlja ih je uvijek iza prve riječi, i to tako izražajno zastajkujući da ste te tri točkice mogli gotovo vidjeti u sugovorničkom međuprostoru. Doslovce sam se uplašila da će se konobar sapslesti o njih stavljajući nam piće na stol. Ipak, nije. Dupla kava i zeleni čaj preživjeli su moju vizualizaciju.

- ... ovo ti je prvi sinopsis? I da... mogu ti reći *ti*? Radit ćemo skupa, nema smisla da se persiramo.

- Ma naravno. *Ti* je OK. Da, ovo mi je prvi sinopsis.

Izvadila sam filter-vrećicu zelenog čaja iz omota i spremala se bućnuti je u vrelu šalicu.

- Pa... mogu ti reći... odlično! Odlično za prvi put.

- Hvala. Drago mi je da vam se sviđa.

- Hej... da *ti* se sviđa! - ispravio me žustro, dajući mi tako do znanja da se *vi* nikako ne smije ispriječiti između *nas*. A *mi* smo budući fenomenalan tim koji autorski potpisuje seriju „Tudi život“.

Gledala sam u svoju šalicu u kojoj su zeleni listići iz filter-vrećice počeli ispuštati neku nezelenu boju. Taj akvarel u šalici načas mi je odvratilo pozornost od redatelja i našeg dijaloga.

- Nego... na nekim pojedinostima u priči trebalo bi malo poraditi - umiješao se Jadran u moj čajni impresionistički trenutak.

- Naravno - pogledala sam ga u oči. - Imate li... *Imaš* li neke konkretne prijedloge?

- Vidiš... ova tvoja Irena... glavna junakinja... dobro si je postavila, ali fali joj *mesa*. Kad budeš pisala scenarij, moraš stalno na to paziti.

- Mesa?

- Mislim... *mesa* uvjerljivosti. Njezin je profil na prvu loptu utemeljen: udana žena koju monotonija svakodnevnice i potreba za pažnjom i nježnošću navodi prvo na virtualni, a onda na stvarni preljub... sve to štima, sve je dobro postavljeno, ali treba uvjerljivo dočarati taj svijet da bismo u njega povjerovali. Čitajući sinopsis, nisam se mogao oteti dojmu kako ti je taj svijet potpuno nepoznat i stran, da ništa od svega toga nisi doživjela, upoznala iz prve ruke.

- I nisam. Nikad nisam bila udana, ne znam kako je to prevariti muža, i ne tražim ljubavnike na internetu - požurila sam objasniti.

- Možda bi trebala - dodao je Jadran ozbiljno.

Budući da je to izgovorio bez uobičajene tri točkice, zazvučalo je drukčije, uvjerljivo zbog spontanosti kojom je izrečeno.

- Recimo... ona situacija u njezinu domu, kad servira večeru svojim ukućanima. Nakon te večere ide prvi put u stan svog ljubavnika.

- Da? - upitala sam, sad već ozbiljno iznenađena činjenicom da je on pažljivo pročitao sinopsis, i da je analizirao sadržaj razmišljajući o tome što bi trebalo poboljšati.

- Čovječe... nemoguće je da ona bude onako kul. Mislim... žena za koju znamo da nije po prirodi promiskuitetna spremna se prevariti muža, što može razoriti svijet kakav poznaje, a u prizoru koji prethodi tom kobnom susretu ona smireno servira klopku svojoj slatkoj dječici i svom mužu koji je svinja samo po tome što joj ne posvećuje dovoljno pažnje i vremena! Da bi ostala pozitivka, da bi je gledatelji i dalje voljeli kao u prve četiri epizode, moraš joj dati tu dimenziju emocionalne patnje koju proživljava jer će se sat vremena poslije poševiti s nekim tipom!

Izgovorio je sve to u dahu, grozničavo, gotovo vičući na mene, u redateljskom zanosu koji me nakon svih onih neprirodnih gesta i polurečenica nemalo iznenadio. Jadran je u mojim očima tada postao živo ljudsko biće, a ne tek slika koju je o sebi nastojao stvoriti. Čak sam se i malo sažalila nad njim jer mi je prošlo kroz glavu kako on u sebi vjerojatno osjeća kreativnu energiju kojom bi mogao realizirati u najmanju ruku „Twin Peaks“, a sad cijeli taj potencijal mora usmjeriti na nekakav tamo „Tuđi život“ scenaristice debitantice. Bilo je prigodne simbolike čak i u naslovu serije jer i on sam, eto, zapravo živi nečiji *tuđi* život – život koji životu kakav zaslužuje nije niti do koljena.

- Dobro, i što predlažeš? - upitala sam svog nesuđenog Davida Lyncha.

- Okusi to - rekao je, opet bez trotočja u izgovoru.

- Što da okusim? Preljub? Za to bih trebala prvo imati regularnog ljubavnika. Muža. Dečka. Nekoga.

- Mislim... osjeti sve to izbliza. Ubaci se među te ljude, pronjuškaj malo po *chatovima*, po tom virtualnom neredu koji je tvoju gospođu Serdar odveo u tuđi krevet.

- Zanimljivo... nije mi to palo na pamet.

Jadran se samodopadno nasmiješio. Ne znam je li likovao nad svojim prijedlogom koji me tako ozbiljno zaintrigirao, ili zbog tri točkice kojima me za tako kratko vrijeme uspio zaraziti. živnuo je i počeo slikovito vizualizirati što bih trebala učiniti u potrazi za pravim nadahnućem.

- Vidi... logiraš se u neki *chat room*, potražiš neku stvarnu Irenu i sprijateljiš se s njom, a onda prišiješ *našoj* Ireni sve te stvarne osjećaje i situacije. Ili potražiš nekog prevarenog

muža, nekog stvarnog rogonju koji će ti pomoći da našeg Vladu malo uljudiš. Ništa ne gubiš jer nitko nikad ne sazna tko si, a cijela priča može puno dobiti na uvjerljivosti. Što kažeš?

- Ima nešto u tome, ali mi zvuči kao ozbiljno istraživanje – rekla sam cijedeći limun u svoj zeleni čaj sumnjive boje.

Jadran je palio novu cigaretu.

- Gledaj... svakom pravom djelu prethodi ozbiljno istraživanje. Kako si uopće došla na ideju za ovu priču?

- Lektorirala sam članak o internetskim vezama za novine u kojima radim. Shvatila sam da se to događa oko nas, svaki dan.

- Samo... shvatiti nije isto što i osjetiti, ha?

Čaj je imao okus metvice. Osjećala sam taj okus jednako snažno kao i činjenicu da je Jadran u pravu.

- Da, u ovom slučaju shvatiti je samo pretpostaviti. Morat ću posvetiti tome dosta vremena...

- Slušaj... to je tvoja priča. Ti potpisuješ taj scenarij. Ako trebaš provoditi šest sati dnevno na *chatu* kako bi ušla u emocionalno stanje Irene Serdar, učini to. Napravi sve što trebaš da napišeš dobru priču.

- Zašto misliš da ja to mogu? – upitala sam ga gotovo bezobrazno izravno, kao da se znamo sto godina i kao da točno znam koji će mu mišić na licu zatitrati ako pokuša lagati.

- Zato što se to vidi u tvom sinopsisu! Imaš dara za priču, imaš nos za filmske situacije. Svemu tome nedostaje još samo malo životnosti, malo *mesa*, a sve ostalo je pitanje tehnike. Svatko tko je iole pismen može pobacati akciju na lijevu, a dijaloge na desnu stranu kartice. A ovo što si ti ponudila u sinopsisu... e to ne može baš svatko – izgovorio je žustro, svadljivo se protiveći mojoj nesigurnosti i, što se njega tiče, *sramotnoj* ideji da uopće posumnjam u svoj autorski potencijal.

Gotovo sam osjetila poriv da ga zagrlim. Učinio je da povjerujem u sebe i da shvatim da je jedina osoba koja dovodi u pitanje moju sposobnost da napišem taj scenarij – ja, osobno. Za mene u tom času više ne bi učinila ni Louise Hay sa svim svojim priručnicima za samopomoć i seminarima za razvoj samopouzdanja.

- Uostalom... i ja ću sudjelovati sa svojim idejama, ako se slažeš. Naravno... ako si ti *za* da ja to režiram - dodao je još kako bi definitivno zapečatio naš savez, kreativnu simbiozu u kojoj je talent neupitan, a sve ostalo što uvjetuje uspjeh spada u područje vanjskih okolnosti. I, možda malo, rasporeda zvijezda.

Preostalo mi je samo da se nasmiješim kako bih taj savez i sama blagoslovila.

Onda se raspričao... o tome kako stoje stvari u filmskim produkcijama - on ima puno iskustva s tim i neka se ja ništa ne brinem, on će me uputiti u *sve što trebam znati*; i baš mu je drago da sam *takva kakva jesam*, misli da ćemo odlično surađivati; i on se baš veseli tom projektu ne samo zato što duže vrijeme nije radio, nego i zato što mu je priča *mrak*, i sinopsis je odličan; i baš je dobro da su u „Kadru“ prepoznali *stvar*.

Postajao mi je sve više nekako benigno simpatičan. Onako... kao ljudi kod kojih najviše volite činjenicu da uopće postoje, bez obzira kako će se ta činjenica odraziti na vaš vlastiti život.

Kad je ispio svoju duplu kavu do kraja i spustio šalicu na tanjurić, zazvučalo je drukčije od spuštanja šalice dotad, kao zvonice za kraj školskog sata. Razmijenili smo brojeve mobitela, dogovorili se da ćemo se čuti čim bude kakvih novosti, i ja sam već bila na nogama, u kaputu, spremna za početak ostatka tog dana u kojem je sve započelo.

Hodajući preko kazališnog trga prema svom autu u Deželićevoj, nastojala sam cijeli taj razgovor i impresije vezane uz njega pospremiti u neki kutak svijesti u kojem će malo odležati dok ih ne budem spremna proživljavati. U iskustvu sa samom sobom naučila sam vrlo važnu lekciju: da s odgođenim mislima puno bolje baratam. Svježi dojmovi većinom su bivali toliko intenzivni i euforični da su često završavali impulzivnim odlukama koje nisu odgovarale pravom stanju stvari. S godinama sam razvila mentalnu vještinu odgađanja misli koje me tjeraju na zaključak za koji još nisam spremna. Usredotočila sam se na smirujući ritam vlastitih koraka i razmišljala o tome jesam li ikad sanjala zeca. U autu me čekala „Priča o M.“, s plišanim zečićem na naslovnici, i ja sam se uhvatila za tu sliku kao za misao koja će me izbaviti od preranog razmišljanja o razgovoru u Kazališnoj. Tako sam privremenim mislima o tuđem literarnom životu na neko vrijeme odgodila misli o vlastitom.

DUHOVNA LOGISTIKA

Počela sam čitati već u Klaićevoj, na semaforu u blizini Dječje bolnice. U „Priči o M.“ M. je u avionu čitala Kavafisa. Zgodna analogija – pomislila sam. Ona čita Kavafisa u avionu, napominjući kako *nitko* ne čita pjesme u avionu, a ja čitam nju za volanom, razmišljajući o tome kako *nitko* ne čita za volanom. U susjednoj traci vozio se muškarac koji je začuđenim pogledom u mom smjeru dokazivao kako je knjiga za volanom doista nesvakidašnja pojava. Primijetila sam ga kad smo se zaustavili na semaforu. Uputio mi je neodređen smiješak, a onda nas je semafor potjerao dalje. Sjetila sam se Dunje, koja mi je jednom povjerila svoju *mračnu tajnu*: „Znaš, ja ti uvijek koketiram s frajerima na semaforima.“ Meni nikako nije bilo jasno kakav se to zavodnički manevar može izvesti za nepunu minutu, a osim toga, čak i da zavođenje uspije u tako kratkom vremenu – što uopće možeš s čovjekom koji je na cesti, u drugom autu, u situaciji u kojoj ne možete razmijeniti ni jednu jedinu riječ?! Zapisati registarsku oznaku pa tražiti njegove podatke na policiji? Pričekati sljedeći semafor na kojem će on izaći iz svog auta i tutnuti ti posjetnicu kroz prozor? Zabiti se u njegov auto kako bi dobila priliku za razmjenu podataka? Dunja se uvrijedila: „Uh, ide mi na živce taj tvoj abecedarij suludih pretpostavki! Ne razumiješ nasušnu žensku potrebu za zavođenjem!“

Onaj iz susjedne trake, što mi se nasmiješio na križanju Zagorske i Selske, sigurno to razumije bolje od mene. On i Dunja odlično bi se složili. Sad je vozio iza mene, a da imam dara za primjećivanje stvarnosti, smatrala bih neobičnim to što je iza mene, jer maloprije je bio u traci iz koje je morao skrenuti lijevo, u Selsku. Naravno, ja to nisam primijetila.

Na tom komadiću puta do doma ostao je još samo jedan semafor. Tako je moje debitantsko čitanje u autu završilo i samo sam mislila na to kako želim što prije ući u svoj stan i okružiti se poznatim. Bio je utorak, a utorkom je „Vrijeme“ već u tiskari pa sam ostatak dana mogla provesti kod kuće.

Čovjek u zelenom golfu i dalje je vozio iza mene. Već sam se nekako naviknula na njega, kao na sastavni dio dnevne scenografije. Kad sam iz Zagorske ušla u svoju ulicu, i on je skrenuo. Kad sam s glavne ulice skrenula u odvojak koji vodi do moje zgrade, i on je skrenuo. Kad sam parkirala, on je produžio dublje na parking i više ga nisam vidjela. Mislim, toga dana.

Tek kad sam ušla u stan, sjetila sam se da opet nisam kupila ništa za jelo. Činjenica da sam tako rano uopće osjetila glad već je sama po sebi bila neobična. Moje prehrambene navike,

kao i odnos prema hrani općenito, potpuno su stihijske, a moj glavni hranidbeni grijeh je grozna navika da nikad *samo* ne jedem. Ako ga ne uklopim u neku drugu aktivnost, hranjenje je za mene čisti gubitak vremena. Najčešće hranjenje ide uz čitanje, pisanje, pospremanje, telefoniranje, kupanje ili lektoriranje. Kad bi neki autori znali koliko je čipsa, sira, hrenovki i mesnog doručka sa senfom žrtvovano nad njihovim djelima, tražili bi drugu lektoricu za svoje nove uratke. Moje žvakanje nad njihovim pomno biranim riječima po svoj bi prilici vrijeđalo njihov autorski dignitet. Bilo bi još gore kad bi znali da svu tu hranu unosim u sebe s tolikom ravnodušnošću da se sat vremena kasnije često ne sjećam ni što sam jela ni što sam čitala. Prijatelj Leon užasava se nad mojim prehrambenim stihijama: „Zaboga, ženo, pa je li ti jasno da ti, koja pripadaš krvnoj grupi A, ne bi smjela ni pomirisati mesni doručak!“ Leon se zgraža i nad sadržajem moje kante za smeće koji potajice analizira istresajući iz pepeljare sve one opuške koji mi se dogode unatoč odluci da prestajem pušiti, i još otkad mi je prvi put pozvonio na vrata, noseći na ovalnom tanjuru savijaču od trešanja u znak susjedske dobrodošlice, silno se trudi promijeniti moj doživljaj hrane, kuhanja i *objedovanja*, kako on zove ono što je za mene najobičnije jedenje. Za rođendane mi kupuje knjige o zdravoj prehrani i makrobiotičke kuharice, a nedavno mi je, kao *posljednju priliku da se spasim*, podvalio „Prehranu po krvnim grupama“.

U frižideru nije bilo ničega upotrebljivog, čak ni po mojim prehrambenim mjerilima. Nazvala sam obližnju piceriju i naručila veliku pizzu s četiri vrste sira. Dok sam čekala dostavu, nazvala sam Tinu.

Tinu zovem uvijek kad sam zbrčkana. Način na koji ona posreduje između mene i stvarnosti nikad nisam ni pokušavala shvatiti – intuitivno sam mu se prepuštala osjećajući emocionalnost njezine racionalnosti. Evo, ona bi nad tom patetičnom mišlju sigurno zakolutala očima predbacujući mi neodrživ oksimoron i suvišnu retoriku, ali možda bi je i pošteditela svoje ironije smatrajući svoj sud o njoj previše subjektivnim. Volim vjerovati kako se u Tinino krhko djevojačko tijelo uselila duša nekog mudrog indijanskog vrača koji je živio u savršenom skladu s prirodom i univerzumom. Njezini nenametljivi odgovori na nepostavljena pitanja služe mi kao putokazi, uvijek kad se izgubim, ali i onda kad mi se čini da znam kamo idem. Zahvaljujući toj moćnoj duhovnoj logistici, mogu si priuštiti malo nesnalaženja.

- Nešto se događa? – naslutila je.

- Znaš onaj moj sinopsis?

- Misliš ono tvoje tajnovito djelo koje iz nekog razloga nikad nije osvanulo na mojoj e-mail adresi? - bocnula me.

- Vjeruj, ne zaslužuje završiti na tvojoj e-mail adresi. To nije *djelo*, to je posao.

- Slušam - rekla je na svoj način koji je u sebi sadržavao umirujuću *sve će biti u redu* poruku koju nikad, ali baš nikad, nije izgovarala. Na sreću.

Ispričala sam joj cijelo svoje jutro, onako do u tančine, kao da čitam početak romana u kojem se priča tek treba zakotrljati. Sve - od noćne more i čitanja za volanom, do razgovora u Kazališnoj. I meni samoj zvučalo je zanimljivo - kao da vodim vrlo uzbudljiv i dinamičan život u kojem se dobro zabavljam realizirajući sve svoje profesionalne težnje i potencijale. U tom monologu teško je bilo naslutiti monotoniju svih onih pašteta na jučerašnjem kruhu koje jedem dok popravljam tuđe rečenice, ali Tina je ionako znala za njih. Usredotočila sam se na Jadrana i naš razgovor o „Tuđem životu“, kao i na sumnju u vlastiti autorski potencijal.

Kad sam joj sve ispričala, raspitivala se za Irenu. Irenu o kojoj ne zna ništa jer joj sinopsis „Tuđeg života“ nisam nikad poslala, a nisam joj ga poslala jer sam taj sinopsis doživljavala samo kao pokušaj, i to pokušaj za koji još nisam bila odlučila stojim li iza njega ili ga se stidim. „Tuđi život“ za mene je do tada bio goli posao, a Irena Serdar tek nositeljica priče koja je taj posao omogućila. Dok se Tina nije počela raspitivati za Irenu, nisam je doživljavala kao osobu, nego kao apstraktno filmsko lice bez oblika i sadržaja. A Tina je željela znati kako Irena izgleda, kakav joj je ten, nosi li suknje, kupuje li sebi parfeme i koju knjigu drži na noćnom ormariću. Nadalje, željela je znati na koju stranu prvo krene u supermarketu, gdje u kuhinji drži voće, pije li gaziranu ili negaziranu vodu, spava li na boku ili na trbuhu i pere li kosu dok je pod tušem ili posebno, nagnuta nad kadom. Nakon te serije pitanja mogla sam zaključiti samo jedno - da svoju rođenu glavnu junakinju uopće ne poznajem! Ne samo da nisam znala koju knjigu drži na noćnom ormariću, nego nisam imala pojma ni kako se osjećala tada, tih dramatičnih večeri u kojima se pod krinkom dobro smišljenih izgovora i osiguranih alibija iskradala u neki drugi život, koji je postao daleko stvarniji od života koji je javno živjela.

- Stalno brkaš život i literaturu - dijagnosticirala je Tina moje duhovno stanje u kojem plutam još otkad sam naučila čitati. - Iako ti koji put zavidim na tome, ponekad mislim da živiš u fikciji na štetu pravog života, i onda radiš pogrešne inverzije među tim dvama svjetovima. Evo, recimo, čitaš dok voziš, a onda makneš knjigu od nosa i očekuješ da ćeš u stvarnom životu sresti te ljude čiji te literarni karakter zabavlja i nadahnjuje. Međutim, kad

treba stvarne likove posuditi za literaturu, ti ih ne prepoznaješ. A sad ti treba upravo to. Stvarni ljudi. Stvarni preljubnici. Moraš ih potražiti oko sebe, moraš ih upoznati da bi shvatila tko su i kako se osjećaju, inače će Irena Serdar biti tek neuvjerljiva kopija Ane Karenjine, a tvoja serija sapunica bez stvarnih emocija.

Onda je Tina čula zvonce na mojim vratima i pozdravila me na brzinu, tako da joj nisam stigla ni zahvaliti. Pred vratima je stajao dostavljač s velikom pizzom s četiri vrste sira koju, pomislila sam, neću jesti nad tuđim rečenicama. Bilo je vrijeme da se pobrinem za svoje vlastite.

ROMANTIZAM U PROZORČIU

Pa dobro – mislila sam žvačući pizzu – idemo upoznati Irenu Serdar.

Uključila sam laptop, ugnijezdila se u udoban stolac za radnim stolom i spojila se na internet. Nakon kratkog pretraživanja našla sam se na ulazu u *chat*. Prema pravilima *providera*, morala sam se registrirati. Tek tad sam shvatila da moram razmisliti o svom virtualnom identitetu. Tko ću uopće biti? Imala sam, naravno, tri zamisli o tome. Mogla sam: a) biti Irena Serdar, izmišljena junakinja buduće serije čije misli i osjećaje želim upoznati; b) biti ja, Sara, takva kakva jesam, sa skrivenim identitetom; i c) *prerušiti se* u muškarca kako bih proniknula u skrivene čežnje usamljenih udanih žena. Varijanti „c“ bila sam nesklona od trenutka kad sam na nju pomislila. Ne samo da mi se činila nepoštenom, nego sam bila sigurna da bih se kad-tad odala nekim spontanim glagolskim pridjevom ispisanim u ženskom rodu. Vjerojatno bih u ulozi muškarca djelovala previše feminizirano za ženski ukus. Varijanta „b“ nije baš imala smisla jer je svrha mog švrljanja po virtualnom svijetu ionako bila upoznati tuđe živote. S vlastitim se nisam baš najbolje snalazila ni u stvarnosti. Dakle, najbolje bi bilo u virtualnom svijetu pokušati biti Irena.

Moja Irena bila je profesorica književnosti u zagrebačkoj Gornjogradskoj gimnaziji. Kad sam kreirala njezin lik za seriju, taj mi se izbor činio pogodnim jer sam pomislila kako će razredne situacije seriju približiti i mlađoj dobnoj skupini. Sad sam trebala izabrati nadimak koji će odgovarati njezinu profilu, no nakon što sam izabrala pa odbacila gomilu imena ženskih književnih likova, zaključila sam da je najbolje da se ona, odnosno ja, odnosno *ona & ja*, u virtualnom svijetu zovemo Irena. Budući da *prava* Irena Serdar ionako ne postoji, skrivanje identiteta već je samo po sebi apsurdno.

Registrirala sam nadimak Irena i ušla u ono što se jezikom internetskog čavrljanja zove *predsoblje*. Tamo sam zatekla gotovo tisuću ljudi. U prvi mah bila sam očarana – osjećala sam se kao da sam ušla u neki živi roman u nastajanju u čijem pisanju i sama, sa svim tim drugim likovima, sudjelujem. *Reality roman* s nizom malih, paralelnih radnji od kojih su neke možda toliko dramatične da bi ih bilo teško i izmaštati. Toliko likova na jednom mjestu – bila sam oduševljena! Ponavljam, u prvi mah, jer je moje oduševljenje prilično brzo dovedeno u pitanje. Nije prošlo ni nekoliko časaka, na mom zaslonu bilo je otvoreno nekoliko „prozora“ s pozivom na razgovor. I ne samo na razgovor!

Dakle, tako to ide. Tamo negdje, s druge strane, nađe se neka tebi posve nepoznata osoba koja klikne na tvoje ime, odnosno na ono što za svoje ime izabereš, ponudi ti razgovor, i onda vas dvoje u tom „prozoru“, u tom malom izdvojenom virtualnom kutku, razmjenjujete rečenice od kojih nastaje dijalog. O toj osobi znaš samo ono što ti ona sama kaže, a to što ona kaže ne mora uopće biti istina. Možeš izabrati vjerovati tuđim lažima, možeš sumnjati u potencijalnu istinu i ne vjerovati nikome. Možeš lagati ili govoriti istinu, biti ti ili netko drugi, voditi ili glumiti svoj ili tuđi život. Sve to možeš, iako zapravo ne možeš ništa jer izvan tog virtualnog okvira sve opet postaje stvarno, i kad zatvoriš taj prozorčić ostaješ sam sa sobom u svom jedinom pravom životu kojemu ništa ne možeš oduzeti ni dodati.

Irena se našla u tom kaosu od gotovo tisuću imena, i za nju je odmah zavladao veliki interes. Navalili su na nju Student, Neumoran, Tata44, Nestvaran i Netko, za početak. Nestvaran je pitao: „Jesi li za druženje večeras?“, a Student samo: „Seks?“ Zgodno, pomislih. Ni *dobar dan* ni *bok*, odmah na *stvar*! Srećom, brzo sam shvatila kako se blokira pristup neželjenim sugovornicima. Kad sam otjerala sve virtualne nasilnike čiji mi se nastup nije svidio, ostao je otvoren samo jedan prozor. Baš da vidimo, rekoh Ireni, možda bi Netko mogao biti *netko*. On je barem pristojno pozdravio, što u ovom svijetu nije mala stvar.

Netko: Dobar dan.

Irena: Dan.

Netko: Kako si?

Irena: Dobro, hvala.

Netko: Na poslu si?

Irena: Ne, doma sam.

Netko: Ne radiš?

Irena: Radim popodne.

Evo, već lažem, pomislila sam. Ustvari, zapravo i ne lažem. Ako virtualna Irena stvarno *glumi* Irenu Serdar, junakinju moje serije, onda je moguće da danas predaje popodne jer je tek dvanaest sati.

Netko: Kakav je to posao?

Irena: Gimnazijske profesorice.

Netko: Stvarno? Što predaješ?

Irena: Književnost.

Netko: O, lijepo.

Irena: Da. Meni se sviđa.

Netko: Koliko imaš godina, Irena?
Irena: 32.
Netko: Lijepo.
Irena: Tebi je sve lijepo.
Netko: Ti mene ništa ne pitaš?
Irena: Trebala bih?
Netko: Tako to ide.
Irena: Misliš – ovdje?
Netko: Da, ovdje. Ti ne misliš tako?
Irena: Ne znam kako to ide ovdje.
Netko: Nova si?
Irena: Da – nova novcata.
Netko: Sad mi još samo reci da sam ti prvi, ha, ha.
Irena: Jesi.
Netko: Onda sam počašćen. E pa dobro nam došla.
Irena: Hvala.
Netko: Molim. Ne zanima te ništa o meni?
Irena: Zanima, ako želiš nešto reći.
Netko: Reći ću ono što tebe zanima.
Irena: Ali ja ni ne znam što me zanima o tebi.
Netko: Ne znaš?
Irena: Ne. Kliknuo si me, i sad si tu. Mogao si i ne biti. Da me nisi kliknuo, ne bih ni znala da postojiš.
Netko: Zanimljiv pristup. Ali jesam. Kliknuo sam te. Postojim, tu sam, a ne znaš o meni ništa.
Irena: Ne znam. Još.
Netko: Pa saznaj.
Irena: Možeš mi reći što god ti padne na pamet.
Netko: To je istina, ali mogu ti reći i istinu.
Irena: A kako ću znati govoriš li istinu?
Netko: Nećeš znati.

Naravno, pomislila sam, neću znati. Isto kao što on ne zna da Irena koja s njim razgovara uopće ne postoji i da je ona tek junakinja koja će, možda, jednom, oživjeti u televizijskoj seriji koju će on, možda, jednom, gledati. Meni, najvećoj ovisnici o literarnoj fikciji koju je moguće zamisliti, bila je to situacijska poslastica koju sam istog časa morala proživjeti. život

i literatura opet su se, ovaj put na posve nov način, ispreplitali, a jedan od uključenih likova bila sam i ja, što znači da sam mogla utjecati na daljnji razvoj priče i sudjelovati u ispisivanju te lažne kreacije stvarnosti. Lažne stvarnosti u kojoj sudjeluju stvarni ljudi! Kod te misli Tina bi me sigurno opomenula da sam opet skrenula s puta i da sam ovamo krenula po stvarne likove a ne kreirati novu neuvjerljivu fikciju. Istina, malo sam se zaniijela. No fućkaš kreativni proces bez pravog stvaralačkog zanosa!

Irena: Dobro, onda ću pretpostaviti da je istina to što govoriš.

Netko: Kao i ja, zar ne?

Irena: Imaš pravo.

Netko: Onda, što bi htjela znati o meni?

Irena: Recimo... koliko imaš godina.

Netko: Dobar početak. Imam 36.

Irena: I sad si na poslu?

Netko: Da.

Irena: A kakav je to posao?

Netko: Programer sam.

Irena: To znači informatičar?

Netko: Da, tako nekako.

Irena: Zadovoljan si?

Netko: Ne žalim se.

Irena: Bolje.

Netko: Irena...

Irena: Da?

Netko: Jesi li udana?

Ne znam zašto me ovo pitanje tako iznenadilo, ali jest. Uopće nisam bila spremna na njega. Što da kažem? Da jesam? Što ja uopće znam o braku? Krenula sam u taj razgovor kao Irena, ali stalno sam se spoticala o samu sebe jer nisam imala pravu predodžbu o njezinoj osobnosti. Osim toga, razgovor je bio ugodan, što mi se s muškarcima u stvarnom životu nije baš često događalo. Mislim, meni – Sari. Do tog trenutka dijaloga mogla sam se po virtualnom predsoblju smucati u Irenino ime, ali ovo... ovo je bio trenutak odluke. Ona ili ja – morala sam postati samo jedna od nas dvije. Hitno. I jesam. Izgovorila sam to. Zapravo – ispisala u prozorčiću, u kojem se taj novi redak pojavio kao završni pečat na laž koju sam u virtualnom životu počela živjeti.

Irena: Jesam, udana sam.

Ne kažem da mi istog trenutka nije bilo žao, ali na određen način mi je i laknulo što više ne moram biti ja, Sara. Zatvorila sam kutiju od pizze, odmaknula je od *nas* i lijevu nogu, koju uvijek kad pišem držim podignutom na stolcu na kojem sjedim, spustila na pod. Irena nije tip žene koja piše (a još manje razgovara) s jednom nogom podignutom na stolac. A ni pizza baš nije njezin izbor.

Netko: Djecu imaš?

Irena: Imam, dvoje.

Netko: Već? Ti si se onda mlada udala.

Irena: Prije sedam godina.

Netko: Dakle, ljubav s fakulteta?

Irena: Tako nekako.

Netko: Lijepo.

Irena: Opet. Sve ti je lijepo.

Netko: Tebi nije?

Irena: Uglavnom da. Ali nije baš uvijek i sve.

Netko: Irena, znaš li zašto si došla ovdje?

Irena: Ne znam. Valjda znatiželja. Ti znaš zašto si tu?

Netko: Pretpostavljam.

Uto je zazvonio moj mobitel. Gotovo sam naglas izustila ispriku što ću se javiti, kao da je Netko sa mnom u sobi – toliko mi je bila stvarna njegova prisutnost. Na zaslonu mobitela pisalo je Jadran Kirin. Javila sam se.

- Bok, Jadran je. Evo baš idem iz „Kadra“.

- Da? Ima što novoga?

- Zapravo ima, ali to ti kažem u povjerenju. Kažu da će te nazvati da sutra dođeš potpisati ugovor.

- O, pa to je dobra vijest. – Dobra? Odlična, Sara. Odlična! Ženo, pa to znači da tvoja serija sigurno ide! „Tuđi život“ počinje živjeti!

- Da, zbilja – nasmijala sam se i pomislila kako Irena Serdar nakon ovog poziva i službeno počinje postojati. Mislim, kao lik, da ne bude zabune. Zbog ove vijesti mogla bih se prestati

osjećati kao lažljivica tamo, na *chatu*, gdje me čekao Netko.

- Moraš se hitno baciti na scenarij – rekao je nešto tiše, kao da će me uplašiti ako mi glasnije izgovori što se od mene očekuje.

- Znam, da.

- Gdje si sad? Hoćeš da još malo razgovaramo o priči?

- Doma sam, ali ne mogu sad... imam društvo.

Zapravo nisam lagala. *Društvo* je, doduše, virtualno, ali je činjenica da nisam bila sama. Sa mnom je Netko, i još uvijek s druge strane čeka da nešto kažem, što me podsjetilo da bi mogao nestati iz našeg prozora ako uskoro ne nastavim dijalog.

Irena: Možeš pričekati minutu? Na telefonu sam.

Netko: Samo daj.

Zaboga, kako će tek Irena voditi *pravi* paralelni život, s mužem i ljubavnikom, kad ja jedva uspijevam žonglirati s ova dva čovjeka od kojih je jedan posve virtualan, a drugi je samo na telefonu! Već sam je puno bolje razumjela.

- Dobro – dodao je Jadran – vidimo se onda vjerojatno u „Kadru“.

- Može.

- I ne zaboravi malo istraživati.

- Bez brige, Jadrane. Radim na tome. Prekinula sam vezu i vratila se Nekome, s kojim sam već *radila na tome*.

Irena: Tu si?

Netko: Jesam, čekam te.

Irena: Lijepo od tebe.

Netko: A takav sam.

Irena: Gdje smo stali?

Netko: Kod 'pretpostavljanja' zašto sam tu.

Irena: Da. Pa što misliš, zašto si tu?

Netko: Glupo mi je to i izgovoriti.

Irena: Pa ne moraš izgovoriti, napiši.

Netko: Ha, ha, ha, duhovita si.
Irena: Vjeruj, nisam.
Netko: Ovdje jesi.
Irena: Ovdje je sve drukčije.
Netko: Samo na prvi pogled.
Irena: Moguće. Onda? Zašto si tu?
Netko: Nadam se da ću 'sresti' nekoga zanimljivog.
Irena: Za što?
Netko: Za razgovor. Za druženje. Za sve.
Irena: Ta mogućnost uvijek postoji.
Netko: Koja?
Irena: Da ćeš nabasati na nekoga takvog.
Netko: Na neku takvu.
Irena: Da, i mislila sam da se radi o ženi.
Netko: Ha, ha, ha, ti jesi duhovita.
Irena: Ne razmišljam o sebi tako.
Netko: A kako razmišljaš o sebi, Irena?
Irena: Mislim da ne razmišljam o sebi uopće.
Netko: Nisi sretna?

Morala sam priznati da Netko ima dara za postavljanje pravih pitanja. Tjerao me da razmišljam o Ireni, da je osjetim. Čime bih, da sam udana žena i majka, mjerila svoju sreću? Koliko bi *mene* ostalo od mene? Bih li se odrekla balansiranja između stvarnog života i fikcije zbog nastojanja da se usredotočim na obitelj? O čemu bih najviše razmišljala i koje bih od svojih dosadašnjih svjetova zadržala? Bi li me briga o tuđoj sreći oplemenila ili bi me nekako drukčije promijenila? Morat ću o tome popričati s Lucijom, svojom jedinom udanom bliskom prijateljicom. Ona je dobar primjer žene koja je nakon neobuzdane mladenačke faze u bračnoj zajednici otkrila užitak, ali zapravo nisam imala pojma o tome nedostaju li joj katkad lude jurnjave motorom nakon zatvaranja kluba „Route 66“ u kojem je provodila djevojačke subotnje noći, spontani šopinzi u Austriji u kojima je znala odjednom potrošiti cijelu plaću ili pidžama-partyji u mojoj podstanarskoj sobi na kojima bismo nakon četvrtog džin-tonika, kao po dogovoru, počele prepričavati svoja seksualna iskustva. Lucijina divlja priroda jenjala je nakon rođenja prvog djeteta, a sad sam se zapitala čući li još negdje u njoj ta pritajena strast za *punim* životom, u kojem je svaki sljedeći trenutak nepredvidiv, ili je ono što smo zvale punim životom za nju sada nešto posve drugo, što je postalo daleko važnije.

Netko: Postavio sam teško pitanje?

Irena: Pa... zapravo i jesi.

Netko: Osjećaj sreće ovisi o tome čime je mjerimo.

Irena: U zadnje vrijeme kolebam se oko toga čime bi je trebalo mjeriti.

Netko: Ako trebaš rame za chatanje, tu sam.

Irena: Ha, ha, ha, TI si duhovit.

Netko: Ali sam ozbiljno mislio.

Irena: Hvala ti, ali nije mi običaj povjeravati se neznancima.

Netko: U redu je. Možemo samo čavrljati.

Irena: Što i činimo.

Mislila sam na Irenu. Zamislila sam je u njezinom svijetu u kojem bi ovaj razgovor koji ja tako opušteno vodim bio zabranjen. Irena bi sjedila u dnevnoj sobi za zajedničkim računalom. Bila bi sama kod kuće jer je Vlado na poslu a djeca u vrtiću. Imala bi još sat vremena do polaska u školu i odlučila bi, bez nekog konkretnog povoda, zaviriti u virtualni svijet o kojem joj je dan ranije govorila kolegica. Ta kolegica, inače neudana, na chatu je napokon upoznala, kako je rekla, srodnu dušu, i moglo bi se lako dogoditi da njihova veza preraste u nešto vrlo ozbiljno. Pričala joj je o svojim romantičnim virtualnim dijalozima s toliko žara i zanosa da je Irena postala sjetna od blizine nečije tuđe sreće. Pitala se što je s romantikom u njezinu životu i kako se tako lako pomirila s njezinim nepostojanjem. Pitala se ima li pravo potražiti za sebe malo bezazlene virtualne nježnosti u svijetu koji joj ne može naškoditi jer ga neće pomiješati sa stvarnošću. Bilo bi lijepo imati nešto samo svoje, neki tajni kutak u kojem nema stvarnih briga, u kojem zamorna pravila stvarnog svijeta ne postoje.

U tom trenutku Irena mi je nekako nadošla, poput plime. Odjednom sam je se odnekud *sjećala*: romantičarka odrasla na priči o Heidi koju su u tinejdžerskoj dobi osvijestili romani Françoise Sagan kupljeni na sindikalni kredit jer *mala voli čitat*, a i komplet se baš dobro uklopio u praznu policu na regalu. Mama još nije ni otplatila sve rate kompleta od šest svezaka, a *mala* je već jako dobro upoznala dosadu i nemoral pripadnika francuske srednje klase kojima je razočaranje u ljudske odnose služilo kao izlika za okretanje užitku. Nakon mirisa kozjeg sira i svježeg alpskog zraka koji se iz priče o Heidi nastanio u njezinim nosnicama prateći je kroz cijelo djetinjstvo, Irena se odjednom našla okružena teškim vonjem cvijeća kojim su bili pretrpani ekstravagantni francuski saloni u kojima su dokone gospođe odjevene u oblake parfema liječile svoj duhovni mamurluk novim ljubavnicima. Ako i nije zavoljela taj svijet koji ju je na pragu djevojaštva zbunio i iznenadio, Irena je zbog

njega zavoljela knjige – i dok su druge mame preko sindikata kupovale svinjske polovice, njezina je koristila svaku priliku da *maloj* kupi nove knjige, pa *možda nešto od nje i bude*.

I evo, ona postaje *netko*. Još malo, i o njezinom će životu biti napisan scenarij, i ona će postati junakinja koju će gotovo svi poznavati. To što nije doista postojala postaje nevažno jer koliko je samo ljudi koji, navodno, doista postoje, a gotovo ih nitko i ne primjećuje?

Netko: O čemu ćeš danas predavati svojim gimnazijalcima?

Irena: Siguran si da te to zanima?

Netko: Jesam.

Irena: Romantizam u svjetskoj književnosti.

Netko: Zvuči romantično.

Irena: Gimnazijalcima je dosadno.

Netko: Nema baš puno mladih Werthera među njima, zar ne?

Oho-ho!, pomislila sam, Netko ima asocijaciju na Goethea na spomen romantizma! Da se zabrinem?

Irena: Nema ih. Slabo kod njih prolazi romantizam. A kod tebe?

Netko: Pa i meni je postmodernizam draži.

Irena: Da? A što konkretno?

Netko: Pa recimo Marquez, Calvino, Eco, Kundera...

Irena: Svaka čast.

Netko: Iznenadio sam te?

Irena: Jesi.

Netko: Vidiš, ima i programera koji čitaju.

Irena: Tko bi rekao.

Netko: Život je pun iznenađenja.

Irena: Čini se.

Zbog ovog prvog razgovora Irena bi mogla toga dana zakasniti u školu. U toj epizodi mogla bi, recimo, sva zadihana utrčati u razred na sat na koji kasni petnaest minuta jer se bojala da će taj Netko s druge strane, kad jednom zatvore virtualni prozorčić, zauvijek nestati iz njezina života, a to je bilo zadnje što bi poželjela. Onda bi mogla svojim učenicima govoriti o predstavnicima romantizma u svjetskoj književnosti, s posebnim osvrtom na Goetheove „Patnje mladog Werthera“, zbog kojih će joj, dok bude na ploču ispisivala naslov, u očima zatitrati prikriveni osmijeh. To ću svakako uvrstiti u scenarij.

Netko: Irena, reci mi...
Irena: Da?
Netko: More ili rijeka?
Irena: More.
Netko: Riba ili meso?
Irena: Riba.
Netko: Svjetlo ili sjena?
Irena: Sjena.
Netko: Jesen ili ljeto?
Irena: Jesen.
Netko: Zeleno ili plavo?
Irena: Plavo.
Netko: Netko ili nitko?
Irena: Ha, ha. Netko.
Netko: Nasmijao sam te.
Irena: Nekoliko puta. I hvala ti na tome.
Netko: Znaš... drago mi je da sam ti baš ja prvi.
Irena: I meni.
Netko: Obično se pozdravim i zatvorim prozor kad mi žena kaže da je udana.
Irena: Zašto si onda ostao sa mnom?
Netko: Ne znam, bila si nekako plaha. Djelovala si nezaštićeno.
Irena: Imaš dobar nos.

Kad smo već kod nosa, pomislila sam – kao Irena ili kao Sara, svejedno, a možda i kao *obje nas* – da mi naš nos govori kako bi Irena doista imala razloga kasniti na taj sat književnosti. A meni, Sari, proletjela je glavom suluda misao kako bih voljela ja biti na njezinu mjestu. Ne na tom satu književnosti na koji kasni, nego ovdje, u virtualnom kutku u kojem je sreća zanimljivog muškarca koji voli Marqueza i koji zna da Goethe pripada razdoblju romantizma, iako se u stvarnom životu bavi računalima.

Netko: Ma nije to dobar nos, to je samo osjećaj za dijalog. A dijalog s tobom je pravi užitek.
Irena: Hvala ti. A što ne valja kod chata s udanim ženama?
Netko: To što se ne smiješ u njih zaljubiti.
Irena: Pa ne ide to tek tako, s tim zaljublivanjem.
Netko: Naravno, ali ipak... ne volim se miješati u tuđe veze.

Irena: Vjerujem. Nitko ne voli.

Netko: Ja pogotovo.

Irena: A kakva bi ona trebala biti?

Netko: Tko?

Irena: Ta žena... u koju bi se mogao zaljubiti.

Netko: Trebala bi biti pametna, prije svega.

Irena: Dobro... i još?

Netko: Neovisna i zanimljiva. Po mogućnosti kreativna. I nježna.

Irena: I još?

Netko: Morala bi biti topla osoba. I vedra.

Irena: I lijepa?

Netko: Meni bi bila lijepa ako bi imala sve to ostalo.

Irena: Siguran si u to?

Netko: Jesam. Bitno je očima nevidljivo.

„Mali princ!“ Odlično! Irena je baš tip žene za „Malog princa“. Ruža pod staklenim zvonom kojoj je za sreću potrebna dnevna doza bliskih riječi koje prepoznaje kao svoje. Čovjek koji citira Exuperyja i koji smatra da su unutrašnje osobine ono što ženu čini lijepom, mogao bi je lako navesti na još poneki tajni sastanak u virtualnoj zavjetrini. Recimo ja, Sara, ne bih baš lako nasjela na citate iz školske lektire. To je jednostavno tako: neke žene padaju na skupe poklone, neke na citate iz književnosti, no i među ovim potonjima postoje kategorije – neke su gotove ako im kažeš da ih *želiš pripitomiti*, a neke reagiraju tek na melankoliju Hamvasevih rečenica ili na Pessoa pesimizam. Irena je žena koju možeš pripitomiti, pomislila sam. Ja baš i nisam.

Irena: I... nema takve u stvarnom životu?

Netko: Ne nalazim je.

Irena: Misliš da bi je ovdje mogao sresti?

Netko: Ne mislim, ali ni ne isključujem tu mogućnost.

Irena: Da, sve je moguće.

Netko: Nećeš zakasniti u školu zbog mene?

Irena: Oho, želiš me se riješiti?

Netko: Ne želim te se riješiti. Ugodno mi je s tobom.

Irena: Šalila sam se.

Netko: Znam.

Irena: Ali istina je da bih morala ići.

Netko: Shvaćam.

I što sad, mislila sam. Obje smo se to pitale. Irena zbog sebe, ja zbog Irene... a možda, malo, i zbog sebe. Bilo je u Nekome nečega toplog, umirujućeg. Nečega čemu možeš vjerovati. Može se dogoditi da se više nikad ne sretnemo i da nikad ne uspijemo produbiti taj osjećaj koji nas je zadržao u razgovoru i učinio ga tako ugodnim. U stvarnosti bismo se sigurno dogovorili za ponovni susret. U književnosti bismo se prepustili literarnim hirovima autora. Ovdje, na granici između jednog i drugog, nitko od nas troje nije znao kako bi taj razgovor trebao završiti. No meni se sad činilo da već dovoljno dobro poznajem Irenu da znam da ona sama ne bi predložila ponovni susret na *chatu*. Ne samo zato što bi se osjećala krivom i zbog samog razgovora s neznancem, nego i zato što bi osjećala da bi ga upravo to, njezina inicijativa, moglo zauvijek otjerati.

Irena: Hvala ti na razgovoru, Netko.

Netko: Hvala tebi.

Irena: Idem sad.

Netko: Dobro. I budi blaga prema mladim Wertherima.

Irena: Hoću, ne brini se. I ne znam biti drukčija.

Netko: To sam i mislio.

Irena: Znaš... stvarno mi je drago da si mi ti bio prvi.

Netko: Hvala ti. I meni je.

Irena: Dobro, idem sad.

Netko: Ideš. Bok.

Irena: Bok.

Kad sam zatvorila prozor u kojem je bio pisani trag toga susreta, osjetila sam u isti mah i tugu i olakšanje. Tugu zbog Irene, olakšanje zbog sebe. Obuzeo me neki nedefinirani nemir, koji nisam bila spremna analizirati. Osjetila sam da sam, pored svih svjetova koje vučem za sobom od jutra do mraka, pustila u sebe još jedan, zbunjujući, no nisam htjela misliti o tome. Odgođene, zrele misli su najbolje, ponavljala sam sebi nastojeći usmjeriti misli na Irenu i sve ono što sam o njoj otkrila u tom prvom chat iskustvu.

Osjećala sam da su se kockice Irenina profila počele lijepo slagati. Morala sam još definirati njezinu obiteljsku situaciju, istražiti taj nedostatak romantike i osjećaj usamljenosti koji ju je odveo na virtualnu stranputicu, ali već mi je bila puno bliža. Da nisam prije sedam godina *bez razloga* nakon dvogodišnje veze napustila Gorana, možda bih i ja danas bila poput nje. Prije sedam godina, kad sam ja sebi dala još jednu priliku da sama shvatim što želim i kamo

idem, Irena se udala. Ona danas, u seriji, ima 32 godine, a udala se kad je imala dvadeset i pet. Baš je dobila posao u gimnaziji i na tulumu kod prijateljice upoznala je Vladu, menadžera koji je već nekoliko godina vodio odjel marketinga u jakoj telekomunikacijskoj tvrtki. Baš toga dana kad su se upoznali, Vlado je dobio diplomu ugledne škole govorništva koju je pohađao u sklopu usavršavanja što ga njegova tvrtka plaća svojim zaposlenicima, i odmah je na Ireni isprobao svoje govorničke vještine, s osobitim naglaskom na moć uvjeravanja. Irenu je fascinirala njegova britka elokvencija i karizmatično samopouzdanje, a njega je fascinirala njezina stidljiva ženstvenost i, više od svega, način na koji ga je promatrala i doživljavala. Ta ih je uzajamna fascinacija već iste večeri odvela u njegov stan, gdje je Irena prekršila sva svoja pravila o odgađanju seksa na početku veze. Nisu se ni snašli, a ona je već bila trudna i on je dizao kredit za stan u koji su se uselili prije rođenja prvog djeteta.

MENTALNA TERAPIJA

Bilo je tek oko jedan poslijepodne i pomislila sam kako moram što bolje iskoristiti dan jer sam sutradan morala na posao. Ako me nešto moglo izliječiti od groznice paralelnih svjetova, onda je to ritam mojih koraka. Obula sam čizme, nabacila na sebe kaput i šal i izašla na ulicu.

Svi već znaju za to moje hodanje. Na račun njega u redakciji se prepričavaju anegdote jer se nekoliko puta dogodilo da kasnim na posao zato što sam hodajući zalutala negdje odakle se nisam stigla na vrijeme vratiti. Radi se o tome da u tim apaurinskim šetnjama nikad ne gledam kuda idem niti sam svjesna toga kamo sam krenula. To je nebitno. Važan je samo ritam koraka koji usklađujem s disanjem, s ritmom svojih misli i s ritmom tog odlomka univerzuma u kojem sam se zatekla. Kad se sve to poklopi i uskladi, svaka misao sjedne na svoje pravo mjesto i ja savršeno precizno znam tko sam, što sam, što želim, kamo idem i kako ću tamo stići. Nevažno je što se zna dogoditi da sve to ponovno zaboravim čim hodanje prestane – važni su ti bljeskovi potpune harmonije u kojima se, barem nakratko, sve u meni nekako slegne i posloži na pravo mjesto, u ravnoteži u kojoj uvijek bezrezervno povjerujem da je moj unutrašnji glas jedini putokaz koji trebam slijediti na putu prema nepoznatome.

Zabila sam ruke u džepove i hodala, pojma nemam gdje. Pored mene promicali su ljudi, automobili, zgrade, kuće, autobusi – sav taj tuđi život koji me se nije ticao. Sad me se ticao jedan drugi tuđi život, koji se na neobičan način umiješao u moj vlastiti. Irena, nepostojeća Irena koja je u mojoj glavi počela itekako postojati, oživjela mi je sjećanje na Gorana, na kojeg nisam pomislila već mjesecima. Kad sam prije sedam godina, nakon istog takvog besciljnog hodanja zagrebačkim ulicama, napustila stan koji smo dijelili posljednje dvije godine, on je još neko vrijeme vjerovao da ću se vratiti. Nije mu bilo jasno zašto odlazim kad je sve tako *savršeno*: njemu se smiješi mjesto glavnog urednika informativnog programa, s vremenom može i mene ubaciti na Televiziju, baš se dobro slažemo i odlično zabavljamo, volimo istu glazbu i iste pisce, vjerovao je da mi je s njim dobro, naravno da se na vezi može uvijek poraditi, pa bar je on uvijek bio spreman na kompromise, i bilo bi možda puno lakše da ja jednostavno kažem što mi ne odgovara i zašto odlazim, možda možemo popraviti to što me tjera da odem i, poželim li se vratiti, on će razumjeti taj trenutak izgubljenosti, onako kako je, uostalom, imao razumijevanja za sve moje druge emocionalne hirove. A meni je falilo zraka, prilika za hodanje, slobode za vlastita traženja i, više od svega – osjećaj zaljubljenosti. To što je Goran divna osoba, jednostavno nije pomagalo. Nije mi bilo dovoljno

da mi je s nekim dobro, htjela sam za nekim biti potpuno luda.

Irena je za Vladom bila luda. Sve joj se na njemu sviđalo – od toga kako s njom razgovara do načina na koji se javlja na mobitel. Treba li u seriji objasniti gdje je i zašto nestao taj zanos i kako su se Irena i Vlado tako udaljili, ili ga jednostavno treba pripisati vremenu, trivijalnim svakodnevnim nerazumijevanjima koja troše ljubav? Uh, koliko posla! Tina je itekako u pravu – ispričati priču najmanji je posao. Sinopsis je, baš zato što predlaže голу fabulu, lako mogao proći, ali sad treba stvoriti karaktere koji u toj priči sudjeluju.

Što sam više hodala, činilo mi se da sam sve dalje od stanja u kojem bih mogla sjesti za stol i pisati, a kad smo već kod daljina, definitivno sam bila sve dalje od svoje prebivališne adrese. U tom trenutku je, sva sreća, nazvao Frederik.

- Gdje si? – pitao je.

Frederik je precizan. Nema kod njega gubljenja vremena na okolišanje.

- Nemam pojma – rekla sam, što je bila živa istina.

- Aha, hodaš.

- Evo tko me dobro poznaje.

- Baš tako. Hodam.

- Želiš li da te izbavim ili se želiš još malo izgubljivati? Ja sam u autu, blizu tvog kvarta.

- Izbavi me, molim te.

Baš mi je trebao netko poput Frederika – smiren, pouzdan, sabran, nesklon suvišnim emocionalnostima. Netko tko će me uz dva-tri šamara racionalnosti spustiti natrag na zemlju.

- U redu. Reci mi što vidiš oko sebe.

- Samo neke zgradurine. Ali prije pet minuta prošla sam pored Hotela Antunović.

- Super, onda se sad lijepo vrati do Antunovića. Nađemo se tamo za pet minuta.

Frederik... pravi dragulj u mojoj zbirci šašavih prijatelja. Kad sam htjela zbuniti nekoga kome predstavljam Frederika, rekla bih: „Ovo je Frederik, bivši dečko moje bivše

prijateljice.“ Najbolje u cijeloj toj zbunjujućoj formulaciji bilo je to što je ona istinita! Frederik i ja zbližili smo se u vrijeme dok je hodao s Majom. Ona je glumila u filmu na kojem je on bio asistent redatelja, i u to je vrijeme dolazila sa snimanja očarana Frederikovim organizacijskim vještinama. Tvrdila je kako on jedini uvijek zna što se toga dana radi, gdje se stalo u knjizi snimanja, gdje je završna dorađena verzija dijaloga i tko je prvi na redu za šminkanje – za razliku od redatelja, koji još uvijek brka likove i koji ne zna u koji je od svojih projekata zalutao. S takvim je žarom hvalila Frederika da je bilo jasno da se među njima nešto događa i prije nego mi je to sama priznala. Cijelo to moje prijateljstvo s Majom stalno je bilo na rubu raspada jer smo imale dijametralno suprotne stavove o... svemu. Iako je među nama postojao nedefinirani nagon za druženjem zbog kojega smo se i dalje nalazile usprkos svim nerazumijevanjima, stalno smo se svađale, jedna drugoj spuštale slušalicu i naizmjenice demonstrativno odlazile s kava koje smo dogovarale da riješimo nesuglasice svoje prethodne svađe. Frederik nam je prvo pomogao da se malo zbližimo i čvršće povežemo – jer je ona u razdoblju veze s njim bila gotovo podnošljiva – a onda i da konačno prekinemo sve veze – jer ona nikako nije mogla shvatiti kako se ja mogu i dalje družiti s njim nakon njihova prekida.

Kad sam stigla do hotela, on je već čekao na parkingu. Stajao je pored svoje stare Volkswagen bube i morala sam se nasmijati čim sam ga vidjela jer je onako visok i mršav, u smeđem odijelu od samta sa zvonolikim nogavicama i s dugom plavom kosom koja mu je prekrivala pola lica, izgledao kao da je upravo došao sa šezdesetosmaških studentskih demonstracija.

- Dobro, nije li već dosta tih tvojih *šetanja* – rekao je čim sam ušla u auto.

Dovoljno sam ga dobro poznavala da znam da to nije pitanje, nego samo rečenica u koju je prigodno upakirao svoj novi pogrešni genitiv. Pogrešni genitivi su njegova strast i opsesija. Prikupio ih je više od tristotinjak i najozbiljnije ih je planirao jednoga dana objaviti u knjizi. Često me nazivao samo da izgovori neku rečenicu koja nema ama baš nikakve veze ni s njim ni sa mnom, ali ima novi pogrešan genitiv kojega se dosjetio. Recimo: Dosta mi je teških *razdoba*lja; ili: Prodalo se puno *šunaka* za Uskrs.

- Crni Frederiče, pa barem ti znaš razliku između hodanja i šetnje – nasmijala sam se.

- Znam, ali nisam mogao odoljeti genitivu.

U našem internom žargonu *šetnja* je bila zamjenska riječ za seks, a budući da smo i jedno i

drugo već duže vrijeme imali prazninu u emocionalnom životu i da se već dugo nismo *šetali*, stalno smo se međusobno podbadali na taj račun. Neotvorena butelja Zlatana plavca već dugo je čekala da se netko od nas dvoje *prošeta*, jer smo imali dogovor da ćemo je tek tada otvoriti.

- Ideš kod mene malo? Imam puno novosti – rekla sam.

- Da? Otvaramo Zlatana? Ipak si se *šetala*? – ponadao se.

- Da bar – naslonila sam se na naslon sjedala njegove stare Bube, iscrpljena hodanjem, zbivanjima i paralelnim svjetovima.

- Vidim, ozbiljno je – rekao je Frederik. – Imaš doma nešto za jelo? Makar kakvih *konzerava*?

- Gladan si? – iznenadila sam se, jer je Frederik poznat po svom pasioniranom obožavanju obilnog doručka, nakon kojeg više ništa ne jede do večeri.

- Nisam gladan, samo sam željan okusa.

Bili smo kod mene za petnaestak minuta. U malom dućanu usput smo kupili kruh, sir, masline i bocu vranca.

Kod Frederika mi se najviše sviđa to što ga je nemoguće šokirati. Recimo, ja sam u redakciji još uvijek gotovo panično skrivala vijest da „Kadar“ od mene naručuje scenarij. Nisam htjela da to bude neka velika stvar, a još manje da me drugi uvjeravaju kako to *jest* velika stvar. Frederik je primio tu vijest kao da smo već sto puta o tome razgovarali i kao da mi je to peti scenarij. Odrezao je novi komad sira, obložio ga kruhom, potisnuo svoj prezir prema televiziji i odmah se usredotočio na bitno, na praktična pitanja. Znajući da bih, zbog zakonitosti po kojima moj mozak funkcionira, mogla odlutati u apstraktno, uzeo je prvo jedan list papira na koji mi je nacrtao kako treba grafički rasporediti dijaloge, akciju i didaskalije na stranicama scenarija, a onda je uzeo drugi papir na kojem mi je ispisao stvari na koje moram stalno misliti dok pišem. Recimo, moram stalno paziti gdje su mi svi likovi, ma koliko sporedni bili. Ne smije se dogoditi da mi neki lik ode na posao, a da ga pet minuta kasnije nađemo doma u papučama. Posebno moram paziti na vrijeme, doba dana i noći, na interijere i eksterijere. Ako je, recimo, u jednoj sceni subota i u kući Irene Serdar vlada obiteljska idila, ne može ona sutradan voditi djecu u vrtić, jer sutradan je nedjelja.

- Kad se te stvari u scenariju postave krivo, poslije popravljanje takvih *propusata* zna biti noćna mora pa je bolje djelovati preventivno – upozorio me, ne krijući zadovoljstvo zbog

novog genitiva koji je, izvukavši iz džepa sakoa blokić za koji je bila pričvršćena grafitna olovčica, odmah zapisao.

Znajući koliko sam sklona emocionalnome i duhovnome, osjećao je da je upravo ta vremenska i prostorna matematika ono na što me treba upozoriti. S pravom.

Već sam se osjećala puno bolje. Činjenicu da ću pisati scenarij za dramsku seriju Frederik ni u jednom trenutku nije doživio kao neobičnu, a to mi je ojačalo samopouzdanje. Štoviše, ponašao se kao da je bilo i vrijeme da se napokon upustim u taj njegov filmski svijet u kojem se dosad strpljivo čekalo da ja tamo vani obavim sve svoje lektorske i druge profesionalne eksperimente i počnem se baviti nečim što mi doista leži. Doduše, to je samo televizija, s kojom je on u vječnoj opoziciji, ali on će to doživjeti kao put prema filmu, koji je sljedeća etapa mog kreativnog razvoja. Vjerovao je u to kao u nešto izvjesno, ili mi se barem tako činilo nakon druge čaše vranca.

Vino nije samo pomoglo da se osjećam samouvjerenije, nego i da se razbrbljam. Čim smo riješili pitanja scenarističke matematike, ispričala sam Frederiku sve o tome kako namjeravam bolje upoznati Irenu. I sve o tome kako sam je *već* počela bolje upoznavati, i nju i njezina... ljubavnika. Recimo, s njim sam se danas sreća na *chatu*.

- Zanimljiv tip, baš smo lijepo popričali - priznala sam Frederiku zaplićući jezikom, prilično poljuljana djelovanjem onih vrančevih 14%.

- Hm, hm - hmao je Frederik na svoj karakterističan način. - Jesi li sigurna da je to dobra ideja?

- Nisam sigurna, ali osjećam da tako treba. Znaš mene.

- Znam tebe. Zato se i bojim da ćeš zaglaviti - izgovorio je točeci nam novo vino u čašu. To točenje služilo mu je da izbjegne moj pogled, to sam jasno mogla osjetiti u međuprostoru koji nas je dijelio. Frederik me nije gledao u oči samo kad mi je htio reći nešto za što je mislio da bi me moglo razljutiti.

- Zaglaviti?

- Sara... kao da te ne znam. Jedva si dočekala malo šmugnuti iz stvarnosti. Svidjet će ti se ta igra koju igraš tamo, u virtualnome, i sigurno ćeš zaglibiti. A onda je taj tip, takozvani *Irenin ljubavnik*, nagrabusio.

- Ah strašnih li slutnji! Pardon... *slutanja* - dodala sam, braneći se od njegove ozbiljnosti. Ponadala sam se da sam upravo smislila novi genitiv, no budući da Frederik nije odmah posegnuo za svojim blokićem, očito ga je već imao na popisu.

Frederik se silno trudio ostati ozbiljan, ali nakon treće čaše vranca to i nije bilo tako jednostavno. Ja sam se cijelo vrijeme blentavo hihotala ismijavajući njegovu zloslutnu prognozu, pa je i on vrlo brzo podlegao cerekanju. To nam se zna dogoditi, Frederiku i meni, čak i bez vina. Jednostavno se smijemo, potaknutim nekim iracionalnim razlogom koji kasnije ne znamo objasniti. Jedva sam došla do daha da ga priupitam je li me nešto trebao danas kad me nazvao da se vidimo.

- Jesam, ali sad više nisam dovoljno trijezan da o tome razgovaramo. Osim toga, kasnim kod Gašpara.

- Tko je Gašpar?

- Moj krojač - odgovorio je Frederik, kao da je posve uobičajeno da netko do svoje trideset i treće nikad nije obukao traperice nego ima krojača koji mu šije odjeću po mjeri.

SOUNDTRACK ZA DAN

Probudila sam se oko pet poslijepodne, s glavom otežalom od mamurluka koji me podsjetio na druženje s Frederikom. Kroz maglu sam se sjećala da me Frederik prije odlaska otjerao u krevet uvjeravajući me kako je danas moj dan za početak pisanja, a da bih mogla započeti, moram biti bistre glave i gipkog uma. Na stolu u kuhinji ostali su dokazi našeg druženja: dvije čaše, prazna boca vranca i mrvice kruha na tanjuru. Do kuhinje me pratila potmula naznaka glavobolje koju je trebalo uništiti u samom začetku. Da bol ne dobije priliku, odmah sam popila aspirin. Osjećala sam se puno gore nego ujutro, nakon noćne more o goloj kupovini, ali barem je strah od scenarija bio donekle saniran. Frederik me uvjerio u lakoću praćenja scenarističkih zakonitosti, a osim toga, ponudio mi je svoju pomoć tijekom početničkih lutanja. Dragi Frederik.

Skuhala sam jaku kavu i nalaktila se na kuhinjski stol onako kako to obično činim ujutro. Možda bih se trebala praviti kao da je dan tek započeo, kao da se u njemu već nisu dogodili ni noćna mora, ni „Priča o M.“, ni redatelj, ni Netko, ni Frederik. željela sam biti lagana, bez tereta svih tih zbunjujućih iskustava.

Telefon me uplašio.

- Dobar dan, Sara. Boris je, iz „Kadra“.

- O, dobar dan.

Dakle, sve je stvarno. Sanjala sam samo голу sebe u kupovini, sve ostalo se zbilja dogodilo.

- Sara, možete li sutra doći k nama? Pripremili smo ugovor za scenarij.

Sutra... sutra... kad je to sutra?, razmišljala sam grozničavo prekopavajući po sjećanju koji je uopće dan, trebam li sutra biti u redakciji i u kojoj sam smjeni. Ako je sutra srijeda, a budući da sam danas slobodna, vjerojatno jest, onda radim od podneva.

- Mogla bih ujutro između devet i jedanaest, poslije sam zauzeta.

- Savršeno. Onda u deset?

- Može. Vidimo se.

Poziv me podsjetio da moram prionuti na posao. Zbilja, nema više praznog hoda – ni doslovno ni metaforički. Imam previše posla da bih si mogla priuštiti besciljne šetnje s kojih se ne znam vratiti ili tri čaše vranca usred bijela dana, poslije kojih ne mogu ni misliti a kamoli pisati. Deset epizoda – uzmemo li da će svaka imati oko četrdeset stranica, to je oko četiri stotine stranica posla! Zaboga, četiri stotine stranica! Trebala bih misliti na dobro koje će mi donijeti. Recimo – novac! Koliko bih mogla dobiti po epizodi? Petsto eura? Tisuću? Koliko bih samo problema riješila s deset tisuća eura na računu!

Sjetila sam se da sam obećala Frederiku poslati sinopsis pa sam sjela za računalo. U mom elektronskom sandučiću već je bio njegov mail – kao što je i obećao, poslao mi je ogledni scenarij sa zadnjeg filma na kojem je radio kao asistent. Baš dobro, pomislila sam – prvo ću to pročitati, a od sutra počinjem pisati svoj scenarij, živjeti svoj „Tuđi život“, od stranice do stranice. Tek su mi se tada slegnule sve impresije dana i tek sam tada shvatila da mi se događa nešto novo i da je preda mnom vjerojatno najveći profesionalni izazov u životu. Mislim da je to bio trenutak kad sam odlučila ne samo da ja to mogu, nego i da ću to napraviti kako treba. Obuzelo me neočekivano uzbuđenje vezano za sve ono što će tek uslijediti. Razveselila sam se sebi, pisanju u koje ću se upustiti, malim i velikim stvarima koje me čekaju, životu kao takvom. Ako postoji savršen *soundtrack* za takvo stanje, onda je to svakako glazba Janis Joplin. Njezino suptilno divljaštvo u trenucima radosti poklopi se s mojom potrebom da vjerujem kako uvijek, ali uvijek, moramo slušati svoje srce i svoj unutrašnji glas. *Oh Lord, won't you buy me a Mercedes Benz? My friends all drive Porches, I must make amends*, pjevala sam zajedno s Janis. Boca koju smo Frederik i ja ispraznili poslužila mi je kao mikrofona. *Worked hard all my lifetime, no help from my friends, so oh Lord, won't you buy me a Mercedes Benz?* Plesala sam po stanu. Maknula sam gumicu iz kose da mogu njome mahati kao Janis. *Oh, Lord, won't you buy me a night on the town? I am counting on you, Lord, please don't let me down*. Pojačala sam zvuk do kraja, toliko da više nisam čula ni vlastiti glas. Janis i ja pjevale smo iz petnih žila, uvjerenе da je sporazum s bogom već postignut i da nas crveni mercedes benz čeka dolje, na ulici, s ključevima u bravici, obrubljen velikom crvenom mašnom koju ćemo razvezati prije prve vožnje. Svijet je bio naš, samo je trebalo prići i uzeti ga. Zadnji sam se put tako euforično osjećala kad sam odlučila da se, nakon što sam napustila Gorana, neću vratiti roditeljima. Zahvaljujući oglasima u „Vremenu“ koji su mi bili dostupni prije nego *običnim* čitateljima, pronašla sam podstanarski stančić u kojem ću prvi put u životu živjeti sama, a u prvoj noći koju sam tamo prespavala, uz Janis sam na isti način vjerovala da su izazovi moja specijalnost i da mogu sve što poželim.

Zanimljivo, ali u toj euforiji, ne znam zašto, pao mi je na pamet Netko. Zapitala sam se gdje je sad i bih li ga mogla potražiti u *predsoblju*. Bilo je tek šest sati, a ja sam se morala ravnati po Ireninom vremenu. Nije logično da udana žena i majka koja radi poslijepodne bude na chatu u to vrijeme. Morala sam odgoditi chat do kasnih večernjih sati, kad *stavim djecu na spavanje*.

Leon, koji je iz svog stana čuo da sam pojačala Janis do daske, došao je provjeriti *je li sve u redu*. Ponekad sam pomišljala da su Leona angažirali i u stan do moga smjestili moji roditelji kako bih imala nadomjestak za njihovu brigu. Iako oni više nisu mogli kontrolirati što jedem, koliko spavam, pušim li, na što sam potrošila plaću i jesam li u vezi, Leon im je bio dostojna zamjena. Kako ne bih ni dobila priliku pomisliti da u njegovoj brizi ima kakvih *muških* primisli, već na našem prvom susjedskom upoznavanju svečano me obavijestio da je *gej*, i da je upravo prekinuo dvogodišnju vezu nakon koje treba podulji emocionalni predah. Kad se uvjerio da je, barem naizgled, kod mene sve pod kontrolom, vratio se u svoj stan gdje, kako me obavijestio, mijenja raspored namještaja u skladu s feng-shui pravilima, jer je shvatio da *se jedna chi energija u dnevnoj sobi muči cirkulirati*.

Scenarij koji mi je poslao Frederik bio je dozlabora dosadan. Pročitala sam trideset stranica i odustala. Upozorio me na to, ali bilo je korisno iz tehničkih razloga, na što me također upozorio. Priča me zapravo nije zanimala, pogotovo stoga što se radilo o povijesnoj faktografiji koja je meni, općenito, tema za ignoriranje. Osim toga, u mom danu bilo je već previše fabule. To više nije bio dan, nego zgusnuti koncentrat duljeg razdoblja uguran u vremenski okvir od jutra do večeri. Svako bonus zbivanje bilo bi čisti višak.

Odlučila sam čitati. To uvijek pomaže. Tuđi svijet u kojem ne moram biti emocionalno angažirana. Uzela sam „Priču o M.“ i vratila se u krevet. Bolje reći u madrac, jer krevet još nisam ni imala. Mojih tridesetak kvadrata zbog kojih sam se prije godinu dana uvalila u dužničko ropstvo još uvijek je zjapilo nenamješteno – imala sam samo radni stol napravljen od poveće panel-ploče naslonjene na noge od cigli, rabljeni kauč iz Lucijine podstanarske sobe koji mi je poklonila kad se preselila Fabijanu i madrac koji je iz mjeseca u mjesec čekao da skucam novac za ostatak kreveta. Knjige su posvuda naokolo bile poslagane uza zidove, a odjeća obješena na vješalicama poredanim uzduž debele metalne šipke koju mi je Frederik prokrijumčario iz garderobe filmskog studija. Da mi mama i tata za useljenje nisu poklonili kućanske aparate, rublje bih vjerojatno prala na ruke, a namirnice držala u vrećicama na prozorima kao studenti u domu na Savi.

Udobno sam se nalaktila na jastuk i vratila se knjizi sa zečićem na naslovnici. Čim sam

počela čitati, naišla sam na M.-ine rečenice koje su me vratile svim onim mislima o paralelnim svjetovima u koje sam se toga dana neočekivano uplela. U romanu koji sam čitala M. je upravo Prijatelju izlagala svoju teoriju svjetova, po kojoj se ne može živjeti i u napisanome i u stvarnome. U jednom od ta dva svijeta treba, tvrdila je M., *upisati pauzu*.

Sviđale su mi se sve te metafore koje sam mogla iz knjige preseliti u vlastitu stvarnost koja je odjednom počela nalikovati romanesknoj fabuli. Plutala sam u tom svom malom privatnom postmodernizmu poput izgubljene junakinje o čijoj sudbini pisac još nije odlučio i mislila kako je, bez obzira na sav taj prijeteći literarni kaos koji me obuzima, divno da sam baš tu gdje jesam, u nepredvidivoj budućnosti paralelnih svjetova u koje sam nenamjerno zakoračila.

Svijet a): moj život.

Svijet b): Irenina priča.

Svijet c): virtualna stvarnost, u kojoj se Irenin i moj svijet isprepliću.

NEKOLIKO ULICA SAMOĆE

Da vidimo... svijet b)... Irenin život. Zatvorila sam knjigu, zatvorila sam oči. Iza kapaka, iza zavjese stvarnoga, događao se život Irene Serdar. U tom životu ona je upravo napustila zgradu Gornjogradske gimnazije i uputila se kući. Nakon jutarnje smjene spuštala se s Gornjeg grada uvijek preko Strossa, polako, ne žureći jer su djeca mogla biti u vrtiću do pet, a ni Vlado nije prije dolazio s posla. Povratak iz popodnevne smjene bio je drukčiji. Spuštala se s druge strane, osvijetljenom Radićevom, što znači da je morala proći kroz Kamenita vrata, i uvijek je žurila jer se Vlado nije baš najbolje snalazio s djecom nasamo. Večeras nije čak ni zastala kod Bogorodice. Pomislila je, u nekom neočekivanom prkosu, da ta vrsta milosti nije ono što joj treba. Da taj mir nije ono što će je ispuniti. Spustila se Radićevom bez zastajkivanja, u svojim niskim udobnim cipelama koje je u posljednje vrijeme sve češće obuvala, ne zato što su joj bile osobito drage, nego jednostavno zbog toga što su smanjivale otpor pri spuštanju tom strmom ulicom čijoj se nizbrdici s vremenom prilagodila. Sviđala joj se ta jesen koju sam izabrala za vrijeme u kojem se događa radnja serije – tako se prirodno slagala s njezinom unutrašnjom sjetom.

Odradila je svoj popodnevni turnus, svoj romantizam u svjetskoj književnosti, i sad raspolaže s još nekoliko ulica samoće, kratkim odlomkom vremena u kojem se može prepustiti svojim mislima koje su od danas nekako nove, drukčije. Kad uđe u stan, okružiti će je sve ono tuđe. Istina, sve je to tuđe zapravo njezino, ali ona bi sada najradije mislila o onome što je *samo* njezino. Koračajući preko Trga, osjetila je da bi se Netko, kad bi samo pružila ruku, stvorio tu pored nje kao da je to najprirodnija stvar na svijetu, jer ionako je cijelo poslijepodne proveo s njom – za katedrom, na školskim hodnicima, u zbornici, uz prozor učionice odakle je sjetno promatrala gornjogradsku jesen dok su njezini gimnazijalci radili bilješke za esej o romantizmu. Nije se ona zanosila nikakvim nerealnim sanjarenjima niti idejama o ponovnom virtualnom susretu, da se razumijemo. Ona je toga dana samo (tako je barem sebi tumačila prisutnost nepoznatog muškarca u svojim mislima) osjetila što je to što joj nedostaje i onda si je odlučila to priuštiti. Odlučila je dopustiti sebi nedužne apstraktne misli o neznancu, neki pupoljak emocija koji se ionako nikad neće rascvasti nego će, poput osušenog oglednog primjerka u herbariju, postati uspomena na neku potencijalnu sreću koju nije imala hrabrosti proživjeti. Odlučila je i u svoj život pustiti malo tog romantizma o kojem je danas govorila svojim učenicima – tek toliko da ne uvene u vlastitoj emocionalnoj pustoši u kojoj se već neko vrijeme osjeća kao ona ruža na asteroidu B 612 koju je Mali princ zauvijek

napustio.

Otvorila sam oči. U cijelom tom prizoru koji sam upravo umjesto Irene proživjela, njezini koraci bili su jedino zbivanje u kadru. A ja ne pišem roman o Ireni, nego scenarij za prizore u kojima nitko neće moći *vidjeti* što je Irena mislila! Znala sam to, mučila me ta misao još dok sam iza očnih kapaka gledala kako se Irena spušta Radićevom, ali te njezine misli koje nitko nikad neće vidjeti bile su potrebne *meni*. Nije mi bilo dovoljno uvesti Irenu u situacije, dati joj rečenice koje će izgovarati – morala sam se zavući najdublje u njezin unutrašnji svijet, gdje su se kovitlale misli koje se ni sama sebi nije usuđivala priznati. U prizoru koji će uslijediti, u onom u kojem će Irena ući u svoj stan i progovoriti, te neizgovorene misli bit će ono što će je određivati. Zbog njih ću ipak biti na njezinoj strani, čak i onda kad se ne budem slagala s njezinim postupcima. Osim toga, budimo iskreni, nije se radilo samo o tome da želim Irenu bolje upoznati. Moja se ovisnost o fikciji hranila baš tom misaonom karakterizacijom koja u gotovom proizvodu nikome neće biti vidljiva. Moja me literarna nastranost navodila da izmislim zaplet, da izmaštam svu tu nepotrebnu fabulu samo zbog unutrašnjih monologa koje će junaci proživljavati. „Ja sam te stvorila – ja ću ti dati misli s kojima ćeš živjeti.“ Ta mi je misao otkrila dotad nepoznato duhovno uzbuđenje i pomislila sam kako je to jedini oblik moći u kojem ikad želim uživati.

Počela sam uživati u Ireni, istinski. Kao da sam dobila priliku nakratko biti sve ono što nikad neću postati ili, još bolje, kao da sam dobila priliku iz prve ruke saznati zašto to ne želim postati. Kao da mi je dana mogućnost da proživim još neki život osim svog vlastitog i kao da sam dobila svoj vlastiti *onaj svijet* u ovom životu – život poslije života za vrijeme pravog života. Ove su me zadnje misli natjerale na smijeh jer sam se sjetila Tine i pokušala zamisliti njezino zgražanje nad svim tim nepotrebnim misaonim stranputicama. Ona mi ne bi dopustila da se predugo u njima koprcam, osim ako je ne uvjerim da će me upravo one dovesti do bitnoga. Oraspoložilo me i to što sam osjećala da bolje poznajem Irenu. Postala mi je draga ta žena oslabljenog emocionalnog imuniteta, koja je samoj sebi bez ustezanja znala priznati da joj je ljubav potrebna. Činila mi se vrijednom divljenja njezina sposobnost prepuštanja svoj toj intimnoj patetici na kojoj mogu izgraditi priču. Irena je zahvalna junakinja. Junakinja puna dramskog potencijala. Za razliku od emocionalnog života, recimo, jedne Sare Lukas, njezin je slučaj priča koju vrijedi ispričati.

FANTOMSKA BOL

Dakle, *navukla* sam se. Irena će živjeti sa mnom sve dok je cijelu ne ispišem. Jasno sam je vidjela kako ulazi u stan, kako ljubi djecu, kako ona i Vlado uspješno izbjegavaju dijalog. Večerali su zajedno, ali više kao da su jedno drugome u gostima. Pitala ga je treba li mu računalo večeras jer bi trebala pripremiti sutrašnja predavanja. Rekao je da će obaviti sve što ima dok ona stavi djecu na spavanje. Ustala je od stola i pospremila suđe od večere, a onda odvela djecu u sobu. Kad se vratila, Vlado je već sjedio pred televizorom, s držanjem koje je ukazivalo na to da je daljinski upravljač jedino s čim želi općiti prije spavanja. Znam, stereotip, ali gledatelji stereotipe najlakše prihvaćaju. Kad u sljedećem prizoru ugledaju nešto što su očekivali, sretni su što su se njihova predviđanja obistinila. I Ireni je taj stereotip odgovarao. Odgovarala joj je ta Vladina emocionalna izolacija u zagrljaju s daljinskim upravljačem jer je za sebe imala drugi plan – želju koju je cijelo popodne njegovala duboko u sebi, dok je naoko ležerno odrađivala svakodnevnicu.

Oko deset je sjela za računalo. Odnosno – ja sam sjela, u njezino ime. Situaciju u njezinom domu osjećala sam toliko stvarnom da sam u lijevom kutu vlastite sobe gotovo mogla naslutiti Vladinu prisutnost, njegov nezainteresiran profil čijem vidnom polju monitor računala nije bio dostupan. Na *chatu* je bilo živahno, još napučenije nego ujutro. Tisuće ljudi u nekoj svojoj potrazi koju, baš kao i Irena, možda ne bi znali objasniti. Zavirila sam u sve sobe, ali Netko nije bio tamo. Bila sam razočarana. I Irena i ja bile smo razočarane.

No ipak, nismo se dale obeshrabriti. Dok čekamo da naiđe Netko, možemo prikratiti vrijeme čavrljajući s nekim drugim. Odlučila sam ostati neko vrijeme. Otvarali su se „prozori“, jedan za drugim. Nekoliko bezuspješnih pokušaja razgovora koji ni spomena nisu vrijedni. Pomislila sam kako je Netko ipak rijetka vrsta u ovom virtualnom okolišu. Zbog njega, zbog nade da će se ipak pojaviti, nisam se odlogirala, iako sam odustala od pokušaja razgovora s drugima.

Da se moj boravak za računalom ne pretvori u puko čekanje, otvorila sam u računalu dokument za svoj scenarij. Zašto odgađati pisanje, kad me to ionako, već od sutrašnjeg dana, čeka?

Buljila sam tako neko vrijeme u bjelinu praznog ekrana ne znajući odakle da počnem. Razmišljala sam o Ireni. Znam, zvuči suludo, ali bila sam zabrinuta za nju. Njezino

iznevjereno očekivanje da će se navečer, kad uspije ukrasti malo vremena za sebe, moći opet sresti s virtualnim neznancem na kojeg je, koliko god to nastojala prešutjeti, mislila cijeli dan, učinilo je njezin osjećaj duboke usamljenosti još stvarnijim. Što uopće radi udana žena kad je osjećaj bolne i nepopravljive usamljenosti spopadne u kasne noćne sate? Ne može, kao ja, nazvati Tinu i liječiti to stanje dugim razgovorima koji bi joj, makar bili naizgled besmisleni, pomogli da shvati da je osjećaj samoće, baš kao i većina naših slabih trenutaka, prolazan. Ako uopće i ima prijateljice, ako ih i nije pogubila u vrijeme kad je mislila da je Vlado os oko koje se okreće njezin ustreptali planet, ne može si priuštiti izolaciju koju razgovor s bliskom prijateljicom podrazumijeva. Ne može, kao ja, obući kaput, izaći iz stana i uputiti se u besciljnu umirujuću šetnju jer svaki njezin samostalni izlazak iz kuće podrazumijeva dobar razlog koji mora imati uporište u obiteljskom životu. Ne može, kao ja, popiti bocu vina sa svojim šašavim prijateljem, jer ni nema muških prijatelja, a pogotovo ne šašavih, s kojima se može smijati bez pravog razloga ne pitajući se hoće li netko to krivo protumačiti. Ne može si čak, kao ja, priuštiti ljekovito tupo buljenje u jednu točku na stropu prije spavanja, jer kad dijeliš krevet s nekim, onda takva vrsta sebičnosti bez silnog objašnjavanja koje produbljuje nesporazum jednostavno nije dopuštena. Ili spavaš, ili si budna. Ako si budna, moraš komunicirati, čak i kad ti se to ne radi. U tom trenutku, u kojem sam svoju junakinju smjestila u njezinu večernju bračnu samoću, ona mi je sigurno zavidjela na slobodi koja mi omogućuje sve te samostalne izbore. Da je situacija malo drukčija, da je ona sretna u tom svijetu s najbližima, možda bih ja zavidjela njoj na toplini zajednice za kojom ponekad čeznem iako je nisam osjetila na taj način. Irena ju je nekoć osjećala, i sigurno se nedostatak tog zajedništva u njezinom svijetu mogao usporediti s fantomskom boli – kad te boli dio tijela koji više ne postoji. Ako je ikad i živjela osjećaj slobode na kojem mi je sada zavidjela, onda je i nedostatak tog osjećaja u njezinoj svijesti bio druga fantomska bol koju je morala osjećati. Čeznula je za samom sobom kakva je bila prije tog iskustva samoće s drugima, za samom sobom kakva je bila u trenucima sreće s Vladom, za svim tim verzijama sebe koje su se sad činile nepovratno izgubljenima. Zato joj se taj novi svijet, skučen u malom prozoru na računalu, činio poput nepreglednog prostranstva u kojem će možda opet pronaći sebe. U tom svijetu mogla bi dobiti priliku biti svoja bez suvišnih objašnjavanja, bez tereta tuđih očekivanja koja su je gušila i činila nesretnom.

Zbog svih ovih misli o Ireni, odjednom sam se nekako zabrinula za Luciju. Otkad se udala za Fabijana, njezinu sam sreću uzimala zdravo za gotovo, a sad sam se počela pitati čezne li i ona možda za nekim prozorčićem izvan svog svijeta kroz koji bi mogla zaviriti u sebe kakva je bila nekad, dok još nije dijelila život s drugima. Istina, kad smo se zadnji put vidjele zračila je mirom zbog kojega su se ovakva pitanja činila neumjesnima, ali možda je i Irena

djelovala smireno i zadovoljno ljudima koji je poznaju. Možda su i jedna i druga jednako uspješno njegovale privid zadovoljstva u koji su i same, potiskujući unutrašnji nemir, željele vjerovati. Kako bismo uopće mogli naslutiti što se zbiva u nečijem tuđem srcu, kad često nismo sigurni ni što se zbiva u našem vlastitom?

O Lucijinim najskrivenijim mislima mogla sam samo nagađati, ali sam zato Irenine mogla sama izabrati. Pod mojim prstima na tastaturi, ona je započela svoj život. Počela je postojati nekako neprimjetno, na svoj samozatajan način, i pomogla mi da napišem nekoliko prvih stranica s lakoćom koju nisam očekivala. Bio je sjajan osjećaj ispisivati taj tuđi život koji je polako postajao stvaran, prkoseći činjenici da je izmišljen zbog stambenog kredita. Od te prve ideje, pokrenute egzistencijalnom panikom, sad je nastajalo nešto stvarno što je sve više nalikovalo na život. Čeznula sam za tim što je polako postajalo moje onako kako je Irena čeznula za nečim samo svojim dok je te noći čekala da se Netko pojavi u predsoblju internetske brbljaonice. I što smo sličnije postajale u svim svojim razlikama, sve sam joj se više veselila i sve sam je jače podržavala.

Napisala sam nekoliko scena u kojima sam dočarala Ireninu svakodnevnicu. Šturi dijalozi između nje i Vlade, hladnoća u komunikaciji, nervoza obostranog nezadovoljstva, briga o djeci i kućanstvu, običaj da se svaki njezin trud, svako njezino nastojanje u obiteljskom okružju uzimaju zdravo za gotovo. Napisala sam i jedan školski prizor u kojem je Irena dobila priliku predstaviti se kao elokventna i zanimljiva predavačica puna duha, koja zbilja ima što ponuditi svojim gimnazijalcima i koja im s velikim žarom objašnjava kako teorija književnosti može biti teret u pokušajima razumijevanja cijelog tog svijeta što su ga slavni pisci ispisali u svojim djelima. Zapisala sam i svoj, odnosno Irenin, *chat* dijalog u kojem su se ona i Netko „upoznali“, nastojeći ga rekonstruirati do najsitnijih pojedinosti.

Bilo je to za mene posve novo, nevjerojatno iskustvo. Imala sam osjećaj kao da se Irena negdje po strani smješka, zahvalna što sam joj podarila taj život koji prije nije postojao. Bilo je nečeg divnog, iako pomalo zastrašujućeg, u toj moći kreacije tuđeg života. Te večeri osjećala sam kako se nešto u meni zauvijek promijenilo i kako ću sasvim sigurno postati ovisna o paralelnom svijetu koji sam izmislila, baš onako kako će Irena postati ovisna o dugim noćnim razgovorima u svom tajnom paralelnom svijetu koji ću za nju izgraditi. Kad sam, u sitne jutarnje sate, zatvorila sve prozore na računalu, ispružila sam se na svom madracu s osjećajem neke nove ispunjenosti, u kojoj sam uživala posve neočekivanim žarom. Znala sam da ću se sutra, kad budem potpisivala taj ugovor u „Kadru“, osjećati kao da potpisujem sudbinu na koju pristajem cijelim svojim bićem, zahvalna što sam je dobila

priliku proživjeti.

DUHOVNI LEPTIRIĆI

Kad sam se ujutro probudila, Irena je bila prvo na što sam pomislila. Podsjetilo me to na ustreptalost zaljubljenosti. Leptirići nisu bili u trbuhu nego u mojoj glavi, ali bili su tu i ja sam im se razveselila. Još prije prve jutarnje kave uključila sam laptop da se uvjerim u postojanje tog tuđeg života koji sam sinoć počela ispisivati. Bio je tamo, crno na bijelo, kao dokaz da nisam, odnosno jesam, izmislila njegovo postojanje.

S nekim posve novim osjećajem obavila sam jutarnje tuširanje i spremanje za izlazak. U deset sam trebala biti u „Kadru“. Kad sam se spustila u prizemlje, na sve moguće načine spremna za dan koji me očekuje, obuzeo me takav polet da sam poželjela otpješačiti do centra, ali znala sam da bih u tom slučaju zakasnila na sastanak. Osim toga, u torbi sam imala „Priču o M.“, što je bio dovoljan razlog da se veselim vožnji. Uključila sam se u kolonu automobila na glavnoj ulici, izvukla knjigu iz torbe i u prvoj brzini pratila spori ritam kolone čitajući. M. je letjela prema Čileu i pisala dnevnik u kojem je opisivala kako prijateljicu poznaje kao samu sebe, kako je ona neprestano posjećuje u snovima i kako joj ujutro treba sat vremena da si objasni što je od onoga što doživljava san a što nije. Kad bi mogla svoj san prijaviti na policiju, učinila bi to – toliko joj je smetala ta prisutnost druge osobe u njezinu životu, koja se na neobjašnjiv način miješala s njom i besramno boravila u njezinoj koži. Ne treba posebno naglašavati koliko su me oduševljavale sve te analogije koje sam pronalazila u knjizi koju sam počela čitati baš onoga jutra kad se priča s „Tuđim životom“ pokrenula. Toliko sam uživala u tim podudarnostima da sam potpuno zaboravila na semafor. To samo po sebi uopće nije bilo čudno. Čudno je bilo to da je na semaforu, na kojem se zeleno svjetlo već odavno upalilo, iza mene bio zeleni golf, s istim onim vozačem od jučer! Ne samo da je bio iza mene, nego uopće nije trubio, kao da mu nimalo ne smeta što je na semaforu zaglavio zbog mene. Trubio je onaj iza njega, i to je bio zvuk koji me prenuo iz čitalačkog zanosu. Odložila sam knjigu na suvozačko sjedalo, proučavajući u retrovizoru lice vozača zelenog golfa. Mogao bi biti u srednjim tridesetima, ako se takvo što uopće može definirati u retrovizoru. Tamna razbarušena kosa, živahne oči i pune usne – bilo je to sve što mi je bilo na raspolaganju u tom malom zrcalu jer je njegov odraz u retrovizoru morao proći cenzuru dvaju automobilskih stakala što su nas dijelila.

Vidio je da ga promatram u retrovizoru, i pogledi su nam se sreli. Na trenutak, samo na trenutak, pomislila sam da bih mogla razumjeti Dunju i njezine priče o kemiji koju možeš uspostaviti na semaforu. Odmah zatim, počela sam se grozničavo pitati zašto se ponovno

našao iza mene na cesti. To je čak i za mene, koja ne vjerujem u slučajnosti, bilo previše. Ulovila me panika. Tko je on? Slijedi li me? Ako me slijedi, zašto to čini? Je li mi život u opasnosti? Čega se trebam bojati? Što da učinim?

Zeleno svjetlo trajalo je još dovoljno dugo da sam prošla, nadajući se da on neće. Prošao je kroz žuto. Treći čovjek, onaj koji je trubio, ostao je na semaforu. Vozila sam Zagorskom, a zeleni golf bio mi je za petama. Pogledi bi nam se povremeno sreli u retrovizoru i ja sam grozničavo razmišljala što učiniti. Htjela sam nazvati Tinu, ali plašila me njezina sklonost mračnim predviđanjima. Sjedište „Kadra“ bilo je u Draškovićevoj ulici, što znači da me čekao još cijeli zeleni val s uljezom iza sebe.

Grčevito sam se držala volana i u retrovizoru provjeravala stanje stvari. Usput sam nagađala. Vozač golfa je: a) manijak koji po navici slijedi žene služeći se metodom slučajnog odabira; b) netko koga je netko drugi iz nekog razloga angažirao da me prati; c) lik iz neke moje nenapisane priče, koji sam izmislila onako kako sam izmislila Irenu. Ni jednu od tih pretpostavki nisam mogla racionalizirati. Je li to neka kazna za užitak koji sam osjetila zaranjajući u svijet svoje izmišljene junakinje? Koliko god sam uživala u neobjašnjivome, ovo nikako nije bila situacija koju bih rado proživljavala.

Približila sam se Draškovićevoj, a golf je još uvijek bio iza mene. Sabrala sam se shvativši da se bliži trenutak kad ću se zaustaviti, a onda... onda se situacija nekako mora raspeljati. Molila sam se za slobodno parkirno mjesto kako agonija ne bi potrajala dulje nego što mogu podnijeti. Čim sam skrenula u Draškovićevu, s desne strane primijetila sam slobodno mjesto. Dala sam žmigavac, a on je stao i pustio me da se parkiram. Bojala sam se osvrnuti da vidim je li još uvijek tamo, a onda sam u malom retrovizoru s lijeve strane primijetila kako je produžio dalje. Ipak, nisam bila sigurna smijem li odahnuti. Sjedila sam još neko vrijeme u autu nastojeći se smiriti. Tad sam već bila više ljuta nego zabrinuta. Kako se usuđuje, taj cestovni nasilnik, remetiti onaj sklad s kojim sam jutros krenula u dan? Kako se usuđuje rastjerivati moje duhovne leptiriće? Ne želim se ni zbog čega brinuti, sad kad imam odgovornost prema tom tuđem životu, sad kad moram s Irenom proživjeti emocionalna previranja koja sam joj namijenila. Drznik u zelenom golfu nije imao pojma na koga se namjerio. Odlučila sam sve, do zadnjeg atoma svoje mentalne energije, uložiti u nastojanje da se vratim u prvobitno stanje jutra i da zaboravim cijeli taj slučaj koji me pokušava uznemiriti. Ako je lik iz „Priče o M.“ u pravu, neki se svjetovi privremeno mogu isključiti. Upišeš pauzu i to je to. Baš to sam odlučila učiniti.

Kad sam izašla iz auta, golfa više nije bilo na vidiku. Obzorje su razblažile pahulje prvog

snijega koji je, iako je po kalendaru bio opravdan, počeo padati mimo mojih očekivanja, prije nego sam ga uspjela *isplanirati*. Meke i suhe pahulje prijateljski su mi se lijepile za kosu, i odmah sam odlučila taj iznenadni impresionistički trenutak shvatiti kao dobar znak. Zbog tog sam snijega postala svjesna vanjskog svijeta, života ulice, drugih ljudi i vremena. Pogledala sam na sat i s olakšanjem zaključila da ću na sastanak u „Kadru“ stići na vrijeme.

U BORBI ZA ZNAMENKE

Vrata mi je otvorila tajnica. Činilo se kao da je virila kroz špijunku vrebajući moj dolazak jer su se vrata otvorila prije nego je zvonce do kraja odzvonilo svoju melodiju.

- Uđite, Sara. Svi su već tu - rekla je široko se osmjehujući. - Drago mi je, ja sam Stela.

Zapitala sam se je li pristojno nekome koga prvi put vidiš reći da ima ruža na zubima. Nisam se usudila, iako bih voljela da meni kažu. Gotovo mi je izletjelo u jednom trenutku, ali Stela je na prvi pogled bila tip žene koja dovoljno često provjerava stanje stvari u zrcalu. Bila sam sigurna da će, čim me otprati u sobu producenta, iz ladice pisaćeg stola izvući svoje uredsko ogledalce koje bi, da to šefa ne iritira, stalno držala na stolu. Na putu do ureda prema kojem me Stela vodila, u svojoj sam viziji dobila kompletan uvid u sadržaj te ladice iz koje će Stela za koju minutu izvaditi ogledalce. U prvom dijelu ladice bila je plastična kutija s olovkama, gumicama, flomasterima u bojama i patronama za nalivpero koje nikad nije koristila jer je to loše za nokte, ali u dubljem, manje dostupnom dijelu ladice, u drugoj plastičnoj kutiji koja je postajala vidljiva tek kad se ladica otvori do kraja, bio je pravi mali arsenal priručne kozmetike koju svaka žena koja drži do sebe mora, za svaki slučaj, imati na radnom mjestu: ogledalce s poklopcem, pa još jedno slično takvo koje povećava odraz (idealno za čupanje obrva i stiskanje mitesera u trenucima uredskog zatišja), pinceta, pudrijera, priručno rumenilo s malom četkicom, dva-tri ruža, aceton, nekoliko bočica laka za nokte, sjenila u nekoliko tonova, maskara u crnoj i u plavoj boji te, naravno, krema za ruke, oblačići vate i nekoliko testera parfema. Potrepštine koje zahtijevaju više prostora, poput laka za kosu, uložaka i vlažnih maramica, drže se u posljednjoj ladici, u koju je zguran i par rezervnih cipela, jer je ta ladica najdublja.

Stela je pokucala na vrata ureda do kojeg me dopratila. Kad se iznutra začuo odgovor, širom ih je otvorila osmjehujući se čas meni, čas ljudima koji su sjedili unutra.

- Gospođica Lukas je ovdje - slavodobitno je uzviknula, kao da me baš ona među tisućama prolaznika u gradskoj vrevi locirala, zgrabila za ruku i dovela u „Kadar“.

- Hvala, Stela - rekao je Boris i ustao. Dok je išao prema meni s ispruženom rukom, Stela je obećala da će začas skuhati kavu za sve.

Iznenadila me količina ljudi u uredu. Očekivala sam sastanak samo s Borisom i Jadranom, a

u sobi su sjedila još dva muškarca i jedna žena.

- Boris, drago mi je. Jučer smo se čuli - rekao je producent i onda me redom upoznao sa svima. Osim s Jadranom, kojega sam već poznavala. Robert, izvršni producent. Danko, knjigovođa. Mirna, pravica. Očito je potpisivanje ugovora za dramsku seriju bilo složenije nego što sam zamišljala. Bilo je to previše ljudi za mene - glava mi je bila puna Irene, Nekoga, „Priče o M.“, čovjeka u zelenom golfu, a ni sadržaj Steline ladice još nisam posve odagnala. No znala sam da je sad vrlo važno ostaviti dobar dojam i da je moj osnovni zadatak izgledati smireno i sabrano. Zbrka u mojoj glavi ne smije izaći na vidjelo u tom važnom trenutku koji će ne samo bitno utjecati na stanje na mome računu, nego i konačno dati zeleno svjetlo za Irenin boravak u mom životu.

Sjela sam. Boris mi je prvo čestitao na pobjedi na natječaju. Rekao je da im se priča jako sviđela i da su bili zadovoljni što je netko ponudio temu koja je suvremena, urbana i stvarna. Dodao je kako se virtualni preljubi svakodnevno događaju posvuda oko nas, i kako je vrijeme da se prestane šutjeti o tome. I kako je bitno da u svom scenariju vodim računa o tome da održim autentičnost priče, da je postavim tako da se tiče što više potencijalnih gledatelja.

- U cijelom ovom slučaju postoji samo jedan problem, a ja kao producent moram voditi računa o njemu - dodao je, kao da me priprema na nešto neugodno što će uslijediti.

Nakon te najave mogla sam vidjeti Irenu kako visi s ruba najvišeg zagrebačkog nebodera. Grčevito se držala rukama za rub prozora, a pahulje prvog snijega hvatale su joj se za kosu i promrzle ruke. Ako joj netko uskoro ne pruži ruku, završit će na snježnom pločniku, života prekinutog prije nego ga je pošteno i započela.

- Koji problem? - upitala sam potajno strepeći nad Ireninom sudbinom.

- Vi nemate iskustva - rekao je Boris. - Iskustva u pisanju scenarija.

Znala sam da puno toga ovisi o onome što ću na to reći. Progutala sam knedlu, u sebi zamolila Irenu da izdrži još malo na tom prozoru s kojega visi, i započela jedan od najsmionijih monologa u svome životu.

Rekla sam da sam svjesna te činjenice, ali da je nipošto ne smatram problemom. Svaki scenarist na ovom svijetu napisao je jednom svoj prvi scenarij. Količina ne jamči kvalitetu, a ja se dosad u tom poslu nisam okušala iz jednostavnog razloga jer nisam imala priliku. Rekla sam kako nemam praktičnog iskustva u pisanju scenarija, ali da mislim kako dovoljno dobro

poznajem teoriju da bih mogla to znanje uspješno primijeniti u praksi. I kako imam prijatelje koji se bave tim poslom, s kojima sam puno razgovarala o tome na što sve trebam obratiti pozornost. Prijatelje koji će bdjeti nad tim mojim radom dovoljno brižno da ne napravim neku pogrešku koju se ne bi dalo popraviti. I još sam, da stavim završni pečat na svoju glumljenu samouvjerenost, rekla kako mislim da veliku ulogu u kvaliteti rada te vrste ima žar s kojim netko pristupa priči.

- A ja za ovu priču izgaram - dodala sam tiho. - I žarko je želim ispričati.

Usljedila je mala dramska stanka. Dok sam na licima prisutnih proučavala reakciju na svoj nastup, mogla sam jasno vidjeti ruku koja se na prozoru s kojeg je Irena visjela iz unutrašnjosti sobe pruža prema njoj. Pa onda drugu. Znala sam da je spašena. Dok su je te spasiteljske ruke uvlačile u sobu na vrhu nebodera, bila sam zahvalna što ljudi ne mogu čuti otkucaje srca jedni drugima, ma kako glasni bili.

- Sviđa mi se ta odlučnost - nasmiješio se Boris.

- Sari čovjek ne može ne vjerovati - dodao je Jadran, koji se tijekom dramske stanke ipak malo preznojio. Ne zaboravimo da moj ugovor znači ugovor i za njega. Ako nema serije, nema posla. Ako nema posla, nema zarade. A on mora od nečega živjeti, i još plaćati alimentaciju bivšoj, koja baš nema razumijevanja za nesigurnost umjetničkih honorara.

- Dobro - rekao je Boris. - Ostaje nam još riješiti formalnosti. Mirna će vam objasniti ugovor.

Mirna se zatim promeškolljila na stolcu, kao da joj prilika da govori napokon daje za pravo pokazati znakove života.

- Dakle... pripremili smo ugovor u kojem su definirani rokovi i opseg scenarija. Deset epizoda, svaka u trajanju od 40 minuta. Recimo da 5 minuta otpada na reklame, znači za svaku epizodu trebamo 35 stranica scenarija, pisanih po uobičajenim normama. Prvih pet epizoda trebali biste predati do kraja veljače, dakle za tri mjeseca, a preostalih pet do kraja svibnja.

- Rokovi vam odgovaraju? - upitao je Boris.

- Da, svakako - rekla sam, iako nisam imala pojma hoće li mi odgovarati. Nisam imala nikakvu predodžbu o tome kako ću uskladiti svoj posao s ovim projektom, ali nisam htjela misliti ni o čemu što bi Irenu opet moglo dovesti na rub onog prozora.

- U ugovoru smo definirali sve osim visine honorara. Evo, pogledajte - rekla je Mirna pružajući mi ugovor preko stola. Buljila sam u te tri stranice ne znajući uopće na što moram obratiti pozornost, iako sam vjerojatno odavala dojam kao da točno znam kakve začkoljice tamo trebam tražiti.

- Ja bih volio da pitanje honorara riješimo sada, i da se ugovor danas potpiše - rekao je Boris. - Jeste li razmišljali o cijeni svog scenarija?

Dovraga, trebala sam razgovarati o tome s Frederikom, pomislila sam panično. Nemam nikakvu ideju o tome koliko bih mogla tražiti, kakvi su cjenici i kako da se postavim. Što ako lupim neku cifru, a oni su mi bili spremni ponuditi puno više?

- Jesam, razmišljala sam - rekla sam, dajući sebi još malo vremena za grozničavo razmišljanje. - Imate li u „Kadru“ svoj cjenik za scenariističke poslove? - naizgled mirno sam upitala nadajući se da ću dobiti neki znak, neku brojku za koju bih se mogla uhvatiti. Čvrsto sam odlučila da ću ih natjerati da oni prvi izgovore cijenu, a onda ću već nekako reagirati.

- Nemamo službeni cjenik, samo uobičajene honorare za scenariste. Visina honorara ovisi o projektu i, dakako, o reputaciji autora.

Naravno, riječ *reputacija* dobila je poseban naglasak u toj rečenici. Borisov je posao bio da me podsjeti na to da ja nemam nikakve scenariističke reference pa, u skladu s tim, ni reputaciju.

- Onda sigurno imate neku ideju o vrijednosti mog budućeg djela. Neki iznos koji ste mi spremni ponuditi?

Na ove moje riječi Jadran se nasmiješio producentu osmijehom koji je u sebi sadržavao komentar „Mala je vrag, ha?“, a Boris je zadržao ozbiljno lice pokušavajući procijeniti koji je najmanji iznos na kojih bih pristala. Sebi sam u povjerenju priznala da bih potpisala ugovor za petsto eura po epizodi, ali ni za živu glavu to ne bih naglas izustila.

- I budžet nas prilično određuje... - napravio je Boris uvod, pripremajući teren za iznos koji će mi ponuditi. Tu se uključio i Robert, izvršni, nadodavši kako će možda biti potrebna i dorada scenarija, budući da ja nemam iskustva, i kako moraju računati na još jednog scenarista koji će se možda naknadno morati uključiti.

Šutjela sam. Više ništa nisam htjela reći dok ne čujem ponudu. Gledala sam u Borisa, i on je znao da će, ne ponudi li neki iznos, agonija cjenkanja potrajati dulje nego što je potrebno.

- Tisuću i pol eura po epizodi. To je oko deset tisuća kuna. Dakle, oko sto za cijeli scenarij. To je u redu?

Jedva sam obuzdala spontanu reakciju oduševljenja. Bilo je više nego u redu, naravno, ali, ako su mi ponudili toliko, to je sigurno bila najniža cijena koju su bili spremni platiti. Ne smijem ih poštediti cjenkanja. Cjenkanje se očekuje u ovim situacijama.

- Moram priznati... očekivala sam više - rekla sam, ni sama ne vjerujući da je rečenica koja je ostala visjeti u zraku potekla od mene.

- Koliko više? - pitao je Boris, a knjigovođa se promeškoltio na stolcu i malo nakašljao.

- Pa... mislila sam da ćete mi ponuditi dvije i pol - izustila sam, smirenim glasom koji uopće nije nalikovao na moj.

- Dvije i pol tisuće? - ponovio je Boris, polako, kao da u zraku važe težinu novčanica koje treba uplatiti na moj račun.

- Da - rekla sam. - Uzmemo li u obzir cijeli budžet serije, onda je sto tisuća kuna premalo. A bez scenarija nema serije, to je jasno.

Osjetila sam da nemam što izgubiti. Jedna spasonosna misao ohrabrila me u toj iznenadnoj bahatosti. Naime, ipak sam ja pobjednica njihova natječaja, što znači da oni s autoricom priče koju su proglasili pobjedničkom moraju potpisati ugovor, inače će morati poništiti natječaj i izabrati neku drugu od prijavljenih priča. Puno je jednostavnije postići dogovor sa mnom, a to, eto, podrazumijeva i malo cjenkanja.

- Predlažem da se nađemo na pola puta - rekao je Boris mirno. - Da ne kompliciramo previše.

Nekako sam pretpostavljala da će baš to reći. Čista intuicija.

- Nudimo vam dvije tisuće eura po epizodi. S obzirom na vaše iskustvo, mislim da je to realno.

Naravno da sam se složila. Pisala bih i za puno manje, samo što u tom trenutku nisam ostavljala takav dojam. Irena je u onoj sobi na vrhu najvišeg zagrebačkog nebodera počela plesati od radosti zbog života za koji je dobila priliku, a ja sam jedva čekala da joj se pridružim.

Kad sam prihvatila Borisov prijedlog, atmosfera u njegovu uredu naglo je dobila na živosti. Jadranu je pao kamen sa srca, Boris je naložio Mirni da popuni prazna mjesta u ugovoru kako bih ga mogla potpisati, Robert je pljesnuo rukama, a knjigovođa Danko otvorio je svoj rokovnik kao da su u njemu strogo čuvane tajne na koje sam ovim dogovorom i ja stekla pravo. Ušla je i Stela, s kavom koju je u međuvremenu skuhalo. Kad je shvatila da smo postigli dogovor, silno se razdragala i počela smješkat i dovoljno široko da primijetim da više nema ruža na zubima.

- Stela, donesite nam i nešto konkretno, da nazdravimo - rekao je Boris, a ona je na svojim štiklama odskakutala u susjednu prostoriju gdje je čuvala žestice za ovakve, posebne trenutke. Dok se vratila, Danko mi je objasnio ritam isplate. Trideset posto iznosa odmah, pedeset po predaji scenarija, a dvadeset posto na prvi dan snimanja. Mislim da mi u tom trenutku ni izbliza nije bilo jasno da će više od četrdeset tisuća kuna već ovih dana sjesti na moj minusima iscrpljen račun. Plutala sam u nekom nedefiniranom stanju u kojem sam se mogla jedino smješkat i bez riječi. Jadran je baljezgao nešto o tome kako je već jučer, kad smo se upoznali, znao da ćemo sjajno surađivati i kako se unaprijed veseli toj suradnji tijekom koje ćemo stvoriti seriju o kojoj će se pričati.

Pokušala sam odbiti žesticu izgovarajući se da vozim i da poslije tog sastanka moram na posao, ali bilo je nemoguće. Mrzim žestoka pića, ali taj mali ustupak trebalo je napraviti u ime atmosfere. Svi smo ustali, kucnuli se za uspjeh i dobro zdravlje „Tuđeg života“, i ja sam sasula u grlo čašicu neke aromatične rakije koja je, iako je bila odvratna, donekle otupjela žestinu posttraumatskog stresa koji sam proživljavala. „Tuđi život“ i službeno je započeo svoj život, a ja sam, što zbog rakije a što zbog uzbuđenja koje me preplavilo, imala osjećaj da se sve to događa nekome drugome i da ću se uskoro probuditi iz dubokog sna koji ću nakon buđenja htjeti „prijaviti na policiju“.

HITNA INTERVENCIJA

Kad smo već kod policije, na vjetrobranskom staklu prekrivenom tankim slojem snijega dočekala me prva kazna za parkiranje kojoj sam se nasmiješila u lice, znajući da ću je imati čime platiti. Ne samo nju, nego i sve one zaostale koje su čekale napokon pristigla bolja vremena. Bilo bi lijepo da sam tada mogla otići negdje proslaviti, ali morala sam požuriti u redakciju odraditi radno popodne. Odjednom sam postala prilično svjesna činjenice da sudjelujem u previše svjetova odjednom. Svakodnevni svijet, onaj kojim sam zarađivala mjesečnu plaću, sad mi se učinio kao višak. Osjećala sam se kao vlak čiji su se vagoni razdvojili i krenuli različitim kolosijecima koji se više nikad neće sastati. Više nisam znala koji je od tih vagona lokomotiva ni gdje su svi ti dijelovi mene zapravo krenuli, ali bez obzira na cijelu tu zbrku, osjećala sam da mi se događa nešto dobro i važno.

Morala sam to podijeliti s Tinom. Ona živi u Rijeci, i ako je mobilni operator u čijoj smo mreži imale pretplatu ikad požalio što je svojim korisnicima omogućio besplatne neograničene razgovore s jednim brojem, onda je to sigurno bilo na našem slučaju. Tina i ja besramno smo koristile tu pogodnost šaleći se kako u njoj treba uživati dok je, zbog nas dvije, ne ukinu. Nakon studija, na kojem smo od prvog dana osjetile duhovnu srodnost koju smo njegovale sljedećih pet studentskih godina, Tina se vratila u Rijeku jer se nije dovoljno zaljubila u Zagreb da bi ostala. Dolje je hrabro zatražila i dobila poduzetnički kredit kojim je otvorila malu izdavačku kuću specijaliziranu za birane naslove iz svjetske književnosti, koja je vrlo brzo našla svoje mjesto na izdavačkom tržištu. Zahvaljujući njezinim izdanjima koja mi je redovito slala čim bi izašli iz tiska, moja se kućna biblioteka rapidno povećavala, a pod izlikom povjerenja u moje lektorske vještine često mi je davala i posao znajući da mi od plaće zbog stambenog kredita ne ostaje gotovo ništa.

Prikopčala sam se na *handsfree*, upalila motor i krenula. Dok stignem u redakciju sigurno nećemo uspjeti sastaviti moju podivljalu kompoziciju, ali možda bismo barem mogle ući u trag lokomotivi.

- Pijana sam - rekla sam joj čim se javila.

- Metaforički ili zapravo? - pitala je, znajući da moja pijanstva često nemaju nikakve veze s alkoholom.

- Oboje - rekla sam. - Doduše, rakija je bila samo jedna, ali zato je svega drugoga bilo puno

više.

- Slušam - rekla je na svoj smireni način, a u Tininu slučaju taj glagol značio je upravo to, doslovno. Ona nikad nije slušala napola, površno, i često me u razgovoru znala iznenaditi sjećanjima na nešto što sam rekla mjesecima ranije, ponavljajući od riječi do riječi neku moju već zastarjelu misao.

Vozila sam prema redakciji prepričavajući joj u kratkim crtama sinoćnji stvaralački zanos i zbližavanje s Irenom, napominjući da sam trenutno prilično opijena osjećajem moći izazvanim kreacijom nečijeg života, ali da je za sadašnje stanje ipak više zaslužan ugovor koji sam upravo potpisala.

- Dvije tisuće po epizodi? Pa to je divno! Sara, shvaćaš li ti uopće što se događa? - pokušavala je Tina nadglasati moje nepovezane misli koje su pod svakim nastojanjem da ih upristojim postajale još zbrkanije.

- Nisam sigurna da shvaćam - rekla sam. - Sad je tu još i Irena, i Netko, i čovjek u zelenom golfu... ali to ti tek moram ispričati.

- Čovjek u zelenom golfu? Sara, sigurna si da je sve u redu s tobom?

- Nisam. Samo znam da sam odlično, ali iskreno, nemam pojma gdje sam ni kamo će me sve ovo odvesti.

- Dolazim u Zagreb - rekla je jednostavno, kao da je to najprirodnija stvar na svijetu i kao da bi milijuni drugih ljudi rekli to isto da ih zbrkana prijateljica nazove.

- Stvarno? - upitala sam ganuto.

- Za vikend - rekla je. - Treba nam barem vikend da te dovedemo u red.

Šutjela sam neko vrijeme, kao i uvijek kad me preplavi ganuće. Čak i ja, pasionirana obožavateljica riječi i govorenja, vjerujem da su riječi katkad suviše, da mogu umanjiti svečanost trenutka u kojem je sve i bez njih savršeno jasno. Kad bi svi ljudi, kao Tina, jednostavno mogli osjetiti što je u određenom trenutku najbolje učiniti za povratak izgubljene ravnoteže, svijet bi bio daleko ugodnije mjesto.

Dok sam ja uživala u ganuću koje je Tina u meni izazvala, ona je, s druge strane žice, uživala u tome što je izazvala to ganuće. Nije nam to bio prvi put da tako malo šutke zastanemo

uživati u zahvalnosti što imamo jedna drugu.

- Danas je srijeda, ja dolazim u petak. Možeš li do petka funkcionirati bez većih ispada? - pitala me.

- Ne jamčim, ali dat ću sve od sebe - rekla sam. - Osim toga, nema smisla da se saberem, jer ako se saberem, ti ćeš možda pomisliti da ne trebaš dolaziti.

- Neću - rekla je odlučno. - Dolazim. Ovo je situacija koja nadilazi telefonske seanse. Hitna intervencija.

U našem internom rječniku ta je sintagma imala svoje jasno značenje. Hitna intervencija značila je situaciju koju treba analizirati do najsitnijih pojedinosti, rastaviti je na najmanje značenjske, emocionalne i racionalne jedinice, i onda sve te krhotine sastaviti u smislenu i logičnu cjelinu zaključaka uz pomoć kojih ćemo prevladati problematičnu situaciju, bez obzira koja se od nas dvije u njoj zatekla. U toj dugotrajnoj misaonoj forenzici uvijek bismo došle do nekog spasonosnog rješenja jer smo bile u stanju tako uporno i dugo čeprkati po svim svojim dvojabama, spoznajama i iskustvima da logičan zaključak nije imao nikakve šanse ostati nepronađen. Ukratko... Tinin dolazak trebao mi je više no ikad.

U međuvremenu sam stigla do redakcije. Srećom, nisam kasnila. Damjan, izvršni urednik, više je vremena ulagao u proučavanje i evidentiranje radnih navika zaposlenika nego u uređivačku politiku, a ja sam dobro pazila da mu ne dam povoda za bilo kakav prigovor. Otkad sam odbila njegov poziv na piće prije mjesec dana, bio je stalno narogušen na mene. Davao mi je najgore tekstove i najteže zadatke i toliko se trudio da mi nađe razlog za prigovor da mi se redakcijska atmosfera sve manje sviđala. Čim sam ušla, pogledao je na sat. To što sam došla na vrijeme učinilo ga je mrzovoljnim.

- Spremio sam u tvoj folder tekst za lekturu. Prilično je hitno - rekao je odmah, da ne pomislim slučajno kako imam vremena zabušavati.

Dunja me samo značajno pogledala. Znala je zašto je Damjan narogušen na mene. Ona je bila u milosti jer je jednom davno, dok još nije bila grafička urednica nego tek dizajnerica pripravnica, podlegla njegovu šarmu, ali učinila je to više zbog toga da prekine seksualnu napetost među njima nego zato što ju je zbilja zanimao. Dunja je vrlo praktična u seksualnim pitanjima. Znala sam joj zavidjeti na lakoći kojom svoj emocionalni život odvaja od tjelesnog i na vještini kojom neoštećenog mentalnog sustava izlazi iz veza koje su završile prije nego su poštene i započele. Nisam je zbog toga smatrala ni površnom ni promiskuitetnom - koliko

god se Dunjin ljubavni život nekome sa strane mogao činiti neozbiljnim, ja sam vrlo dobro znala da iza svega stoji pomno osmišljen obrambeni sustav. Razumjela sam je. I bila mi je draga možda baš zbog te snage kojom je izučila pružati emocionalni otpor onako kako drugi ljudi izuče zanat ili strani jezik.

Otvorila sam tekst koji mi je Damjan spomenuo. Užas. Bio je to tekst o GPRS i EDGE mobilnoj tehnologiji, prepun bitova, nejasnih mjernih jedinica za nejasne količine prijenosa nejasnih podataka. Trebat će mi pola radnog vremena da uopće istražim pravilno pisanje svih tih stručnih pojmova i kratica, a moja je sposobnost koncentracije na takve stvari, sa svim onim svjetovima u mislima, bila porazno niska. Već sam gotovo pala u depresiju od osjećaja nemoći koji me načas preplavio, ali onda sam se prisjetila da čovjek koji me pokušava izbaciti iz ravnoteže nema pojma da ima posla s vlasnicom ugovora vrijednog sto četrdeset tisuća kuna. Ta me misao naglo oraspoložila. Utješila sam se njome. Osim Tine, još nitko nije znao da sam potpisala ugovor i to mi je omogućilo da se osjetim nadmoćnom zbog tajne s kojom sam mogla šetati naokolo glumeći da se u mom svakodnevnom životu ništa bitno nije promijenilo. Mogla bih čak dati i otkaz ako procijenim da ne želim više podnositi Damjanovo osvetoljubivo mužjačko izživljavanje. Osjećala sam se kao da mogu sve, što god poželim, i s tim sam se osjećajem uhvatila ukoštac s tekstom koji mi je Damjan podvalio. Poslužila sam se opet mentalnim trikom posuđenim iz „Priče o M.“ i nakratko upisala pauzu u sve one druge živote i svjetove koji su se u meni nastanili.

Poslije posla otišla sam s Dunjom na sendviče u kafić blizu redakcije. Kad smo sjele i naručile, na trenutak sam došla u iskušenje da joj kažem za seriju i ugovor. Ipak nisam. Cijeli taj novi svijet s kojim se još ni sama nisam do kraja suočila činio mi se preosjetljivim za izlaganje tuđim procjenama. Srećom, Dunja je bila previše zaokupljena svojim ljubavnim životom da bi primijetila da joj nešto krijem. Nikola želi da se ona doseli k njemu, a ona mu nikako ne uspijeva objasniti zašto ona ne želi isto.

- „Ne traži od mene više nego što ti mogu dati.“ Rekla sam mu to već stotinu puta, a on onda počne zanovijetati kako to dovoljno govori o mojim osjećajima prema njemu i kako se samo poigravam njime jer, da mislim ozbiljno, ne bih se toliko premišljala - opisivala mi je situaciju, prepričavajući zatim njihove dijaloge na tako živopisan način da je njegove rečenice izgovarala produbljenim glasom, mijenjajući izraz lica svaki put kad bi ga citirala.

- Meni to miriše na raskid - rekla sam žvačući mekano pecivo nakrcano šunkom i topljenim sirom, iako sam znala da je cijeli taj uvod koji je napravila zapravo bio najava njezine odluke o prekidu veze.

- Što se mene tiče, to je već gotovo – rekla je. – Iako je šteta. Znaš, Nikola je zbilja dobar ljubavnik. Dok nije počeo komplicirati sa svim tim suvišnim očekivanjima, baš nam je bilo lijepo.

- Ti najbolje znaš – zaključila sam, a u meni je polako sazrijevala želja da što prije odem kući i u miru se prepustim svim svojim zbrkanim svjetovima.

- A ti? – pogledala me ispitivački.

- Što ja?

- I dalje ništa? Nikoga na vidiku?

- Znaš mene – nasmiješila sam se slabašno.

- Pogledaj se. Izgledaš fenomenalno. Stvarno je šteta da te nitko ne upotrebljava.

Zatim se počela tako glasno smijati svojoj dosjetci da je cijeli kafić uskoro buljio u nas. Doduše, nismo ni prije toga bile nezamijećene. Za mene se možda može reći da me muškarci tu i tamo znaju primijetiti, ali Dunja je, gdje god se pojavi, postajala glavna junakinja muških fantazija. Onako skladna i putena, sa savršeno isfeniranom prirodno plavom kosom koju je premještala s jednog ramena na drugo nedužnim kretnjama u kojima je bilo pritajene erotike, uvijek besprijeckorno odjevena u haljine čiji su krojevi pratili njezine poželjne obline, izazivala je uzdahe kod oba spola. Čim smo ušle u kafić, stekla je najmanje četvoricu obožavatelja, a nakon njezine rečenice i glasnog smijeha koji je uslijedio primijetili su nas i oni kojima je, nekim čudom, Dunja promaknula pri ulasku. Izvadila sam notes i odmah zapisala njezinu antologijsku rečenicu potajno smišljajući gdje bih je mogla iskoristiti u svom scenariju. Bila sam spremna izmisliti lik poput Dunjina samo da osiguram toj rečenici mjesto u seriji. Kad već mene nitko ne *upotrebljava*, mogu barem ja upotrebljavati situacije iz stvarnog života u onom koji ću izmisliti.

VIRTUALNA INTUICIJA

Dok sam otključavala vrata svog stana, prvi sam se put osjećala kao da me netko tamo čeka. Kao da više ne živim sama. I veselila sam se toj zajednici, koliko god alternativna bila. Irena, njezin muž i djeca, Netko, pa čak i čovjek u zelenom golfu o kojem se nisam usudila previše razmišljati – svi su se oni nagurali u mojih tridesetak kvadrata kao rođaci u gostima kojima ne smeta što će, bude li trebalo, spavati na podu i jesti s tanjurom u krilu. Bitno im je samo da sam ih primila i da imaju gdje prespavati, a ja neka slobodno živim uobičajenim životom. Gotovo sam počela s njima razgovarati koliko su mi se činili stvarnima.

Potreba da se još više povežem s njima odvela me te večeri ravno na *chat*. Kad sam se s nadimkom Irena našla u brbljaonici, provjerila sam tko je sve tamo. U predsoblju je bio Netko, kao živi virtualni dokaz da taj svijet koji sam izmislila nije baš posve izmišljen, i meni je srce brže zakucalo. Odmah je primijetio da sam ušla, kao da je cijelo vrijeme vrebao na moj dolazak. I odmah je kliknuo na moje ime, a prozorčić našeg privatnog razgovora zatreprio je na zaslonu.

Netko: O, netko se vratio!

Irena: O, i Netko je tu!

Netko: I onda kažeš da nisi duhovita.

Irena: Tvrdim.

Netko: Pa kako si?

Irena: Dobro sam, hvala.

Netko: Svi uvijek kažu da su dobro, a zapravo nisu.

Irena: Pročitao si me.

Netko: Onda mi sad reci kako si zapravo.

Mogla sam opisati svoje pravo stanje duha i reći da sam malo zbrkano, ali zapravo odlično. To bih i rekla da sam na *chat* došla kao Sara, ali budući da je to bilo mjesto na kojem postajem Irena, morala sam predložiti sebi stanje Irenine večernje samoće, cijeli taj svijet od kojega je ovamo pobjegla i u koji se sklonila u potrazi za nježnošću.

Irena: Sjetno.

Netko: Volim tu riječ.

Irena: I ja. Iako je stanje sjete manje lijepo od riječi koja je opisuje.

Netko: Želiš da čeprkamo po tvojoj sjeti, ili...

Irena: Ne znam što je još u ponudi.

Netko: Moja vedrina.

Irena: Čeprkajmo onda radije po tvojoj vedrini.

Netko: Kako je prošao romantizam u svjetskoj književnosti?

Irena: Prilično neslavno.

Netko: Werther im je preromantičan?

Irena: Da. Previše emocija. Previše boli.

Netko: Jadni Werther, sigurno su ga obasuli ironijom.

Irena: Ti si na njegovoj strani?

Netko: Samo mi ga je žao. Ja ljubav ne doživljam kao bolest koja donosi patnju.

Irena: Možda je samo još nisi iskusio na taj način.

Netko: Ne vjerujem. Za mene je ljubav prilika da se veselim nekome, a ne prilika da zbog nekoga patim.

Irena: Tako sam i ja mislila.

Netko: Siguran sam da misliš još uvijek, samo si to nakratko zaboravila.

Irena: Nadam se.

Netko: Možda te samo netko mora na to podsjetiti.

Irena: Netko?

Netko: Svaka sličnost s virtualnim osobama je slučajna.

Irena: Ha, ha. Ionako ne vjerujem u slučajnosti.

Netko: Misliš da se nismo slučajno sreli?

Irena: Vjerujem da ništa nije slučajno.

Netko: Mislio sam na tebe.

Iako je baš to bilo ono što sam podsvjesno željela čuti, iznenadilo me. Iznenadila me, zapravo, njegova otvorenost. Zapitala sam se govori li takve stvari s jednakom lakoćom i u stvarnome životu? Lijepo je kad ti netko šapne na uho takvu rečenicu.

Irena: Na mene?

Netko: Zašto ti je to tako neobično?

Irena: Možda samo nisam navikla da netko misli na mene.

Netko: Pa navikni se. Ja mislim.

Irena: Ne znam kako da se nosim s tim.

Netko: Ne moraš se „nositi“. Jednostavno uživaj.

Irena: Možda ni ne znam kako se to radi.

Netko: Mogu te naučiti, ako želiš.

Irena: Nauči me.

Netko: Za početak, zaboravi cijeli svijet izvan ovog prozora.

Irena: To nije jednostavno.

Netko: Znam da nije, ali pokušaj se barem praviti da si ga zaboravila. I to je nešto.

Irena: To bih možda mogla.

Netko: Hajde, pokušaj.

Irena: Potrudit ću se.

Netko: Jesi?

Irena: Ha, ha. Recimo da jesam.

Netko: Znaš, nedostajala si mi.

Irena: Stvarno?

Netko: Da. Pitao sam se hoću li te ponovno sresti.

Irena: I ja sam pomislila kako bi bila šteta da se pogubimo.

Netko: Pomislila si?

Irena: Mislila.

Netko: Znači, i ti si mislila na mene?

Irena: Jesam.

Netko: Nadam se da se nisi osjećala krivom zbog toga.

Irena: To je već malo teže.

Netko: Ne bih volio da se zbog mene osjećaš loše.

Irena: Zbog tebe se osjećam dobro.

Netko: Svi imaju pravo na sreću, Irena.

Irena: Ali je pitanje po koju cijenu.

Netko: Evo, ipak nisi uspjela.

Irena: Što nisam uspjela?

Netko: Zaboraviti svijet izvan ovog prozora.

Irena: Hm, da, čini se.

Netko: Usredotoči se.

Irena: Ha, ha, opet me nasmijavaš.

Netko: To i želim. Osmijeh ti stoji bolje od sjete.

Irena: Misliš?

Netko: Siguran sam.

Irena: Ipak... ti me ne poznaješ.

Netko: Znam. Ali postoji nešto što ja zovem „virtualna intuicija“.

Irena: I što ti ta virtualna intuicija govori?

Netko: Govori mi da je s druge strane jedno suptilno i nježno stvorenje, kojemu silno nedostaje malo pažnje i ljubavi.

Osjetila sam kako se u Ireni, u čije sam ime proživljavala taj susret, nešto prelomilo. Tamo, u bračnom krevetu u koji će i sama uskoro leći, spavao je Vlado, njezin muž, čovjek s kojim ima djecu i koji bi joj trebao biti najbliža osoba na svijetu. Čovjek koji ju je vidio u svim izdanjima, a zapravo je ne poznaje ni toliko da primijeti njezinu sjetu, a kamoli da prepozna njezine uzroke. Za razliku od tog neznanca koji bi je trebao poznavati, jedan potpuni neznanac razumije je kao da je doista poznaje. Iako on postoji s neke druge strane stvarnosti, iako je nikad u životu nije vidio, iako nema ni jedan stvarni razlog da se bavi njezinom tugom, on pokazuje brigu za njezino stanje, prepoznaje suptilne nijanse njezine sjete i zna reći baš ono što joj je potrebno čuti. Probudio se u njoj neki prkos kojemu se razveselila, hrabrost kojoj se nije nadala. Samo joj je još ta vrsta inata nedostajala da bez osjećaja krivnje posegne za utjehom koja joj se nudila s ekrana. Pravo na utjehu trebalo bi uvrstiti u Deklaraciju o ljudskim pravima, pomislila je. Ona nam je potrebna kao hrana, kao rad, kao sve drugo što podrazumijeva život dostojan čovjeka.

Netko: Tvoji spavaju?

Irena: Da.

Netko: Onda možeš ostati još malo?

Irena: Mogu.

Netko: Ne spava ti se?

Irena: Ne. Ti me razbuđuješ.

Netko: Irena, pričaj mi o sebi.

Irena: Što želiš znati?

Netko: Sve.

Dugo se već nitko nije zanimao za nju. Toliko dugo da se i sama prestala zanimati za sebe i potisnula negdje u zakutke svijesti sve uspomene na sebe kakva je bila nekad, prije Vlade. Netko ju je podsjetio na tu *staru* sebe. Prisjetila se kako je kao djevojčica na ljetovanjima skupljala oblutke, kako je s baterijskom svjetiljkom ispod pokrivača potajno čitala nakon što bi majka naložila da se svjetla moraju ugasiti, kako se kod bake na selu skrivala u sjeniku kad bi je htjeli ošišati. Pričala mu je i o studentskom razdoblju i o tulumima do zore na kojima se redovito zaljubljujivala u dečke koji su svirali gitaru, o dnevnicima koje je skrivala ispod madraca, o mladenačkim snovima od kojih je odustala, zbog čega se ponekad osjeća

kao da je samu sebe izdala i napustila. Znala je da će Netko razumjeti. Probudilo se i u njoj ono što on zove virtualnom intuicijom, i jednostavno je znala da je tamo, s druge strane, čovjek kojemu može reći sve i koji je doživljava baš onako kako bi željela. Nije osjećala ni umor ni pospanost, niti se brinula kako će se ujutro probuditi. Što je nekoliko sati lošeg sna u usporedbi s ljekovitom bliskošću koju osjeća prema tom neznancu koji je razumije? Čini joj se da bi bila spremna žrtvovati i puno više od sna, i da je svaki trenutak koji ne podijeli s njim gubitak vremena. Kao da će joj, ode li iz tog prozorčića, život samo curiti kroz prste umjesto da ga proživljava.

Dok sam u Irenino ime vodila taj noćni razgovor s neznancem kojeg je počela osjećati kao srodnu dušu, razmišljala sam o tome hoće li je gledatelji osuditi. Ona za mene više nije bila tek lik koji nosi seriju. Postala je netko koga iskreno zastupam, čije postupke želim opravdati tako da svi povjeruju u težinu njezine usamljenosti i budu na njezinoj strani. A taj Netko, moj stvarni sugovornik s kojim sam umjesto Irene zaglavila u dugom noćnom razgovoru, zdušno mi je pomagao u tome. Kad je počeo govoriti o sebi, odnosno odgovarati na pitanja koja sam mu postavljala potaknuta više svojom nego Ireninom znatiželjom, nije bilo nikakve sumnje da je to čovjek kakvog bismo poželjeli Ireni. Imao je *ono nešto* što razlikuje, zbog čega je lako povjerovati da postoje ljudi kojima je tuđa sreća jednako važna kao i vlastita. O čemu god da je govorio – o svojim prvim kulinarskim pokušajima, o navici da ustaje sat vremena ranije kako bi dan započeo meditacijom, o impulzivnim odlukama zahvaljujući kojima je u stanju neplanirano sjesti u auto kako bi suton dočekao negdje uz morsku obalu – zvučalo je tako umirujuće i zanimljivo, i njegov duh otkrivao nam se u svoj svojoj širini i punoći, tako da ga je bilo nemoguće ne zavoljeti.

Kad smo, nevoljko se rastajući, završili razgovor, nebo nad Zagrebom već je poprimilo boju svitanja. Ni mene, kao ni Irenu, nije brinulo kako ću započeti novi dan nakon sat-dva sna. Nije me brinulo ni to što sam Ireni počela zavidjeti na tom muškarcu kojeg sam za nju pronašla u virtualnom svijetu. Vjerovala sam da je moje oduševljenje njime posve bezazleno, i da je to što u njezino ime maštam o njemu samo dokaz moje stvaralačke predanosti. Onaj uzbudljiv nemir koji me obuzimao opravdala sam izlikom da se dobar pisac, da bi bio uvjerljiv, jednostavno mora potpuno unijeti u svoju priču.

KAD SE TO DOGODILO?

Ujutro nisam imala vremena za uzbuđenje bilo koje vrste. Jutarnja smjena u „Vremenu“ značila je da se moram na brzinu uključiti u stvarnost. Na parkiralište sam se spustila snena i prilično dezorijentirana. Sa zgražanjem sam ustanovila da je auto potpuno zaleđen i da ga prije polaska moram još zagrijati i sastrugati sloj leda i snijega sa stakala. Dok sam pokušavala vjetroborsko staklo osposobiti za gledanje kroz njega, uz mene se stvorio muškarac. Ne bih ni obratila pozornost na njega da nije samo stajao i promatrao me. Kad sam ga primijetila i pogledala, napravio je dva koraka prema meni, a zatim je stao i upitao trebam li pomoć.

Bilo bi lijepo tako u rano jutro prihvatiti pomoć nekog kavalira koji u pravom trenutku padne s neba kako bi ti pomogao – da to nije bio čovjek iz zelenog golfa! Odsjekle su mi se noge. On je shvatio da sam se uplašila. Vidjela sam to u njegovim prodornim plavim očima koje su sa strepnjom pratile moju reakciju na ovo njegovo ranojutarnje pojavljivanje. Da ga nisam jučer promatrala u retrovizoru nagađajući što želi od mene, u tom bih času pomislila kako je divno, kad mi već s neba pada muškarac koji nudi pomoć, da je baš takav. Te njegove plave oči i pravilan nos, simpatično razbarušena kosa i pune usne na kojima se pripremala neka rečenica, siva dolčevita koja izviruje ispod crnog kaputa – u normalnim bi okolnostima kod mene izazvali i neku normalnu, žensku reakciju. Ali ovo nisu bile normalne okolnosti. Čovjek koji me jučer i prekjučer slijedio, sad je stajao na korak od mene i ja nisam znala što mogu očekivati, a slutnje kojima sam raspolagala u tih nekoliko sekundi nisu bile baš optimistične.

– Tko si ti? Što hoćeš od mene? – uzviknula sam narogušeno, spremna na obračun bilo koje vrste.

– Nisam te htio uplašiti. Dopusti da se predstavim – rekao je, i prišao još korak bliže osmjehujući se i pružajući mi ruku.

– Ja sam Jan. Jan Vinter – rekao je, stojeći s ispruženom rukom koju nisam prihvatila.

Stajala sam, naizgled mirno, i čekala objašnjenje. Spustio je ruku kad je već bio siguran da mu neće pružiti svoju.

– Znam da je čudno, i pretpostavljam da sam te uplašio, ali, vjeruj, i meni je malo teško sve ovo objasniti.

I dalje sam šutjela.

- Prekjučer sam te prvi put vidio. Vozila si zelenim valom, a ja sam vozio u traci pored tebe.

- Dobro... i? - rekla sam nemilosrdno, bez namjere da mu na bilo koji način olakšam to objašnjenje koje još nisam uspijevala naslutiti.

- Na nekoliko semafora na kojima smo stali, vidio sam da... čitaš za volanom - nastavio je oprezno.

Dobro, vidio me da čitam za volanom. Što je htio? Posuditi knjigu koju sam čitala? Još uvijek ništa nisam shvaćala. Čekala sam da nastavi. Držao je u ruci rukavicu koju je skinuo prije nego mi je pružio ruku, i sad je ta ruka, onako izložena jutarnjoj hladnoći, bila nešto živo što je privlačilo pogled. Imao je prekrasne prste, duge i koščate, i da se nisam durila u stavu preventivne samoobrane, sigurno bih mu rekla da navuče ponovno tu rukavicu, ili da barem stavi ruku u džep.

- Ni sam ne znam zašto, ali mene je to... fasciniralo.

- To što čitam za volanom? - izletjelo mi je, iako sam ga namjeravala i dalje kažnjavati šutnjom.

- Da. Svaki dan na cesti vidim gomilu žena koje na semaforima popravljaju šminku, telefoniraju, pale cigaretu ili listaju novine, ali nikad, nikad prije nisam vidio da netko pauze na semaforima koristi za čitanje knjige - rekao je u dahu, kao da izgovara naučen tekst za koji se boji da će ga zaboraviti ne bude li poštovao ritam zapamćene rečenice.

- I zbog toga si me slijedio? - upitala sam ga, pomišljajući kako je od onih mojih jučerašnjih nagađanja možda ipak najlogičnija varijanta c) - da je on izmišljeni lik iz neke moje nenapisane priče. Stvarni ljudi to ne rade. Oni ne slijede djevojku zato što su je vidjeli da čita za volanom. Oni ne dežuraju pred njezinom zgradom u rano jutro čekajući da izađe kako bi joj se približili.

- Da. To je bila impulzivna reakcija. Valjda sam pomislio kako te više nikad u životu neću vidjeti ako tad ne krenem za tobom.

Da sam bila u svom uobičajenom stanju vječne analize vlastitih i tuđih postupaka, vjerojatno bih zaključila da je to romantično. Da taj muškarac, koji je bez razmišljanja slijedio impuls da me slijedi, ima dara za literarne situacije u stvarnom životu. Ali tako je to sa mnom i

mojim balansiranjem između života i književnosti – koliko god u stvarnom životu priželjkujem literarne situacije, ne prepoznam ih kad mi se doista dogode.

Jan je i dalje stajao preda mnom, kao da zna da to što sam mu toga ledenog jutra ponudila nije sve. Kao da vjeruje da ono što sam mu pokazala nije najviše što mogu i kao da je potpuno siguran da sam samo privremeno zaboravila na sebe kakva doista jesam. Svoju promrzlu desnu ruku i dalje je držao van kaputa i rukavice, i sigurna sam da uopće nije osjećao hladnoću od koje bi je trebao zaštititi. U kutu usana zatitrala mu je naznaka osmijeha koji je zadržavao osjećajući da nije primjeren trenutku i da bi mogao biti kap koja će prekriti čašu mog nepovjerenja.

- Eto, vidio si me – rekla sam grubo, ne popuštajući u obrambenom stavu koji je hladnoću jutra činio još ledenijom.

- Jesam. I drago mi je da jesam. Oprosti ako sam te uznemirio, to mi zbilja nije bila namjera – rekao je, dopuštajući onom potencijalnom osmijehu da pokuša barem dijelom razbiti moje neprijateljsko držanje.

- Moram ići – rekla sam, i prihvatila se struganja leda sa stakla, nadajući se da će jednostavno otići i pustiti me da se sama privikavam na jutro.

- Ako želiš... – započeo je oprezno.

- Ne želim – odbrusila sam i ne dočekavši njegovu ponudu. – Žurim na posao – dodala sam, kao da podsvjesno pokušavam popraviti štetu koju sam morala izazvati svojim neprijateljskim držanjem.

- U redu je. Razumijem – dodao je sjetno, znajući da bilo kakav prijedlog za ponovni susret ne bi imao smisla. Osjetila sam u njemu to žaljenje, ali sama nisam žalila zbog njega. Samo sam željela otići što prije i usredotočila sam se na struganje leda kao da mi o tome ovisi život i kao da će u mom životu sve biti u savršenom redu čim osposobim svoj auto za pokret.

Promatrala sam ga kako odlazi tek kad mi je okrenuo leđa. Vjerojatno mi se samo tako činilo, ali hodao je kao u usporenom filmu. Možda mi je jednostavno želio dati vremena da se predomislim i da nam pružim priliku za razgovor u nekom ljepšem tonu, a možda je tako hodao uvijek, i onda kad nije napuštao neku nadu u koju je bio povjerovao. Vidjela sam kako ostavlja tragove u neugaženu snijegu i ulazi u svoj golf, parkiran dvadesetak metara dalje. Krenuo je prema izlazu s parkirališta i onda, posve neočekivano, zaustavio auto pored moga

i otvorio prozor.

- Smijem li znati kako se zoveš? - pitao je osmjehujući se, kao da svu onu moju grubost uopće nema namjeru uzeti zdravo za gotovo.

Šutjela sam. Strugala sam led. Radila sam sve ono što čine glupače bez osjećaja za dobre situacije. No on je, i dalje se smiješeći, pričekao još malo kao da je znao da se ni sama sebi ne mogu još dugo svidati takva kakva sam nastojala biti. U tih nekoliko trenutaka njegova strpljenja shvatila sam da nije nikakvo zlo ako mu kažem svoje ime. Uostalom, već zna gdje stanujem, a i on se meni predstavio. Toliko nekulturna ipak nisam, a napravim li barem taj mali ustupak, možda napokon ode i ostavi me da u miru, bez njega, započnem svoj dan.

- Sara - rekla sam ne gledajući ga. Staklo je bilo čisto i ja sam sjela u auto. Prije nego sam ušla, čula sam ga još kako kaže da mu je drago.

Odvezao se prije nego sam krenula. Za svaki slučaj, još sam malo pričekala na parkiralištu. Bilo mi je ipak malo lakše zbog cijelog tog slučaja čovjeka u zelenom golfu. Sad sam barem znala tko je i zašto je vozio za mnom, i nisam se više morala mučiti zloslutnim nagađanjima.

Kad sam došla u redakciju, odmah sam Dunji ispričala cijeli slučaj. Ne zato što sam mislila da je to bitno, nego više zbog toga da zabavim Dunju, kojoj su zapleti u muško-ženskim odnosima bili najdraža duhovna hrana.

- Sjećaš se kako si me napala kad sam ti govorila o zavođenju na semaforima? - zahihotala se trijumfalno.

- Znaš i sama da to nije bilo zavođenje.

- Bilo je - inzistirala je. - Ti zavodiš na taj način. Potpuno nesvjesno. Nemaš pojma koliko se muškarci pale baš na to. Čim ih sa zanimanjem pogledaš, oni odmah izgube interes - objašnjavala mi je živahno, kao da otvara temu za žensku kolumnu koju bi, da ima bilo kakvih spisateljskih ambicija, već odavno objavljivala u najtiražnijem ženskom časopisu. - I što ćeš sad? - upitala me trepereći od iščekivanja.

- Kako misliš što ću sad? - uzvratila sam nedužno.

- Uh, nemoguća si! - razljutila se, vjerojatno razmišljajući kako da od tako beznadnog slučaja kakav sam ja učini ženu kakva bih trebala postati. - Žena tvog kalibra morala bi malo bolje vladati svojim ljubavnim životom - dodala je prijekorno. - Zbilja me ne čudi da nemaš

nikoga.

U tom trenutku Damjan se pojavio u uredu, sa svojim uobičajenim stavom kontrole, pa smo zašutjele. Trebalo je zaraditi plaću. Na zaslonu sam imala kronologiju svih ubojstava u tekućoj godini. Bio je to dugačak tekst pun podataka o počiniteljima zločina i žrtvama, s pripadajućim opisima ubojstava, koji se pripremao za zadnji broj „Vremena“ u tekućoj godini, i pretpostavila sam da će to biti moje jedino dnevno zaduženje. Mogla sam si, u pauzama lektoriranja, priuštiti malo pasivnog vremena za razmišljanje a da ne ugrozim svoje radne obaveze. Nakon nekog vremena morala sam sebi priznati da mislim na Nekoga svaki put kad bih odmarala misli od krvoločnog sadržaja koji sam lektorirala. Premotavala sam u glavi pojedinosti našeg cjelonoćnog razgovora i pitala se kako je moguće da sam Ireni pronašla baš takvog muškarca, muškarca koji je dovoljno zanimljiv i nježan da je navede na sve ono što nije ni slutila da bi mogla učiniti.

Što sam više mislila o njemu, sve sam se više pitala koliko ti naglo probuđeni osjećaji koje sam pripisala Ireni imaju veze sa mnom. Činilo se da sve manje mislim o Nekome u njezino ime, a sve više u svoje vlastito. Ulovila sam sebe u nagađanjima kako Netko izgleda, gdje stanuje, susrećem li ga možda negdje u stvarnom životu ne znajući da je to zapravo on. Možda je moj susjed, poznanik, rođak? Možda je informatičar koji održava računala u našoj redakciji? Sve one neuvjerljive priče o ljudima koji komuniciraju u virtualnom svijetu ne shvaćajući da se u stvarnom životu zapravo poznaju, učinile su mi se mogućima. Netko je mogao biti bilo tko. Mogao je, recimo, biti Goran, ako je odlučio za virtualne potrebe navući krinku informatičara kako ga nitko ne bi mogao povezati s javnim poslom koji radi. Mogao je biti Jadran Kirin, koji bi također morao prikriti identitet zbog svog redateljskog imidža, iako je vjerojatnost da bi Jadran mogao voditi onakve suptilne dijaloge bila posve zanemariva. Mogao je, uostalom, biti i žena, kao i kakav psihički bolesnik koji je dovoljno lucidan da bude slatkorječiv.

Ova zadnja misao bila je potaknuta zlokobnim sadržajem rečenice u kronologiji koju sam lektorirala: „6. lipnja u sobi hotela Antunović u Sesvetama ubijena je žena. Utvrđeno je da ju je udarcima i gušenjem ubio M. I. (44), muškarac s kojim je bila u vezi i povremeno se sretala.“ Ta stvarna vijest iz stvarne crne kronike bila je podloga za uznemirujuće misli koje su me počele mučiti. Ako se žena iz kronike povremeno u hotelu sastajala s muškarcem koji ju je ubio, znači da je vjerojatno bila u braku. Mogli su svoju tajnu vezu započeti bilo gdje, a to znači i na internetu. Odjednom sam postala svjesna svih mogućih crnih scenarija koji se mogu dogoditi pri miješanju stvarnog svijeta s virtualnim. Kako će Irena prevladati taj strah

od susreta s muškarcem o kojem zna samo ono što joj je sam rekao, i to skriven iza virtualnih zidina iza kojih nije mogla zaviriti? Hoće li je uopće mučiti sumnje da Netko možda i nije onaj za koga se predstavlja ili će se njezine dvojbe ograničiti samo na one moralne? Kolika je uopće vjerojatnost da u virtualnom svijetu isprve naletiš na nekoga tko može zadovoljiti sve tvoje neostvarene čežnje i dati ti baš ono što si slutila da ti nedostaje?

Sva ova pitanja kojima sam se toga jutra ilegalno bavila na svom radnom mjestu postavljala sam sebi, ili sam samo uspješno sebe u to uvjerila, kao autorici budućeg scenarija. Da bi priča bila uvjerljiva, treba ispitati sva potencijalno labava mjesta koja bi je mogla poljuljati. Možda bih, pomislila sam, Irenu mogla dovesti i u neku životno rizičnu situaciju i tako dodatno pojačati napetost serije. Gledatelji vole vidjeti opasnost, osjetiti strah za nečiji život. Sve ono loše što se događa drugima podsjeća ih da njima zapravo i nije tako loše. Za mene kao autoricu, budući da unaprijed znam da će moja junakinja izvući živu glavu, takve su situacije potpuno bezopasne. Odnosno, bile bi da neopaženo nisam počela živjeti Irenin život, koji izvan te stvaralačke fikcije više nije imao nikakvu zaštitu od svih opasnosti koje vrebaju u stvarnom svijetu.

Tek kad sam osjetila taj strah, shvatila sam da želim upoznati Nekoga. Za Irenu se nisam morala brinuti jer sam joj kao autorica scenarija mogla pružiti sigurnost. A tko će mene zaštititi od svih opasnosti koje samo donekle uspijevam naslutiti? O svojoj sudbini ne mogu pregovarati onako kako sama sa sobom pregovaram o Ireninoj.

Pitala sam se kad se to dogodilo. Kad je Netko, koji je trebao biti samo lik iz virtualne stvarnosti posuđen za potrebe scenarija, za mene postao puno više od toga. Odjednom sam se našla licem u lice s mislima koje nisam očekivala, s osjećajima koje nisam mogla predvidjeti. Netko je za mene postao stvarniji nego što sam mogla naslutiti. Ne samo da je stvaran, nego mi je posve zaposjeo misli. Ulovim se da mislim na njega puno češće nego što bi *trebalo*, da stalno premotavam u mislima sve one rečenice koje smo podijelili dočekujući svitanje zajedno – i to ne kao scenaristica, nego kao žena. U utrobi mi se, koliko god ja to nastojala ublažiti, rađala opasna kombinacija čežnje i iščekivanja koja nije imala veze s pričom scenarija, i sve sam se manje mogla zavaravati mišlju da te *grešne* misli spadaju u nečiji tuđi život.

PRINC NA HARLEY DAVIDSONU

Na povratku iz redakcije spontano sam odlučila svratiti do Lucije. Morala sam izbliza promotriti nečiji bračni život, i provjeriti Lucijino stanje duha koje me, otkad sam se *spetljala* s Irenom, počelo opasno kopkati. Lucija i ja odrasle smo zajedno, i vjerujem kako još od naših djetinjih druženja u parku na Ribnjaku, gdje smo učile voziti bicikl i kasnije povjeravale jedna drugoj imena prvih tajnih simpatija, mogu u njezinom pogledu prepoznati i najmanje naznake nezadovoljstva – s jednakom lakoćom kojom ih ona prepoznaje kod mene. Kad se prije tri godine udala za Fabijana, njezinu smo potragu za srećom simbolično spremile u arhiv zalijevajući je pivom na djevojačkoj večeri u klubu „Route 66“, u kojem su vremešni rokeri te večeri svirali samo za nas, a Lucijini prijatelji bajkeri čekali da nas nakon pijanke razvezu kućama. Otkrijem li da je danas nesretna poput Irene, da svoj brak osjeća kao klopku iz koje želi pobjeći u neki svoj tajni svijet, posumnjat ću i u nepogrešivost svojih dijagnoza Lucijina duhovnog stanja i u sve što sam dotad mislila o ljubavi.

Otvorila mi je vrata s bebom u naručju, dok joj se dvogodišnji sinčić čvrsto držao za nogavicu trenirke. Čini se da je uspjela vrlo dobro svladati balansiranje u toj dvostrukoj simbiozi jer me uz jednostavan manevar, kojim je tromjesečnu djevojčicu pridržala lijevom rukom, uspjela čak i zagrliti. Razveselila se što sam banula i izjavila da je baš super što sam došla jer joj se pije kava, a kad je pije sama osjeća se *nekako polovično*. Stan je izgledao kao da ga je upravo poharao uragan – pod je bio prekriven razbacanim igračkama, ugaženim ostacima keksa i banana, na naslonima stolaca gomilale su se naslage odjeće, a stol i kuhinjska površina bili su zatrpani zaostalim suđem koje je, čini se, već dulje vrijeme čekalo na pranje. Iskreno, na spomen kave prvo sam se zapitala *gdje* bismo uopće mogle osposobiti komadićak prostora na kojem ćemo je popiti.

Bez obzira na sav taj nered – na dječaka koji me nepovjerljivo promatrao ne ispuštajući Lucijinu nogavicu, na djevojčicu koja se rasplakala čim ju je spustila u krevetić, na telefon koji je počeo zvoniti u isto vrijeme kad je mlijeko na štednjaku počelo kipjeti – Lucija je zračila zadovoljstvom koje se meni, koliko god uvjerljivo bilo, u tom času činilo nerealnim. Dok sam ukipljeno stajala razmišljajući što bih prvo mogla napraviti da joj pomognem, Lucija je – i sve to smiješeći se – podignula dječaka u naručje, sklonila mlijeko s vatre, javila se na telefon da kaže Fabijanu da će ga nazvati kasnije, spustila dječaka u ogradicu tutnuvši mu u ruke mehaničkog puža, uzela uplakanu djevojčicu iz krevetića, sjela s njom na slobodan komadić kauča, otkopčala majicu i izvadila lijevu sisu koju je curica s oduševljenjem

prihvatila.

- Možeš staviti vodu za kavu - rekla je čim se malena umirila. - Moraš samo iskopati džezvu u sudoperu i oprati je.

Dok sam tražila džezvu, pomislila sam kako bih usput mogla poslagati prljavo suđe u perilicu da joj pomognem bar malo raskrčiti nered, ali kad sam je otvorila shvatila sam da je puna čistog suđa koje Lucija, očito, nije stigla spremiti.

- Ma pusti to - reagirala je čim je shvatila moju namjeru. - Samo iskopaj džezvu. Kad Fabijan dođe s posla, idemo s klincima kod njegovih, a Katica dolazi srediti stan.

- Možda da ipak malo raskrčim? - pitala sam, nagađajući što bi Tina rekla da vidi njezinu kuhinju.

- Ma što ti pada na pamet! Sjedni ovamo i pričaj što ima u vanjskom svijetu. Ima što novo kod tebe? Sumnjiva si mi - ispitivački me promatrala premještajući malenu na desnu sisu.

Pristavila sam vodu za kavu, premjestila otvoreni paket pampersica na pod da mogu sjesti na kauč, i uzdahnula kao da je *meni* teško u životu.

- Pa zapravo... ima svašta novoga.

Ispričala sam joj sve o „Tuđem životu“, s naglaskom na Irenino bračno nezadovoljstvo, vrebajući na bilo kakvu naznaku da Lucija u Ireni prepoznaje sebe. No, takvim dokazima nije bilo ni traga. Lucija se jednostavno veselila činjenici da pišem, ponavljajući kako je to bilo samo pitanje vremena, i kako čeka da propišem još od osnovne škole, kad se profesorica hrvatskog oduševljavala mojim zadaćama.

- A priča? Što misliš o priči? - pitala sam, navodeći Luciju na sklizak teren bračne nevjere.

- Mislim da je tema sjajna. Gomila ljudi se navukla na taj internet, i čujem da tamo vlada pravi kupleraj. Aktualno je, suvremeno, urbano. Ne čudim se da si pobijedila na tom natječaju.

Djevojčica joj je u međuvremenu zaspala na sisi i Lucija ju je oprezno spustila u krevetić. Mehanički puž toliko je zaokupio njezina sinčića da se činilo da je onaj bučni kaos koji sam zatekla pri dolasku stvar neke daleke prošlosti, koja ne spada u Lucijinu svakodnevnicu. Dok mi je objašnjavala kako misli da je ljubav preko interneta tema koja nas se itekako tiče jer je

u posljednje vrijeme zaslužila status paralelne stvarnosti o kojoj svi šute, skuhala je kavu.

- Htjela bih da gledatelji ne osude Irenu zato što je prevarila muža. Misliš li da je to moguće? - navodila sam je i dalje na tanak led.

- Moguće je, ako napraviš od tog njezinog muža dovoljno uvjerljivog negativca. Bude li dovoljno nesretna, neće joj zamjeriti.

Dovoljno nesretna? Zapitala sam se kako bismo mogli definirati mjernu jedinicu za *nesretnost* i kolika nam vrijednost te jedinice daje za pravo potražiti sreću izvan braka.

- Je li tebi ikad palo na pamet da prevariš Fabijana? - upitala sam izravno, shvaćajući da Lucija ni na koji način Irenu ne povezuje sa sobom.

Na to je Lucija prasnula u iskren, neusiljen smijeh.

- Sara... ne budi smiješna! Pa tko bi uopće želio prevariti Fabijana? On je jedini primjerak muške vrste s kojim uopće želim imati posla. Nježan je, brižan, odan, muževan, pametan i sposoban, i zatelebana sam u njega do daske!

- Stvarno? - upitala sam naivno, kao da mi treba još veća potvrda da ljubav s vremenom ne mora izgubiti na snazi, i da obiteljski život ne mora nužno prerasti u otužnu rutinu.

- Stvarno. Zbilja sam sretna. Čemu ta sumnjičavost?

- Što ja znam... ta serija, Irena... počela sam se pitati koliko možemo biti sigurni u ljubav.

- A čuj, da postoji neki test za zaljubljenost kao za trudnoću, ja bih ti se sad popišala na njega. I budi sigurna da bi poplavio.

- I baš ništa ti ne nedostaje? - ustrajala sam.

- A što bi mi trebalo nedostajati? Sva sreća pa sam na vrijeme prerasla mladenačke snove o princu na Harley Davidsonu! Taj bi vjerojatno svu plaću trošio na pivo s prijateljima i na *oldtimere*, a večeri provodio u garaži s bendom koji već deset godina skuplja materijal za prvu ploču - ismijavala je uspomenu na svoju djevojačku zanesenost muškarcima u kožnim motorističkim odijelima i glazbenicima u usponu.

- Kad se sjetim... - nasmijala sam se pomalo sjetno premotavajući u glavi Lucijinu povijest koju sam poznavala do najskrovitijih detalja.

- Sva sreća pa sam ipak uspješno odrasla – hihotala se, a onda uozbiljila ponesena unutrašnjim blaženstvom koje ju je naglo preplavilo. – Znaš... taj mir, koji te ispuni kad nekoga istinski zavoliš, i kad tebe netko obožava, to se ne može mjeriti ni s kakvom drugom zabavom. Draga moja, od srca ti želim da se i tebi to što prije dogodi. I ta djeca, zbog kojih ti život odjednom dobije na vrijednosti... mislim, *pravoj* vrijednosti...

Više nije bilo nikakve sumnje u Lucijinu sreću. Čak i da nije s toliko zanosa govorila o tome koliko je život koji živi ispunjava, iz svake njezine kretnje, iz načina na koji je promatrala svoju djecu i blistala na spomen svog muža, zračio je mir na kojem sam joj zavidjela. Navela me da i sebi poželim naslage neoprانog suda u sudoperu, razbacane igračke, i mir zbog kojeg ne bih ni okom trepnula kad mlijeko na štednjaku iskipi. Preplavilo me ganuće, i čvrsto sam je zagrlila jer mi je sa srca pao golemi teret sumnje u njezinu sreću.

- No, no, mislim da tebi ozbiljno nedostaje netko za grljenje. I to netko tko nema sise – smijala se uzvraćajući zagrljaj.

- Kad smo već kod sisa, tvoje su postale impozantne – primijetila sam.

- Da. Napokon imam sise. Fabijan je oduševljen. Hej, kad smo već kod toga...

Ustala je i iz ladice komode izvukla Palmersovu vrećicu koju mi je bacila u krilo. Zavirila sam unutra i izvukla predivan svileni kombine s čipkastim rubom na dekolteu i tankim naramenicama.

- Večeras ću ga iznenaditi u ovome – smješkala se izazovno. – Malo ću glumiti da sam umorna kako bi pomislio da nema šanse za seks, a onda ću, kad djeca zaspu, u ovome izaći iz kupaonice. Plus samostojeće čarape, naravno.

Gledala sam u tu moćnu svilenu krpicu pitajući se postoji li mogućnost da ja, koja trenutno živim nekoliko paralelnih života, zapravo propuštam jedini pravi. Iznenada sam stekla dojam da mi se, pored svih navodno važnih stvari koje mi se događaju, zapravo ne događa nešto što je *doista* važno, ako ne i najvažnije. No za mene možda još ipak ima nade. S tugom sam pomislila na Irenu, u čijem braku više nikakve krpice nisu bile dovoljno moćne da poprave ili uljepšaju stvar.

Bilo je vrijeme da odem – Irena Serdar nije stanovala na toj adresi.

SKROMNO OBILJE

Na putu kući trebala sam još otići do dućana. Hladnjak mi je već danima bio poražavajuće prazan, baš kao i novčanik. Prije dućana, svratila sam do bankomata u svojoj ulici. Taj me bankomat u posljednjih godinu dana, koliko živim na toj adresi, vidio već u takvim stanjima očaja da slobodno možemo reći da je naš odnos postao daleko više od uobičajene jednosmjerne interakcije između čovjeka i automata.

Budući da je gotovo cijela moja plaća odlazila na stambeni kredit i režije, živjela sam od neizvjesnih honorara za koje nikad nisam znala kad ću ih dobiti. Znalo se dogoditi da neki novac dobijem kad sam već gotovo zaboravila na njega, a nekad bi me, doduše daleko rjeđe, ugodno iznenadila uplata koju još nisam očekivala. Moj bankomat prolazio je sa mnom sva ta razočaranja i rijetka oduševljenja, a kako se na nedostatak novca nisam imala običaj tužiti prijateljima, može se reći da je on bio jedini pravi svjedok svih mojih egzistencijalnih patnji.

Kad sam gurnula karticu i ukucala tajni broj, u mislima sam mu tepala kao i obično. To je samo skromnih tristotinjak kuna, šaptala sam, nadajući se da nisam prekoračila baš sve limite i dopuštena prekoračenja. Osluškivala sam zvukove koje je proizvodio. Učinilo mi se da čujem obećavajuće šuškanje, ali još uvijek sam nepovjerljivo strepila. I gle, doista, mojih tristo kuna pojavilo se kao sunce na prozorčiću. Odmah potom iz malog otvora izašao je papirić s izvješćem o stanju na računu po kojem sam mogla zaključiti tko se od mojih lektorskih poslodavaca smilovao i uplatio mi honorar. Prvo što sam pomislila bilo je da mi je Naklada Oblak krivo obračunala honorar za knjigu o roditeljstvu koju sam lektorirala prije dva mjeseca. Nemoguće je da sam za to dobila više od četiri tisuće kuna kad je po mojim obračunima honorar trebao biti manji od dvije tisuće. Pomislila sam kako su mi možda na račun sjela dva honorara i još jednom pogledala iznos pokušavajući izračunati koliko otpada na drugi honorar. Taj drugi pogled na izvješće učinio je da mi srce na trenutak prestane kucati. Na mom računu nije bilo četiri, već četrdeset tisuća kuna! Koljena su mi klecnula, ruke zadrhtale, a krvotok podivljao. Buljila sam još neko vrijeme u taj nevjerojatni papirić koji je potvrđivao da su u „Kadru“ odmah ispunili obećanje o uplati predujma i da je „Tuđi život“ postao i moja stvarna obveza, a ne samo paralelni život za literarnu zabavu. Bankomat je pištao, i shvatila sam da nakon transakcije nisam izvadila karticu. Izvadila sam je, ali onda sam je opet vratila unutra i podigla još tisuću kuna, tek toliko da se uvjerim da je četrdeset tisuća kuna doista tamo, i da ono izvješće nije bila tek neka provokacija.

Vrijeme je da napunim frižider. Bila mi je to prva koncizna misao nakon euforije. Svijet oko mene dobio je oblik i veličinu. Dan je bio lijep. Sunce je mojoj ulici, zabijeljenoj snijegom, dalo živost i toplinu. U parkiću su se grudala djeca. Neka mlada majka pomagala je sinčiću napraviti snješka. Poštar mi je mahnuo s motocikla. Iz kafića u prizemlju dopirala je melodija koja se savršeno uklopila u atmosferu ulice koju sam doživjela – što se usred snježne bjeline može dogoditi vjerojatno samo meni – pomalo mediteranskom. U trenutku koji sam proživljavala, uklopljena u sliku malog gradskog odlomka u kojem sam se zatekla, nedostajao je još samo zvuk crkvenih zvona da, bez obzira na snijeg, pomislim da sam u kakvom primorskom gradiću u kojem prolaznici preplanulih lica mirišu na ribu.

Primijetila sam čak i da je na biciklu ostavljenom pred ulazom u zgradu prednja guma prilično ispuhana. Ulica je bila puna boja koje su zbog bjeline snijega još više dolazile do izražaja – od crvenog kaputa prolaznice u žurbi i srebrnog automobila koji je stao pred ljekarnom, do plavih zavjesa na prozoru zubarske ordinacije u prizemlju. Sve je bilo drukčije, stvarnije i toplije, a ja sam osjetila kako je, od svih mjesta na kojima sam se toga popodneva mogla zateći, baš taj isječak svijeta onaj u kojemu mi je mjesto.

Vlasnica dućana pušila je ispred ulaza, kao i uvijek kad unutra nije bilo nikoga. Cupkala je od hladnoće jer je izašla samo u kecelji. Zahvaljujući svom naglo probuđenom osjećaju za vizualno, primijetila sam da je cigareta tek pripaljena i da je mogla povući najviše dva dima.

– Nemojte gasiti, ionako mi treba vremena da se sjetim što sve trebam – rekla sam joj reagirajući na pokret kojim je htjela ugasiti cigaretu.

Zahvalno se nasmiješila i pomaknula se s ulaza da mogu ući.

Ne sjećam se da sam ikad ušla u taj dućan s tisuću i tristo kuna u novčaniku. Naravno, nisam ih namjeravala odjednom potrošiti, ali kod kuće mi je ponestalo svega, uključujući i toaletni papir. Zadnja tri puta kosu sam oprala tekućim sapunom, a da je situacija potrajala, uskoro bih sva pranja, uključujući i pranje odjeće, obavljala sapunom od životinjske masti koji sam dobila od Leona kad je bio u ortodoksnoj fazi prirodnih proizvoda. Na policama dućana odjednom sam primijetila obilje koje sam inače, dolazeći po najnužnije stvari, ignorirala praveći se da mi zapravo i nije potrebno. Sad sam uzimala s polica redom sve što sam htjela ponijeti kući, s odlukom da neću ni o čemu dva puta razmisliti. Taj skromni trenutak rastrošnosti bio je brzinski oporavak od stresne besparice koja me čak natjerala da se uvjerim kako ne volim trošiti.

- Imate goste? - pitala me vlasnica koja je u međuvremenu popušila cigaretu, sumnjičavo gledajući u sadržaj moje sad već krcate košarice. Navikla me vidjeti s pašetom i četvrt kruha u rukama, a sad su iz moje košare izvirivale masline, sredstva za čišćenje, regeneratori, limenke gaziranih sokova, kiseli krastavci i kutije različitih keksa, a na frižideru sam od nje tražila da mi nareže nekoliko vrsta sira i mortadelu s maslinama.

- Da, imam goste - rekla sam, jer mi je tako bilo jednostavnije. Uostalom, svi oni likovi koji su se uselili k meni ionako su na neki način bili gosti, tako da ta mala laž i nije bila laž u pravom smislu riječi.

Bacila sam pogled na policu s vinima i s oduševljenjem otkrila da u ponudi postoji i Plenkovićev Zlatan plavac. Kad sam ga stavila u košaricu, ne obraćajući uopće pozornost na paprenu cijenu zbog koje je ta boca u dućančiću provela sad već poprilično dug potrošački život nekupljena i neotvorena, vlasnica se malo lecnula. Možda se bojala da ću tek na blagajni shvatiti da nemam dovoljno novca, a možda je samo osjećala dužnost prema stalnoj mušteriji, koliko god ta mušterija neznatno pridonosila dnevnom utršku. No kad je vidjela da sam nakon odlaganja košarice na blagajni posegnula za drugom jer u ovu više nisu mogle stati ni čačkalice, valjda je zaključila da je najpametnije da me pusti da potrošim što više novca prije nego se vratim svojim skromnim potrošačkim navikama.

Čak ni činjenica da je lift u kvaru nije mi pokvarila raspoloženje. Uopće nije bio loš osjećaj popeti se u stan sa svim tim vrećicama, koliko god su mi otežale uspon na peti kat. Dok sam raspremala stvari, nazvala sam Tinu da joj najavim hedonizam koji ćemo si moći priuštiti za vikend.

Tijekom popodneva više sam puta otvarala frižider jednostavno uživajući u prizoru prekrcanosti. Pravila sam se da idem nešto iz njega uzeti tek da se iznova uvjerim u njegov neuobičajeni sadržaj. Doduše, uvijek bih nešto uzela, tek toliko da se ne osjećam glupo ako vratašca samo otvorim pa zatvorim. Napravila sam pozamašan sendvič od sira i mortadele, s debelim slojem senfa i majoneze. Nakon toga sam nekoliko puta iz frižidera uzimala limenke sokova. Zabavljala me ta gesta naučena iz američkih filmova, u kojima svi junaci, bez obzira na svoj socijalni status, uvijek *imaju* limenke pića u frižideru. Taj lajtmotiv neupitnog obilja, kojega u mom životu nije bilo, uvijek mi je, uza svu banalnost i potrošenost, dobro izgledao na ekranu.

Cijelo ovo uživanje u iznenadnom obilju obavljala sam pišući. Pisala sam cijelo popodne, iskreno oduševljena elanom i užitkom koji su me pritom pokretali. Irena i Netko su se

dopisivali u drugoj epizodi. Iako je filmski žanr dopuštao da se prizori tog dopisivanja odvijaju paralelno i u Ireninoj dnevnoj sobi i u prostoru u kojem Netko radi ili živi, on je u seriji neko vrijeme svima morao biti nepoznanica. Znatiželju koju će osjećati Irena, s njom moraju proživjeti i gledatelji. Ne samo znatiželju, nego i strah zbog svih mogućih opasnosti koje se mogu kriti iza jednog apstraktnog virtualnog nadimka – stoga su se prizori dopisivanja zasad morali odvijati samo u Ireninu stanu. Iako sam na početku pisanja tih prizora mislila kako bi zbog istog prostora mogli biti statični, kasnije sam shvatila da je to zapravo odlično jer se kod Irene, budući da ne živi sama, dinamika prizora stalno može obnavljati u interakciji s drugim likovima. Bila sam vrlo zadovoljna prizorom u kojem tijekom noćnog *chata*, kad su u njezinu domu već zavladao mir i tišina, Vlado iznenada ulazi u dnevnu sobu iz kuhinje, gdje je otišao po čašu vode jer ga je žeđ probudila. Prišao je Ireni, koja se u tom času nesvjesno osmjehivala jer joj je Netko upravo bio napisao da je cijeli dan i protiv svoje volje mislio na nju i da su mu te misli bile kao neki gnjavator od prijatelja kojega se bezuspješno pokušava riješiti.

- Što radiš? – upitao ju je kad je već stajao pored nje s čašom, pogledavajući u ekran više zbog navike da izbjegava njezin pogled nego zbog stvarne znatiželje.

Irena se stresla od nelagode, zatečena njegovim iznenadnim dolaskom koji zbog nečujnih papučica uopće nije naslutila. Pitala se je li vidio prozorčić na ekranu prije nego što je uspjela kliknuti na dokument s pitanjima za ispit iz književnosti iz kojeg su njezini gimnazijalci već odavno bili ocijenjeni, ali je stajao otvoren za svaki, odnosno baš za ovakav slučaj.

- Pripremam pitanja za ispit – rekla je naizgled mirno, strepeći da će se, ako Netko napiše novi redak u dijalogu, prozorčić s njihovim dopisivanjem opet pojaviti.

- Nemoj dugo, već ti je kasno – rekao je Vlado, i krenuo natrag u krevet bez ambicije da nastavi razgovor. Stalno je bilo tako. Sad kad Vladina pažnja više nije bila ono za čim je najviše žudjela, nije se morala brinuti da će je iznenada dobiti. Njegova pažnja u ovom trenutku bila bi joj zapravo teret, iako joj je taj osjećaj ne tako davno bio potpuno nezamisliv. Ne zna što sve nije pokušala ne bi li ga podsjetila na sebe i na vrijeme kad joj se veselio. Crpila je iz sebe zadnje atome vedrine ne bi li ga malo razgalila, udobrovoljila, zarazila veseljem zbog kojega bi mogli ponovno postati bliski. Ništa nije pomagalo. On je stalno bio mrgodan, neraspoložen, umoran, preopterećen, i ako je uopće ikdje tražio neki povod životnoj radosti, nije ga više tražio u njoj. Najčešće se ponašao kao stranac koji je slučajno zalutao u taj njihov zajednički život i kao da se vremena bliskosti, ako ga je ikad i bilo, više ne sjeća. Njezina tuga rasla je proporcionalno s tim udaljavanjem, a onda se, a da

nije ni sama toga bila svjesna, prometnula u otpor i nezadovoljstvo. Mrzila je to što se mora tako očajnički boriti za njegovu pažnju, mrzila je njegov oklop kojim se štitio od svih razgovora koje više nije ni pokušavala započeti, mrzila način na koji je ignorira i kažnjava kao da je ona krivac što njegov život nije onakav kakvome se nadao. Bila je sigurna da se on više i ne pita što joj se mota po srcu i mislima, a ta je misao još razornije produbljivala njezinu samoću.

Kad je otišao, vratila se prozorčiću koji je postao njezin kutak topline i radosti, njezin mali ali moćan svijet blizine i nježnosti. Pisala je Nekome o stvarima o kojima je toga dana razmišljala i uživala u osjećaju da je on doista sluša. Kad je on svoje misli o njoj usporedio s prijateljem kojeg se ne uspijeva riješiti, priznala mu je da je i ona mislila na njega. Rekla mu je da su joj te misli o njemu previše lijepe da bi ih se pokušavala riješiti, i da ih priziva svaki put kad ulovi i najmanju priliku da odluta iz vidljive stvarnosti. Te večeri rekli su jedno drugome stvari koje su već neko vrijeme znali i osjećali, ali ih se ipak nisu usuđivali izgovoriti zbog svega što ih je brinulo i sputavalo. Zaštićeni neodređenim prostorom između svoja dva ekrana, dovoljno udaljeni za iskrenost za koju bi u nekim stvarnim okolnostima vjerojatno trebali puno više vremena, usudili su se reći jedno drugome što osjećaju i koliko ih oboje svi ti neplanirani osjećaji plaše.

Ireni se učinilo da čuje korake i procijenila je da te večeri više ne može riskirati. Ako Vlado nije zaspao, mogao bi nešto posumnjati jer se prije nije do sitnih sati pripremala za nastavu. Pogledala je na sat i shvatila da su već gotovo dva sata ujutro. Rekla je Nekome da mora ići i onda su se još neko vrijeme s mukom rastajali, oboje preplavljeni osjećajima koji su te večeri iz njih progovorili. Kad je ugasila računalo, ostala je još malo sjediti za stolom. Nije joj se išlo u krevet u kojem je spavao Vlado. Kad bi gledatelji mogli zaviriti u Irenine misli, shvatili bi da se osjeća kao da će, ode li u krevet u kojem spava njezin muž, zapravo prevariti Nekoga. Sve ono što je o njemu u tom času osjećala, sve što ju je zbližavalo s tim neznancem kojega je osjećala bližim od vlastitog muža, učinilo je taj osjećaj o preljubu neusporedivo snažnijim od onoga da se preljub događa u obrnutom smjeru, dok se Vladi iza leđa dopisuje s nepoznatim muškarcem.

S tim mislima koje bi joj gledatelji teško oprostili, Irena se ispružila na kauču u dnevnoj sobi. Gledala je u strop, onako kako se u bračnom krevetu nikad ne gleda, i smiješila se bez obzira na brige koje su je mučile zbog osjećaja krivnje. Vlado je u njihovu krevetu spavao dubokim snom, i ne sluteći da im se u brak ušuljala treća osoba, odgovorna za smiješak s kojim će se njegova žena sutra probuditi.

IN VINO VERITAS

Kad su Irena i Vlado otišli na spavanje, meni je zazvonio mobitel. Bio je to Frederik. Kao i obično, nazvao je u pravi čas.

- Frederiče, spasi me od tuđih života i vrati me u moj vlastiti - zavapila sam čim sam se javila.

- Dobro, kad se vidimo? - upitao je smireno, kao da je i nazvao samo zbog toga što je naslutio da me treba spašavati.

- U Mjestu, za pola sata? - predložila sam, nadajući se da će mu to odgovarati. Trebao mi je vanjski svijet. Trebao mi je prijatelj.

- Dogovoreno - rekao je. - Bit ću tamo i ranije.

Mjesto je naš omiljeni kafić, na pola puta između njegova i mog kvarta, koji smo otkrili kad smo tražili kompromis u kilometraži koju trebamo prijeći da se vidimo.

- Ako inzistiraš na ravnopravnosti, ne možeš očekivati da ću ja uvijek dolaziti u tvoj kvart. To je komotno i sebično - provocirao me tada i ne sluteći da bih se mogla složiti s njim. Ideja o traženju našeg kafića na pola puta postala nam je toliko zabavna da smo sljedeća dva tjedna proveli obilazeći kafiće u kvartu za koje smo na karti precizno izračunali da su jednako udaljeni od mog i od njegova stana. Frederik bi mene pozvao u neki kafić koji je pronašao, ili bih ja pozvala njega u neki drugi, i onda bismo se našli na tom mjestu da zajedno odbacimo ili potvrdimo mjesto svojih budućih susreta. Imali smo čak i malu bilježnicu u koju smo upisivali nazive istraženih kafića, ocjene i samo nama razumljive oznake uz kategorije koje smo postavili kao odlučujuće. Da smo s takvim žarom planirali kakvu revoluciju, okrenuli bismo svijet. Kafiću koji bi netko od nas dvoje predložio uvijek je nešto nedostajalo: ili nije imao terasu za tople dane kad smo željeli sjediti vani, ili su u njemu puštali krivu glazbu, ili se nekome od nas dvoje jednostavno nije sviđao ambijent, konobar ili kava koju su tamo kuhali. Tako je bilo sve dok Frederik nije sasvim slučajno, u slijepoj uličici u kojoj je završio jer nije bilo slobodnih parkirnih mjesta pred jednim drugim kafićem koji je želio pogledati, otkrio Mjesto. Odmah me nazvao i svečano izjavio da, što se njega tiče, Mjesto ima najviše ocjene po svim našim kriterijima, i neka izvolim hitno doći jer je siguran da je potraga završila. Što se mene tiče, već samo ime kafića je obećavalo.

Uz njegove precizne navigacijske upute bila sam tamo za petnaest minuta i nije mi preostalo ništa drugo nego skinuti mu kapu zbog tog otkrića. Mjesto je po svemu odgovaralo našem ukusu za prostor druženja: udobne fotelje i stolci različitih boja, oblika i veličina, stolovi za kojima se moglo i raditi dođe li do toga da poželimo raširiti tamo kakve knjige, papire i bilješke, stojeće lampe čije smo svjetlo sami mogli regulirati, ljubazni konobar koji se odmah s nama upustio u razgovor s mjerom koja nije prelazila granicu pristojnog interesa, ugodan džez uz koji se moglo mirno razgovarati i luckaste šalice za kavu koje odmah poželiš ponijeti kući da ti uljepšaju početak dana. No dovoljno sam dobro poznavala Frederika da bih znala što je bilo presudno u njegovom oduševljenju Mjestom – na stolicu pored šanka stajao je pravi pravcati gramofon, koji nije služio tek kao ukras nego se glazba u kafiću puštala isključivo s njega. Frederik je, jednakim žarom kojim je odbijao televiziju, frktao i na sve novije nosače zvuka koje nam je donijela civilizacija, i u svojoj je glazbenoj kolekciji imao isključivo gramofonske ploče. Kad smo tamo prvi put popili piće, zauvijek smo zatvorili i zapečatili svoju bilježnicu s evidencijom traganja za idealnim kafićem i potvrdili svoju odluku laganim pijanstvom koje bi, da smo imali više novca, uzelo puno više maha.

Ovaj put smo imali novca.

– Ja častim – rekla sam čim smo sjeli za svoj omiljeni stol u separeu. – I pijemo alkohol, tek toliko da znaš – zaprijetila sam ne dajući mu priliku da bira.

Kad je čuo da je ugovor potpisan i da je predujam već na računu, znao je da nam pijanstvo ne gine. Naručili smo butelju terana i, čim je stigla, kucnuli smo se za dobar život „Tuđeg života“. Imala sam mu toliko toga reći o svojim paralelnim svjetovima i o načinu na koji ih proživljavam, ali bilo mi je već dosta literarnoga u tom danu. Osim toga, nisam zaboravila da je Frederik zadnji put htio sa mnom o nečemu razgovarati i da zbog „Tuđeg života“ njegov život uopće nije došao na red.

Priču o Julijani započeo je oprezno, onako kako započinje sve svoje priče o vezama, znajući da postoji velika opasnost da bih ga mogla optužiti za nedostatak emocionalne inteligencije, što sam, priznajem, znala činiti. Frederik se najčešće suzdržavao u otkrivanju pojedinosti iz svog intimnog života sve dok ih sam ne bi dovoljno promislio da ih može preda mnom braniti. Zato sam, kad je počeo svoju priču, pomislila da mi je sigurno ne bi ni pričao da već nema svu silu logičnih zaključaka i argumenata koje će mi sad samo podastrijeti i obrazložiti, ne dajući mi priliku da uopće pomislim kako ne vlada situacijom. No, prevarila sam se. Frederik je odjednom bio zbunjen i apstraktan. Ukratko – bio je zaljubljen. Njegove prodorne plave oči, koje su ljudima koji ga ne poznaju znale djelovati hladno, odjednom su

zasjale topline. Toliko me razveselila ta količina emocija koje je nevješto pokušavao zataškati da sam se u sebi svjesno opominjala na šutnju i puštala ga da priča kako ne bih nekom nedostojnom šalom uprskala njegovu namjeru da mi se povjeri.

- Meni je jasno da je to - to - rekao je nakon što mi je ispričao kako se već neko vrijeme druže, razgovaraju, hodaju, razmjenjuju knjige i ploče. - Nemam nikakvih *sumanja*. Mislim, siguran sam da bi nam bilo super zajedno - ispravio se, da ne pomislim kako neutemeljeno barata velikim riječima zbog kojih bi jednom mogao požaliti. - Užasno smo slični i slažemo se u toliko stvari da je jednostavno nemoguće da ne završimo zajedno. Jasno je kao dan.

- A ona? - upitala sam oprezno.

- Njoj to još nije jasno, ali sigurno će uskoro shvatiti - objasnio mi je s nekim mirom kakav nikad ne biste pripisali čovjeku koji čeka da žena u koju se zaljubio počne iste takve osjećaje gajiti prema njemu. - Ustvari, mislim da i ona to već zna, samo joj treba još malo vremena da to i prizna.

Iako zapravo ništa nisam shvaćala, podržala sam ga u tom strpljenju. Ne zato što sam mislila da to ima smisla, nego zato što se svaki put kad bi spomenuo Julijanu na njegovu licu pojavljivala ozarenost kakvu nikad prije kod njega nisam vidjela. To je vrijedilo strpljenja na koje se gotovo svečano zaklinjao, malo ohrabren teranom a malo činjenicom da je njegova ispovijed preživjela moju sumnjičavost. Uživala sam u njegovu zanosu i nije mi padalo na pamet kvariti ga bilo kakvim analizama i sumnjama. Ja volim kad se ljudi zaljube. Zaljubljena sam u ljubav. Koliko god se ponekad znalo činiti drukčije, i sebi sam je od sveg srca željela. Željela sam nemir u venama, blistanje kojim je Frederik odjednom zračio, ozarenost koje sam se toga dana nagledala kod Lucije, slatku nesanicu i treperenje iščekivanja do sljedećeg susreta. Željela sam osjetiti sve ono što sam namijenila Ireni, sve to na što su me i Lucija i Frederik podsjetili da i u stvarnom životu postoji.

Kad smo bili pri dnu prve butelje, s razglasa se začula pjesma „I hope that I don't fall in love with you“ Toma Waitsa i zbog toga smo se oboje još više raznježili. Frederik je počeo još nježnije pričati o Julijani. Ja sam počela nježno misliti o Nekome i bilo je samo pitanje vremena kad ću i naglas to izgovoriti.

- Kakav divan pjesnik, taj Waits - objašnjavala sam Frederiku, kao da i sam to ne zna. - Osjećaš li se i ti plavo kad se zaljubiš?

- Ne znam. Ne zaljubljujem se u bojama - odgovorio je boreći se za još ono malo

dostojanstva što mu je ostalo nakon pola boce terana i ispovijedi o Julijani.

- Ja se zaljubljujem plavo - inzistirala sam.

- Kao da znaš! Kad si se uopće zadnji put zaljubila? - provocirao me Frederik.

- Jučer. Prekjučer. Ne znam, ovih dana - baljezgala sam. Nisam se još osjećala pijanom od vina, ali kombinacija vina i svega onoga što sam posljednjih dana proživljavala učinila je da se osjećam opijeno.

Frederik je ustao, odmaknuo se i dobro me promotrio, a onda opet sjeo. Podignuo je obrve i jednostavno čekao objašnjenje koje mu sad više nisam mogla uskratiti.

- Ali to nije prava zaljubljenost - izmotavala sam se. - To je više... virtualno... zapravo apstraktno.

Frederik je prekrizio ruke na prsima i čekao da nastavim.

- Da naručimo još jednu butelju? - pitala sam.

- Naravno. Po jedna za svako zaljubljivanje - rekao je Frederik i dozvao konobara.

- Onda ćemo možda trebati i treću - izletjelo mi je.

- Molim?!? - zgrozio se Frederik.

- Šalila sam se. Doduše, postoji i taj još jedan frajer...

Konobar je donio novu bocu, a ja sam pokušavala iskoristiti situaciju da malo saberem misli i shvatim što uopće želim reći Frederiku. Dok nam je točio vino u čaše, konobar se smiješio sa simpatijom, kao da nam želi poručiti da je pijanstvo u njegovom kafiću poput ispovijedi kod svećenika - možeš se pokazati u svom najgorem alkoholnom izdanju, a on će i sutra i zauvijek šutjeti o tome kao da se nikad nije dogodilo.

- Da čujem, tko su sretnici? - upitao je Frederik čim je konobar otišao.

- Ma ništa značajno. Taj Netko, Irenin virtualni prijatelj... - počela sam mucati.

- Znao sam! - likovao je. - Lijepo sam ti rekao da ćeš zaglibiti i da ćeš nagrabusiti.

- Rekao si da će *on* nagrabusiti! Ali svejedno je. Nitko neće nagrabusiti jer ja ionako neću

prijeći granicu. Osim toga, on je Irenin.

- To ti nije smetalo da se zaljubiš.
- Nisam se zaljubila! Lijepo mi je s njim razgovarati i to je sve.
- Nećeš ga valjda upoznati?
- Sve i da hoću... previše sam već laži izgovorila.

Tek kad sam to rekla Frederiku, shvatila sam koliko sam se zapravo uvalila. Svojim lažnim predstavljanjem već unaprijed sam izgubila svako pravo na Nekoga. Kako bih mu uopće mogla objasniti činjenicu da sam s njim cijelo vrijeme razgovarala kao netko tko nisam? Kao netko tko uopće ne postoji izvan moje imaginacije?

- I sad ti je žao? - pitao je Frederik suosjećajno, vidjevši da je vrag odnio šalu.
- Ma nije. Ustvari ne znam. žao mi je malo. Takve tipove ne srećeš svaki dan.
- Stvarno se vidi da nemaš nikakvo virtualno iskustvo. Treba ti još malo *vježaba* na internetu
- cokat je Frederik.
- Što želiš reći?
- To što se tebi sad čini kao strašan problem, u virtualnom svijetu uopće nije problem.
- Kako misliš - nije problem?
- Ne razgovaraj s njim kao Irena, razgovaraj kao Sara.
- Misliš s novim nadimkom?
- Dobro jutro.
- To mi uopće nije palo na pamet.
- Primijetio sam.
- Ali treba mi njegov dijalog s Irenom, iz toga crpim pola situacija za scenarij!
- Kad već čovjeka iskorištavaš, bar mu se nekako oduži. Nadoknadi mu tu laž nekom istinom. Ne čini mu više *nepravda*.

- Frederiče, to je još jedan paralelni život! - zavapila sam. - Natoči mi još malo vina, nisam sigurna da ću pogoditi čašu.

Frederik je uzeo bocu i odmjerenim pokretima, kao da nije i sam već poprilično pijan, nafiljao moju čašu. Dotočio je i sebi. Kucnuli smo se, vjerojatno već šesnaesti put te večeri.

Da iskoristim do kraja to pijanstvo koje me ohrabrilo u pretraživanju vlastitog emocionalnog bućkuriša, ispričala sam Frederiku i priču o Janu. Na trenutak sam pomislila da mi ne vjeruje i da misli kako je čovjek koji me slijedi jer me vidio da čitam za volanom samo moj umišljaj. I sama sam ga tako osjećala dok sam mu prepričavala kako je dva dana zaredom vozio za mnom, da bi me sljedeći dan zaskočio na parkiralištu.

- Gdje samo nađeš sve te čudnovate likove za svoj ljubavni život? - čudio se. - Lijepe se za tebe kao da lučiš neki hormon za autsajdere.

- Nemam pojma. Ali u „slučaju golf“ ionako se ne radi o ljubavnom životu. To je samo neki čudan tip koji me slijedio - uvjeravala sam i Frederika i sebe.

- Ali ipak mi ga spominješ - smješkao se pronicljivo.

- Samo zato što je priča egzotična. Vidiš, mogla bih to iskoristiti u scenariju. Recimo, Netko iz *chata* s Irenom dozna u kojoj gimnaziji radi ili gdje stanuje, i onda je počne slijediti. Ha, što misliš?

- Draga moja, način na koji ti miksaš stvarnost i fikciju graniči s ludošću. Živiš na previše *fronata*. Ja više ne mogu pratiti što je od svega toga tvoj a što tuđi život, ni što je izmišljeno a što stvarno.

- To ti je od vina. Trijezan čovjek bi to bez problema pohvatao - optužila sam ga.

Trijezan čovjek bi se isto tako bez problema vratio kući, a u našem slučaju, nakon dvije butelje terana, povratak kući bio je pravi projekt. Meni se činilo da bih mogla sjesti za volan i, kao onaj Francek iz Čapekove bajke koji juri svojoj voljenoj Marženki, preletjeti put do kuće zračnom linijom, uz pomoć krila koja su izrasla na bočnim stranama automobila baš kao na ilustraciji u toj slikovnici. To je uplašilo Frederika. Uvjeravao me da takva ne mogu sjesti za volan i predložio da će me on odvesti kući. Ja sam inzistirala da ću ja odvesti njega jer mi je djelovao puno pijanije od mene. Sljedećih pola sata proveli smo prepirući se oko opcija prijevoza - on je predložio da će prvo on mene odvesti mojim autom, a onda ja njega svojim autom vratim do Mjesta kako bismo svatko svojim autom otišli svatko svojoj kući; ja

sam rekla kako ću prvo ja njega odvesti njegovoj kući svojim autom i onda ću ga vratiti na parking Mjesta da pokupi svoj auto, a onda on mene može odvesti kući, odakle ćemo se zajedno njegovim autom vratiti po moj. Kad smo u svoje šaljive vizualizacije uvukli taksiste, vozače autobusa i konobara koji je čekao samo još da mi odemo da može zatvoriti lokal, toliko smo se već smijali da nam je konobar samoinicijativno donio kavu na račun kuće.

Ni ta kava ni hladan noćni zrak nisu nam pomogli da se saberemo. Mahali smo ključevima svojih automobila ne pristajući ni na kakvu jednostavnu varijantu povratka. Sve dok me Frederik nije gotovo silom ugurao u svoju bubu i odvezao me kući bez većih poteškoća. Navaljivala sam da prespava kod mene i da ujutro zajedno odemo po moj auto, ali on je procijenio da je ovo savršena prilika da ga Julijana vidi pijanog. Staviti će, rekao je, sve na kocku i pozvoniti joj na vrata baš takav, a ako i nakon toga bude htjela razmjenjivati s njim knjige, filmove i ploče, onda će biti posve siguran da je ona zbilja žena njegovog života.

Ne samo da me dovezao kući, nego je odlučio i dopratiti me do vrata. I to bi prošlo prilično dobro da nismo, kad smo se zaustavili na petom katu, u žaru razgovora o njegovom planu s Julijanom jednostavno zaboravili izaći pa nas je netko, tko je ni kriv ni dužan pozvao lift, vratio natrag u prizemlje.

Kad su se vrata lifta u prizemlju otvorila, trebalo nam je nekoliko sekundi da shvatimo da se od nas očekuje da izađemo. Pred liftom je stajao maleni čovjek s velikim psom. Izgledali su kao da je pas izveo čovjeka u šetnju, a ne obratno. Pas nas je promatrao pametnim i dobroćudnim pogledom, a maleni debeljko gledao nas je kao da smo *mi* groteskni. Pritom je još pogledavao u psa kao da on treba odlučiti što učiniti kad ti dvije pijane pojave usred noći zauzmu lift kojim se sa svojim golemim ljubimcem moraš popeti u stan. Stajali smo tako nekoliko sekundi, dva jednako zbunjena i jednako neodlučna čudnovata para, i malo je nedostajalo da se vrata lifta ponovno zatvore prije nego netko od nas donese odluku koja bi razriješila situaciju. Srećom, Frederik je imao trenutak prisebnosti pa me zgrabio za ruku i povukao van iz lifta. Čovjek i pas su ušli čim smo mi izašli, i mi smo gledali kako se čovjek propinje na prste da bi pritisnuo spasonosni gumb koji će pokrenuti lift i odvesti ga visoko od nas.

Dok smo se hihotali čekajući da se lift vrati, naišao je Leon. Razdragao se kao malo dijete, ne samo zbog mene nego i zbog Frederika koji mu se toliko sviđao da ga nikad nije ni pokušavao zavoditi. Izgrlio nas je oboje, više Frederika nego mene, opravdavajući zagrljaje činjenicom da ga već dugo nije vidio. Frederik se i njemu jako razveselio, ali samo zbog toga što se nije morao ponovno uspinjati do petog kata da se uvjeri da sam sretno stigla kući.

Onda smo se grlili Frederik i ja, da stavimo završni pečat na zajedničku večer oplemenjenu vinom i istinom.

U liftu je Leon pokušavao izvući iz mene takozvane pikanterije koje su me *dovele do toga*. Nismo se pošteno vidjeli već neko vrijeme, a moje *stanje* upućuje na to da se u međuvremenu sigurno *svašta nešto* dogodilo. Jedva sam ga uspjela uvjeriti da se ne događa ništa što je vrijedno dugog noćnog razgovora i da je moje pijanstvo uobičajena posljedica druženja s Frederikom. Kad bih Leonov doživljaj svijeta morala svesti na jednu jedinu riječ, bila bi to riječ *patetika*, što znači da nikako nije bio osoba kojoj bi trebalo ispričati što mi se zadnjih dana događalo. Ispričaš li njemu, recimo, da si se spotaknula na stubama, on je u stanju iz toga izvući gomilu natalnih dokaza po kojima taj nesuđeni pad ima svoje duboko sudbinsko značenje, utemeljeno na precizno usmjerenim silama univerzuma koje su se pobrinule da baš u tom trenutku dobiješ potrebnu poruku. Pričati Leonu o paralelnim svjetovima, ljubavi prema virtualnom neznancu, posljedicama čitanja za volanom ili četrdeset tisuća kuna na računu bilo bi čisto mentalno samoubojstvo. Trebao mi je krevet, san, trebalo mi je novo jutro, pametnije od trenutka u kojem se nalazim. Izvukla sam se obećanjem da ću ovih dana doći probati njegov kolač od suhog voća koji usavršava kako bi do Božića postigao savršenstvo dostojno blagdanske trpeze. Pomogao mi je da otključam vrata i kad sam se našla iza njih, osjetila sam kako je višak riječi ostao s druge strane vrata, u vanjskom svijetu, u kojem toga dana više nisam morala sudjelovati.

VIŠAK TUĐE SREĆE

Kad sam legla, višak riječi zamijenio je višak slika. Htjela sam samo spavati, ali slike se nisu dale tek tako isključiti. Irena i Netko stajali su u prostranoj svijetloj sobi kojoj je sumrak izvana davao zagasitu nijansu. Bijele zavjese na golemim prozorima zaklanjale su vanjski svijet i činilo se da na cijelom planetu nema ničega osim njih dvoje i velikog kreveta smještenog nasred sobe, samo korak od mjesta na kojem su stajali. Ona je izgledala posve drukčije – uvojci crvene kose koju je uvijek podizala i krotila kopčama sad su bili raspušteni, prirodno joj uokvirujući lice i prekrivajući ramena. On ju je držao za ruke i nježno gledao u oči, iako je zapravo bio očaran njezinom oživjelom kosom i samo je želio što prije provući prste kroz nju. Upinjala sam se ne bih li u toj slici vidjela njegovo lice, ali ono je uporno ostajalo u drugoj, nedostupnoj perspektivi. Vidjela sam samo komadić njegova profila i dio usana koje će Irena uskoro osjetiti na svojima. Bili su prvi put sami, ali je bilo lako naslutiti da bi im svaki put mogao biti kao da je prvi. Netko je onda desnu ruku podignuo do njezina lica i dodirnuo joj usne, a zatim joj nježno sklonio nekoliko crvenih uvojaka s lica. Ona je drhturila od iščekivanja, ali nije se usudila ni pomaknuti. Osjećala se kao da je oduvijek išla prema tom jednom trenutku i da bi, sad kad joj se napokon događa, mogla propustiti nešto bitno pomakne li samo jedan mišić na svome tijelu. Željela se samo prepustiti i posve isključiti svaku svijest o postojanju bilo čega izvan tog trenutka. Ne postoji vanjski svijet, ne postoji njezin službeni život, ne postoji ni posao ni obitelj kojima se mora vratiti kad čarolija završi. Gode joj njegovi prsti na usnama, kretnja koja obećava da će se ti prsti uskoro naći u njezinoj kosi, treperenje slatkog iščekivanja o kojemu je dugo maštala u svim onim noćima u kojima nisu mogli biti zajedno. Dok sam ja pokušavala izbrisati tu sliku i poštediti svoj mentalni život prizora tuđe sreće koja zapravo pripada *meni*, Irena se smiješila, osjećala, živjela – i kao da je tim iznenadnim životom svojih uspavanih osjetila učinila prizor neuništivim, otpornim na nepostojanje. Kad ju je napokon poljubio, a taj je poljubac izgledao kao da su se neslućene količine strasti i nježnosti stopile u jednu zajedničku kretnju, bila sam već potpuno luda od najprizemnije ljubomore kakvu nisam ni znala da mogu osjećati. Ja sam željela biti tamo, na njezinu mjestu. Taj trenutak pripadao je *meni*, koja sam provela sve one sate u razgovoru s tim čovjekom koji sad umjesto mene ljubi moju izmišljenu junakinju koja ga nikad ne može usrećiti, iz jednostavnog razloga što – ne postoji. Mogla sam sebe uvjeravati da ne postoji, ali tamo, u toj upornoj slici koja mi nije dala zaspati, Irena je itekako postojala. Bila je plaha, prelijepa i zavodljiva, i on ju je volio bez obzira na sve okolnosti koje su stajale na putu toj ljubavi koju sam ja izmislila. Osjećala sam se kao da sam

stvorila neko čudovište nad kojim više nemam nikakvu kontrolu. Njih dvoje voljeli su se bez mene, neovisno o meni, ignorirajući činjenicu da sam im ja podarila život.

Srećom, zaspala sam prije nego su završili na onom golemom krevetu prekrivenom bijelim pokrivačem. Nisam željela znati što se tamo događalo. Željela sam samo spavati i probuditi se sasvim sigurna da sve to nije istina i da se nije dogodilo. Željela sam se vratiti u onaj svijet u kojem će cijela ta slika biti samo izmišljeni prizor. U svijet u kojem će za mene i Nekoga ipak biti neke nade, pa bila ona i virtualna. Trebala mi je ta iluzija, pa makar samo kao argument protiv vlastitog straha od osjećanja. Nije istina da ne mogu voljeti, a još manje je istina da to ne želim. Nimalo ne uživam hodati naokolo sa stavom da mi nitko nije potreban, da mi je dobro i samoj, da mi je vlastiti svijet dovoljan za punoću življenja. Željela sam, kao i Irena, da me netko *pripitomi*, da *raspoznam* nečiji korak među tisućama drugih i da mi se netko veseli baš takvoj kakva jesam. Prije nego sam utonula u san, pomalo obamrla od vina, osjećala sam ove misli kao svoju istinsku stvarnost, onu o kojoj je na javi teško razmišljati.

Ujutro nisam bila spremna olako priznati takve osjećaje. Jednostavnije rečeno – stidjela sam ih se. Dopustila sam sebi razmišljati o Nekome u granicama – kao o zanimljivom muškarcu s kojim je lijepo razgovarati ali kojega ionako nikad neću upoznati. Iako me privlačio Frederikov prijedlog da započnem na *chatu* novi dijalog s Nekim kao neka druga, odnosno kao ja sama, ujutro mi se činilo kako bi takav pokušaj značio da je moja emocionalna kapitulacija konačna. Ako mogu još sačuvati ono malo dostojanstva što mi je u virtualnom životu preostalo, neću se na taj način poigravati ni tuđim ni svojim osjećajima. Već sam dovoljno uprskala s Nekim, i vrijeme je da ga počnem doživljavati onako kako je od početka bilo zamišljeno – kao Ireninog ljubavnika čiju osobnost istražujem za potrebe scenarija. Vrijeme je da se spustim na zemlju, da sve suvišne misli recikliram u korisne i vratim se u stvarni svijet.

U stvarnom svijetu toga jutra bilo je prilično hladno. Od nevine bjeline prvog snijega nije ostalo ništa osim bljuzge koja otječe u ulične odvode. Padala je kiša koju zovem *prskajućom*, ona za koju pomisliš da ti kišobran nije potreban, a onda nakon nekoliko minuta hodanja osjetiš ljepljivu vlažnost na kosi i trepavicama. Kroz tu zavjesu vlage obojene smogom ulice su izgledale turobno. Pomislila sam kako će mi hodanje ipak dobro doći i da je baš dobro što mi je auto ostao sinoć ispred Mjesta, ali već nakon nekoliko koraka počela mi je smetati iritantna kišica koja mi se lijepila za lice i kosu. Požurila sam prema tramvajskoj stanici. Do nje me slijedio napušteni pas crne dlake i sjetnih očiju koji je mahao repom kao da sluti

obilje u mom frižideru, i ta mi je pomisao navukla osmijeh na lice. Bio mi je toliko simpatičan da bih ga najradije bila odvela kući i nahranila preostalom mortadelom, ali prije posla trebala sam još otići po svoj auto i barem donekle srediti nered u glavi s kojim sam se probudila. Trebalo je držati taj nered pod kontrolom barem do večeri, kad dolazi Tina, a ona će sigurno znati kako da se iz svega toga izvučem.

Ukrcala sam se u sedamnaesticu, žaleći što nemam „Priču o M.“, koja je zahvaljujući mom pijanstvu provela noć u autu. Buljila sam kroz prozor i nastojala oživjeti svoj posustali optimizam.

Rijetko se vozim tramvajem. Otkad mi je prije godinu dana tata poklonio svog starog una, javni prijevoz za mene više nije bio nužno zlo. Tu darovnu akciju tata je planirao mjesecima, i iako je znao da pri kupnji novog auta neće prodati stari, ni meni ni mami o tome nije rekao ni riječi. Kad sam došla k njima na božićni ručak, tata je održao svečani govor u kojem je naglasio kako se *njegova najdraža kći* neće više gurati s *običnim smrtnicima* u ZET-ovim tramvajima i autobusima. Najdraža, a usto i jedina kći, vratila se kući sa svojim novim ljubimcem na četiri kotača ni ne shvaćajući koliko će se lako na njega naviknuti i koliko će joj olakšati život. Već nakon nekoliko dana dala sam mu ime Zvonko jer sam ga počela doživljavati kao stakleno zvono koje me štiti od svih onih drugih s kojima nisam željela dijeliti svoju jutarnju neprilagođenost na vanjski svijet.

Zvonko me toga jutra vjerno čekao pred Mjestom, i nakon guranja u prepunom tramvaju bila sam mu još više zahvalna što postoji. Na suvozačkom sjedalu dočekala me „Priča o M.“, koja me podsjetila na stari običaj traženja slučajnih odgovora u knjigama. Možda literarno gatanje pomogne? To sam radila od svoje petnaeste godine, kad me u jednoj adolescentski besanoj noći mučilo pitanje vlastite budućnosti. Imala sam nezdravu potrebu predvidjeti svoj život, ne nalazeći baš nimalo radosti u saznanju da sve moram otkriti i doživjeti tek u trenutku u kojem mi se događa. Pomislila sam kako odgovor na pitanja koja su me mučila u tom trenutku sigurno već negdje leži zapisan, a ja ga samo intuitivno moram potražiti. Zatvorila sam oči i pipajući nasumce izabrala knjigu s police, s odlukom da ću povjerovati u ono što prvo pročitam na stranici koju zatvorenih očiju otvorim. Kad sam otvorila oči, u rukama mi je bio Marinkovićev „Kiklop“, otvoren na osamdeset i četvrtoj stranici. Nisam mogla vjerovati da mi se to događa – rečenice koje sam prvo ugledala glasile su: „Kako postoji budućnost? Postoji li već ono što će se dogoditi? Ako ne postoji, kako se može desiti nešto čega nema? Postoji li već metak koji će prosvirati moju glavu? Onaj određeni metak broj taj i taj, izrađen danas popodne u jednoj Kruppovoj fabrici u Essenu, koji će mi razrovati

mozak u jednoj sekundi što je iz cjelokupnog vremena upravo za to odabrana?“ Oduševila me ta „slučajnost“ i sljedećih dana stalno sam u praksi provjeravala taj novootkriveni način traženja odgovora na sve što me mučilo. Naravno da tako pronađeni „odgovori“ katkad nisu imali veze s onim o čemu sam trenutno razmišljala, ali mene je gatanje toliko razveselilo da sam bila u stanju u svemu što bih pročitala pronaći neki skriveni smisao. Tamo sve lijepo piše, a ja samo moram znati protumačiti smisao poruke, čak i kad se naizgled čini da ona nema nikakve veze s mojim životom. Iako sam kasnije kroz život često na dulje vrijeme zaboravljala ovu malu igru tumačenja, nagon za nasumičnim otvaranjem stranica vraćao bi mi se u posebnim trenucima kad sam osjećala da trebam neki znak koji će mi pomoći definirati trenutak, dan, dvojbu ili osjećaj.

Zato sam toga jutra, čim sam sjela u Zvonka, nasumce otvorila „Priču o M.“. I bilo je kao nekad, s onim Marinkovićem prije petnaest godina. Na devedeset i drugoj stranici pisalo je: „Sav moj trud da ih ne upoznam, da ih ne posjednem jedno drugome preko puta, da ne brkam *njega* i *nju*, bio je uzaludan. I to je dobro. Ne mogu odgađati u vječnost to usrano upoznavanje.“ Nije to bio jednostavan odgovor na složeno pitanje, jer odgovori na složena pitanja nikad i nisu jednostavni, koliko god nas popularna psihologija uvjeravala u suprotno, ali, opet, shvatila sam to kao jasan znak da su Irena i Netko par koji postoji izvan moje kontrole i da je ona slika koja mi sinoć nije dala zaspati nešto neminovno, što se u mom scenariju mora dogoditi bez obzira na to koliko će mi ta izmišljena stvarnost možda teško pasti. Ljubav, pogotovo tuđa, nije nešto što možeš kontrolirati.

IZLAZNA STRATEGIJA

Iako sam na posao došla u turobnom raspoloženju, Dunja je uspjela popraviti stvar. Damjan se toga dana uopće nije pojavio pa je atmosfera u redakciji bila ležerna, što je Dunja iskoristila da mi prepriča svoju ljubavnu situaciju s Nikolom koja se nenadano zapetljala.

- Otišla sam k njemu sinoć, misleći kako je to sad to i kako ću mu reći da to više nema smisla i da ja tako više ne mogu - počela je, i ja sam odmah naslutila neki zaplet, jer ako zapleta nema, Dunja počinje pričati od kraja a ne od početka.

- Dođem ti ja u njegov stan, uđem, poljubimo se po inerciji, on mi pomogne skinuti kaput, sve pet, iako je on malo napet jer smo se u zadnje vrijeme stalno svađali. Vidim ja da je vrag odnio šalu jer je po stanu zapalio lučice, servirao večeru za dvoje, na stolu svijećnjak i boca bijelog vina koja se hladi u ledu. Čista romantika, stara moja. E sad... kužiš... da nije super zamirisalo to što je skuhaao, možda bi sve ispalo drukčije, al' ovako... mislim si ja, baš sam gladna, što ne bih lijepo pojela te njoke u umaku od gorgonzole, mogu mu i poslije večere reći što imam. Sjeli mi... njoki su bili fenomenalni... ne znam je li bolji u krevetu ili u kuhinji, to je stvarno teško odlučiti.

Tek toliko da malo skrene s bitnoga i pojača napetost, počela je pričati o večeri koju joj je skuhaao kad je prvi put došla k njemu, kad je „kao prasica“ uživala u lazanjama s mljevenom puretinom i patlidžanima. Da je nisam prekinula, prepričala bi mi i recept za te lazanje i seks koji je uslijedio poslije.

- No dobro... to sad nije bitno. Sjedimo mi tako, jedemo, svijeće trepere, on nam toči vino, trčkara do kuhinje po ovo i ono, narezao je i malo sira, poredao masline, zna da to volim, ima i tiramisu za desert, baš mu je drago da sam tu i da nam je tako lijepo... stara moja, čista romantika. I sad... čuj... nije da se opravdavam, ali jelo je bilo super, vino me malo omamilo, vrbnička žlahtina, rekao mi je milijun stvari koje svaka žena želi čuti, i kako je večer odmicala meni se sve više sviđala ideja da završimo u krevetu. Em znam da je super ljubavnik a nije da mi nije do seksa, em si mislim... neka nam to bude zadnji put, tek toliko da se prisjetim čega se odričem, a i da njega počastim za kraj.

Već sam polako gubila strpljenje, ali znala sam da će mi, budem li je požurivala da prijeđe na stvar, početi objašnjavati zašto su svi ti detalji bitni i zašto bez tog dugog uvoda cijela priča gubi na snazi, a onda bi sve još dulje potrajalo.

- Večerali mi, pojeli i tiramisu, nakon deserta iznese on šampanjac, pusti laganu glazbu i zamoli me za ples. Stara moja, kao da nam je prvi put i kao da me nikad prije nije vidio golu. Zaplesali mi uz sentiš... dobro, istina je da sam bila malo pod gasom, ali onako taman da mi bude dobro i da pomislim kako nema ništa loše u tome da se još jednom kresnemo za kraj. I što da ti kažem... plešemo mi, počnemo se ljubiti, sve smo bliže i bliže krevetu, ruke su mu već posvuda po meni, a ne znam jesam li ti već spomenula da ima fenomenalne ruke, prave muške, velike, ali bez dlaka na nadlanicama. Prsti su mu užasno dugački i ja mislim da stvarno ima istine u tome da dužina prstiju ima veze s drugim centimetrima. Ono za stopala definitivno nije istina, znam neke koji imaju ogromnu nogu a uopće nisu obdareni i obratno, ali kad je dužina prstiju u pitanju, još se nisam razočarala.

Tu me njezina vještina odgađanja počela zabavljati. Pomislila sam kako bi Irena svakako trebala imati jednu takvu prijateljicu, nekoga kome bi se mogla povjeriti bez straha da će je osuditi.

- Uglavnom... stara moja, on ti se cijeli raznježio, grli me kao da nam je prvi put, šapće mi svašta nešto lijepo na uho, ja onako posebno nadahnuta jer stalno imam na pameti kako nam je to zadnji put, i hoću sve pamtiti u najljepšem izdanju... on daje sve od sebe, dajem i ja, istina, više on nego ja, kad u jednom trenutku...

- Što? - upitam, već luda od iščekivanja, osjetivši da će sad napraviti podulju dramsku stanku.

- Ma ležali smo onako bočno, kužiš, i ja sam ga obujmila nogama, i onda mi je ta noga koja je bila ispod njega malo onako... utrnula.

- Dobro... i?

- Htjela sam mu samo reći da se namjestimo drukčije jer ću inače ostati bez noge.

- Pa jesi li?

- Kažem *htjela sam*, ali uspjela sam samo izgovoriti: „Molim te...“. Prije nego sam uspjela dovršiti rečenicu, on je rekao...

- Što je rekao? Reci već jednom!

- Rekao je: „I ja tebe.“

- „I ja tebe?“

- Da. „I ja tebe.“ Shvaćaš li ti što to znači?

Morala sam se od sveg srca nasmijati, iako Dunji uopće nije bilo do smijeha.

- Stara, stvarno nije smiješno. Nema tog boga koji će ga uvjeriti da mu nisam rekla da ga volim.

- I kako je to završilo?

- Ja sam odmah probala popraviti štetu. Dobro... ne baš *odmah odmah*... mislim, računala sam... mogu to i poslije orgazma, bilo je šteta prekidati stvar. Ali poslije... Tek što se izvalio na leđa, kaže on meni: „Mislio sam da to nikad neću čuti.“ „Što?“ pitam ja. „Pa to, da me voliš.“ „Nisam to rekla“, krenem ja, ali više nije bilo pomoći. „Dušo, rekla si to u trenutku strasti, potpuno spontano, znam da to ne kažeš tek tako i zato te riječi imaju za mene još veće značenje...“ Bla, bla, bla. Katastrofa.

- Ukratko... nisi prekinula?

- A kako sam mogla nakon svega toga? Mislim, jesam ja ustala, obukla se i otišla, ali on je ostao uvjeren da ga volim i da sam to izgovorila, da odlazim zato što mi je neugodno jer sam mu nehotice „priznala svoju ljubav“, i sad moram nekako... ne znam... treba mi hitno izlazna strategija.

- Izlazna strategija?

- Da. Moram nekako organizirati novu priliku za prekid jer ova je, to ti je jasno, propala.

Da je to slušao netko sa strane, netko tko ne zna pozadinu Dunjine odluke da neće s Nikolom dijeliti život, mislio bi da Dunja bezrazložno komplicira i izvolijeva odbijajući muškarca koji joj je spreman ispuniti sve želje. Ali ja sam znala da Dunji ne treba netko tko je fenomenalan i u kuhinji i u krevetu i usto još ima prekrasne ruke čija dužina prstiju odgovara drugim centimetrima koji su navodno važni za ženino zadovoljstvo.

Dunji je trebao netko tko će bezuvjetno prihvatiti činjenicu da u njezinom životu postoji još jedna osoba čija joj je sreća važnija od njezine – dvadesetogodišnji brat s Downovim sindromom o kojem se brinula od svoje devete godine, kad su ga mama i tata onako sićušnog i bespomoćnog donijeli iz rodilišta. Njezinu radost što je dobila brata nije pokvarila

činjenica što je taj brat drukčiji i od nje i od sve ostale djece koju je poznavala. Brinula se za njega ljubavljku koju je pripremala svih onih godina u kojima je ustrajno molila roditelje za brata ili sestru, i uopće joj nije smetalo što će njezin brat napredovati sporije od ostale djece, što će mu trebati puno više vremena da svlada najosnovnije životne vještine, i što nikad neće biti onako pametan kako bi mogao biti da nema taj jedan kromosom viška koji ga čini drukčijim. Ljubav koju joj je zauzvrat davao bila je jača od svih emocija koje je dotad poznavala, i obilježila je njezin život trajnom povezanošću od koje nikad ništa nije moglo biti snažnije ni pouzdanije. Njegovi prvi nesigurni koraci, prve nerazumljive riječi koje je s mukom ponavljao nakon mnogih bezuspješnih pokušaja da artikulira neku svoju želju, kao i svi oni zagrljaji koje nije morao vježbati ni učiti, veselili su je više nego bilo koji drugi uspjeh koji bi u vlastitom životu s lakoćom ostvarila. I iako je prije pet godina odselila iz roditeljske kuće, vrijeme za Darka i dalje je za nju bila svetinja. Viđala ga je gotovo svaki dan, vodila ga na izlete za vikende i praznike, kupovala mu filmove o životinjama i omiljene čokolade, i svake nedjelje odlazila s njim u zoološki vrt, koji je za njega bio mjesto najveće radosti. Mogao je satima promatrati tuljane i žute mungose, a pred nastambom afričkog lava stajao bi kao očaran, ozaren srećom zbog koje Dunji nije bilo teško uvijek iznova dugo stajati pred tim kavezom, zaboravljajući sve one druge stvari koje je mogla raditi nedjeljom popodne.

Znala sam da je to ono što je nedostajalo Nikoli, koji je u svakom drugom pogledu bio savršen. Iako nikad o tome nije govorila, sigurna sam da bi uvijek našla neki suptilan način da provjeri je li muškarac s kojim je u vezi dovoljno otvoren da u njihovu potencijalnom zajedničkom životu napravi mjesta i za Darka. Ako bi osjetila da to nije moguće, mogao je taj muškarac biti sve ono drugo o čemu je sanjala, mogao je imati sve što bi svaka druga žena poželjela, ali ona nikad ne bi mogla s njim prijeći tu granicu koja bi vezu učinila trajnom i ozbiljnom. Zato sam bila posve sigurna da Dunja Nikoli te noći ipak nije rekla „volim te“ jer joj se takve riječi ni u najbezumnijem trenutku strasti ne bi omakle s nekim tko ne računa na Darkovo prisustvo u njezinu životu.

Dok smo se toga jutra na poslu zabavljale smišljajući „izlaznu strategiju“ za ostavljanje Nikole, nazvao je Jadran. Pozvao me u kazalište u subotu, na predstavu u kojoj glavnu ulogu igra glumica koja, prema njegovu mišljenju, savršeno odgovara Ireni. Radi se o glumici koju sigurno nisam imala priliku gledati jer je angažirana u splitskom kazalištu, a na filmu dosad nije radila pa je ovo gostovanje splitskog HNK u Zagrebu jedinstvena prilika da je vidim. Rekla sam mu da mi za vikend dolazi prijateljica iz Rijeke i da je ne mogu ostaviti samu u subotu navečer, ali on je odmah naglasio da mu nije nikakav problem nabaviti još dvije karte, pa mogu slobodno pozvati i nju i još nekoga.

- Što nas je više, to bolje - rekao je. - Moraš je vidjeti, žena je mrak, bolju Irenu od nje sigurno nećemo naći.

Odmah sam se poveselila toj stvarnoj Ireni koja bi mogla zamijeniti Irenu iz moje mašte. Upoznam li osobu koja izgleda drukčije od Irene koja me počela proganjati u noćnim vizijama, mogla bih istjerati iz misli sve one njezine ljubavne prizore s Nekim. Zato sam rekla Jadranu da ćemo svakako doći. Vidjela sam taj izlazak i kao odličnu priliku da Tina, kojoj je u mojim pričama o ljudima koje ne poznaje uvijek nedostajao vizualni doživljaj, upozna Jadrana. Pozvala sam i Dunju - ne samo zato što znam da voli šušur društvenih zbivanja i domjenke na kojima može zablistati i ostaviti dojam, nego i zato što je bilo vrijeme da joj napokon otkrijem tajnu o „Tuđem životu“.

Poslije posla odvela sam Dunju na kavu da joj ispričam sve o svojoj ilegalnoj scenarističkoj karijeri. Ona, kojoj je posao samo proces koji rezultira mjesečnom plaćom i koja je promaknuće u grafičku urednicu doživjela samo kao priliku da manje radi a više zarađuje, povremeno me znala optužiti da prihvaćam previše dodatnih poslova i da dopuštam stambenom kreditu da mi određuje život - i tako bi vjerojatno bilo i sada da se nije radilo o *javnoj sferi*, koja ju je uvijek pomalo privlačila. Ona je sa svojim ambicijama obračunala još onda kad je shvatila da svaki dodatni angažman dovodi u pitanje vrijeme koje može provoditi s Darkom, ali javni su je uspjesi, pogotovo ako se radilo o ljudima koji su joj bliski, uvijek uzbuđivali. Zato joj se „Tuđi život“ učinio kao nešto *napokon dobro* za mene, što će mi otvoriti *tko zna kakva nova vrata* i dovesti *tko zna kakve nove ljude* u život. Hm, da, pomislila sam - *novi ljudi* već su tu, i od mene očekuju *samo* da ih napišem. Bore se za život dolazeći u moje misli bez poziva i bez najave, i usto još spavaju s kim žele ne pitajući se kako ću se ja zbog toga osjećati. Toliko o novim ljudima.

NELOGIČNIM PUTEM

Nakon kave odjurila sam kući pisati. Znala sam da će vikend s Tinom biti u svakom smislu hedonistički, pa sam se htjela radom preventivno zaštititi od osjećaja krivnje što ću sljedeća dva dana samo uživati. Osim toga, htjela sam Tinu dočekati sa što više materijala jer sam znala da će njezine procjene biti objektivne i da će me znati usmjeriti dobrim savjetima.

Bilo je vrijeme da Irena i Netko krenu korak dalje. Ona slika od prijašnje noći bila je tako uvjerljiva i stvarna, i bez obzira na sva moja unutrašnja previranja, morala sam ih u scenariju voditi prema njoj. Proći će još vremena dok Irena i Netko doista ne završe sami u nekoj sobi nalik na onu iz moje vizije, ali prije toga morala sam im dati priliku da se bolje upoznaju i da snagu osjećaja koje su jedno drugome priznali u dugim nježnim *chatovima* provjere u stvarnosti. Iako su se oboje silno željeli upoznati, bojali su se tog susreta jer su znali da nakon njega više ništa neće biti isto. U zadnjem razgovoru Irena mu je napisala da je svjesna toga da im se mogu dogoditi *tri* stvari. (Iako smo Irena i ja posve različite, morala sam joj dati nešto svoje. Fućkaš lik koji nema ništa zajedničko sa svojim tvorcem – mislila sam pišući prizor u kojem Irena obrazlaže Nekome abecedarij mogućeg razvoja događaja.) U situaciji a) jedno od njih dvoje moglo bi se sviđati onom drugom jednako kao i u virtualnom svijetu, ili možda još i više ako je to uopće moguće, ali ono drugo ne bi osjećalo isto. Ta bi situacija za nekoga od njih dvoje bila prilično neugodna, iako bi im oboma na neki način laknulo jer se onda ne bi morali upuštati u zabranjenu vezu. U situaciji b) obostrana privlačnost bila bi jednako snažna kao i u virtualnom svijetu. Bilo bi divno da bude baš tako da ona nije u braku i da takva veza ne podrazumijeva jednaku količinu patnje i osjećaja krivnje koliko i nježnosti i ljubavi. U situaciji c) jednostavno se ne bi sviđeli jedno drugome i ne bi se dogodila nikakva „kemija“. To bi bila najbezazlenija situacija, ona u kojoj bi se oboje mogli narugati svim onim velikim riječima što su ih jedno drugome izgovorili u virtualnom zanosu, ali sigurno bi ih oboje boljelo napuštanje iluzije koju su izgradili vjerujući da je sve to lijepo što im se događa istinito.

Netko je odgovorio da su njezina predviđanja realna i da je svjestan što im se sve pri susretu može dogoditi, ali je priznao kako više od svega priželjkuje situaciju b), bez obzira što zna da je nerazumna i da bi im priskrbila puno problema. Rekao je kako ga je od svega što ga je u životu boljelo ipak najviše boljela praznina i kako će uvijek radije izabrati ljubavnu bol nego bol nedostatka ljubavi. Sve što je govorio, bilo je tako lijepo, tako blizu svega što je i sama osjećala i mislila. Na trenutke je mislila o njemu kao o romantičnom junaku koji je posudio

sve najbolje osobine muških književnih likova da bi joj baš takav, kreiran prema svim njezinim najsmionijim željama, ušao u život.

Već puno puta tijekom njihovih noćnih dopisivanja poželjela mu je čuti glas. Osjećala je da bi misli koje joj je ispisivao još više dobile na snazi i ljepoti izgovorene njegovim glasom, koji je zamišljala kao spoj muževnosti i dječastva koje je slutila u njegovim romantičnim izjavama i u načinu na koji se prepuštao zanosu. Kad mu je jednom rekla da bi ga voljela čuti, on je na ekranu ispisao svoj broj mobitela i dodao da ga slobodno nazove kad god poželi. Uplašila se tog broja, iako ju je činjenica da već neko vrijeme ima njegov broj memoriran u svom mobitelu činila ugodno uznemirenom. Nakon što joj je dao broj, on više nikad nije spomenuo mogućnost razgovora niti je inzistirao na pozivu, ali njezina želja da ga čuje svakog je dana bila sve snažnija i stvarnija. Odлучila je jednoga dana nakon jutarnje smjene, kad nije morala žuriti kući jer je tamo još nitko nije čekao. Prošetala je malo Gornjim gradom pripremajući se na razgovor i tražeći zgodno mjesto na kojem može biti sama s Nekim. Na koncu je sjela pored Matoša, kao da ipak treba potporu. Naslonila se na onu njegovu hladnu ruku ispruženu preko naslona aluminijske klupe, ali nije osjećala hladnoću. U krošnjama gornjogradske platane vjetar se uspavao i smirio, a rijetke su se ptice pritajile kao da i one čekaju da se to napokon dogodi. Čak su se i prolaznici iznenada prorijedili i zvukovi grada stišali – kao da se cijeli svijet urotio u odluci da se njih dvoje napokon čuju i da još barem malo smanje prostor koji ih nepravedno dijeli. Mogla sam zamisliti gledatelje pred TV-ekranima kako navijaju da ga nazove i misle: „Hajde, ženo, nazovi ga, što čekaš, svi već znamo da to želiš, da i on to želi, sama si, imaš vremena, nitko neće znati, učini to sada ili prestani na njega misliti zauvijek.“

I učinila je to. Nazvala je. Javio se. Glas mu je bio muževan, nekako senzualno hrapav, i od tog glasa tijelom joj je prostrujalo nešto nepoznato, ili davno zaboravljeno, od čega je zadrhtala. Javio se ne sluteći tko ga zove, a baš je taj poziv već dulje vrijeme priželjkivao.

– Irena je – rekla je.

On je malo šutio, kao da u prvi mah nije povjerovao.

– Nemoj mi reći kako se zoveš. Ne želim još znati – brzo je dodala, kao da joj je previše stvarnosti za jedan dan. Kad mu je čula glas, više se nije mogla uvjeravati da je sve nestvarno. Tamo, s druge strane veze, govorio je netko živ, netko tko doista postoji, i kao da je bila pomalo zatečena tim otkrićem.

Još neko vrijeme sjedila je na klupi pored Matoša, nesposobna da se pomakne od ugođe njegova glasa, od nadmašenih očekivanja. Mimo nje prolazili su ljudi koje uopće nije uvrstila u svoj doživljaj prostora u kojem se zatekla – pogrbljena starica koja je šetala psa, skitnica sa zapuštenom dugom bradom koji je odustao od namjere da zatraži od nje nešto sitnoga vidjevši kako je zadubljena u razgovor, nekoliko gimnazijalaca kojima je možda i predavala i grupica japanskih turista koji su je fotografirali jer im je prizor mlade žene pored aluminijskog muškarca bio egzotičan. Ništa od svega toga Irena nije primijetila. Pretvorila se u čisti slušni doživljaj i uživala u melodiji njegova glasa ne mareći za obrise svijeta koji ju je okruživao. Osvrnula se oko sebe tek kad ju je Netko upitao gdje se sada nalazi. Kad mu je rekla gdje je, on je predložio da zajedno krenu u telefonsku šetnju ulicama Zagreba. Zatvorio je vrata svog ureda kako bi mogao biti s njom nasamo, a onda je Irena ustala i s njegovim glasom u uhu krenula u Donji grad Zakmardijevim stubama. Zajedno su se spustili stubama, a onda Radićevom do Trga čavrljajući o svojim osjećajima kao da govore o egzotičnom putovanju na koje će zajedno krenuti. Sviđala joj se ta lakoća i nesputanost koju su iz virtualnog svijeta preselili u stvarni bez svih onih kočnica kojima se većina ljudi brani od prevelike emocionalnosti. Sve joj se sviđalo, a najviše ton njegova glasa koji je tako toplo obojio njezin dan, toliko da je zaboravila o sebi gotovo sve što se nije ticalo tog posebnog trenutka.

Hodala je polako, poštujući ritam njegovih smirenih rečenica. Krenula je prema kući nelogičnim, dužim putem, kako bi šetnja s njim dulje potrajala. Umjesto preko Cvjetnog trga krenula je prema Prilazu Ilicom. Kad je prolazila pored Lovačkog roga, rekao joj je kako mu se čini da ne postoji ni jedan jedini trenutak u danu kad ne misli na nju. Nad svojim mislima nema više nikakvu kontrolu otkad se ona uselila u njih, rekao je. Ilicom je upravo prolazila jedanaestica i morala je ući u haustor Lovačkog roga da joj zbog buke tramvaja ne promakne koja riječ. Slabašno se branila govoreći mu kako ne može toliko misliti o ženi koju ne poznaje, iako je i sama jednako intenzivno mislila o njemu, kojega ne poznaje. Na putu do Frankopanske obrazlagao joj je kako i ne pokušava kontrolirati te misli o njoj jer previše uživa u njima da bi ih se odrekao. Kad je stigla do Gavelle, rekao je da mora nakratko prekinuti razgovor i obećao da će je nazvati za koju minutu. Iako je njezin hod bez njegova glasa potrajao samo do Trga maršala Tita, dakle jedva nekoliko minuta, nije mogla dočekati da ga ponovno čuje. Skrenula je u Prilaz hodajući najsporije što je mogla, zastajkujući svako malo na nasumce odabranim mjestima. Rekao joj je kako ne traži od nje da se sretnu, i da će se to dogoditi tek kad ona sama poželi. Sretan je što je nazvala, i sad će se, osim *chatovima*, veseliti i telefonskim razgovorima s njom. Ona je njemu rekla da je sve to što im se događa zbunjuje i uznemiruje, ali da se osjeća tako bespomoćnom prema radosti koju je donio u

njezin život. I da joj se čini da bi mogla s njim razgovarati satima, mjesecima. Pitao je koliko još imaju vremena. Bila je već blizu stana i to ju je pitanje podsjetilo na njezin stvarni život. Rekla mu je da uskoro mora prekinuti. Iako u stanu nije bilo nikoga, uznemirila se zbog pomisli da bi *tamo* razgovarala s njim. Njegov glas nije spadao u prostor koji će je toliko podsjećati na sve ono zbog čega ne mogu biti zajedno. Zato mu je rekla da mora ići, i onda su se još neko vrijeme nevoljko rastajali pred njezinim haustorom. Molio je da mu se javi kad god bude mogla razgovarati.

- Ne zaboravi da stalno mislim na tebe - rekao joj je prije nego što su prekinuli.

Kasnije, kad je dovela djecu iz vrtića, stigla joj je prvo jedna njegova SMS poruka, pa onda i druga, treća, četvrta... Nije mu željela reći da prestane, trebali su joj ti povremeni trenuci ukradene nježnosti koji su stizali u njezinu stvarnost kao mali glasnici sreće koje se više nije mogla odreći. Isključila je zvuk na mobitelu da njegovo često glasanje ne postane sumnjivo, i odgovarala ne te poruke u kuhinji, iza vrata ormara u spavaćoj sobi, pa čak i u kupaonici - kad god bi uspjela ukrasti izdvojen trenutak za sebe i njega. Onaj nered u Lucijinu stanu inspirativno je djelovao na moj opis Irenina kućnog okruženja. Prije nego je Netko ušao u njezin život uspijevala je kućni red držati pod kontrolom, a sad su joj se odjednom dogodile naslage neopranog suđa i neispeglanog rublja jer joj je većina vremena koje je inače provodila u pospremanju sada odlazila na *chatove*, na skrivanje s mobitelom po stanu, na sanjarenja tijekom kojih nije bila svjesna gotovo ničega što ima veze sa stvarnošću.

Napisala sam jedan prizor u kojem Irena, zaklonjena vratima ormara u kojem je, navodno, slagala odjeću, na mobitelu tipka poruku Nekome. Nije primijetila da je u sobu ušao Vlado, i nastavila je pisati dok joj se on približavao.

- Tu si? - upitao je Vlado približavajući se ormaru, a ona se stresla od nelagode i brzo ugurala mobitel iza odjeće nadajući se da nije ništa primijetio. I nije, ali taj ju je njegov iznenadni dolazak opomenuo da mora biti opreznija i da će i Vlado i djeca, primijete li da se ni u jednom trenutku dana ne odvaja od mobitela, početi postavljati suvišna pitanja. Na kraju tog prizora Irena je smireno, kao da se u njoj ne događa senzacija ljubavnog zanosa, zatvorila vrata ormara i krenula s Vladom u kuhinju praveći se da je prozaična stvarnost u kojoj sad mora pripremiti večeru jedina stvarnost u kojoj sudjeluje.

MUTNE STAKLENKE

Oko sedam krenula sam po Tinu na kolodvor. Zbog snijega na cestama odlučila je ipak doći autobusom, što je, uzmemo li u obzir da mrzi autobuse, dodatno uveličalo njezinu odluku o dolasku. Nisam stigla pospremiti stan i znala sam da će moj nered opet biti jedna od tema našeg vikenda, no to je već bila tradicija koje se ni jedna ni druga ne bismo rado odrekle. Obožavam kad Tina uđe u moju kuhinju s glumljenim držanjem sanitarnog inspektora i zaključi kako je sva sreća da je došla jer bi inače po kuhinji uskoro počele gmizati kojekakve životinje koje nitko ne bi poželio za kućne ljubimce. Tina tada zasuče rukave i dok razgovaramo o tome koliko je Fromm bio u pravu kad je ljubav definirao kao sredstvo nadvladavanja ljudske odvojenosti, ili koliko je razlika između muškog i ženskog načina razmišljanja biološki uvjetovana razlikama u građi njihova mozga, bočice i šalice na otvorenim policama moje kuhinje zablistaju kao nove. Dok tako razgovaramo „tonom eseja“, Tina tu i tamo ubaci neku posve neesejističku rečenicu koja se odnosi na moje kuhinjske navike.

- Fromm tvrdi da ljubav prema drugima i ljubav prema nama samima nisu alternative, i da ljubav prema jednome čovjeku predmnijeva i ljubav prema čovjeku kao takvom. Mislim... Kako možeš držati kavu u ovako mutnoj staklenki?

Rečenica o mutnoj staklenki za kavu mene u tom kontekstu oduševljava jer me fascinira kad netko tko je toliko usredotočen na unutrašnji život i na potrebu njegove iscrpne analize uopće primjećuje kategoriju stvarnosti u kojoj mutne staklenke žive svoj materijalni život.

Kad je sišla s autobusa, iznenadilo me što je vidim s ravnom kosom. Tina ima prirodno kovrčavu plavu kosu, i te joj se kovrče najčešće i samoj najviše sviđaju pa je rijetko vidim u nekom drugom izdanju. U naše uobičajeno cijukanje i vrištanje pri susretu ovaj je put bilo uključeno i moje oduševljenje novom frizuricom za koju sam, iako sam veliki fan njezinih uvojaka, morala priznati da joj predivno stoji. Vidjevši moj nemarno svezan rep, zaključila je da mi kosa treba *hitan remont*, pogotovo ako planiramo večernji izlazak. Prije ponoći ionako ne moramo izaći, što znači da imamo još nekoliko sati vremena i za razgovor i za spremanje.

Pitala sam se što u svom slučaju podrazumijeva pod *spremanjem* jer je već sad bila dovoljno lijepa za izlazak. Na sebi je uvijek imala nešto jednostavno – traperice, čizme, jednostavne pamučne majice ili veste, ali je to savršeno znala upotpuniti detaljima poput naušnica,

šalova ili neobičnih kapa zbog kojih je i u najnedužnijoj odjeći izgledala neodoljivo ženstveno. Kod Tine me uvijek impresionirala nesvakidašnja kombinacija krhkosti i snage – ona je besprijekorno vitka, gotovo mršava, i usto prilično sitne građe, ali u njezinu držanju postoji neka mentalna snaga zbog koje postaje viša, snažnija i teža nego što jest. Možda su za takav dojam zaslužne i njezine oči, koje nisu neobične samo zbog sivo-plave nijanse, nego i zbog mačkastog izduženog oblika i prodornosti kojom ne promatraju, nego *skeniraju* sve čega se dohvate.

Već putem do stana počela se raspitivati za scenarij i Irenu. Odmah sam joj priznala svoju virtualnu romansu s Ireninim ljubavnikom. Vjerojatno bi mi očitala bukvicu zbog toga da nije sklona egzotičnim ljubavnim zapletima, a ja sam dala sve od sebe kako bih je uvjerila da je ovaj upravo takav. Kad sam joj prepričala neke naše dijaloge, trudeći se rekonstruirati ih do najsitnijih detalja, morala je priznati, vjerojatno samo stoga da ne uvrijedi moj zanos, da se tu događa nešto posebno. No, za razliku od mene, ona je uvijek ostavljala prostora za sumnju.

- O njemu sa sigurnošću znamo jedino to da zna razgovarati. Bolje reći *dopisivati se*, jer nikad niste zapravo razgovarali. Sve drugo što ti je rekao o sebi ne mora biti istina – rekla je slažući kriške sira na pladanj koji ćemo ponijeti na kauč.

- Znam da ne mora, ali nije čovjek koji laže. To se jednostavno osjeća.

- Dobro, recimo da nije – dopustila je. – Znaš li, na primjer, kako izgleda?

- Nemam pojma – rekla sam.

- I nije ti bitno?

- Ne kažem da nije bitno, ali takav duh ne može biti u bilo kakvom tijelu – ustvrdila sam. U mojim mislima Netko se izborio za predodžbu o visokom, tamnokosom i markantnom muškarcu, bez obzira na to što sam nije pridonio takvoj slici opisivanjem svog izgleda.

- Vidiš, ja mislim da bi ti čovjek koji izgleda odlično prije ili kasnije dao do znanja da izgleda odlično. Ako te već zavodi, služio bi se i tim svojim adutom – objašnjavala je dok smo se vraćale u kuhinju po vino i čaše.

- Mislim da njemu to nije toliko bitno. Pametan je. Sigurno nije na to ni mislio dok smo se dopisivali.

- Sara... znaš li ti koliko ima pametnih a debelih ljudi na svijetu?

- I baš je Netko jedan od njih? - durila sam se, otvarajući vino. Iako bi za mene u tom trenutku bilo najbolje da me Tina uvjeri kako Netko nije muškarac iz mojih snova, branila sam ga kao da jest.

- Ne kažem da je Netko jedan od njih, ali možda bi mogao biti. Samo želim da uzmeš u obzir i tu mogućnost, kao i sve ostale.

Dobro, uzela sam u obzir i tu mogućnost. Nevoljko. Bolje reći neiskreno, jer sam se pred Tinom pravila da sam uzela tu mogućnost u obzir, a negdje duboko u sebi zapravo sam je odbacila. željela sam vjerovati da Netko nalikuje mojoj predodžbi i nisam bila spremna prilagoditi je Tininim sumnjama. Ipak je to nešto samo moje, ta potmula strast virtualnog osjećanja, i da je Tina samo jedan sat provela u razgovoru s Nekim, sigurno joj nikad ne bi palo na pamet posumnjati u njegovo savršenstvo. Uzela sam u obzir i to da je Tina nedavno odlučila kako će dulje razdoblje svog života provesti sama, bez muškaraca, kako bi bolje upoznala samu sebe prije bilo kakvog budućeg bivanja u paru, i pomislila sam kako je pod utjecajem vlastite odluke sklona vjerovati kako je svaki muškarac suvišan svakoj ženi u obavljanju plemenite zadaće potrage za samom sobom.

Morala sam hitno promijeniti temu pa sam započela priču o Janu. Tad smo već pojele sir i popile po čašu plavca. Ispričala sam joj sve, od onog prvog susreta na cesti, a kad sam joj opisala naš susret na parkiralištu pred mojom zgradom, Tina se nije mogla načuditi zašto sam bila toliko hladna prema njemu.

- To je za mene romantično! - uzviknula je.

- Ma daj, Tina, molim te! Što je romantično u tim policijskim metodama? Ne vidim nikakve romantike u tome da me netko protiv moje volje prati bez razloga - bunila sam se.

- Dobro, ne ljuti se. Samo kažem da je neobično. A čim je neobično, ima potencijala. Koliko bi muškaraca napravilo takvu stvar?

- Na sreću, jako malo - rekla sam, i izbjegla novo neslaganje najavom da sutra idemo u kazalište s Jadranom i Dunjom. I Jadran je priča za sebe, koju ću joj ispričati dok mi fenira kosu, a ja je moram hitno ići oprati ako ne namjeravamo zakasniti na vlastiti večernji izlazak.

POSRNULE DJEVOJKE

U Movie Pubu bile smo oko ponoći. I bile smo toliko dobro raspoložene da nije bilo nimalo sumnje da ćemo se odlično zabaviti. Iako nam se nikad ne dogodi da se dobro ne zabavimo kad izađemo zajedno, te večeri bile smo baš posebno nadahnute. Ja u promašenoj virtualnoj „vezi“ bez budućnosti, ona posve slobodna s čvrstom odlukom da to i ostane – bila je to za obje savršena situacija za neobaveznu zabavu. U Movieju je te večeri svirao Zodiac, naš omiljeni bend, i čim smo ušle glazba nas je toliko ponijela da smo se rasplesale bez interesa za okolinu. Izgleda da je Dunja zbilja u pravu kad tvrdi da je nesvjesno zavođenje najdjelotvornije – nismo se još ni snašle, a već nam je stiglo piće od dvojice prijatelja koje smo u kasnijim prisjećanjima na tu večer zvali „Zečja Usna“ i „Onaj Drugi“ jer im nismo zapamtile imena. Kad su Zečja Usna i Onaj Drugi pomislili kako im vino koje su nam naručili daje ekskluzivno pravo na druženje s nama, preselile smo se na drugi kraj šanka. Tamo nas je prigrllila skupina od četvorice prijatelja koji nisu od nas očekivali ništa više od toga da se svi zajedno dobro provedemo uz ples i razgovor. Jedan snimatelj, jedan vlasnik kožne galanterije, jedan ronilac, jedan televizijski voditelj i nas dvije – nitko ne bi pomislio da bi to mogla biti dobra kombinacija za neobavezno druženje, ali bila je. Ja nisam uspjela potrošiti ništa od svog za čašćenje pripremljenog novca jer su nas naši novi prijatelji častili kao da smo im davno izgubljene sestre. Na šanku se uskoro stvorila duguljasta formacija naših čaša s vinom koje su stizale prije nego bismo uspjele popiti one prethodne. Iz nekog nedefiniranog razloga naši su novi prijatelji sve podredili našoj zabavi i Tina je uskoro zaključila kako bi trebala češće dolaziti u Zagreb, bez obzira na hitne intervencije. Nije da voli Zagreb, ali taj Movie Pub uopće nije loše mjesto za noćni provod.

U jednom trenutku, kad sam pila već četvrtu čašu vina, priznala sam sebi da cijelu večer među svim tim neznancima u Movie Pubu zapravo tražim Nekoga. Ulovila sam se kako neprestano gledam prema ulazu i kako na svakom muškarcu koji uđe tražim neki znak koji bi me naveo da povjerujem da bi to mogao biti on. Nisam to priznala Tini da joj ne pokvarim zabavu, a ta je suluda igra ionako sama po sebi već bila dovoljno groteskna da bih se bilo kome njome pohvalila. Pokušavati u masi ljudi prepoznati čovjeka o kojem ne znam ništa osim koliko ima godina i koje mu je zanimanje, nije baš namjera za koju bih očekivala podršku prijateljice. U trenucima u kojima ga nisam pokušavala *prepoznati* među prisutnim muškarcima, pomišljala sam kako je, ako već nije vani s prijateljima, sigurno doma za računalom, gdje uzalud čeka da se Irena pojavi. On je tamo, a ja, lažna Irena, ovdje, gdje

gubim vrijeme s kojekakvim Zečjim Usnama i Onim Drugima umjesto da u prozorčiću virtualnog svijeta budem s nekim do koga mi je stalo. Kad sam shvatila da dobar provod s najdražom prijateljicom doživljavam kao izostanak iz nekog drugog svijeta, u koji bih bez obzira na svu njegovu nepouzdanost rado pobjegla, prilično sam se zabrinula. Očito su moji osjećaji prema Nekome prerasli i ono malo dara za racionalno kojim sam raspolagala! Treba mi hitno *izlazna strategija*! U ovom slučaju izlazna strategija značila je upoznati Nekoga i provjeriti osjećaje u stvarnom životu, ili jednostavno zaboraviti cijeli taj slučaj i prestati se zanositi nečim što ne postoji. Kad sam shvatila da ne postoji varijanta c), neka ugodna sredina koja bi mi sad poslužila kao spasonosni prostor između dvije krajnosti, znala sam da je ozbiljno i da su neke stvari u životu jednostavno ili crne ili bijele, koliko god se trudili da im damo neku nijansu.

Irena je u to vrijeme sigurno spavala, ili je možda ležala budna jer nije mogla zaspati u nelagodi svoje bračne postelje. U scenariju ću sasvim sigurno napisati i takav prizor, a u vrijeme kad se on događa, recimo baš u neki petak navečer, Netko se može naći baš na ovakvom mjestu. Mogao bi izaći s prijateljima, ali ne bi se u pravom smislu riječi zabavljao jer bi cijelo vrijeme mislio na Irenu, na to kako je nepravедno što ona sada nije s njim na tom mjestu gdje bi se mogli prepustiti plesnom ritmu, popiti koje piće i uživati u zajedničkom vremenu. Možda bih ga po toj sjeti mogla prepoznati?

Ronilac iz našeg društva primijetio je da sam se zamislila pa me povukao na plesni podij ne bi li onespособio te tajnovite misli koje mi ne daju da se opustim. Govorio mi je o ronjenju i kako svakako moram jednom probati roniti s bocama, a ja sam cijelo to vrijeme ronila u vlastitom podmorju nedorečenih predodžbi bez ideje o tome kako ću, kada i hoću li uopće isplivati na površinu.

Bilo je gotovo četiri ujutro kad smo otišle iz Movieja. Pred ulazom smo se oprostile s društvom i zatim sjele u Zvonka nadajući se da na putu do kuće nema policijskih patrola. Dok sam palila auto, gundala sam Tini kako i u njoj i u Frederiku ima nešto što me tjera prema piću jer ja, koja zbilja rijetko pijem i uopće nemam sklonost prema alkoholu, s njom i Frederikom gotovo uvijek završim pijana.

- To je jedna od onih ljubavi koje razaraju - zaključila sam pokušavajući isprve pogoditi izlaz s parkirališta.

- Mislim da je ipak problem u tebi - rekla je Tina. Jer, koliko znam, Frederik i ja isto pijemo samo s tobom. A nas je dvoje, dakle ti djeluješ tako na dvoje ljudi - hihotala se, zadovoljna

što je potkopala moju teoriju.

Nije baš da se sjećam kako smo se dokotrljale do kuće, ali se sjećam da mi se, kad sam legla, činilo da se strop okreće.

Sutradan oko podneva probudilo nas je zvono na vratima.

- Bože, nadam se da izgledam bolje od tebe - zgranula se Tina kad se pridigla na kauču i jednim poluotvorenim okom bacila pogled na mene. Zatim se vratila natrag na jastuk i pokrila preko glave. Zvono se još jednom oglasilo. Danje svjetlo pogubno je djelovalo na moju moć percepcije pa sam zatvorenih očiju oteturala prema vratima.

Leon je cijuknuo od užasa kad me ugledao.

- Bože, Sara, kako to izgledaš?

- Što vam je svima jutros? - pobunila sam se. - Ne izgledam valjda baš tako strašno?

Ostavila sam širom otvorena vrata da Leon može ući i otpuzala natrag do kauča, gdje sam se i ja pokrila preko glave. Kad je ušao i zatvorio za sobom vrata, Leon je shvatio da pod pokrivačem ima još nekoga. Stajao je nasred sobe s tanjurom na kojem je držao svoj probni kolač od suhog voća, ukrašen šećerom u prahu i kolutićima sušenih marelica. Vjerojatno je mislio da je ispod pokrivača neki muškarac jer je od kombinacije nelagode i znatiželje počeo mucati.

- O, nisam znao... da imaš društvo. Mislim... mogu ja... nezgodno je...

- Tko je to? - upitala je Tina ne izvlačeći glavu ispod pokrivača. Leonu je laknulo kad je čuo ženski glas. Nije on tip muškarca kojemu je svejedno hoće li ga drugi muškarac vidjeti u kućnom izdanju, pa bila to i Pumina trenirka čokoladne boje.

- Leon - odgovorila sam.

- Onaj Leon? - upitala je Tina, jer sam joj u našim telefonskim maratonima i o Leonu ispričala sve što se moglo ispričati.

- Da. Onaj Leon - rekoh sneno. Ni jedna ni druga nismo izvlačile glavu ispod pokrivača. - Leone, sigurna sam da kuhaš najbolju kavu na svijetu - rekla je Tina zijevajući.

Leon je odmah živnuo.

- Ne znam baš je li najbolja, ali dat ću sve od sebe - rekao je i odjurio u kuhinju sretan što mu je povjerena zadaća dovođenja u red dvije posrnule djevojke.

Kad je pristavio vodu za kavu, otišao je na trenutak do svog stana i vratio se sa zdjelom punom grejpa, naranči i limuna.

- Kava neće biti dovoljna - objasnio je.

Čule smo ga kako posluje po kuhinji pjevušeći od zadovoljstva što je dobio priliku nekome osmisliti zdrav i okrepljujući početak dana. Tina je otišla u kupaonicu, a ja sam kunjajući čekala svoj red nadajući se da će to čekanje potrajati što dulje. Leon je u kuhinji sjeckao, cijedio, mućkao, miješao, lupkao šalicama i čašama, a usto još i zviždukao. Uz toliko zvukova daljnje je drijemanje bilo nemoguće.

Tina u kupaonici nije baš uspjela sanirati svoj mamurluk i nije izgledala ništa bolje nego prije deset minuta, kad se ponadala da izgleda bolje od mene. Kosa joj se počela prirodno kovrčati i pramenovi ispeglane kose brkali su se s prirodnim loknama pa je nekome tko je ne poznaje bilo teško zaključiti je li njezina prirodna kosa ravna ili kovrčava. Ja sam izgledala još gore.

Sjedile smo na kauču oslanjajući se jedna na drugu i vapeći za tom kavom koja nikako da stigne. Kad je Leon došao iz kuhinje, skoro mu je ispao poslužavnik od prizora koji je ugledao. Osim tih gnijezda na glavi, obje smo imale i goleme tamne podočnjake. Previše alkohola uzelo je danak.

- Bože, cure, što se vama dogodilo? Izgledate kao da ste preživjele apokalipsu!

- Tina - rekla sam Leonu predstavljajući mu prijateljicu koju još nije poznavao.

- Ja sam Leon, drago mi je - rekao je pružajući Tini i ruku i svoj najljepši upoznavalački osmijeh.

- Kava - iscijedila je Tina, kao da je dvosložna riječ najviše što u tom času može izgovoriti.

- A, ne - usprotivio se Leon. - Prije kave treba vam mali vitaminski šok.

Nakon kratkog boravka u kuhinji pružio nam je svakoj čašu napitka s iscijeđenim sokom limuna, naranče i grejpa u koji je dodao žličicu smeđeg šećera, a možda i neki čudotvorni lijek jer smo malo živnule čim nam je nektar svježih iscijeđenih agruma kliznuo niz grlo.

Nakon toga još uvijek smo molile za milost u vidu šalice vruće kave bez koje ni jedna ni druga nismo mogle profunkcionirati. No Leon je drukčije zamislio naš početak dana. Prije kave trebale smo obavezno nešto pojesti, a njegov kolač od suhog voća prava je energetska bomba koja će nas vratiti u život. Tina je već počela potmulo režati, ali obje smo bile preslabe da se odupremo Leonovim metodama oživljavanja. Nije ga bilo briga što će svojim majčinskim metodama možda pokvariti prvi dojam kod Tine. Shvatio je priliku da nas dovede u red kao svoju misiju, a kad čovjek ima misiju, dojam koji ostavlja na druge zadnje je na što treba misliti. Trčkarao je do kuhinje i natrag kao u transu. Kad je postavio pred nas tanjure s onoliko kolača za koliko je procijenio da moramo pojesti prije nego zaslužimo kavu, otišao je u kuhinju s praznim čašama od soka i vratio se s kavom, ali stajao je nad nama s te dvije šalice čekajući da pojedemo kolač, poput mame koja djeci ne da slatkiše dok ne pojedu sav ručak s tanjura. Čim popijemo kavu, rekao je, donijet će nam revitalizirajuću hranjivu masku za lice, a svakako bi bilo dobro i da pod kriškama krastavaca odmorimo oči, jer u životu nije vidio grozomornije podočnjake od naših. Pojele smo kolač. Učinile bismo sve što bi od nas tražio, samo da dobijemo tu kavu kojom nas je ucjenjivao.

DVADESET I OSAM SINONIMA

Nedugo poslije, Leon je iz svoje priručne kozmetičke ljekarne donio hranjivu masku čije je posjedovanje opravdao problematičnom suhom kožom jedne prijateljice. Kad nam je masku nanio na lice, otrčao je još jednom u svoj stan i vratio se s hladnim krastavcem čije nam je kriške stavio na oči, natjeravši nas da se ponovno ispružimo na kauču. Dok smo mi tako ležale čudeći se blagotvornom učinku krastavca na opće stanje duha i tijela, Leon je oprao suđe od doručka, pospremio našu odjeću razbacanu po sobi, skoknuo do dućana i nakon povratka pristavio laganu juhu od povrća. Slušale smo sve te zvukove očiju zatvorenih pod ploškama krastavaca nagađajući što Leon trenutno radi i gubeći povremeno predodžbu o tome je li u svom ili u mom stanu i koliko je vremena prošlo otkad smo ga zadnji put čule. Zveckanje posuđa ili tišinu povremeno bi prekinuo nekim komentarom na naš razgovor, koji smo vodile iza mraka spuštenih kapaka, pretresajući nasumce zbrku sinoćnjih doživljaja i plan za večer u kazalištu – i tako sve dok se Leon nije odlučio pozabaviti našom kosom. Baš je dobro imati prvog susjeda frizera, pogotovo ako je vješt kao Leon. Moju je kosu već dobro poznavao i kad me natjerao da nakon pranja stavim na nju sve preparate za koje nisam ni htjela znati čemu služe, nagovorio me na viklere tvrdeći kako moje neposlušne kovrče ne možemo prepustiti stihiji, za razliku od Tininih koje će najbolje izgledati u prirodnom stanju. Pustile smo ga da radi što hoće, nastavljajući razgovor kao da sve te važne stvari koje moramo raspraviti ne mogu pričekati ni minutu i kao da ćemo u to jedno popodne preventivno analizirati cijelu svoju budućnost.

Dunja je došla oko pet, baš kad mi je Tina objašnjavala kako je zamislila komplet od šest svezaka dnevnčkih zapisa velikih francuskih spisateljica – Simone de Beauvoir, Marguerite Duras, Françoise Sagan, Anaïs Nin, Irène Némirovsky i George Sand. Ušetala je na visokim potpeticama, u maloj crnoj Escadinoj haljini i s crvenom Louis Vuitton torbicom koju je kupila specijalno za tu kazališnu večer. Torbice su Dunjin fetiš, i mogla bih se zakleti da je, bez obzira što sam je viđala gotovo svaki dan, nisam dva puta vidjela s istom. Onako savršeno našminkana i dotjerana, obavijena vječnim Chanel No5 parfemom kojim je pojačavala intenzitet svoje prisutnosti, navela nas je na osjećaj da je naš mamurluk nepopravljiv i da nema šanse da se do kazališta dovedemo u red. Dunja je bila presretna što je Leon *uzeo stvar u svoje ruke* jer joj nije bilo svejedno kakve ćemo doći u kazalište, a moja ravnodušnost prema dotjerivanju znala ju je uzrujati. Ponijela je nekoliko svojih haljina, odlučna da me nagovori da obučem jednu od njih.

Jedva dočekavši priliku da me *napokon preobraze*, Dunja i Leon strastveno su se uživali u ulogu stilista. Dok sam ja frktala na svaku novu haljinu koju je Dunja prislanjala uz mene nadajući se da ću odustati od traperica, Leon je smišljao pripadajući *accessory* i oduševljavao se mojim budućim izgledom, na koji me samo treba nagovoriti.

Tina je za to vrijeme na kauču prelistavala „Rječnik sinonima“, pa su Dunja i Leon nakon druge haljine prestali od nje tražiti mišljenje oslanjajući se na međusobne komentare i čudeći se kako se ja ne osjećam ugodno *u nečemu što mi tako dobro stoji*.

- Ne mogu vjerovati! - rekla je Tina kad sam se pojavila u trećoj haljini.

- Što? - upitali su uglas Dunja i Leon, nadajući se da će se ona priključiti nekim komentarom zbog kojega ću napokon pristati na predloženi izgled.

- Zna li da riječ „nebitan“ ima 28 sinonima? - oduševljeno je uzviknula.

I mene je oduševio taj podatak. Zaboravila sam da se u toj maloj crnoj haljini, trećoj koju sam probala, zapravo uopće ne osjećam loše. Tražila sam od Tine da mi pročita sinonime.

- Nevažan, beznačajan, tričav, ništavan, nevrijedan, sporedan, uzgredan, popratan, drugorazredan, sekundaran, marginalan, zanemariv, rubni, minoran, trivijalan...

Dunja to više nije mogla podnijeti.

- Dajte, prestanite! Dovraga i sinonimi, mi ovdje rješavamo Sarin imidž za večeras!

Tina me nato pogledala, mislim - mene u haljini, odmjeravajući me sa zanimanjem.

- To uopće nije loše - rekla je.

- Meni je fenomenalna. Stoji joj kao da je šivana baš za nju - oduševljavao se Leon, ali on je to isto radio i s prve dvije haljine pa ga se nije moglo shvatiti ozbiljno.

Haljina je bila posve jednostavna, od crnog žerseja, sa zatvaračem na leđima, četvrtastim dekolteom i rukavima koji su otkrivali laktove. Pripijala se uz tijelo, ali ne pretjerano, tako da je između kože i tkanine ostajalo dovoljno prostora za ugodu.

- Obuci to - rekla je Tina i vratila se preostalim sinonimima za *nebitno*.

Dunja me upitno pogledala.

- No? Što ti kažeš?
- Mogu na to obuti svoje crne čizme?
- Naravno - rekla je Dunja, sretna što sam pristala na haljinu. - One s višom petom? Može.
- Evo i ogrlice - iščeprkao je Leon nešto iz Dunjine kutije s nakitom.
- Zaboravi. Ništa od ogrlice - rekla sam. Takozvane modne dodatke nosila sam samo ako su imali povijest koja me se tiče - drvene naušnice koje mi je Tina poklonila za trideseti rođendan, ogrlica od ametista koju mi je Lucija donijela iz Egipta, lančić od bijelog zlata s potkovom za sreću koji sam dobila od tate kad sam diplomirala... meni su to bili predmeti koji me povezuju s ljudima koje volim.

Izvukla sam iz ladice zeleni šal koji mi je Tina poklonila za svoj rođendan i zarolala ga jednom oko vrata. Svi smo se složili da je to to.

POSUĐENA JUNAKINJA

Jadran nas je čekao ispred Hrvatskog narodnog kazališta. Ugledavši nas, jednostavno nije mogao sakriti ponos što će večer provesti s, kako je rekao, „takva tri komada“, i taj nas je njegov ponos razdragao. Kad je Tini i meni udijelio iskrene komplimente, usredotočio se na Dunju, s koje kasnije cijelu večer nije skidao pogled. Dunja je bila vesela i prpošna, i očito joj je godila sva ta gužva. Jadran se silno trudio da joj objasni sve što je mislio da treba znati – tko je tko, tko je s kim, tko s kim ne razgovara i tko je važan u cijelom tom kazališnom univerzumu kojega je, eto, i on sastavni dio.

Predvorje je bilo puno poznatih, i Dunja, koja je uvijek pomalo naginjala svijetu *celebrityja*, osjećala se te večeri kao riba u vodi. Za Tinu i mene moglo bi se reći da smo se koprcale kao ribe na suhom. Blicevi fotoaparata bljeskali su na sve strane dok su fotografi pokušavali strpati u objektiv neku od poznatih faca, što mi sasvim sigurno nismo bile. No, budući da Jadran jako voli objektivne, i da se silno trudio Dunju impresionirati poznanstvima s osobama iz javnog života, barem je jedan fotograf stalno bio u našoj blizini. Dodatnu pozornost izazvala je i Dunjina atraktivnost. Činilo se da baš svi žele saznati tko je tajanstvena lijepa plavuša u pratnji redatelja Jadrana Kirina, a njih dvoje toliko su uživali u toj pozornosti da su, kao da su se dogovorili, tajanstvenim osmjesima samo još više podgrijavali misterij. U jednom času Jadran me povukao k sebi i novinarki časopisa „Krema“ rekao da sam ja scenaristica serije koju će uskoro režirati, i prije nego sam se uopće snašla, sve oko nas počelo je škljocati i bljeskati. Tina je shvatila da je to za mene previše pa me povukla prema ulazu u dvoranu, spašavajući me od medijske pozornosti koju niti sam očekivala niti sam za nju bila spremna. Tik pred ulazom u gledalište, kad sam već pomislila da sam spašena, odjednom se preda mnom stvorio Jan! Koljena su mi opasno klecnula.

Imao je u ruci fotoaparat. Profesionalni. Pogledao me najtoplijim mogućim pogledom na svijetu, kao da me želi podsjetiti da nas dvoje dijelimo tajnu koja nas razlikuje, i obratio mi se oboružan osmijehom koji, u najmanju ruku, tjera na pristojnost.

– Može jedna fotografija? – pitao je.

Šutjela sam zabezegnuto.

– S prijateljicom – dodao je.

Tina je, kao da je intuitivno osjetila da je to fotograf od kojega ne moramo bježati, zastala čekajući moju reakciju. Ja sam samo stajala tamo bez odgovora, i rado bih rekla da mi je mozak grčevito radio smišljajući što učiniti, ali istina je da uopće nije radio. Kao da mi se svijest na trenutak zaledila u čuđenju.

Jan je odlučio moju neodlučnost shvatiti kao pristanak. Povukao se nekoliko koraka unatrag i škljocnuo.

- A sad još jedna, ovaj put s osmijehom - nasmiješio se, i ja sam i protiv svoje volje slabašno uzvratila osmijeh.

Slikao nas je još jednom, zahvalio i otišao. Tina je gledala čas njega, čas mene, koja sam ostala u pozi s fotografije još neko vrijeme nakon što je otišao. Kad je shvatila da se neću sama pomaknuti, primila me za ruku i povukla prema gledalištu.

- Zeleni golf - šapnula sam joj.

- Fotograf?

- Da.

Tina se zadovoljno osmjehnula. To da je svijet malen - stoji, ali Jana Vintera ni u snu nisam očekivala sresti te večeri u kazalištu.

Jadran i Dunja ušli su odmah za nama, a fotografi su ih pratili sve do ulaza u dvoranu, kao da su zbilja poznati i kao da među cijelom zagrebačkom kremom koja se te večeri slila u Hrvatsko narodno kazalište ne postoji nitko zanimljiviji za fotografiranje. Dunja je znala privući pozornost, a Jadran, koji je u takvim situacijama uvijek vješto nametao svoju prisutnost, ovaj put nije morao činiti ništa da dospije u samo njezino središte. Morao je samo biti pored Dunje, što mu je predstavljalo još veći užitek od fotografiranja.

Sjeli smo. Jadran se smjestio pored mene kako bismo mogli prokomentirati glumicu za Irenu, ali je vodio računa o tome da mu Dunja sjedi zdesna. Tek kad se svjetlo u gledalištu ugasilo, počela sam misliti na razlog našeg dolaska u kazalište. Pomislila sam kako ću možda imati problema s prihvaćanjem glumice koja bi mogla igrati Irenu jer je ona u mojim predodžbama i polusnima već imala definiran izgled. Naviknula sam se nekako na svoju, nepostojeću Irenu, i u meni je rastao otpor prema pomisli da će je utjeloviti netko tko se razlikuje od moje predodžbe.

Pored toga, nisam baš bila raspoložena za Shakespeareovog „Hamleta“. Kod „Hamleta“, kao i kod većine klasičnih kazališnih komada, sve se više-manje svodi na to da je to još jedna nova režijska koncepcija stare, svima poznate priče, a meni je dramski zaplet, ili barem neizvjesnost svega onoga što se na sceni treba tek dogoditi, bila previše važna da bih mogla do kraja uživati u priči koju već poznajem. A i taj Hamlet... nije li to samo neodlučan mladić koji odugovlači s osvećivanjem svog oca? Osim toga, glumica Marlena Bogner, potencijalna Irena, igra Ofeliju, pa njezina minutaža na sceni ni ne može biti prevelika, osim ako joj redatelj nije dao više prostora nego što ga ima u komadu.

Čula sam kako Jadran Dunji na uho šapće sve što je mislio da ona treba znati o predstavi prije nego počne. Sve male tajne velikih majstora kazališnog zanata. Nije me iznenadilo Jadranovo zanimanje za Dunju, ali me iznenadio način na koji je Dunja pratila svaku njegovu riječ. Nisam mogla dokučiti je li u pitanju pristojnost, ili joj je Jadran zbilja toliko zanimljiv. Bilo mi je lakše baviti se njima nego nemirom koji je susret s Janom u meni izazvao. Čekajući da se na sceni pojavi Ofelija, gurala sam pod tepih sve misli s kojima se tog trenutka nisam mogla nositi.

Kad se Marlena Bogner pojavila na pozornici, ostala sam bez daha. Ne pretjerujem kažem li da mi je srce nakratko stalo. Ta Ofelija koja se kretala po sceni kao da ne korača nego lebdi malo iznad dasaka pozornice, bila je, glavom i bradom, moja zamišljena Irena! Kad sam vidjela njezinu crvenkastu kovrčavu kosu, koja joj je u velikim loknama padala preko golih ramena pa onda preko rubova haljine bez naramenica gotovo do polovice leđa, bila sam u potpunom šoku. Istina je da sam bila oduševljena tom podudarnošću koju nikako nisam očekivala, ali sam se u isti mah osjećala i prevarenom – kao da mi je netko ukrao moju junakinju i postavio je na drugu pozornicu, u priču kojoj ne pripada i koja nema veze s njezinim životom.

- To je ona - šapnuo mi je Jadran, odlijepivši se na trenutak od Dunjina uha.

Znam da je ona, ne moraš mi *ti* reći da je ona! - mislila sam, pitajući se kako je moguće da je osoba koju sam tek nedavno izmislila cijelo to vrijeme živjela negdje drugdje, pritajivši se do trenutka kad se treba pojaviti u mom životu. Zabrinula sam se za vlastito duševno zdravlje. Shvatila sam da više nemam nikakvu kontrolu nad tim tko je stvaran a tko nije, da više nisam sigurna što je od svega što živim stvarnost, što filmska, a što virtualna priča, da su mi se svjetovi i likovi koji iz njih dolaze opasno pomiješali, i da se moram najozbiljnije sabrati ukoliko ne želim potpuno izgubiti razum i kontrolu nad vlastitim životom. Međutim, sva su ta moja samonagovarivanja na racionalnost padala u vodu pred likom Marlene Bogner, Irene

koja se micala tu, meni pred nosom, u stvarnom životu u kojem nije imala što tražiti. Čak su joj i usne imale punoću koju sam već doživjela u svojim vizijama, a pod uočljivom kazališnom šminkom nazirale su se nenametljive pjegice koje je i Irena iz moje mašte imala.

Kao da je znao, redatelj je Ofeliji namijenio puno dulji boravak na sceni nego što je Shakespeare zamislio. Izvirivala je iz svih kutova pozornice kao tihi svjedok Hamletovih susreta s duhom pokojnog oca, kao tihi svjedok Gertrudine grižnje savjesti i kao tihi svjedok mog ludila. Čak i kad se utopila, nisu je, kako je Shakespeare zamislio, pokopali. Kad su se Hamlet i Laert potukli na njezinu sprovodu, cijela kraljevska svita se razbježala, i ona je ostala ležati na odru, s tom svojom živom kosom koja je padala preko rubova povišenog postolja na koje su je plegli, podsjećajući do kraja prvog dijela predstave na život koji je još do maloprije bio tu, i na lakoću kojom je to prestao biti.

BUDUĆE FOTOGRAFIJE

Za vrijeme pauze ostala sam u gledalištu s Tinom. Bojala sam se doživjeti još nešto neobjašnjivo. Zbilja sam bila u stanju lagane psihoze. Vjerovala sam da nije nemoguće da mi u nekom od kazališnih hodnika priđe čovjek i kaže: „Ja sam Vlado, Irenin muž. Kako vas nije stid gurati moju ženu u zagrljaj drugom muškarcu?“ Ili netko treći, tko će mi potvrditi da je sve to što mi se događa otkad sam počela pisati (i živjeti) „Tuđi život“ zapravo jedna velika zavjera čije ću razmjere tek upoznati. Sva sreća da je uz mene bila Tina, kojoj sam mogla sve to ispričati, inače bi patološke misli ostale zatvorene u mojoj glavi stvarajući još veći nered. Tina me začas uvjerila da je sve to normalno. Takve se stvari, rekla je, događaju svim piscima, a pogotovo velikima. Izvukla je iz rukava sve dokaze o tome kojih se mogla sjetiti, posebno ustrajući na Pirandellu koji je baš o tome napisao dramu u kojoj šest lica traži pisca koji ih je izmislio. Pirandello je tvrdio kako ni sam više ne zna gdje je pozornica, gdje gledalište, gdje je prostor glume a gdje života, što je privid a što istina. Mislim li se baviti pisanjem, jednostavno se moram naučiti nositi s tim – zaključila je Tina, i dodala kako bi bilo super kad bih se i sama, kao Hitchcock, barem na trenutak pojavila u svojoj seriji da podržim tu isprepletenost svjetova koju sam proživjela pišući scenarij.

Uspjela me nasmijati. Kad se publika počela vraćati u dvoranu na drugi dio predstave, mi smo se hihotale uvjerene da je to što se događa zahvaljujući „Tuđem životu“ i oko njega zapravo sjajno, i da je nepredvidivost paralelnih priča koje proživljavam zapravo veliki privilegij, a ne problem.

Dunja i Jadran vratili su se odlično raspoloženi. Jedva su nas i primjećivali, zapravo. Jadran prije početka drugog dijela nije ni dospio sa mnom komentirati Marlenu jer je bio usredotočen na objašnjavanje principa po kojem je osmišljena scenografija predstave, otkrivajući Dunji tajne koje gledatelj golim okom ne može uočiti. Tina i ja pustile smo ih njihovoj uzajamnoj fascinaciji, čudeći se kako je do nje uopće došlo, i nagađale hoće li moja oživjela Irena u ulozi mrtve Ofelije i ostatak predstave ležati na sceni.

Bila je tamo. Mogla sam se navikavati na nju cijelo to vrijeme dok su se preostali likovi međusobno optuživali, trovali i probadali mačevima. Pitala sam se je li joj hladno u onoj prozirnoj haljinici u kojoj su je trebali sahraniti, i brinula sam se da se ne prehladi. Osjećala sam se kao da sam je nakratko posudila toj predstavi, a oni s njom loše postupaju žrtvujući njezinu udobnost samo zbog toga što se crvena kosa i nepomično tijelo vizualno dobro

uklapaju u prizor. U redateljjevoj zamisli njezino je truplo vjerojatno služilo kao opomena, kao podsjećanje na razornu moć duševnog rastrojstva, ali sumnjam da ju je uopće itko primjećivao zbog cijele te makljaže na prednjem dijelu scene. Primijetio bi je možda tek neki umjetnički fotograf koji bi iskoristio tu živu kosu na mrtvom tijelu kao dobar detalj u drugom planu fotografije.

Odlutala sam mislima u tu buduću fotografiju, onako kako žene često odlutaju u mislima kad ih neki naizgled nevažan detalj na to potakne. Budući da su takva lutanja najčešće ciklička, misao o fotografiji odvela me Janu, misao o njemu drugom muškarcu o kojem sam željela misliti, i tako sam kraj predstave dočekala potajno sanjareći o Nekome, čija se veza s mojim životom, iako je bila samo virtualna, meni činila stvarnijom od bilo čega što mi se događalo. Već dvije večeri zaredom osudila sam ga na čekanje Irene, odnosno mene, u internetskoj brbljaonici, i sad sigurno tamo samuje dok se nas dvije smucamo po drugim svjetovima.

Dok sam razmišljala o tome nedostajem li i ja njemu toliko koliko on nedostaje meni, pozornica se zamračila i prolomio se pljesak. Jedva sam čekala da Irena, odnosno Marlena, izađe na poklon da je mogu još bolje promotriti u nekoj pozi drukčijoj od te duge nepomičnosti. Izašla je iz dubine pozornice sa samozatajnim osmijehom, suvereno vladajući svojim koracima pod bijelom haljinicom kroz koju se naziralo njezino polugolo tijelo. Zbilja je bila prekrasna. Imala je i lice i tijelo pogodno za transformaciju koja joj se u seriji trebala dogoditi. S naočalama, zategnutom kosom i u odijelu u kojem će odlaziti na posao u gimnaziju, izgledat će ozbiljno i gotovo neprivlačno, ali kako Netko bude otapao taj led njezine suzdržanosti, pretvarat će se u krasoticu kakva doista i jest. Iako sam je na neki način sama pronašla prije nego sam uopće i znala da postoji, morala sam Jadranu odati priznanje za ovo otkriće. Od svih afirmiranih i svima poznatih glumica koje bi možda već svojim imenom osigurale gledanost seriji, on je izabrao baš Marlenu, nepoznatu glumicu koja savršeno odgovara mojoj predodžbi.

Rekla sam mu to čim smo izašli u predvorje. Doduše, prešutjela sam Marleninu frapantnu sličnost s mojom zamišljenom Irenom, ali više zbog toga što je u nju bilo teško povjerovati.

- Gle... znao sam da će ti se svidjeti - likovao je pred Dunjom, sretan što se slažem s njegovim izborom. - Upoznat ću te s njom kasnije.

Prišli smo stolu za kojim se točio pjenušac i nedugo zatim već smo nazdravljali budućoj Ireni i njezinom filmskom životu. U gužvi koja se stvorila oko švedskog stola pogledom sam tražila Jana, a kad ga nisam uočila s olakšanjem sam zaključila da je otišao. Jadran me upoznavao

redom sa svima za koje je mislio da ih trebam upoznati, predstavljajući me kao scenaristicu njegove nove serije, a Dunja je cvrkućući razgovarala s glumcima, redateljima, kritičarima i ostalim pripadnicima zagrebačke društvene kreme kao da je tom svijetu oduvijek i pripadala i kao da je to što je u njemu dosad nije bilo tek neka slučajna greška koju upravo ispravlja.

A onda se pojavila. Ona, Irena. Marlena. U jednostavnoj plavoj haljini s naramenicama, raspuštene kose, s diskretnom šminkom na licu i osmijehom koji osvaja. Fotografi su navalili na nju i Hamleta, i ona je stoički podnosila slikanje s jedva primjetnom dozom nestrpljenja koja je otkrivala da je za nju to samo dio posla koji mora odraditi. Jadran nas je poveo prema njoj, odlučan da svojim već toliko puta isprobanim metodama zanemari gužvu koja mu je priječila put do osobe pored koje se želi naći.

Kad nas je upoznao, shvatila sam da joj je Jadran već govorio o seriji. Nasmiješila se i zamolila me da joj pošaljem sinopsis jer bi ga rado pročitala. Dok smo razgovarale, jedan od fotoaparata bljesnuo je u našoj blizini, i ja sam se po inerciji okrenula prema tom bljesku. Iza objektiva smiješio se Jan. Marlenu su odveli dalje, novim razgovorima i čestitanjima, a Jan mi je prišao pokazujući mi na malom zaslonu fotografiju koja je maloprije nastala.

- Oprosti, nisam mogao odoljeti. Lijepa si - rekao je, smiješeći se.

Pogledala sam fotografiju. Na njoj smo bile Marlena i ja, i naše su kovrče zauzimale dobar dio fotografije. Smiješile smo se jedna drugoj, i fotografija je u sebi sadržavala neku čaroliju, ili se samo meni tako činilo zbog simbolike kroz koju sam je doživjela.

Nisam reagirala na njegov kompliment, iako mi je godio. Tina me gledala prodornim strogim pogledom koji me trebao podsjetiti na sve naše razgovore u kojima smo vježbale reakcije na takve rečenice. Kad ti netko kaže nešto lijepo - ponavljale smo često to gradivo ženske senzualnosti - trebaš samo reći „hvala“ i ovlaš se nasmiješiti umjesto da se ispričavaš i čudiš komplimentu kao da ti nije trebao biti upućen. Šutjeti kad ti netko kaže da si lijepa još je gore od ispričavanja, i Tina me sad promatrala kao da sam loša učenica koja u nebrojenim semestrima obuke nije svladala ni najosnovnije stvari. Bilo je u tom čovjeku nešto zbog čega u njegovoj blizini nisam bila nalik na sebe i taj me osjećaj istovremeno zbunjivao i ljutio. Da nije sve počelo tako kako jest, s onim njegovim uhođenjem na cesti, možda bi bilo drukčije.

- Fotka je dobra - rekla sam, više hladno nego pristojno, dajući mu svojim držanjem do znanja da nemam namjeru ulaziti dublje u razgovor. Tina me pogledom osuđivala, i znala sam da ćemo poslije secirati i analizirati to moje držanje koje je ona, to je bilo očito,

smatrala neopravdanim.

- Unutra sam napravio dosta dobrih fotki. Baš sam zadovoljan - rekao je.
- Na predstavi? - upitala je Tina, spašavajući ga od potencijalne nelagode izazvane mojom šutnjom.
- Da. Predstava je stvarno vizualno zanimljiva.
- Bio si zbilja nevidljiv - čudila se Tina.
- Slikao sam iz gornje lože. Bez blica - objasnio je.
- Inače... ja sam Tina - pružila mu je ruku i nasmiješila se.
- Drago mi je. Jan - zahvalno joj je uzvratio smiješak.
- To ti je zanimanje? Kazališna fotografija? - upitala je, ne samo da održi konverzaciju, nego i zato što je situaciju shvatila kao priliku da o Janu saznamo više.
- Umjetnička fotografija općenito. A posebno kazališna.
- I sad propuštaš priliku slikati *celebrityje*?

Nasmijao se.

- Nikad ih ne slikam - zavjerenički je prišapnuo. - U ovakvim prilikama slikam samo ljude koji su meni zanimljivi.
- Poput Sare i mene? - izazivala je Tina.
- Da. Nepoznate a posebne.

Stajala sam pored njih dvoje zahvalna Tini što razgovara s Janom umjesto mene, ali istovremeno se uzrujavajući što dijalog traje toliko dugo. Bilo mi je naporno balansirati između poriva da pobjegnem ili da jednostavno ignoriram Janovu prisutnost, i osnovnih pravila pristojnosti koje je na ovakvom mjestu bilo još teže zanemariti. Jan je to osjetio i shvatio da nema smisla produžavati moju socijalnu agoniju.

- Idem dalje - rekao je. Nasmijao nam se, držeći se kao da ga moje držanje nimalo ne vrijeda i kao da mi ništa ne zamjera.

- Mogu li staviti veto na ovu temu, barem dok ne dođemo kući? - preduhitрила sam Tinu čim se udaljio.

- Koju temu? - provocirala me smijuljeći se. - Nemam pojma o čemu govoriš.

LJUBAV PREMA POTENCIJALU

Obje smo već bile za odlazak pa smo pogledima potražile Dunju i Jadrana. Oni su razgovarali s gradonačelnikom pa smo odlučile pričekati. Motale smo se oko švedskog stola iz dosade i znatiželje. Da nas Leon nije onako nahranio, možda bismo i posegnule za nekom od primamljivih salata od morskih plodova, rižotom od tikvica ili za kanapeima koji su izgledali kao minijature skulpture od sira, maslina, ribane mrkve i majoneze. Nisam mogla ne primijetiti da Jan, umjesto svih onih poznatih lica koja su se doslovce gurala pred fotoaparate, fotografira hranu za stolom. Prije toga „ulovila“ sam ga kako slika nekog čovjeka koji je u kutu dvorane sjedio na jednom od rijetkih stolaca, s tanjurom pretrpanim tom nesvakidašnjom hranom radi koje je vjerojatno i došao. U kombinaciji s naboranom kožom njegovih ruku kanapei su izgledali gotovo cinično, i Jan je, čini se, u tom prizoru otkrio zahvalan motiv za fotografiranje. Nije mi promaknulo da je i Tina sve to primijetila, i znala sam da će svi ti detalji biti njezini glavni argumenti u zagovaranju Jana kasnije, kad ukinem zabranu na razgovor o njemu.

Primijetile smo da su Dunja i Jadran obavili protokol s gradonačelnikom, pa smo požurile k njima prije nego počnu čavrljati s, recimo, ministrom kulture.

- Zar već? - upitala je Dunja kad smo im dale do znanja da bismo išle.

- Dunja... pa ti slobodno još ostani - požurio se Jadran ispraviti potencijalnu nepravdu odvlačenja Dunje iz same srži društvenog života. - Ja ću sigurno još neko vrijeme biti tu, a mogu te kasnije i otpratiti doma, nije mi nikakav problem - govorio je, kao da se to nije podrazumijevalo i bez svih tih silnih riječi.

- Zbilja? - pitala je Dunja nedužno trepćući u Jadranovu smjeru. - Došle smo Sarinim autom, pa...

- Ma ne brini se, ja ću te odbaciti - prekinuo ju je, jedva prikrivajući veselje što je sve ispalo baš onako kako je on želio da ispadne. - Cure, ne brinite se za nju, u sigurnim je rukama - rekao je zatim nama, poručujući zapravo Dunji da je on čovjek na kojega se može računati.

Tina se vraćala u Rijeku sutradan i ostalo nam je još malo vremena za seciranje svega što se u posljednje vrijeme događalo, kao i onoga što bi se tek moglo dogoditi.

- Znaš u čemu je možda moj problem? - rekla je Tina čim smo ušle u stan.

- Osim mračnih predviđanja? – pitala sam, tek toliko, da je preventivno kaznim za sve istine kojih me neće poštediti.

- Da, osim mračnih predviđanja – nije se dala isprovocirati.

- U čemu?

- U tome da mi se sviđa potencijal neke osobe. Zaljubim se u taj potencijal. Čak i kad slutim da bi moje povjerenje u taj potencijal moglo biti pogrešno, ja i dalje vjerujem da bi se od njega mogao formirati netko po našoj mjeri.

Hm – *po našoj mjeri*. Ako ćemo iskreno, kriteriji kojima smo Tina i ja mjerile muškarce bili su, najblaže rečeno, bezobrazni. Kako su godine odmicale, i jedna i druga sve češće smo šutjele o tome da ćemo se kad-tad morati pomiriti s činjenicom da čovjek *po našoj mjeri* zapravo ne postoji. Takav se još nije rodio, a nama su trebala dvojica.

- O čijem potencijalu trenutno govorimo? – upitala sam je sa strepnjom.

- Pa recimo, taj Jan...

- Tina, molim te...

- Želim reći samo to da čovjek ima potencijala. Da bi možda ipak trebala razmisliti o njemu prije nego ga tako olako odbaciš a da mu nisi ni dala priliku da ga bolje upoznaš.

- Nemam volje otkrivati njegov potencijal – branila sam se.

- Meni se sviđa to što on ima volje otkrivati tvoj.

- I ti mi to kažeš?!? U tvom životu trenutno postoje najmanje tri muškarca koja bi vrlo rado otkrivala tvoj potencijal, a ti im ne daš ni blizu. Samo mi sad nemoj reći da je to nešto drugo – nastojala sam spriječiti bilo kakav argument koji bi joj omogućio da nastavi inzistirati na priči o Janu.

- Imaš pravo. I sad bih se odmah složila s tobom da ne postoji taj... Netko. Njegov te potencijal, recimo, zanima.

- Dobro, ali za njega baš ne možemo reći da postoji u pravom smislu riječi. Ipak je on s neke druge strane.

- Mislim da malo previše mistificiraš tu „drugu stranu“. Ako mene pitaš, na toj drugoj strani su stvarni, usamljeni ljudi kojima je kompjutorski ekran jedini pravi prozor u svijet.

- E vidiš – pobunila sam se – meni to nije prozor *u* svijet, meni je to prozor *izvan* svijeta.

- Ti si poseban slučaj. To što ti sve doživljavaš tako literarno, stvar je samo tvoje duhovne orijentacije, načina na koji i inače brkaš svjetove. Ljudi koje tamo susrećeš nisu romantični junaci iz nekog romana. Oni su *normalni*. Obični.

- Netko nije običan – usprotivila sam se.

- Sara, mislim da je mogućnost da ćeš tamo naići na nekoga poput sebe zanemariva.

- Mislim da previše kompliciramo oko toga. Previše se brineš. Nije to nikakav čovjek mog života, samo netko zanimljiv koga sam upoznala na neobičan način, i to je sve.

- Dobro, ako ti tako kažeš – primirila se, računajući da ću imati na umu njezinu skepsu kad mi padne na pamet s Nekim napraviti nešto nepromišljeno.

Natočila nam je još malo vina, i onda smo prešutno temu virtualnog prijatelja spremile u arhiv. Tina je htjela čitati scenarij, ali bila sam presebična da je pustim za stol i odreknem se čavrljanja s njom. Natočila sam nam još malo vina, a onda smo do sitnih jutarnjih sati pretresale svoju budućnost, u kojoj nas čekaju mnoge velike i važne stvari, uključujući njezinu blistavu izdavačku a moju scenarističku karijeru, putovanje oko svijeta i muškarce *po našoj mjeri*.

OFELIJIN POKUŠAJ

Kad sam se ujutro probudila, zatekla sam Tinu za svojim laptopom. Čini se da se iz kreveta išuljala prilično rano jer je već bila pročitala dobar dio materijala, skuhala kavu, prozračila sobu i pospremila nered koji smo prethodne večeri napravile u kuhinji. Sve sam to prespavala.

- Ovi dijalozi na *chatu*...? - upitala je čim je vidjela da sam budna, kao da je jedva čekala da otvorim oči.

- Da - rekla sam sneno. - Naši su. Stvarno su se dogodili - likovala sam, misleći kako je sad valjda napokon shvatila da u Nekome zbilja ima nešto posebno.

Šutjela je i nastavila dalje čitati. Povremeno se smješkala, pa onda nesvjesno mrštila i svako malo odlagala cigaretu u pepeljaru kako bi se mogla igrati uvojkom kose. Znala sam da će biti nepokolebljivo iskrena i koliko god sam zbog toga strepila od njezina mišljenja, trebao mi je baš takav, objektivan stav. Bilo je trenutaka kad sam mislila da mi ide sjajno, i onih drugih, obeshrabrujućih, kad mi se činilo da je sve što sam napisala nevješto, neuvjerljivo i neupotrebljivo. Pobjegla sam u kupaonicu kako bih izbjegla nagađanje o tome kako će Tina ocijeniti moj prvi scenarijski zametak i pod vrućim tušem bezuspješno nastojala srediti zbrku u mislima.

Zbrka u mislima slegnula se tek kasnije, na kauču na kojem smo se Tina i ja ulogorile na sljedećih nekoliko sati. Ispijajući kavu za kavom, pretresle smo prvo moj scenarij, odnosno neka labava mjesta na koja me Tina upozorila, dajući mi odmah konkretne savjete kako popraviti stvar. Dala mi je niz prijedloga kako virtualne dijaloge Irene i Nekoga mogu preseliti u druge situacije, dalje od ekrana računala. Gledateljima će dosaditi gledanje u jedan ekran kroz drugi, tvrdila je, a te se rečenice mogu preseliti u neke druge situacije u Ireninoj svakodnevnicu tako da ih se ona prisjeća. Možemo čuti njezin glas u *off-u*, pa čak i glas njezina ljubavnika, iako ga ne poznajemo. Uživala se u priču, postavljajući mi „nezgodna“ pitanja o mojim likovima koja naizgled nisu imala nikakve veze s pričom, ali sam, prema njezinom mišljenju, morala znati odgovor na njih ukoliko želim biti uvjerljiva. Kad me pitala kakvo je bilo Irenino djetinjstvo i s koliko je godina izgubila nevinost, počela sam moliti za milost uvjeravajući je da svoje likove ne moram baš *toliko* dobro poznavati da bih ispričala priču.

Oko podneva nazvala je Dunja, sva razdragana. Kolegica dizajnerica iz „Kreme“ javila joj je da su naše fotografije u najnovijem broju, koji će sutra biti na kioscima. Baš joj je sinoć bilo lijepo, rekla je, i taj Jadran je baš galantan, otpratio ju je kući i dogovorili su se za kavu, i sad još te slike u „Kremi“; zašto ne, neka se zna da smo i mi netko i nešto u tom gradu u kojem svatko postaje važan čim se pojavi u novinama. Svratila bi, ali vodi Darka u zoološki, provest će s njim cijeli dan, a dan je baš nekako dobar i obećavajući, i već se dugo nije tako dobro osjećala.

Još dok smo Tina i ja analizirale Dunjino prpošno raspoloženje, nazvao je Jadran. I on je bio u nekoj vrsti blage euforije, kojoj bi vjerojatno dao više maha da smo bliski i da smo se bolje poznavali. Zove, eto, da još malo prokomentiramo Marlenu, ali, usput, mora mi reći da je moja prijateljica Dunja fenomenalna i da se već dugo nije proveo kao sinoć. Molio me da mu pošaljem što sam dotad napisala, tek toliko da vidi *kako stvari stoje* i da imamo materijal za razgovor o poslu kad se sljedeći put vidimo.

Odlučila sam Tinu prije nego otputuje kući odvesti na ručak da ne gubimo vrijeme na kuhanje. Cijeli je vikend nisam uspjela pošteno počastiti, a sav onaj iznenadni novac na mom računu trebalo je proslaviti, odnosno barem malo potrošiti.

- Dobro, ali nećeš me valjda odvesti u McDonald's ili na ćevape? – pobojala se Tina, koja vrlo dobro zna da ne pravim nikakvu razliku između sendviča od mortadele i dimljenog lososa.

- Vodim te u najbolji restoran u gradu – obavijestila sam je teatralno, prešućujući da mi je Netko u onom našem cjelonoćnom *chatu* između ostalog spomenuo i gdje najviše voli jesti.

Tako smo Tina i ja stavile završni pečat na svoj hedonistički vikend u restoranu „Prasac“, uz brezaž od junećih rebara sa sciffonadom od mladog kupusa i uz confite pačjeg batka na karameliziranoj endiviji i trevisanskom radiču. Pravile smo se da takvu hranu jedemo svaki dan i raspravljale o Pessoainoj „Knjizi nemira“ i o tome jesu li mu neprekinuto sanjarenje i neprekidna analiza doista dali nešto bitno drukčije od onoga što bi mu dao život.

Vraćajući se s kolodvora kući, osjećala sam potrebu zatvoriti se u svoj zbrčkani svijet u kojem više nisam mogla računati ni na kakva pravila, ni na što pouzdano što sam dotad znala o postojanju. Osjetila sam da se moram izolirati kako bih se sama, bez potpore stvarnih ljudi, suočila sa svojim likovima i s neredom koji su u meni izazvali. U meni je sazrijevala odlučnost. Znala sam to po miru kojim sam primjećivala detalje na cesti i obrise dana koji je, iako je bilo hladno, bio lijep. Najavljujući suton, sunce je davalo sve od sebe da oboji dan, a

iznenadni vjetar nosio je pahulje u vrtlozima. U jedan od tih vrtloga umiješala se i bijela plastična vrećica koja me podsjetila na onog mladića iz filma „American Beauty“, koji je snimajući sličan prizor spoznao da postoji cijeli jedan život iza vidljivoga. Odjednom sam bila spremna suočiti se upravo s tim, nevidljivim životom, pronaći mu mjeru koja ne remeti stvarnost a ipak poništava njezinu predvidivost. U praktičnom smislu, to je značilo da ću uzeti bolovanje, zaključati se u stan, baciti se na taj scenarij i obračunati se sa svima koje čak ni činjenica da ne postoje nije spriječila da mi se uvuku u život. Suočit ću se sa svojim literarnim i virtualnim utvarama bez tog suvišnog čuđenja kojim sam ih dočekala nakon što sam ih sama, svojom voljom i na svoju odgovornost, pustila u svoj život.

Netko je bio na vrhu tog popisa. Bilo je vrijeme da ga prestanem zavoditi riječima u Irenino ime i da onda u vlastitoj koži patim zbog osjećaja koje sam u njemu probudila prema drugoj ženi. Frederik je u pravu. Ako mi se doista sviđa, ako mislim da u njemu ima „potencijala u koji bih se mogla zaljubiti“, morala sam početi s njim ispočetka. Ili to, ili prestati s njim razgovarati u bilo čije ime. Ne pokušam li ga osvojiti kao Sara, nikad se neću prestati pitati što smo nas dvoje propustili.

Čim sam stigla kući, sjela sam za laptop, bez odgađanja, i otišla ravno na *chat*. Nisam se registrirala kao Irena, nego sam uzela novi virtualni identitet – Ofelija. Činio mi se kao stvoren za ovu priliku, jer su se u njemu opet na neki način pomiješale sve te žene koje su se u meni nastanile. Još samo da Netko bude *online* i ja bih mogla dobiti priliku „zasjesti“ na Irenino mjesto.

Švrljala sam po sobama, i kad sam već mislila da ga nema, našla sam ga u trećem predvorju. Kliknula sam na njegov nadimak. Ono što je zatim uslijedilo, nisam mogla predvidjeti ni u najmračnijim literarnim nagađanjima.

Ofelija: Bok.

Netko: Bok.

Ofelija: Kako si?

Netko: Hvala, dobro. Ali čekam nekoga.

Ofelija: Imate dogovor?

Netko: Ne baš.

Ofelija: A ti ipak čekaš?

Netko: Da.

Ofelija: Onda možda i ne dođe.

Netko: Možda.

Ofelija: Možemo popričati dok čekaš?

Netko: Nema smisla.

To zbilja nisam očekivala. Takvu virtualnu monogamiju, mislim. Zar je moguće da Netko ne želi čak ni prikratiti čekanje Irene, koja se, uostalom, možda uopće neće ni pojaviti na *chatu*, razgovorom s nekom drugom ženom? Irena je očito bila puno jača suparnica nego što sam mislila, iako sam osobno ispisala svaku riječ koju je uputila Nekome.

Ofelija: Zašto si se onda javio? Ovo je kao da nekome otvoriš vrata i kažeš da te nema kod kuće.

Netko: Samo sam pristojan. Ne volim ignorirati.

Ofelija: Znači, ništa od razgovora?

Netko: Da. Ne ljuti se, ali ne razgovara mi se s drugima.

Ofelija: U redu. Pozdrav.

Netko: I tebi.

Zatvorila sam prozorčić. Neko vrijeme nisam mogla ni razmišljati, zatečena tim bezrezervnim odbijanjem. Kad su se misli ipak pokrenule, izjedala me ljubomora. Što je to u Ireni tako očaravajuće da mi uspijeva pred nosom oteti muškarca kojega sam zapravo ja pronašla? Sve što je ikad rekla, učinila ili napisala bilo je moje djelo, moja izmišljotina, a sad je bezobrazno zaposjela nečije srce kao da je stvarna, kao da postoji. No apsurd tih misli i osjećaja spustio me na zemlju, i to tako silovito da sam se osjećala kao da sam upravo tresnula o pod odnekud iz umjetno stvorenih oblaka na kojima sam neovlašteno lebdjela. Shvatila sam koliko je strašno to što se upravo dogodilo. Tek u tom trenutku dokučila sam razmjere svog spisateljskog „eksperimentiranja“ i njegovih posljedica za stvarne, žive ljude. U ovom istom gradu postoji živ čovjek koji u predsoblju virtualne brbljaonice čeka jednu ženu koja ne postoji. Ja sam ga navela da je zavoli, da sve ostale žene na svijetu prestanu postojati za njega. Uvukla sam ga u nadu koja je besmislena, a sve zbog svoje kreativne znatiželje i nastranog uživanja u miješanju svjetova koje pokušavam paralelno živjeti. Želimo li nazvati pravim imenom to što sam mu učinila – iskoristila sam ga, oštećujući usput i svoj i njegov emocionalni život.

Morala sam to nekako popraviti. Katkad se i nepopravljivo mora barem pokušati popraviti. Od velikog zla napraviti manje, pronaći neko dobro u zlu, ako je vjerovati narodnim poslovicama. Morala bih mu reći istinu. Jedina druga opcija bila je da zauvijek nestanem iz virtualnog svijeta i da se više nikad ne pojavim u toj brbljaonici, ali ako to učinim, Netko će, barem po onome što sam dosad o njemu naučila, pola života provesti pitajući se gdje je

nestala žena koju je zavolio. Tražit će Irenu u svim svojim budućim vezama, ako ih uopće bude, i davat će se samo napola zbog nade da će se Irena ipak jednom pojaviti.

SLOŽENAC OD TIKVICA I SIRA

Ušla sam ponovno na *chat*, ovaj put kao Irena. Za početak sam mogla barem toliko učiniti za njega – ne dopustiti da samuje tamo čekajući je, a tijekom razgovora smislit ću već neki način i osjetiti pravi trenutak da mu kažem istinu.

Irena: Hej.

Netko: Došla si.

Irena: Dugo me čekaš?

Netko: Važno je da si sad tu. Nedostajala si mi.

Irena: Jesam?

Netko: Nije te bilo dva dana, zabrinuo sam se da se više nikad nećeš vratiti.

Irena: Nisam mogla doći, iako sam željela.

Netko: Dobro si?

Irena: Sad jesam. A ti?

Netko: Malo lebdim, što znači da sam odlično.

On lebdi. Da je bar rekao nešto drugo! Kako da ga sad okrutno spustim na zemlju govoreći mu da su razlozi za to stanje čista iluzija? Nisam mu mogla to oduzeti. Ne još. I meni je to bilo potrebno – ta spoznaja da netko, tamo negdje, lebdi zbog mene, zbog osjećaja koje sam ja u njemu izazvala. Zločin mi se odjednom više nije činio toliko strašnim.

Irena: Ni ja baš nisam na zemlji.

Netko: I kako ti je gore?

Irena: Lijepo mi je. Ne mogu se požaliti.

Netko: Što si danas radila?

Irena: Mislila sam na tebe.

Netko: Samo to?

Irena: Drugoga se ne sjećam.

Netko: To je tako lijepo čuti.

Irena: Kad bi bar bilo dovoljno.

Netko: Muči te to?

Irena: Ponekad.

Netko: Misliš da ću se umoriti?

Irena: Ne bih ti zamjerila.

Netko: Znaš koga sam se upravo sjetio?

Irena: Koga?

Netko: Fermine Daze i Florentina Arize.

Irena: Ha, ha. Hoćeš reći... moramo pričekati još samo četrdesetak godina?

Netko: Možda i manje. Marquez ponekad pretjeruje.

Irena: Rastuži me svaka misao o budućnosti.

Netko: Ne misli na nju. Uživaj u ovom trenutku.

Irena: Poželiš li ikad...

Netko: Što?

Irena: Da se nismo sreli ovdje.

Netko: Ne. Nikad. Svaki trenutak s tobom mi je dragocjen.

Irena: Ja poželim. Zbog tebe. Da nisi nabasao na mene, mogao si već upoznati nekog normalnog.

Netko: Tko kaže da želim nekog „normalnog“?

Irena: Nekoga s kim bi sad provodio večer.

Netko: Provodim večer s tobom, i bolje društvo ne mogu poželjeti.

Irena: Beznadan si.

Netko. Ali se znam nadati.

Irena: Da ćemo se upoznati?

Netko: Poželiš li to ponekad?

Irena: Često razmišljam o tome.

Netko: Možda ćeš se jednom na to odlučiti.

Irena: Sve manje znam o sebi.

Netko: Nemoj misliti da nešto forsiram. Ili očekujem.

Irena: Ne mislim.

Netko: Zasad je moja najsmionija želja ona da te čujem. Naravno, kad ti budeš za to spremna.

Irena: I ja bih to voljela.

Netko: Znam.

Možda je to dobar način, pomislila sam. Toliko je barem zaslužio – da ga nazovem. Jer kažem li mu, jednostavno: „Slušaj, cijelo ovo vrijeme sam ti lagala, lažno se predstavljala i glumila ženu koja ne postoji“, on će zatvoriti taj prozorčić u kojem je još bilo neke nade za nas dvoje, i ja više nikad neću razgovarati s njim. Nisam bila spremna na takva radikalna odricanja. U maloj virtualnoj sobici nas dvoje smo na neki apsurdan način još uvijek bili par, a prekid do kojega bi nas naglo izgovorena istina dovela bio bi stvaran bez obzira na to što je romansa

virtualna. Sebičnost je prevladala. Krajičkom misli ponadala sam se da bi mi Netko mogao oprostiti laži o Ireni i da bismo, u stvarnom svijetu, mogli početi ispočetka.

Irena: Nazvat ću te. Daj mi još malo vremena.

Netko: Uzmi vremena koliko god trebaš. Nemoj da ti to bude teret.

Ispisao je zatim u prozorčiću svoj broj mobitela. Zapisala sam ga na žuti *post-it* papirić i zalijepila iznad radnog stola, a zatim brzo, otvorivši drugi prozor na izborniku, ukucala broj u pretraživač telefonskog imenika. Ništa. „Nije pronađen niti jedan zapis“, poručio je imenik. Nada da bih možda odmah mogla saznati tko stoji iza nadimka Netko trajala je tek nekoliko trenutaka, no to nije umanjilo uzbuđenje izazvano spoznajom da ga mogu čuti kad god poželim.

Znala sam da ću ga nazvati, ali trebalo mi je još malo vremena da se suočim s tom željom. Htjela sam još barem malo održavati iluziju da držim stvari pod kontrolom i da mogu racionalno odlučivati.

Netko: Nisam te valjda uplašio?

Irena: Nisi. Zapisala sam broj.

Netko: Nadao sam se da hoćeš.

Irena: O čemu sad razmišljaš?

Netko: O tebi, to je bar neupitno.

Irena: Što misliš?

Netko: Osjećam se kao da te dobro poznajem, a zapravo ne znam o tebi puno.

Irena: Što bi volio znati?

Netko: Je li ti ovo pravo ime?

Irena: Nije. To je samo *nick*.

Netko: Naviknuo sam se na to ime.

Irena: I ja sam se navikla na tvoj nadimak. Nemoj mi još reći kako se zoveš.

Netko: Ako tako želiš.

Irena: Želim. Stvarnost me plaši.

Istina je bila da sam željela znati kako se Netko zove, ali kaže li on meni svoje ime, ja ću mu morati reći svoje, ili izgovoriti još jednu laž koja će biti pridodana teretu svih onih laži koje sam mu dosad ispisala.

Netko: Irena, stvarnost može biti i lijepa.

Irena: Vjerujem. Pod uvjetom da si je spreman prihvatiti.

Netko: Imaš li dugu kosu?

Irena: Imam.

Netko: Ravnu ili kovrčavu?

Irena: Kovrčavu.

Netko: Plavu?

Irena: Kestenjastu.

Zatajila sam Ireninu crvenu kosu. Postala sam obzirnija prema Nekome, zamjenjujući laž odlomcima istine za koje ću se, možda, moći uhvatiti kasnije, kad se budem morala suočiti s njim. I mene je zanimalo kako on izgleda, a opet, bojala sam se to saznati. Možda sam podsvjesno strepila od Tininih pretpostavki koje nisam htjela ni na trenutak shvatiti ozbiljno? Brzo sam promijenila temu.

Irena: U kojem dijelu grada živiš?

Netko: U centru.

Irena: I živiš sam?

Netko: Da. Imam mali stan na uglu Prilaza i Primorske.

Irena: Kuhaš li?

Netko: O, da. Volim kuhati.

Irena: Što bi mi, recimo, skuhao, da dolazim k tebi na večeru?

Bila sam sigurna da ću se kasnije prepustiti maštariji dolaska na večeru kod Nekoga i da će hrana koju će on za nas dvoje skuhati odigrati u vizualizaciji te maštarije veliku ulogu. Sviđa mi se kad muškarac kuha. Iako je moj odnos prema hrani površan, situacija mi je sama po sebi privlačna. Dobro sam pamtila erotičnost takvih situacija još iz veze s Goranom, koji je često kuhao. Znala sam stajati na dovratku kuhinjskih vrata i razgovarati s njim dok nam priprema nešto za jelo, promatrajući njegove suptilne pokrete i vještinu kojom je suvereno baratao hranom i kuhinjskim priborom. Proces me zanimalo puno više od gotovog proizvoda koji bi se kasnije našao na tanjuru.

Netko: Spremio bih ti složenac od tikvica i sira.

Irena: Zvuči ukusno.

Netko: Ili možda rezance s račićima.

Već sam ga vidjela kako u maloj kuhinji u svom stanu na uglu Primorske i Prilaza sjecka tikvice velikim oštrim nožem za rezanje povrća i kako ploške tikvica u vatrostalnoj posudi

kombinira s komadićima sira pazeći da različite vrste sira ravnomjerno rasporedi. Ili kako provjerava jesu li rezanci skuhan dok u *woku* vješto prevrće račiće dolijevajući u umak netom otvoreno bijelo vino. Čista erotika. Taj zamišljeni prizor podsjetio me na vlastito uspavano tijelo, spremno za buđenje.

Netko: Ili bi možda radije jela meso?

Irena: Jedem sve.

Netko: Piješ li vino?

Irena: Da.

Netko: Voliš li više crno ili bijelo?

Irena: Crno.

Netko: I meni je crno draže.

Irena: Onda crno.

Netko: Ha, ha. Zvuči kao da sutra dolaziš.

Irena: To bi bilo lijepo.

Netko: Lijepo je maštati.

To me zaboljelo. Zaboljela me apsurdna nada koju sam nametnula. Taj čovjek, koji je toliko želio večerati sa mnom, odnosno s Irenom, toga je trenutka sjedio sam u svom stanu u centru grada i pred zaslonom računala maštao sa mnom o večeri koju bi mi skuha, o crnom vinu koje bi mi točio u čašu dok razgovaramo. I ja sam činila to isto. Sjedila sam sama za svojim radnim stolom, nestrpljivo iščekivala svaku njegovu sljedeću rečenicu i priželjkivala tu večeru jednako koliko i on. Ništa osim mojih laži nije nas sprječavalo da tu zajedničku maštariju ostvarimo. Mogla sam istog časa sjesti u auto, uputiti se prema njemu i pozvoniti mu na vrata s bocom Zlatna plavca koju sam kupila baš za neku takvu, posebnu priliku. A ja sam nam natovarila muža i djecu, nepostojeći brak koji nas sputava, i zakomplicirala baš sve što se dalo zakomplicirati u inače čistoj situaciji u kojoj su nas razdvajale samo gradske ulice. Rastužila sam se nad vlastitom glupošću. Došlo mi je da zatražim njegovu adresu i da se pola sata kasnije pojavim pred njegovim vratima, pa makar se morala praviti da su mi izmišljeni muž i djeca ostali kod kuće i da sam, potaknuta žudnjom, izmislila priču o bolesnoj tetki na samrti koja me poželjela još jednom vidjeti. Sve, pa čak i takvu suludu situaciju, bilo mi je lakše zamisliti od ustrajavanja u agoniji koju sam produžavala lažima. Postalo je neizdrživo.

Irena: Moram ići.

Netko: Žao mi je, ali znaš da razumijem.

Irena: Znam.

Netko: Čuvaj se. I nemoj me zaboraviti.

Irena: To je nemoguće. Ne želim te zaboraviti. Laku noć, Netko.

Netko: Laku noć, Irena.

Zatvorila sam prozorčić i suze su mi kliznule niz lice. Prave suze, one koje plaču stvarni ljudi u stvarnim životima kad se rastuže. Niti djelić mojih misli više se nije rađao u glavi. Mislila sam samo srcem, a ono je toga trenutka bubrilo od patetičnih misli o ljubavi, patnji, krivnji, samoći i beznađu. Samoća kojom sam kaznila sebe i Nekoga činila mi se tako nepravednom, tako nepopravljivo pogrešnom, da ni pred samom sobom za nju više nisam nalazila nikakvo opravdanje.

Kad mi se srce tako aktivira, razum kapitulira. Dogodi mu se bezuvjetna predaja nakon koje više nije u stanju formulirati ni jednu racionalnu misao. U tom trenutku nisam se ni na trenutak zapitala koliko je apstraktna i apsurdna ta ljubav prema potpunom neznancu. Pustila sam suze da izviru iz mene kao da ni jedna druga opcija osim nesretne ljubavi u životu ne postoji. Jedino što sam bila u stanju učiniti kad sam se malo pribrala, bilo je prekapati po ladicama stola u potrazi za preostalom kutijom cigareta koju sam prije mjesec dana, kad sam po tko zna koji put zaključila da „zauvijek“ prestanem pušiti, gurnula ispod bilježnica s dnevničkim zapisima iz djetinjstva. Kad sam je pronašla, izvukla sam iz nje prvo jednu, a odmah zatim i drugu cigaretu koju sam pripalila na onu prvu prije nego je dogorjela. Okus im je bio odvratn, ali ja sam se, kako i dolikuje pravoj majstorici samozavaravanja, uvjerala da mi pomaže.

STVARALAČKI MAZOHIZAM

Okružena oblacima cigareta koje sam palila jednu za drugom, odlučila sam se kazniti opisivanjem tuđe sreće. Tamo, u scenariju, mogu do mile volje mučiti sebe prizorima u kojima će Irena i Netko doživljavati sve ono što sam nama dvoma uskratila. Razgovor koji sam naprasno prekinula na *chatu*, u scenariju sam mogla nastaviti bez ikakvih ograničenja. Dok je Vlado spavao, Irena i Netko prepuštali su se zajedničkoj maštariji o večeri u njegovu stanu. Kad su izmaštali jelovnik, izabrali vino i glazbu koju će slušati, u virtualnom zraku osjetili su kemiju želje, potrebu za dodirom, sve ono neizbježno što su oboje priželjkivali. Činila mi se preblagom ta kazna koju sam plaćala pišući o tuđoj blizini koju sam sama trebala proživljavati, pa sam si priuštila još goru pokoru. Napustila sam taj prizor i otvorila folder za novu epizodu, onu u kojoj Irena doista i dolazi na večeru kod Nekoga. Pisala sam kao u transu, gotovo ravnodušno, uskrativši sebi svako pravo na tog muškarca koji je Ireni te večeri, ustreptao od želje da joj u svakom pogledu ugodi, otvorio vrata svoga stana.

Dok sam u pepeljari gasila petu cigaretu, pomogao joj je skinuti kaput ne zaboravljajući joj pritom reći koliko je lijepa. Zarumenjela se onako kako mogu samo žene nenavikle na komplimente, one koje su već previše vremena provele napuštajući vlastitu ženstvenost. Poveo ju je u kuhinju, gdje je baš dovršavao salatu od rikule i rotkvica. Dok popiju aperitiv, rekao je, zeleni će rezanci biti gotovi, a umak od račića dovršit će u zadnji čas, da okus bijelog vina ne postane gorkast od predugog krčkanja na laganoj vatri. Uživala je u svakom njegovom pokretu. Što god je radio, izgledalo joj je kao preslikano iz njezinih maštarija koje je u svim onim noćima ležeći pored Vlade, razbuđena čežnjom, premotavala u glavi očajnički želeći da se dogode. Ponudio joj je domaću rakiju od rogača. Od te rakije još se malo zarumenjela i pjegice na njezinu licu postale su jedva vidljive. Smiješila se kao da je zaboravila sve što je čeka kasnije, sve ono što je vrijedilo tamo odakle je došla u njegov stan. Stvarnost je za nju barem na neko vrijeme prestala postojati i bila je opuštena kao nekad, dok je još postojala bez svih onih drugih koji su je sada određivali. Dok su pili rakijicu, pokazao joj je stan. U blagovaonici je već bio postavljen stol za večeru, sa zapaljenom svijećom u keramičkom svijećnjaku boje slonovače. Vratili su se zatim u kuhinju, dovršiti večeru. Izvadio je rezance iz vode i bacio ih na rastopljeni maslac u koji je umiješao prstohvat samljevenog ružmarina. Stan je zamirisao na obalu, na njezine ljetne djevojačke uspomene. Osjećala se baš kao ta djevojka iz vlastite bezbrižne prošlosti, ona kojoj se činilo da je pravo na sreću njezina jedina obveza.

Palila sam već sedmu cigaretu kad su napokon sjeli za stol. Otvorio je bocu Dingača, natočio im oboma, i onda su nazdravili gledajući jedno drugom u dubinu nasmiješenih očiju. Cijelo to vrijeme nije ju ni jednom pokušao poljubiti ni dotaknuti. Pustio ju je da se navikava na njegovu blizinu, na misao o dodirima koji će uslijediti. Jeli su, razgovarali, pijuckali vino i uzajamno se očaravali. Svi troje znali smo kako će to završiti, ali smo s jednakom strašću uživali u odgađanju. Njih dvoje zbog toga jer su prešutno osjećali da se sve mora dogoditi spontano i polako, a ja zato što je iščekivanje kazne bilo još gore od same egzekucije. Naravno, trebalo je i gledatelje držati u stanju dramske napetosti. Preljubnica Irena došla je u stan svog ljubavnika, i umjesto da se bace jedno na drugo kako bi se očekivalo, oni se bave jelom, vinom, glazbom i razgovorima o književnosti, iako je svima jasno da su u mislima oboje već u onom velikom bijelom krevetu kraj kojeg su zastali dok joj je pokazivao stan.

Poljubio ju je kad sam pušila... valjda već devetu cigaretu. Poljubio ju je nježno, kao da želi tek okusiti njezine usne. Činilo joj se da bi mogla zaplakati, toliko je dugo sanjala i priželjkivala taj trenutak. I meni se činilo da bih mogla zaplakati, opet. Ipak, nisam. Pomislila sam kako je vrijeme da počnem pisati kao da obavljam bilo koji drugi posao – bez prevelikog emocionalnog angažmana. Podsjećala sam se da se oni tamo ljube samo zbog toga jer ja obavljam taj posao, jer proizvodim stranice scenarija u kojem ih ne bi ni bilo da ih nisam izmislila. To što mi je Netko pobrkao račune činjenicom da postoji i izvan te fikcije, potisnula sam u drugi plan. Tamo, u onom krevetu u kojem se sada valjuška s Irenom, on je bio tek lik koji to čini po mojim uputama, i zahvaljujući mojoj autorskoj volji. Podnosila sam njihove dodire, svu tu besramnu golotinju i strast kao da me se uopće ne tiče. Ljubio ju je polako, skidao kao u usporenom filmu u kojem primjećujemo i sve ono što se događa između realnih trenutaka. Divio joj se iskrenošću koja je razoružala njezin stid. Pod njegovim prstima, i pod prigušenim svjetlom pod kojim su obrisi njihovih tijela bili zaštićeni blagotvornim sjenama, činila se sebi dovoljno lijepom za potpuno predavanje. Otkrivajući njegovo, otkrivala je i svoje tijelo, u nekoj novoj dimenziji u kojoj ga nikad prije nije doživjela.

Bilo je to tijelo koje na nježnost odgovara strašću, a na strast nježnošću. Tijelo koje ni na što nije trebalo nagovarati. Tijelo koje se intuitivno pretvara u svoje najsavršenije izdanje osjećajući svaki dodir kao malu zasebnu svečanost kojoj želi uzvratiti istom mjerom. Čula je svoj dah i glas, hrabra senzualna šaputanja koja joj nikad prije nisu prešla preko usana, osluškivala vlastite uzdahe ometene njegovim poljupcima i nesputanim rečenicama divljenja. Sviđala se sebi u tom prostoru slobode koji je nenadano otkrila, i znala je da poslije toga više ništa neće biti isto i da više nikad neće biti ona stara, za koju joj se činilo da je samo napola

postojala.

Iscrpljeni svojim ostvarenim snovima, kože uzavrele od usana i dodirivanja, ležali su jedno pored drugog bez riječi, držeći se za ruke kao da će prizor prestati ako samo na trenutak razdvoje svoje prste. Ja sam tad već popušila sve cigarete i iscrpila zadnju zalihu mazohizma neophodnu za ispisivanje tog prizora. Osjećala sam se kao posustala suparnica koja je svog muškarca prepustila jačoj od sebe, i sad joj preostaje jedino miriti se s njegovim izborom. Bila sam prazna poput Cecile, junakinje onog romana Françoise Sagan koji je Irena čitala u tinejdžerskoj dobi, i mogla sam jedino, „prolazeći kroz vlastite strahote samopromatranja“, zaključiti taj dan rečenicom „Dobar dan, tugo“, kojom i njezin roman završava.

Ugasila sam laptop, bacila opuške u smeće i, uljuljana tugom koja se činila neizlječivom, zavukla se u krevet onoliko sama koliko sam se osudila biti. Sutra je trebao početi novi dan, no to je bila misao koja u moje misli nije imala šanse priviriti.

NAGLE ODLUKE

Ipak, novi je dan nekako svanuo, neovisno o meni. Nazvala sam redakciju i javila da sam bolesna. Nazvala sam svoju doktoricu i javila da sam bolesna. Glas mi je zvučao tako sjetno i bezvoljno da je ona odmah zaključila da je vjerojatno u pitanju gripa, koja trenutno hara Zagrebom, i savjetovala mi da cijeli tjedan ostanem kod kuće. Jedva sam se obuzdala da joj ne počnem veselo zahvaljivati na tom poklonjenom tjednu koji je bio preda mnom. Trebao mi je taj tjedan, iz najmanje tri razloga: a) morala sam se baciti na pisanje; b) morala sam se sabrati i pozabaviti svojom vlastitom stvarnošću; c) morala sam raščistiti situaciju s Nekim. Ni za jednu od te tri stavke u abecedariju mog bolovanja nisam željela imati svjedoke. Lijepo je biti okružen ljudima, i to ljudima iz sva moja tri paralelna svijeta, ali neke stvari čovjek jednostavno mora učiniti sam.

Odmah nakon buđenja donijela sam odluku da neću donositi nikakve nagle odluke. Pisat ću, jesti, spavati, razmišljati, reagirati intuitivno, poštujući svoje unutrašnje nagovore u koje u normalnim okolnostima nikad ne bih posumnjala. Smučkala sam kavu, popila je nakon tuširanja, i odmah se prihvatila posla. Na kuhinjskom stolu raširila sam deset listova, po jedan za svaku epizodu „Tuđeg života“, i onda počela na njih bilježiti ideje za scene koje im pripadaju. Nazvala sam Luciju da se raspitam što jedu mala djeca, čime se igraju, koliko spavaju, kad prestaju nositi pelene i što se sve može događati mladoj majci dok njezin pre zaposleni muž izbiva. Kako se moja predodžba o virtualnom životu bitno promijenila otkad sam napisala prvi sinopsis, mijenjala se dijelom i radnja serije. Morala sam o tome popričati s Jadranom, a i s Borisom, koji je ugovor sa mnom potpisao na temelju početne ideje. Upoznat ću ih već u trećoj epizodi, a ne u četvrtoj, kako sam mislila. Tenzija između njih dvoje bit će prejaka za odgađanje, a ni gledatelji ne bi baš uživali u odgađanju neodgodivog. Bacila sam se na pisanje prizora koji su prethodili onoj večeri kod njega i njihovom prvom seksu kojim sam se noć prije mazohistički kažnjavala. Imala sam njihov prvi telefonski razgovor, zatim potajno dopisivanje SMS-om i na *chatu* tijekom kojeg je želja da se upoznaju s obje strane postajala neodgodiva. Prije one večere morali su se prvi put naći na kavi, u nekom kafiću koji je Irena predložila smatrajući ga najpogodnijim mjestom za tajni susret koji se događa iza leđa svima koji sudjeluju u njezinu stvarnom životu. Večer prije na *chatu* su se dogovorili da će ga ona nazvati sutra nakon nastave, a on će uzeti pauzu na poslu i doći gdje god ona bude željela. Tek kasnije, kad je ugasila računalo i ostala sama s tom mišlju da će ga sutradan upoznati, shvatila je da će se to doista i dogoditi. Vlado je već

spavao, i ona se bešumno uvukla pored njega u krevet drhtureći od straha i uzbuđenja. Misli su joj podivljale i nikako ih nije uspijevala primiriti. U jednom času mislila bi kako je posve luda i kako nema ama baš nikakvog opravdanja za to što će se sutra dogoditi, a u drugom kako je sretna što je dovoljno hrabra da vlastitu sreću uzme u svoje ruke i učini nešto samo za sebe, za spas od praznine koja ju je predugo tištala.

Nije nikako mogla zaspati. Prvi put kad je ustala, otišla je do kuhinje i natočila sebi čašu vina iz butelje koju je Vlado otvorio poslije večere. Popila je vino gotovo naiskap, nadajući se da će je uspavati. Drugi put kad je ustala, otišla je u kupaonicu. Umila se jer je osjećala mučninu, ali se nije usudila pogledati u zrcalo, kao da se bojala da bi u svojim očima mogla opaziti i onaj drugi dio sebe, koji bi je odgovorio od sreće kojoj se namjerava prepustiti. Treći put kad je ustala, otišla je u dnevnu sobu i ispružila se na kauču, nadajući se da bi je san tamo mogao svladati. Onda je opet otišla u kupaonicu, pitajući se što će sutra učiniti s kosom. Stala je pred zrcalo, izbjegavajući i dalje gledati sebi u oči, i podizala i spuštala kosu isprobavajući frizure drukčije od one koju je svakodnevno nosila. Vjerojatno bi i cijeli svoj ormar prekopala u potrazi za odgovarajućom odjećom za sutra, ali to nije bilo moguće jer je tamo spavao Vlado. Oko četiri ujutro vratila se pored njega u krevet, i nakratko utočila u nešto nalik na san, što je više bilo mrcvarenje nego spavanje. Oko pet, već je ponovno bila budna. Ustala je skuhati kavu jer spavanje više, da je i mogla zaspati, nije imalo nikakvog smisla.

Vlado se probudio oko šest. Jedva je čekala sedam, kad je obično odlazio na posao. Zamolila ga je da on odvede djecu u vrtić jer prije nastave još mora pripremiti nešto za predavanja. Takve bi mu izmjene u rasporedu najavila večer prije pa se iznenadio što mu to govori tek jutros. Rekao je da će odvesti djecu, ali toliko je zbog toga prigovarao i zanovijetao da se činilo kao da su u pitanju neka tuđa, samo njezina djeca, koja sad remete njegov mir i uhodane rituale jutra. U takvoj situaciji Irena bi sigurno nešto rekla, uzvratila bi mu na tu nervozu vlastitim nezadovoljstvom ili prigovorima, ali tog jutra samo je željela da što prije ode, da odvede djecu, da zamete sve tragove stvarnosti koja tako čudno strši u danu u kojem će upoznati Nekoga. Šutjela je i gutala, tješeći se mislju kako će uskoro ostati sama i kako će se moći u miru prepustiti svojoj tajni, novom životu u kojem nema tih nerazumijevanja i razorne težine. Spremila je djecu, spakirala sve što im treba za vrtić i ispratila ih do ulaznih vrata smiješeći im se kao da se u njoj ne događa velika tajna koja bi im mogla svima promijeniti život. Kad su izašli, otrčala je do prozora uvjeriti se da je Vlado izvezao auto s parkirališta i da je doista sama. Onda je odjurila u kupaonicu, nagnuta nad kadom grozničavo oprala kosu, i s turbanom od ručnika požurila u spavaću sobu gdje je hrpu odjeće

izvadila iz ormara i raširila je na krevetu tražeći prikladnu kombinaciju za prvi susret s Nekim. Prije susreta s njim morala je još odraditi jutarnju smjenu u nastavi, i mučilo ju je to što mora nekako uravnotežiti ta dva izgleda koja se nisu podudarala. Na poslu je trebala izgledati kao i uvijek, a poslije, kad se uputi na susret s njim, željela je biti netko posve drugi, neka nova žena koja će mu se svidjeti i u stvarnosti onoliko koliko mu se sviđala prije, dok su se zaljubljujivali zaštićeni nepoznanicama o izgledu.

Presvlačila se pred zrcalom, nekoliko puta. Smeđa haljina. Činilo joj se da je u njoj previše zategnuta. I dekolte je prenapadan za školu. Tamno odijelo s hlačama. U njemu solidno izgleda, ali previše je uštogljeno. Izgledat će preozbiljno, a to nikako nije željela. Crne hlače i plava dolčevita. Nije loše, ali nema smisla da tako zatvori svoj lijepi vrat i dekolte. Traperice i bijela košulja. U tome se sebi sviđala. Traperice su joj zahvaljujući vitkoj liniji savršeno pristajale, ali njezin ravnatelj nije volio da se na nastavu dolazi u trapericama. Nije ih zabranio, ali više je puta u zbornici jasno izrazio svoje neslaganje s trapericama u razredu. One loše djeluju na dignitet profesorske struke, na autoritet profesora, a osobito profesorica. No prkos koji je Irena toga jutra izvukla iz nekog davno napuštenog mladenačkog bunta ohrabrio ju je da ostane u tim trapericama. To je bilo izdanje u kojemu se željela pojaviti pred njim. I ta ležerna bijela košulja prijateljski se privijala uz njezino tijelo, kao saveznica koja će joj pomoći biti ono što jest u trenucima u kojima samu sebe više ne prepoznaje. Obukla je iznad košulje sako od svjetlosmeđeg velura, da zadovolji bar donekle formu svog gimnazijskog jutra, a kasnije ga lako može skinuti ako bude željela da košulja dođe u prvi plan.

U kupaonici je na brzinu osušila kosu. Prvo ju je pokušala nekako podignuti, a onda ju je ipak pustila da slobodno pada preko ramena i leđa u razuzdanim prirodnim kovrčama. Onda se odlučila našminkati, što inače gotovo nikad čini. Petljala je prvo s puderom, a onda sa sjenilom i maskarom, i kad se promotrila u zrcalu shvatila je da nije baš dobro ispalo. Uzela je vlažne maramice i obrisala svoj pokušaj šminkanja, ali je pribor ipak potrpala u torbu. Morala je krenuti i više nije bilo vremena za eksperimentiranje s izgledom. Požurila se natrag u sobu i svu odjeću koja je ostala razbacana na krevetu ugurala na dno ormara.

Baš kad je izlazila iz stana, dobila je SMS od Nekoga. Pisao je kako jedva čeka da je upozna i kako mu je to bila prva misao nakon buđenja. Nasmiješila se i krenula u svoje posebno jutro s lepršavim osjećajem kako je život lijep i kako će toga dana, ustraje li u svojoj hrabrosti, postati još ljepši.

U vrijeme kad se to jutro događa u seriji, gledatelji još nisu upoznali Nekoga. On je za njih,

baš kao i za mene i za Irenu, postojao samo s onu stranu stvarnosti. Za sve nas bio je to dan kad ćemo ga upoznati, kad će on napokon postati stvarna osoba u čije postojanje više nećemo sumnjati. Iz te bezazlene misli rodila se u mojoj glavi jedna druga, nimalo bezazlena.

POD IZLIKOM ISTRAŽIVANJA

Nisam mogla dopustiti da Irena upozna Nekoga *prije mene*. Morala sam prva saznati kako je to krenuti na susret s nepoznatim muškarcem u kojeg si se *na neviđeno* zaljubila. Morala sam osjetiti taj nemir, i strah, i uzbuđenje prije nego napišem prizor u kojem se oni prvi put sastaju. Sve ono drugo mogla sam izmaštati jer se meni i Nekome po svoj prilici nikad neće dogoditi. On mi neće kuhati večeru, neće me odvesti u svoj veliki bijeli krevet i ljubiti kao da mu o tome ovisi život, ali zato mogu prije Irene proživjeti barem onaj trenutak u kojem se virtualni i stvarni život prvi put pomiješaju. A onda, nakon te kratkotrajne prednosti, jedine koja mi je na raspolaganju, morat ću jednom zauvijek prestati živjeti Irenin život i reći Nekome pravu istinu o sebi.

Jednostavno sam odlučila, onako kako znam odlučiti kad zabranim sebi sve sumnje u vlastitu odluku. Odlučila sam i to da nikome neću reći što namjeravam kako me netko ne bi pokušao spriječiti da upoznam Nekoga. Ni Tini, ni Frederiku, ni Dunji. Vjerojatno bi me samo Jadran podržao, zalažući se za uvjerljivost prizora u scenariju. Obavit ću to u tišini svoje spisateljske izopačenosti za koju ni od koga nisam mogla očekivati potporu.

Kako to uvijek biva kad se poželimo sakriti od svijeta, svijet nas odluči potražiti. Zazvonio mi je telefon. Bio je to Jadran.

- Hej... što radi moja scenaristica?

- Scenaristica piše, kao što je i red.

- Na kojoj si epizodi? - pitao je, i to je zvučalo više kao šala nego kao pitanje na koje je očekivao odgovor.

- Na trećoj. Što ne znači da su prve dvije gotove. Sve su to zasad samo skice. Morali bismo se naći, unijela sam neke izmjene u priču.

- Izmjene? Nemoj mi reći da je Irena odlučila da neće prevariti muža? - uplašio se.

- Ma ne, samo će ga prevariti ranije nego što smo mislili.

- E to je već nešto. To mi se sviđa.

- Pričat ću ti.

- Ali prije mi pošalji što imaš, da bacim oko bar malo. Kad se vidimo?
- Ne znam. Nazvat ću te. Malo sam luda od toga. Uzela sam bolovanje. Ne znam, možda sutra - trabunjala sam pokušavajući predvidjeti koliko ću dugo skupljati hrabrost za susret s Nekim i kad bi se taj susret mogao dogoditi.
- Gle... Sutra možda neću moći. Nalazim se s Dunjom - pohvalio se gotovo sramežljivo.
- Oho! Trebam li se zabrinuti?
- Što bi to sad trebalo značiti? - gotovo se uvrijedio. Morala sam se iskupiti za tu spontanu reakciju uvjetovanu mišlju da bi Jadran i Dunja zbilja mogli završiti zajedno.
- Mislila sam na seriju. Tko zna što će biti od moje priče bude li je režirao zaljubljeni redatelj.
- A... to! Ne brini se. Kad sam zaljubljen, radim bolje nego kad nisam.

Prekinuvši razgovor, nisam više ni djelić misli posvetila Jadranu i Dunji, iako se tu imalo o čemu razmišljati. Ponašala sam se kao jedan od onih opsesivnih manijaka koji u zaključanoj stražnjoj sobici po zidovima lijepe slike obožavane žene i detalje koji ih podsjećaju na nju. To je ona sobica koju u trilerima otkriju kad je već prekasno jer je žena već mrtva, ili gotovo prekasno jer je on danima drži zaključanu. I ja sam se tako zaključala sa svojim likovima i s odlukom da ću upoznati Nekoga, i nitko iz regularnog života nije to smio pokvariti. Trebalo je pred drugima zamesti sve tragove o postojanju te odluke u mojoj glavi, a ako ikad i saznaju, bit će prekasno jer će *zločin* već biti izvršen.

Podignula sam pogled iznad radnog stola, prema mjestu na kojem je stajao žuti *post-it* papirić na koji sam prethodne večeri zapisala broj telefona svoje *žrtve*. Uzela sam mobitel i gotovo već utipkala njegov broj, ali onda mi je nadošla jedna loša misao zbog koje sam ipak privremeno odustala.

Naime, sjetila sam se da je to moj službeni redakcijski broj, registriran u svim mogućim telefonskim imenicima, što znači da Netko za manje od pola minute može saznati kako se zovem i gdje stanujem. Nisam mislila da imam razloga za strah, niti da se radi o nekom manijaku koji će mi život pretvoriti u pakao, ali nisam smjela posve zaboraviti činjenicu da zbilja ne znam tko se krije s druge strane virtualnog zida. Uхватила sam se, zapravo, za taj oprez više kao za dokaz da nisam *potpuno* poludjela i da ipak držim konce u svojim rukama. On mi je na neki čudan način dokazivao da nisam posve izgubila razum. Odlučila sam

nazvati, ali bit ću dovoljno pametna da to ne učinim sa svog broja. Drugi broj nisam imala, ali to nije bio nikakav problem. S onolikim novcem na računu mogla sam si priuštiti malo ulaganje u istraživanje za seriju. Usudila sam se to nazvati istraživanjem, iako je moje ponašanje odavalo sasvim drugu vrstu opsesije.

Nošena tom „istraživačkom“ strašću, navukla sam na sebe prvu odjeću što mi se našla pri ruci, obukla kaput i odjurila do kioska kupiti mobilni paket s novim brojem. Stotinjak kuna – to je zbilja beznačajno ulaganje kad se radi o ljubavnom životu! Kupila sam i cigarete, zlu ne trebalo.

Vrativši se kući, izvadila sam iz mobitela karticu i umetnula novu. Otvorila sam cigarete, zapalila jednu, povukla nekoliko dimova i hrabro zaključila da više nemam što čekati. Kad sam utipkala prve tri znamenke, začula sam zvono na vratima. Stvarnost se zbilja voli umiješati baš kad je nastojimo ignorirati!

Pred vratima je stajao dostavljač City Expressa.

- Sara Lukas? - pitao je, držeći u ruci veliku žutu omotnicu.

- Ja sam.

- Imate pošiljku - rekao je ravnodušno, i tutnuo mi neki obrazac na potpis.

Kad normalni ljudi dobiju pošiljku, otvore je i pogledaju što je unutra umjesto da se uzalud pitaju što sadržava. Ja sam se pitala što je. Nagađala sam, iako nisam imala nikakvog materijala za nagađanje. Poučena svim neobičnim događajima koji su obilježili protekli tjedan, promatrala sam omotnicu sa zebnjom, strepeći nad mogućim neugodnim sadržajem koji bi me još mogao iznenaditi. Sa stražnje strane omotnice nije bilo nikakvog znaka o pošiljatelju.

Zapalila sam novu cigaretu i buljila u omotnicu kao da će eksplodirati ako je otvorim. Kad su računi i reklamne poruke jedino što inače pronalaziš u poštanskom sandučiću, onda ovakvu pošiljku ne uzimaš zdravo za gotovo, pogotovo kad ti se svjetovi kojih do jučer nije bilo u tvom životu opasno isprepletu. Bila sam na rubu odluke da pozvonim Leonu kako bih imala svjedoka pri otvaranju pisma, ali na vrijeme sam shvatila koliko bi to bilo blesavo. Ugasila sam cigaretu i pažljivo odlijepila desni rub omotnice.

Unutra je bilo pet fotografija i pisamce od Jana. Zapravo ne pisamce, nego neki citat koji je stavio u navodnike, ne navodeći autora:

„Nečemu, bilo čemu, bilo kako, bilo gdje, ma kako se zvalo kažem, mi se odnekle poznajemo; ono šuti, ne daje znaka, a ja znam da se nisam prevario.“

„Pozdrav, Jan Vinter“, pisalo je na dnu papirića.

Pogledala sam fotografije.

Na prvoj smo bile Tina i ja. Fotografija je zbilja bila prekrasna. Bez obzira na sve vrijeme koje smo provele zajedno, nismo imale tako lijepu zajedničku fotografiju. Morala sam priznati da je Jan iz one zbunjujuće situacije pred ulazom u kazališnu dvoranu nekom čarolijom uspio izdvojiti baš taj trenutak u kojem je sve suvišno bilo izbrisano, nakon čega je na fotografiji ostala samo Tinina i moja bliskost vidljiva u zajedničkom smiješku koji smo mu tada uputile.

Na drugoj fotografiji bila sam sama. Samo moje lice i kosa u krupnom planu. Nisam uspijevala dozvati u sjećanje trenutak u kojem je ta fotografija nastala. Možda poslije predstave, dok nas je Jadran vukao naokolo upoznajući nas s ljudima? Ili možda prije predstave, dok još nisam ni znala da je Jan tamo? Vjerojatno prije, jer sam se na fotografiji smiješila, nesvjesna činjenice da me netko promatra. Ta fotografija je izazivala u meni misao da sam lijepa, iako nisam imala običaj tako misliti o sebi. Nikad si nisam tepala tim riječima, ali Jan me tako interpretirao.

Na trećoj fotografiji bila je samo kosa. Ne moja kosa, nego Irenina, odnosno Marlenina. Naježila sam se pri pogledu na tu fotografiju. Obuzeo me čudan osjećaj da je Jan u stanju čitati moje misli i osjećaje. Kako je mogao znati koliko me je ta kosa potresla one večeri? U kakvom je dosluhu taj čovjek sa situacijom koju proživljavam, i kako je znao, od svih detalja koji su mu bili na raspolaganju, izabrati baš tu kosu kad je odlučivao koje će mi fotografije poslati?

Na četvrtoj fotografiji bio je prizor iz predstave, ali snimljen na potpuno neuobičajen način. U prednjem planu bili su Hamlet i njegova majka Gertruda, ali više kao obrisi, zamućene siluete koje ne privlače pozornost, a iza njih na odru je ležala Ofelija, s raspuštenom kosom za koju sam još tijekom predstave zaključila da bi je mogao doživjeti jedino neki dobar fotograf sa smislom za detalje. Naravno, i ta me asocijacija uznemirila.

Na petoj fotografiji bile smo Marlena i ja. Irena i ja. Autorica i njezin izmišljeni lik u stvarnoj situaciji. Još jedna zahtjevna misao stavljena pred moj izmrcvareni um zaražen likovima, različitim svjetovima i analogijama koje je bilo sve teže povezati.

Nakratko sam zaboravila da sam namjeravala nazvati Nekoga. Monopol nad mojim mislima preuzeo je Jan i njegova pošiljka. Svidjela mi se ta njegova gesta, premda je unijela višak nemira u moj dan. I ta rečenica koju mi je poslao uz fotografije, poetska a opet puna samopouzdanja, otkrivala mi ga je u novom svjetlu, kao nekoga tko ima povjerenje u svoj unutrašnji svijet i tko ima hrabrosti stati iza njega. Bila sam previše ponosna da bih radikalno promijenila svoj stav prema njemu, ali pošiljka se tako dobro uklopila u granicu među svjetovima na kojoj sam balansirala, da sam morala priznati da se njegovi postupci u moj život uklapaju bolje od mnogih drugih situacija za koje sam mislila da ih sama kreiram i kontroliram.

Iznenadna promjena raspoloženja prema Janu dovoljno me zabrinula da primijenim svoj trik odgađanja nepoželjnih misli. Dobro, poslao mi je fotografije, lijepe su, i to je sve što trenutno želim misliti o njemu. Uzela sam fotografiju na kojoj smo Marlena i ja i pričvrstila je na pano iznad radnog stola, na kojem su stajale sve bilješke za „Tuđi život“ i podsjetnici na nenapisane scene. Zahvaljujući Janu, imala sam i taj podsjetnik na svoju virtualnu suparnicu i junakinju serije, i mogla sam je stalno imati pred očima dok pišem o njezinom životu.

Sjetila sam se da sam obećala Marleni poslati svoj sinopsis pa sam to i učinila. Napisala sam joj pismce u kojem napominjem da će u scenariju biti nekih izmjena u odnosu na priču koju joj šaljem, i molila je da nakon čitanja slobodno pošalje i svoje prijedloge i ideje. Na kraju sam još napisala nekoliko lijepih rečenica o njezinoj ulozi u „Hamletu“, prešućujući njezinu sličnost s mojom zamišljenom Irenom.

Možda je taj zadatak bio samo još jedan povod da izbjegnem razgovor s Nekim, odgođen zbog iznenadne pošiljke. Odgađala sam, ali nisam zaboravila da sam odlučila. Vratila sam se papiriću na kojem je bio zapisan njegov broj. Naposljetku – sama sam, nedostupna tuđim sumnjama i prijekorima, i samo o meni ovisi hoću li napokon napraviti taj korak. Osim mene i Nekoga, nitko neće znati, a on ne zna tko sam ja. Činilo se tako jednostavno.

KORAK U STVARNOST

I bilo je jednostavno. Nazvala sam.

S druge strane javio se muževan i dubok muški glas, ugodno hrapav i melodičan.

- Halo?

Srce mi je htjelo iskočiti. Nisam mogla prozboriti ni riječi.

- Halo? – ponovio je.

Pomislila sam kako ću prekinuti, ali sad je imao broj, bilo bi to neozbiljno.

- Bok – prošaputala sam.

- Tko je?

- Irena – rekla sam, i čekala da vidim što će se dogoditi.

Šutio je, baš kao i ja maloprije kad se on javio. Dobro nam je došlo tih nekoliko trenutaka, i meni i njemu, da se priviknemo.

- Irena. Ne mogu vjerovati.

- Da prekinem? – upitala sam.

- Ne, ni slučajno – uplašio se. – Nemoj prekinuti. Ne radi nikakve nagle pokrete.

Nasmijala sam se.

- Irena – ponovio je, kao da se i sam želi naviknuti na to kako Irenino ime zvuči kad ga naglas izgovara. – Ne mogu ti reći koliko mi je drago da si nazvala. Nisam se tome nadao.

- Nisi?

- Jesam, nadao sam se, ali nisam očekivao da hoćeš.

- Pa eto, jesam.

- Irena, mogu li te nazvati za minutu?

- Možeš - rekla sam, i prekinula vezu. Pretpostavljala sam da je na poslu i da želi naći neko mirno mjesto za razgovor. Ili je samo želio pristojno zamijeniti uloge kako bi se razgovor odvijao na njegov trošak.

Nazvao je točno minutu poslije. Ja sam u međuvremenu zapalila cigaretu i buljila u zaslon mobitela čekajući kad će zazvoniti.

- Morao sam se riješiti svjedoka - rekao je.

- Nadam se da o tome neću čitati sutra u novinama - rekla sam, pridonoseći razbijanju početne treme koja se osjećala s obje strane.

- Ne brini. Bio sam nježan. Nije bilo krvi.

- Bolje. Nisam baš navikla da netko ubija zbog mene.

- Netko? - pitao je, i onda smo se oboje nasmijali. Stvarno je već bilo vrijeme da saznamo tko je tko u ovoj kombinaciji koja više nije bila samo virtualna.

- Onda... kako se zoveš? - pitala sam.

- Mladen - odgovorio je.

Netko je dobio ime. Sviđalo mi se, iako sam osjetila maleni žal i nostalgiju za njegovim virtualnim nadimkom. Netko je za mene doista bio *netko*, i taj mu je nadimak tako lijepo pristajao. Trebat će mi vremena da se naviknem na ime. Mladen. Sara i Mladen - dobro zvuči u kombinaciji.

- Drago mi je, Mladene. Ja sam Sara.

- Lijepo ime, Sara. I lijep glas.

- Hvala. I ti lijepo zvučiš.

- Sara... stvarno mi je drago da si nazvala.

- Znam. I meni je.

- I jasno mi je da to nije bila laka odluka.

I nije, pomislila sam, ali nije bila laka iz drukčijih razloga od onih na koje on misli. To me

navelo da pomislim na muža i djecu koje nemam. Muža i djecu za koje je on mislio da ih imam. Poželjela sam mu reći istinu, ali ta je želja bila slabašna i kratkotrajna. Previše mi se sviđao njegov glas da bih riskirala s istinom.

- Morala sam te čuti - rekla sam umjesto prave istine, iako je i to bila istina.

- Zoveš me sa svog broja?

- Da.

- Ne brini se, neću te zvati ako se nismo prethodno dogovorili - požurio se umiriti me. Ne bi nikad dopustio da zbog njega imam *problema kod kuće*.

- Ne brinem se.

- Čudno je ovo što nam se dogodilo, zar ne?

- Meni je zbilja čudno. Nisam mislila da je to moguće.

- Iz nekog neobjašnjivog razloga nastavio sam razgovor s tobom i kad sam čuo da si udana. Inače uopće ne razgovaram s udanim ženama.

Uh, opet taj moj nepostojeći brak! Bilo je daleko gore produbljivati tu laž u živom razgovoru. Činila se još strašnijom naglas izgovorena.

- Bio je to neki magnetizam koji ne mogu objasniti - nastavio je.

- Virtualna intuicija? - pitala sam zavjerenički, onako kako mogu samo ljudi koji već dijele svoja interna, samo njima znana tumačenja nekih riječi.

Nasmijao se.

- Da. Virtualna intuicija. Ali i puno više od toga, znaš.

Sviđalo mi se što tako otvoreno, bez cenzure, govori o svojim osjećajima. Radio je to i prije, u našim virtualnim dijalozima, ali u stvarnosti je to ipak puno teže. Barem je meni teže išlo. Osjetio je to.

- Kako se sad osjećaš? - pitao je, valjda da mi pomogne da se otvorim.

Kako se osjećam? „Ruke mi se drhte, srce mi je podivljalo i želim te upoznati.“ Tako sam se

osjećala. Ali to nije bilo ono što sam mu rekla.

- Ne znam. Čudno. Zbunjena sam - izvlačila sam se od otvorenih priznanja najbolje što sam znala.

- To je normalno i prirodno - podržao me. - Bez obzira na to koliko smo se zbližili, ja sam za tebe ipak potpuni neznamac.

- To je istina - složila sam se, iako sam se osjećala kao da ga poznajem godinama.

- Ja se osjećam kao da sam... u eteru.

- U eteru?

- Da. I to na nekoj jako dobroj frekvenciji - dodao je tiše.

- Lijepa metafora.

- Danas radiš popodne? - upitao je.

Opet laganje. Ustvari, ne moram lagati. I gimnazijske profesorice katkad mogu biti bolesne.

- Ne idem na posao danas. Na bolovanju sam.

- Bolesna si?

- Ma nije ništa ozbiljno. Samo sam se loše osjećala i odlučila ostati kod kuće.

- Imaš temperaturu?

- Nemam. Ne brini se.

- Možda si se malo emocionalno iscrpila? - nagađao je, povezujući moje stanje s *nama*.

- Sigurno ima i toga - priznala sam.

- Irena... oprosti... Sara...

- Bez brige, i ja se teško privikavam na tvoje novo ime - nasmijala sam se.

- Neprestano si mi u mislima.

Šutjela sam. Bilo je to lijepo čuti, ali nisam mu mogla odgovoriti na isti način, iako sam

mirne duše i ja mogla potpisati takvu rečenicu.

- Ne moraš ništa reći, samo sam htio da znaš - dodao je.

- Lijepo je to čuti.

- Što da radim s tobom? Želiš li da te ostavim na miru? - pitao je obzirno.

- Ne želim - rekla sam.

- Onda neću - nasmijao se. - Gnjavit ću te sve dok mi ne kažeš da prestanem.

Nisam željela da prestane. Kao da je osjetio da mi je neugodno verbalizirati osjećaje, počeo je govoriti o drugim, manje osjetljivim stvarima. Pričao je kako ga njegov posao u posljednje vrijeme ubija. Ni sam ne zna kako se dogodi da čovjek za svoj životni poziv izabere nešto što zapravo nema nikakve veze s njegovom stvarnom prirodom. Priznao mi je da je uvijek želio napisati roman. Opisivao je kako se povremeno zanese tom idejom, radi bilješke, lijepi papiriće s rečenicama posvuda po stanu, pa čak i na poslu, ali onda pročita neki roman koji ga toliko oduševi da shvati da oni koji znaju pisati već pišu, za razliku od njega, i da on nikad neće napisati nešto takvo. Htio je studirati književnost, ali su ga roditelji u zadnji čas od toga odgovorili plašeći ga nesigurnom egzistencijom. Budućnost je u informatici, to je i sam znao, ali nije baš sretan što je to postala i njegova budućnost. Tješi se misliju da je možda ipak ljepše da mu je književnost nešto s čim može živjeti živeći od drugih stvari. Kad bi mu to bio posao, možda bi cijeli taj svijet doživljavao drukčije. Ovako je to svijet samo za uživanje. Tko zna, možda će i on jednom, kao Japanac Haruki Murakami koji je počeo pisati tek u četrdesetima, svake večeri nakon zatvaranja svog džez kluba u Tokiju, reći zbogom informatici i propisati. Vjeruje kako je to što predajem književnost presudilo da ostane u onom prvom *chatu* sa mnom, iako je saznao da sam udana.

Bilo je lijepo slušati ga. Rečenice su mu bile lijepo oblikovane i melodične, i znao je u njih uvrstiti dozu humora i samoironije koja zabavlja. Zvučao je kao čovjek siguran u sebe, kao netko tko ima dovoljno samopouzdanja da se može šaliti na svoj račun, a ako mi se kod muškaraca nešto sviđalo - onda je to samopouzdanje bez bahatosti. Što smo dulje razgovarali, bila sam sve bliže odluci da se sretnemo. U danu u kojem sam odlučila da neću donositi nikakve nagle odluke, bit će to druga nagla odluka koju sam donijela, ali budući da su se i jedna i druga dugo pripremala, nisam ih mogla svrstati u nagle. Znala sam, ako se ne dogovorim za susret s njim samo ću sjediti i razmišljati o tome kakav je, kako bih se osjećala pored njega, kako bi on mene doživio i bismo li doista postali par da se upoznemo.

Uostalom, moram mu reći istinu o sebi jer već postaje okrutno držati ga u uvjerenju da imam muža i djecu. Tome je, jednostavno, trebalo stati na kraj.

- Voljela bih da se vidimo - rekla sam, posve neočekivano.

Trenutak je šutio. Iznenadilo ga je to. Radost što sam uopće nazvala nije se ni usuđivao pokvariti većim očekivanjima.

- I ja bih to volio, Sara. Ne moram ti objašnjavati koliko. Ali to ovisi samo o tebi.

- Znam - rekla sam. - Zato i predlažem.

- Reći ćeš mi kad budeš spremna.

- Spremna sam - požurila sam ga obavijestiti prije nego se predomislim.

Opet je nakratko zašutio. Kao da je i njemu to bilo prebrzo.

- Iznenadila si me - rekao je nakon stanke. - Ugodno, naravno.

- Ne želim te više mučiti - napomenula sam, kao da ga pokušavam pripremiti za istinu koju će saznati kad se vidimo.

- Ne mučiš me, Sara. Uživam u svakom trenutku.

- Znam, ali s vremenom bi postalo mučenje.

- Ti reci kad i gdje, ja ću se prilagoditi.

- Sutra? - pitala sam, ni sama ne vjerujući da to izgovaram.

- Bilo bi lijepo.

- Poslije tvog posla? - Može. Ja sam na poslu do četiri. Hoćeš da se nađemo oko pet?

- Može. Pet mi odgovara.

- Jesi li razmišljala o mjestu?

- Mogli bismo se, ako i tebi odgovara, naći u Barci u Horvaćanskoj ulici?

- Odgovara mi, ali ja bih te radije vodio na večeru.

- Bit ću previše nervozna da bih jela.

- Dobro. Večera onda neki drugi put.

Moglo bi, kad bi drugog puta uopće i bilo, pomislila sam. Vjerojatno će i ta kava kratko trajati. Kad mu kažem istinu, on će se razočarati. Željet će samo spasiti svoje dostojanstvo i reći će mi da se ne smijem tako poigravati ljudima i da me, nakon svega, više nikad ne želi vidjeti.

- I nemoj biti nervozna. Opusti se. Ne grizem - rekao je.

- Ti nemaš tremu? - pitala sam. - Imaš već takvih iskustava?

Nije odmah odgovorio. To je zapravo bio prvi trenutak u kojem sam se zapitala je li se već nalazio sa ženama koje je upoznao na internetu. Možda sam ja samo jedna u nizu, i možda je razlika samo u tome što sam ja, za razliku od drugih, „udana“.

- Ovakvih nemam.

To je moglo značiti bilo što, ali nisam željela dalje ispitivati. Možda je i Netko, odnosno Mladen, imao svoju mračnu tajnu koju će mi otkriti na našem sastanku? Možda je on taj koji je oženjen, ali se nije to usudio reći plašeći se da me ne izgubi? Možda ćemo, kad se sretnemo, samo razmijeniti laži i poslije toga nastaviti sa svojim životima kao da se ništa nije dogodilo, ili nastaviti dalje zajedno opraštajući si međusobno? Priča je imala toliko mogućih završetaka da mi u sastavljanju abecedarija pretpostavki više ne bi bilo dovoljno ni svih trideset slova abecede.

- Kako ću te uopće prepoznati? - upitala sam ga. Sigurno ne nalikuje mojoj predodžbi onoliko koliko Marlina Bogner nalikuje Ireni. To bi bilo previše čak i za literarnu fikciju, a kamoli za stvarnost u koju se Netko i ja preseljavamo. Pomislila sam da će predložiti da mailom razmijenimo fotografije. Ipak, nije.

- Da dogovorimo neki znak raspoznavanja? - upitao je, i to me opet navelo da pomislim kako ima iskustva u ovakvim susretima.

- Misliš nešto kao karanfil u zapučku ili neke novine?

Nasmijao se.

- Nemoj me tjerati da nosim karanfil u zapučku, molim te - zavapio je.

- Želiš neki drugi cvijet? – smijala sam se i ja.
- Ustvari... ja ću doći ranije i poslat ću ti poruku gdje točno sjedim, tako da me možeš lako locirati kad stigneš.
- Zvuči sigurno.
- Ne brini se, nećemo se izgubiti – hrabrio me.
- Dakle, sutra u pet u Barci? – ponovila sam.
- Moraš ići sad? – pitao je, i ja sam u njegovu glasu osjetila nadu da ćemo još razgovarati. I ja sam to željela, ali plašila me prilika za nove laži sad kad je bilo sigurno da ću ga sutra upoznati.
- Da, moram. Nažalost.
- Moram još jednom ponoviti da sam presretan što si nazvala.
- I meni je drago da jesam.
- Sara... smijem li ti u međuvremenu poslati koju poruku?
- Možeš, slobodno.
- Ne bih te volio dovesti u nezgodnu situaciju.
- Nećeš.
- Ako ti misliš da je sigurno, pisat ću ti.
- Možeš početi čim završimo razgovor – rekla sam vragolasto, ohrabrujući ga da mi piše.

Poruke su zatim stizale jedna za drugom, i ja sljedeća dva sata nisam radila ništa drugo nego gledala u mobitel čekajući kad će se pisamce pojaviti na zaslonu, i onda uzvraćala čekajući novi odgovor. No ipak, trebalo je prestati s tim. Dvoje zaposlenih odraslih ljudi u tridesetima ne ispisuju romane SMS-om, pogotovo ako jedno od njih dvoje „ima obitelj“. Napisala sam mu da moram ići i on je, s punim razumijevanjem za moju „obiteljsku situaciju“, na neko vrijeme zašutio.

LJUBAV U ILEGALI

Trebalo se vratiti scenariju. Marlena i ja smiješile smo se s fotografije na kojoj je Jan ovjekovječio naš savez ne znajući ništa o njegovoj simbolici. Zahvaljujući telefonskom razgovoru s Mladenom i svim porukama koje smo poslije razgovora razmijenili, osjećala sam se kao da sam stekla određenu prednost pred Irenom u borbi za zajedničkog muškarca. Za razliku od nje, znala sam čak i njegovo ime, a kad se sutra sretnemo, možda ću dobiti priliku sve njegove osjećaje prema njoj usmjeriti u svoju korist. Pod uvjetom da mi oprosti tu izmišljenu ženu o kojoj pišem, naravno.

Pisala sam do kasnog popodneva, bez zaustavljanja. Bile su to emocionalno bezazlene situacije, one s kojima sam lako izlazila na kraj. Irena, Vlado, djeca, obiteljski prizori, njezina predavanja, gimnazijalci, sve naznake njezine dnevne kolotečine i emocionalne pustoši u bračnom životu. Na kavi s kolegicom iz škole saznala je da postoji i neki drugi svijet, svijet izvan vidljivog, i ta joj se spoznaja uvukla u misli poput virusa koji ne posustaje dok se ne zavedemo s njim u krevet kako bismo ga odležali i odbolovali.

Oko šest sam osjetila glad. Kad sam ujutro skoknula po broj i cigarete, nije mi palo na pamet kupiti kruh pa ni obilje narezaka iz frižidera nisam mogla pretvoriti u obrok. Naručila sam dostavom hamburgere iz obližnjeg *fast fooda* i vratila se drugoj epizodi, u kojem je Irena već naveliko *chatala* s Nekim.

Kad je zvono na vratima zazvonilo, mislila sam da je dostava.

Bio je Frederik.

- Dobro je, živa si - uzdahnuo je s olakšanjem kad sam otvorila vrata.

Frederik nikad nije dolazio bez najave pa sam iznenađeno stajala pred njim ne shvaćajući zašto mu je činjenica da sam živa donijela takvo olakšanje.

- Mobitel ti je cijelo jutro isključen - rekao je. - Zvao sam te na posao, i kad su mi rekli da si bolesna a ti se i dalje nisi javljala, zabrinuo sam se.

Prije tog trenutka nisam uopće bila svjesna da sam svoj pravi broj onesposobila za korištenje kad sam iz mobitela izvadila karticu kako bih umetnula novu. Zbunjeno sam stajala pred Frederikom razmišljajući o tome tko me sve mogao zvati dok sam razgovarala i

razmjenjivala poruke s Mladenom.

- Dobro si? – pitao je Frederik pred kojim sam još uvijek samo stajala bez reakcije.
- Jesam, dobro sam. Uđi – pozvala sam ga i odmah umirila objašnjenjem kako zapravo uopće nisam bolesna nego sam otvorila bolovanje kako bih mogla pisati. Isključeni mobitel također sam opravdala potrebom za kreativnim mirom.
- Dekoncentrira me svaki znak postojanja vanjskog svijeta – objasnila sam.

Frederik je alergičan na umjetničke hirove. Kad čuje izjave o umjetničkom zanosu, stvaralačkoj groznici i sličnim „privilegiranim“ stanjima kojima umjetnici opravdavaju svoje hirovito ponašanje, diže mu se kosa na glavi, a Frederik je ima puno. Valjda zbog zabrinutosti s kojom mi se pojavio na vratima, suzdržao se od sarkastičnih komentara na moje objašnjenje kako sam nestala s lica zemlje *radi stvaranja*. Ustvari ga je jako razveselila činjenica da zbilja pišem i odmah se počeo raspitivati o napredovanju scenarija.

Imala sam već dosta materijala, a Frederikovi bi mi komentari mogli pomoći da objektivno sagledam sve što sam dotad napisala. Dobro će mi doći taj korektiv, iako sam se pribojavala da bi mi mogao reći da je sve što sam dotad napravila promašeno. Posao koji me čekao činio mi se tako glomaznim i beskonačnim da je ohrabrenje bilo jedino što sam željela čuti. Ipak sam se odlučila na rizik i otvorila Frederiku dokumente s napisanim scenama. Ostavila sam ga da čita i otišla se tuširati. Tamo, pod tušem, nadala sam se isprati sa sebe sve tragove zaljubljenosti koje bi Frederik mogao primijetiti. Svi ljudi koji su mi bliski, uključujući i Frederika, postali su u mojoj svijesti barem na jedan dan Irenin muž – onaj koji ne smije saznati. I dok je Frederik čitao scene u kojima se Irena, večer prije susreta s potencijalnim ljubavnikom, pripremala za tajni susret koji joj može razoriti brak, i ja sam se, skrivajući se u svojoj kupaonici, pripremala za susret s Mladenom u vlastitoj emocionalnoj izolaciji, u kojoj nikome nisam htjela dati priliku da mi to pokvari.

Dok sam se tuširala, dostavljač je donio hamburgere i Frederik ih je preuzeo. Kad sam se vratila, cijela je soba već mirisala na roštilj i ja sam tek tad shvatila koliko sam gladna. Bacila sam se na hamburgere i po Frederikovu licu pokušavala zaključiti kakva će biti njegova ocjena. Zadubio se u prizore koje sam napisala. Kad sam ga pitala je li gladan, samo je zavrteo glavom bez riječi, ne odvajajući pogled od ekrana. Žvakala sam i proučavala njegov profil kad mi je stigla poruka. Frederik nije reagirao na zvuk, a ja sam se zapitala hoće li mu biti sumnjivo da mi poruke stižu na mobitel koji je navodno isključen. Čini se da

ništa nije posumnjao jer je nastavio čitati kao da se ništa nije dogodilo. Sjetila sam se da mi je na stolu u kuhinji ostao omot novog mobilnog broja i moja službena kartica pa sam požurila tamo prikriti dokaze.

Prije nego sam vratila svoju službenu karticu u mobitel, odgovorila sam Mladenu na poruku. Pisao je kako već mjesečari iako noć još nije počela, a ja sam mu napisala da ću možda zašutjeti, ali da to ne znači da ne mislim na njega. Sladunjavo, znam, ali morala sam se ograditi od očekivanja novih mojih poruka. Nakon toga zamijenila sam karticu i uključila svoj broj. Čim sam ga aktivirala, dobila sam obavijesti o svim propuštenim pozivima i poruke koje su mi stizale dok broj nije bio u funkciji. Dunja, Jadran, Tina, Frederik, čak i moja mama – svi su me pokušavali dobiti dok sam, u pauzi od stvarnog života, živjela onaj drugi.

Kako su i njima stigle obavijesti da sam se uključila, telefon je počeo zvoniti. Mama se jako zabrinula. I njoj su u redakciji rekli da sam bolesna pa se zabrinula još više. Nikad ne isključujem mobitel pa je već mislila da se nešto loše dogodilo i baš je htjela poslati tatu da ide provjeriti kako sam. Jedva sam je uvjerala da je sve u redu i da tata ne treba dolaziti. Rekla sam kako sam preuzela jedan veći lektorski posao pa sam uzela bolovanje da ga mogu obaviti u miru. Malo se smirila, ali je najavila kako će ujutro netko od njih dvoje možda ipak svratiti.

Dunja se bila ponadala da se u mom životu pojavio neki iznenadni muškarac zbog kojeg sam nestala i isključila mobitel. Zapravo nije ni slutila koliko je blizu istine, ali nije još bilo vrijeme da je njome razveselim. Rekla je da je Damjan poludio kad je čuo da ne dolazim na posao i da se pripremam na još veće neprijateljstvo nakon povratka. Nije propustila priliku da mi kaže i to kako je *taj moj Jadran* baš *zanimljiv lik* i kako su se, sasvim slučajno, jučer sreli u zooškom. Pozvao ju je na večeru, i baš se veseli što će ga opet vidjeti. Rekla mi je i da je *riješila stvar s Nikolom*, i da će mi ispričati sve o tome kad se vidimo.

Tini sam poslala poruku da je sve u redu i da ću je nazvati kasnije. Ne samo zato što su razgovori s njom trajali puno više vremena nego sam ga tada imala na raspolaganju, nego i zato što sam se bojala da će Tina u mom glasu naslutiti da nešto skrivam. Od svih ljudi od kojih sam u tom trenutku skrivala istinu, Tina je bila jedina koja ju je mogla sama naslutiti.

Sve to pomoglo mi je da barem donekle shvatim težinu Irenine tajne. Iako nisam radila ništa *zabranjeno*, osjećala sam se kao prevarantica, samo zbog toga što sam se sa svojom tajnom nosila sama, bez potpore bliskih ljudi. Kako je tek bilo Ireni, koja je nije imala nikoga tko je zbog njezine tajne ne bi osudio!

Frederik je sjedio za mojim radnim stolom, ruku prekriženih za vratom, gledajući u Marleninu i moju fotografiju na panou.

- Tko je to? - pitao je.

- Glumica koja bi trebala igrati Irenu.

- Zbilja? Djeluje... uvjerljivo.

- I više nego što se čini na fotografiji, vjeruj mi. Znaš tko je to slikao?

Upitno me pogledao.

- Čovjek iz zelenog golfa - obavijestila sam ga slavodobitno.

Prije nego sam iskonstruirala neku svoju verziju te iznenadne kombinacije, ispričala sam mu cijelu priču iz kazališta, i kako mi je Jan kasnije poslao te fotografije. No Frederik nije u tome, kao Tina, vidio neki romantičan zaplet. Za njega su sve te poveznice bile stvar slučajnosti u kojima ne treba tražiti nikakav dublji smisao. Vratio se scenariju.

- Zadovoljan sam - rekao je jednostavno.

Za Frederika, bio je to zapravo veliki kompliment.

- Ima nade? - pitala sam sa zebnjom.

- Ima nade. Ide ti odlično.

- Zbilja tako misliš? - Mislim. Naravno, to ne znači da nemam *primjedaba* i *pretpostavaka*.

- Bilo bi sumnjivo da ih nemaš. Tek bih se tad zabrinula - nasmijala sam se.

- Dva su problema, ali ni jedan od njih nije nerješiv. Prvo, dijalozi.

- Neuvjerljivi su?

- Da. Dijalozi Irene i Nekoga na *chatu* su odlični. Kad ljudi pišu, uvjerljivo je da tako razgovaraju. Ali dijalozi u stvarnom životu... Nitko tako ne razgovara, pogotovo ne kad se svađa.

- Irena bi se morala malo žešće svađati s mužem?

- Izravnije. Stvarnije. Svađa nije prilika za književno izražavanje. Kad si ljut, tužan, razočaran, nesretan, ne govoriš tim jezikom. Pogotovo Vlado, koji ni inače baš ne drži do riječi.

Uzeli smo tada jednu od scena u kojoj se Irena i Vlado svađaju i „odglumili“ njihovu svađu. Bilo je zbilja zabavno. Frederik se derao na mene kako mu je zbilja već dosta toga da sam misli na to ima li za jutro ispeglanu košulju ili nema, a ja sam ga optužila da je neosjetljiv i da ne može imati obitelj i živjeti kao da ga se ne tiče praktična strana obiteljskog života.

- Čuješ li to? - prekinuo je Frederik našu filmsku svađu. - „Praktična strana obiteljskog života“? Sara, znaš li ikoga na ovom svijetu, i jednu ženu, koja bi u svađi s mužem to izgovorila?

- Hm... nisam sigurna.

- Ne znaš ni jednu. I nikad je nećeš upoznati. Žena će u takvoj svađi optužiti muža da ne diže lijenu guzicu s kauča, ili će mu reći da si ispegla sam svoje jebene košulje, ili, u najboljem slučaju, ako je jako pristojna, da joj uopće ne pomaže i da ne može sve sama. Ovo što si ti Ireni stavila u usta, ni jedna žena ne bi izgovorila. Fali ti *psovaka*.

- Imaš pravo.

- Hajde, uživi se malo.

Nastavili smo zatim glumiti bračne svađe iz mog scenarija i zabavljajući se tako otkrivali i druga slaba mjesta u dijalozima. Izgovorena naglas, svaka je rečenica dobivala svoj stvarni smisao i odmah je postajalo jasno što zvuči neuvjerljivo. Zbilja sam bila zahvalna Frederiku.

Drugi problem na koji me upozorio bio je Irenin unutrašnji život. Savjetovao mi je da pronađem izravnije načine da ga osvijestim gledateljima. To što ona za vrijeme nastave zamišljeno gleda kroz prozor gledateljima ne znači ništa jer oni ne mogu znati da ona u tom trenutku misli na Nekoga. Moram pronaći neke asocijacije, detalje iz razgovora koje je s njim vodila na *chatu* i provući te detalje kroz njezinu svakodnevnicu kako bi gledatelji imali jasnu asocijaciju na njezine misli.

Naglasio je i dobre strane napisanih scena. Bio je pun hvale za način na koji postizem i održavam dramsku napetost i složio se da je daleko bolje da se Irena i Netko upoznaju već u trećoj epizodi, inače bi priča bila razvučena i gledatelji bi ostali uskraćeni za ono što najviše i žele gledati - preljub, kojega se u vlastitim životima plaše ili ga proživljavaju.

Frederik me zbilja smirio. Sve one stranice koje još moram ispisati nisu mi se više činile kao nemoguća misija kojoj nisam dorusla i u kojoj ću zakazati. Poželjela sam s njim proslaviti taj novi osjećaj sigurnosti koji je u meni zaživio, ali otvoriti bocu vina s Frederikom značilo je zajamčeno pijanstvo. Pomislila sam kako bi mi se od vina razvezao jezik i kako bih se nakon druge čaše sigurno izlanula Frederiku o svom sutrašnjem susretu s Mladenom. Zato sam mu umjesto vina ponudila limunadu, ali Frederik nije bio zainteresiran. Rekao je da mora požuriti jer je Julijanu pozvao na kasnu projekciju u kinu Tuškanac, a prije toga još mora svratiti do postolara preuzeti par novih *klomapa*.

Htjela sam ga upitati kako se razvija priča s Julijanom, ali žurilo mi se ostati sama pa sam prešutjela znatiželju. Kreativna „zanesenost“ u kojoj sam plivkala bila je dobro opravdanje za nedostatak moje uobičajene znatiželje, i Frederik nije propustio da me na odlasku malo bocne zbog nje.

- Pazi samo da se previše ne uneseš u ulogu umjetnice - rekao je prije nego što sam za njim zatvorila vrata.

TAJNE REČENICE U MISLIMA

Izolacija mi je godila. Možda i neću moći pisati punim kapacitetom zbog uzbuđenja, ali barem ću se moći prepustiti sanjarenju o svemu onome što sam vjerovala da me sutra očekuje. Briga da mi Mladen neće oprostiti smanjila se poput sintetičke majice u pranju. Bila sam sklonija vjerovati kako će, umjesto da mi zamjeri te laži, posustati pred razlozima zbog kojih sam ih izmislila. Neće u meni vidjeti lažljivicu, nego autoricu filmskog scenarija kojoj je laž bio samo alat za istraživanje. Ne samo da će mi oprostiti, nego bi mu se mogle i svidjeti te egzotične okolnosti u kojima je naša veza započela. Uostalom, bilo bi puno gore da je situacija bila obrnuta i da sam lagala da sam slobodna a zapravo sam zauzeta. To što sam slobodna ide u prilog našoj ljubavi, kojoj sad više ništa neće stajati na putu!

Da sam tada mogla iz neke tuđe perspektive promotriti svoje misli, vjerojatno bih se zgrozila nad njihovom sladunjavom retorikom. Nikad se prije nisam zaljubila na takav patetičan način. Tako se, valjda, možeš zaljubiti samo u nekoga koga ne poznaješ. Bila sam tako sigurna u Mladenovo savršenstvo da mi se činilo da nema te stvarnosti koja ga može narušiti.

Tina je očekivala moj poziv, i neko vrijeme sam skupljala hrabrost da je nazovem. Čvrsto sam odlučila prešutjeti joj dogovor s Mladenom kako me ne bi pokušala odgovoriti. Tini nikad dotad nisam lagala, i već unaprijed sam smišljala kako ću joj već sutra, kad Mladen i ja potvrdimo svoje slutnje da smo stvoreni jedno za drugo, priznati da sam joj zatajila prvi susret samo zbog toga što sam bila sigurna u *kemiju* koja će nam se dogoditi.

Ispričala sam joj prvo sve o Frederikovu posjetu i čitanju scenarija. Rekla je kako misli da je sjajno da sam uzela bolovanje jer što manje svjetova budem miješala u vrijeme dok pišem, lakše ću se nositi s tim literarnim koji tako intenzivno proživljavam.

- Kad smo već kod miješanja svjetova, pogodi što sam jutros dobila – pitala sam je.
- Znaš da mrzim pogađati – zgrozila se.
- Znam, ali ovo zahtijeva malo dramske napetosti.
- Sara...
- Dobila sam pošiljku od Jana – pohvalila sam se, tek toliko da usmjerim razgovor na

muškarca o kojem nije bilo opasno razgovarati.

- Stvarno? Pošiljku? – zainteresirala se Tina.

- Da. Pet fotografija.

Opisala sam joj svih pet fotografija. Tražila je još i još dodatnih opisa detalja na fotografijama. Osjećaj za vizualno, koji mene spopada samo u rijetkim nepovezanim trenucima, kod Tine je toliko intenzivan da me znaju ljutiti svi detalji na kojima inzistira iako se meni čine nevažnima. Osim toga, Tina ne priznaje nemoć riječi. Sve se može opisati, svaki najsitniji detalj i nijansa, pogotovo kad opisuješ nešto vidljivo. Malo je razmišljala o simbolici tih fotografija i zaključila kako „taj čovjek zbilja ima potencijala“. Kad sam joj pročitala i citat koji je stigao uz fotografije, potpuno se raspametila. I njoj je citat bio nepoznat, ali je držala da je u njemu puno više od samih riječi, i da je u cijeloj toj gesti više duha i romantike nego što sam sposobna naslutiti.

- Usmjerila si svoju emocionalnu energiju na nepoznatog virtualnog čovjeka – spočitnula mi je – a pred nosom imaš stvarnog muškarca koji se ponaša kao lik iz književnosti.

- Tina, to su samo fotografije.

- Nisu samo fotografije – ustrajala je. – Svakog dana nastaju milijuni fotografija koje nemaju veze s tobom i ne pronalaze put do tebe.

Slagala sam se s njom i znala sam, više intuitivno nego svjesno, da u cijeloj toj priči s Janom ima neke neistražene ljepote. Ali moj ponos, i više od svega moj tajni plan s Mladenom, gušili su ideju u samom začetku, prije nego bi dobila priliku zaživjeti u mojim mislima.

Nakon razgovora, vratila sam se scenariju. Skice za prve dvije epizode činile su mi se dobro postavljenima i sad je u njima trebalo razraditi neke prizore i popraviti dijaloge prema Frederikovim uputama. Čitanje naglas pomoglo mi je osjetiti slaba mjesta pa sam sljedeća dva sata razgovarala sama sa sobom i s Ireninim kolegicama iz zbornice i učenicima, svađala se s njezinim mužem, uspavljivala njezinu djecu, izgovarala sve njezine rečenice kako bih provjerila njihovu uvjerljivost. Sve one tajne rečenice u njezinim mislima nije trebalo izgovarati. Nije ih izgovarala ni ona, a ja sam ih ionako sama proživljavala, u svom vlastitom životu u kojem ću sutra upoznati muškarca koji je ne znajući osvojio srca dviju žena.

Pitala sam se je li mi pisao nakon one zadnje poruke. Bilo je već kasno i mogla sam vratiti našu karticu u mobitel bez straha da će me zvati netko iz mog regularnog života. Sutra će,

pomislila sam, to komunikacijsko žongliranje prestati. Ne bude li me Mladen više želio vidjeti, taj drugi broj mogu baciti. Ako mi ipak oprost, imat će od sutra moj pravi broj i moći ću onaj drugi čuvati kao nježnu uspomenu na naš egzotičan početak.

Kad sam uključila mobitel, zapištao je nekoliko puta. Nježne poruke stizale su u razmacima od pola sata, cijelo vrijeme dok je Frederik bio kod mene i kasnije dok sam bila isključena. Zaboravila sam na scenarij i počela se opijati njihovim sadržajem i ugodnim sanjarenjem o svim nježnostima koje će mi Mladen izgovarati uživo, nakon što se upoznamo. Već dugo nisam ništa osjećala prema nekom muškarcu i uhvatila sam se za taj osjećaj kao za slamku uz pomoć koje ću isplivati iz duge emocionalne apstinencije. Volim voljeti. Ljubav je motor koji me pokreće. Tek kad je osjetim, shvatim koliko mi je nedostajala dok je nije bilo. Zbog nje se budim s osjećajem da sve ima smisla i bila sam zahvalna Mladenu što mi je omogućio takva jutra, bez obzira što bi već prvo sljedeće nakon našeg susreta moglo izgledati drukčije.

Trebalo je dočekati sutrašnje popodne. Dugo nakon što sam pogasila sva svjetla i spremila se za spavanje, shvatila sam kako je bilo glavnoj junakinji „Priče o M.“ dok se borila sa svojim noćnim nesanicama, i kako je zapravo bilo Ireni one noći prije prvog susreta. Ustajala sam češće nego Irena u mom scenariju i nisam znala što bih sa sobom. Bila sam preumorna za bilo kakvu suvislu aktivnost, a opet previše budna da bih se uspjela uljuljati u san. Mjesečarila sam premještajući se s madraca na kauč, iz kuhinje u sobu, provjeravala sam stanje zaliha u frižideru, kombinacije odjeće u ormaru, svoju figuru pred zrcalom u hodniku, a ni jednu od tih radnji nisam obavila s minimalnom dozom koncentracije i budnosti.

Ni sama ne znam kad sam uspjela zaspati. Zadnje čega se sjećam bilo je da sam kroz prozor vidjela naznake svitanja i pomislila kako je sreća da ujutro ne moram u redakciju.

JER JA TO ZASLUŽUJEM

Probudila sam se oko podneva. Probudilo me, zapravo, zvono na vratima i trgnulo iz sna u kojem je također nešto zvonilo, samo što sam se prebrzo probudila da bih se mogla sjetiti što.

Pred vratima je stajao tata. Donio je voće, kruh, mlijeko, lijekove protiv gripe i sarme u plastičnoj posudi s poklopcem.

- To što nisi bolesna, ne znači da ne trebaš jesti voće ili da ti lijekovi nikad neće trebati - branio se kad sam se pobunila protiv bolesničkog statusa koji su on i mama očito dogovorili kako bi imali neki konkretan razlog da se brinu za mene. Čudno je to s roditeljima. Ponosni su kad se osamostališ, ali svaku priliku da se brinu za tebe dočekaju s takvim oduševljenjem kao da je odrastanje bila neka zabluda. Možda još nemam gripu, dodao je, ali to što spavam do podneva mogao bi biti znak da ću se uskoro razboljeti. Tako to kod mene i počinje - malaksalost, umor, nedostatak energije, pospanost. Recimo, kad sam u petoj godini dobila vodene kozice, spavala sam po šesnaest sati dva dana prije nego su izbile, a cijeli tjedan prije streptokokne upale grla žalila sam se na malaksalost i bol u zglobovima. To je bilo kad sam imala deset.

Dok je on tako prepričavao povijest mojih bolesti, prožela me svijest o tome koji je danas dan. Podne je, i za pet sati nalazim se s Mladenom, a tata bi se, po svemu sudeći, mogao dulje zadržati. Strah od te mogućnosti naglo me razbudio. Rekla sam kako bih rado čavrljala s njim, ali moram hitno lektorirati jedan tekst koji moram predati za dva sata. Odgovornost je tatin životni moto, i iako je pokazao zabrinutost zbog činjenice da ću raditi u *takvom stanju*, ostavio me da radim dajući mi do znanja kako mu je baš milo što njegova curica odgovorno poštuje rokove. Da je umjesto njega mama tog jutra došla u kontrolu, ne bih je se tako lako riješila.

„Bože, što ću obući?“ pomislila sam čim sam za njim zatvorila vrata. Ta misao stršala je kao strano tijelo u mojoj glavi. Veći dio života provela sam u trapericama, majicama i košuljama koje bih nosila češće da mi se dalo peglati, a sad mi se misao o tome u čemu ću se pojaviti pred Mladenom činila ključnom odlukom dana, o kojoj će, možda, ovisiti i cijela moja budućnost. Sviđa li mu se više ženstvenost ili jednostavnost? Možda je posebno osjetljiv na neku boju? Trebam li podignuti ili raspustiti kosu? Ravne čizme ili one s višom petom? Što

ako nije baš visok pa mu zasmeta onih nekoliko centimetara peta koje bi me mogle učiniti višom od njega? Gomila nepotrebnih misli vrzmala mi se po glavi dok sam pripremala kavu, samo što ih nisam smatrala nepotrebnima. U tom trenutku činilo mi se da puno toga ovisi o naizgled nevažnim odlukama, o presudnom prvom dojmu. Zato sam valjda pila kavu pred vješalicama, a ne za kuhinjskim stolom kao obično.

Tamo je još uvijek visjelo onih nekoliko Dunjinih haljina. Odjednom su me počele privlačiti. Prisjetila sam se dojma koji sam u maloj crnoj haljini one večeri ostavila na Jana. U nečem takvom sigurno bih izazvala Mladenovo divljenje, samo što popodnevna kava u kafiću u Horvaćanskoj nikako nije bila prigoda za malu crnu haljinu. Već sam počela razmišljati kako je šteta što nisam umjesto popodnevne kave predložila večeru u nekom tihom restoranu, u koji bih mogla doći odjevena kao prava žena, a ne kao jednostavna djevojka iz susjedstva.

Moj repertoar odjeće ubio me u pojam. Ništa nije bilo dovoljno dobro za susret s Mladenom. Ali, još uvijek imam dovoljno vremena to ispraviti. Trgovine su sigurno pune stvari u kojima bih izgledala odlično, a sad si mogu priuštiti poštenu šoping. Ne sjećam se kad sam si zadnji put nešto kupila, a ovo je odlična prilika da se počastim nekim ženstvenijim izdanjem.

Opet sam donijela naglu odluku. Nisam još ni popila kavu do kraja, a već sam se spremala za izlazak. U nekoliko sati koliko mi je preostalo do susreta s Mladenom, stignem još napraviti kompletan *make over* i pojaviti se pred njim u izdanju koje će poništiti sve moje laži, ili barem ublažiti njihove posljedice. Bila sam spremna za nekoliko minuta. Dok sam pokušavala naći ključeve od Zvonka, netko je pozvonio. „O, ne, samo da nije mama“, pomislila sam i provirila kroz špijunku.

Pred vratima je stajao onaj isti dostavljač City Expressa od jučer. Nakon još jednog potpisa, postala sam vlasnica nove pošiljke u žutoj omotnici. Po rukopisu sam odmah znala od koga je.

Unutra je bilo nekoliko označivača za knjige. *Bookmarkera*. No nisu to bili obični označivači, osim što su bili jednakog duguljastog pravokutnog oblika kao oni na kakve smo navikli. Ovi su bili napravljeni od fotografskog papira i precizno izrezani tako da iz fotografiranih prizora ostane samo nagovještaj. Na jednome od njih bile su moja i Tinina ruka, u trenutku kad smo se na domjenku u kazalištu kucnule čašama pjenušca nazdravljajući „Tuđem životu“. Na drugom je bila samo moja kosa i djelić ramena koji izviruje iz male crne haljine. Na trećem označivaču bili su kotači mog Zvonka, koje sam odmah prepoznala jer imaju različite ratkape, a na četvrtom odlomak snježnog pejzaža iz moje ulice. Uz ta četiri označivača, u

omotnici je bio i kartončić na kojem je tankim crnim flomasterom bio ispisan novi citat: „Mala stvar ima centričnu autističnost koja se negdje sakrije, zbije i čeka, a mi joj kažemo: a tu si, i dovodimo je u vezu s nekim našim djetinjim stanjem koje joj je slično, pa nam se učini da nam je rod.“

Pomislila sam kako sam nastradala kad Tina čuje za novu pošiljku. Ovakve geste ne ignoriraju se tek tako, a ja sam se baš to spremala učiniti. Istina, lijepo je, ima *potencijala*, ali susret s Mladenom zaposleo je cijeli moj misaoni prostor i Janova je pošiljka u tom prostoru predstavljala višak koji me plašio. Uzela sam stoga jedan od označivača, onaj s kotačima mog Una, i umetnula ga u „Priču o M.“, na 115. stranici, na kojoj sam stala s čitanjem. Ostale sam spremila natrag u omotnicu i, *upisavši pauzu* u misli o Janu, izjurila van, u potragu za nekim novim odjevnim predmetom kojim ću očarati Mladena.

Kad sam izlazila s parkirališta, još uvijek nisam znala kamo ću u kupovinu. Trgovačke centre prezirem, ali procijenila sam da ću na vožnju do centra grada i traženje parkinga potrošiti previše dragocjenog vremena. To što sam zbilja krenula na zapad, prema trgovačkom centru čije sam postojanje dotad cinično ignorirala, bio je još jedan među mnogim znakovima gubljenja dostojanstva. No to nisu bili znakovi koje sam uočavala. Pratila sam putokaze i računala koliko još vremena imam na raspolaganju. U tih nekoliko sati moram kupiti nešto neodoljivo, vratiti se kući, tuširati se i presvući, srediti kosu, i onda na vrijeme stići u Barku. Osim tog plana o uljepšavanju, u mom mozgu nije bilo ničega. Ljubav je zbilja biološki moćna. Njezina kemija učas modificira sive stanice, i to na tako prikriveno perfidan način da više ne znamo što činimo.

U prvom dućanu u koji sam ušla osjećala sam se potpuno izgubljeno. Uvijek kupujem stihijski, bez plana, nakon što u izlogu usput vidim nešto što pomislim da mi treba, a sad nisam imala pojma što zapravo tražim. Prekapala sam po odjeći na vješalicama bez ikakve ideje što zapravo želim kupiti. Kad me prodavačica upitala može li mi pomoći, pomislila sam kako mi nitko ne može pomoći ako sama ne znam što tražim. Previše ponosna da joj to priznam, izašla sam iz prve trgovine i ušla u drugu, nadajući se da ću tamo doživjeti neko modno prosvjetljenje koje će me spasiti od neodlučnosti. Prodavačica u tom dućanu nije me odmah zaskočila, nego me neko vrijeme valjda krišom promatrala jer je svojim izoštranim trgovačkim njuhom naslutila da sam težak slučaj. Tek kad sam zastala osvrćući se da vidim postoji li još neki štender s vješalicama koji nisam pregledala, prišla mi je i pitala tražim li nešto za sebe ili za poklon. To je već konkretno pitanje. Kad sam rekla da tražim nešto za sebe, pitala je o kakvoj se prigodi radi.

Hm... prigoda? „Znate, idem se sastati s muškarcem u kojeg sam se zaljubila i koji mene navodno voli, samo što se nikad prije nismo vidjeli i ja sad imam zadatak očarati ga na prvom susretu i dokazati da su njegovi osjećaji prema meni opravdani.“ Naravno da joj nisam mogla reći istinu. Rekla sam da tražim nešto suptilno i ženstveno, ali ipak svakodnevno. Nešto u čemu ću izgledati dobro, a opet ne svečano i glamurno. Nasmiješila se kao da je očekivala baš takvu želju i izvukla vješalicu s košuljom u koju sam se na prvi pogled zaljubila. Košulja je bila zelenih tonova koji su se prelijevali u nepredvidivim nijansama, i bila je vrlo neobičnog kroja. Rukavi su bili tako rezani da donekle otkrivaju ramena, a prema podlakticama su se lagano širili ukoso. To nije bila košulja koju čovjek obuče, nego se njome obavije za lepršanje. Izgledala je pomalo imperijalno, kao detalj posuđen iz egzotične prošlosti.

– Ovo će vam prekrasno stajati – rekla je prodavačica samouvjereno. – To je vrlo prilagodljiva košulja. Nosite li je na traperice, izgledat ćete posebno, a u nekoj drugoj kombinaciji može biti i svečana.

Znala sam da je to ono pravo, ali ipak sam je išla u kabinu probati. Oduševilo me kako mi stoji i znala sam da ne moram dalje tražiti. Prodavačica je cupkala iza zavjese i raspitivala se jesam li zadovoljna. Kad sam odmaknula zavjesu da joj se pokažem, cijuknula je od zadovoljstva. Ne znam je li to cijukanje u opisu njezinog radnog mjesta, ali meni je svakako godilo. Čim je pokazala svoje oduševljenje, tutnula mi je već pripremljene traperice koje bi uz tu košulju savršeno pristajale. Nisam namjeravala kupiti još i traperice, ali, kad je bal – nek’ je s muzikom!

Nekoliko minuta kasnije stiskala sam u ruci vrećicu sa svojom novom odjećom. Potrošila sam gotovo tisuću kuna, ali nisam se zbog toga osjećala nimalo krivom. Štoviše. Zaslužila sam te traperice i košulju, a i moja kosa za takvu priliku zaslužuje malo dodatne pažnje. Bez previše razmišljanja ušla sam u frizerski salon. Jer, kosa je važna. U ključnom prvom dojmu, moja kosa može odigrati značajnu ulogu. Stoga sam rekla frizerki da želim samo da malo obuzda i stilizira moje prirodne kovrče. Riskirat ću. Ako Mladen više voli ravnu kosu, morat će se naviknuti na moju kovrčavu jer je sigurno neću peglati prije svakog susreta.

Zapravo nisam bila svjesna tih misli o planiranju naših budućih susreta. Osjećala sam ih kao nešto posve izvjesno, potiskujući sve one brige o lažima koje mi Mladen mora oprostiti da bi se novi susreti dogodili. Bila sam sve sigurnija da ćemo se na prvom susretu zajedno smijati lažima koje su nas spojile, a još više strahovima koje su u meni izazvale. Pozitivne misli bile su jedino s čim sam u tom času mogla živjeti. Uz Mladenove poruke koje su cijelo jutro

stizale na *naš* broj, drukčije misli nisu imale šansu preživjeti.

TKO JE SRETNIK

Kad sam se, okrunjena sjajnom i bujnom kosom koja je oživjela pod rukama spretne frizerke, vratila kući, bila su već prošla tri sata. Tuširala sam se pazeći da ne pokvarim frizuru, i onda poskidala etikete s novih traperica i košulje. Pred samom sobom pravila sam se smirenom, ali zbog pomisli da ću za manje od dva sata sjediti s Mladenom i gledati ga u oči drhtale su mi ruke i klecala koljena. Vratila sam nakratko u mobitel službeni broj, tek toliko da ne izazovem opet zabrinutost u vanjskom svijetu, i s olakšanjem zaključila da me nitko nije zvao. Prije polaska trebalo je opet aktivirati moj i Mladenov broj, jedinu vezu koja nas je u stvarnom svijetu povezivala. Svi koji su me mogli zvati sad već ionako znaju da sam se zbog pisanja stavila u karantenu, pa to što će mi mobitel dobar dio dana biti isključen nije trebalo biti sumnjivo.

Obukla sam svoju novu odjeću i ogledala se pred zrcalom u hodniku. Doživljavala sam se na potpuno nov, ženski način. Sviđala mi se ta iznenadno probuđena žena u meni koja me promatrala iz zrcala. Traperice kao da su bile krojene po meni. Bile su dovoljno uske da nogavice uguram u svoje omiljene čizme. Riskirat ću s petom. On ne može biti niži od mene – zajedno s tih nekoliko centimetara nisam viša od 1,75. Sigurno je visok, tamnokos i skladno građen. Njegov glas jednostavno proizvodi takvu sliku.

Promatrajući se, mislila sam kako je šteta što se inače ne brinem toliko o svom izgledu. Ta nova žena koja sam postala uz malo truda i koncentracije na vanjštinu, mogla bi se svidjeti i Mladenu kad se već meni, inače ravnodušnoj prema svojim vanjskim karakteristikama, toliko sviđa. Još malo šminke, i svijet će, odnosno Mladen, biti moj!

U pola pet izašla sam iz stana. Pred liftom sam srela Leona.

– Vauu! Maco, što si radila sa sobom? Izgledaš božanstveno! – zinuo je kad me vidio.

– Hvala – rekla sam, i uputila mu osmijeh s dozom misterija. Zapravo sam uvježbavala reakciju na Mladenove komplimente, koje ću čuti već za pola sata.

– Ovo je pravi *make over*! Priznaj, tko je sretnik?

Tajanstveno sam se smiješila i šutjela. Nisam mu, naravno, ništa još bila spremna priznati, ali možda ću već večeras imati priču, i to jednu od najljepših ljubavnih priča koje je moguće izmaštati. Leonova sklonost patetici i sudbinskim zbivanjima čini ga savršenim slušateljem

mog virtualnog zapleta s *happy endom* o kojem bi sve mogao saznati uskoro, čim Mladen i ja i u stvarnom životu postanemo ono što u virtualnom već jesmo – sretan par.

Rekla sam mu da žurim i da ću mu o svemu pričati drugom zgodom. Ostao je pred vratima lifta mašući mi i šaljući leteće poljupce, a meni je zbog njegovog iskrenog oduševljenja trema donekle splasnula.

Na parkiralištu Barke bila sam za petnaestak minuta. Prerano, ali bolje i to nego da se grizem zbog kašnjenja. Prije takvog susreta, u autu se petnaestak minuta može raditi štošta – popravljati šminku u retrovizoru, namještati kosu, čistiti mrvice i vlasi kose s kaputa, pregledavati sadržaj torbice, buljiti u mobitel, maramicom glancati čizme, drhtati od uzbuđenja, odustati. Ne kažem da mi misao o odustajanju nije prošla kroz glavu, ali mislim da je to bilo više zbog moje sklonosti dramskim zapletima nego zbog stvarne namjere. Nakon toliko iščekivanja, truda i ulaganja, odustajanje više nije dolazilo u obzir. Osvrtala sam se ne bih li na parkiralištu uočila zgodnog muškarca koji stiže u Barku, umišljajući da ću ga prepoznati i prije nego se unutra upoznamo. No poruka koja mi je stigla u pet do pet dala mi je do znanja da je on već otprije unutra.

„Ja sam stigao. Sjedim sam za zadnjim stolom u lijevom kutu kafića. Imam bijelu košulju s plavim prugama.“

U svakoj drugoj prilici bijela košulja s plavim prugama poljuljala bi moje snove o bilo kojem muškarcu. Ne znam zašto tada nije. Jer, budimo realni, ja ne podnosim košulje s prugama, ni na sebi ni na drugima. Pogotovo ne na muškarcu koji mi se sviđa. Ili, bolje reći, koji bi mi se sviđao da ne nosi takvu košulju. Valjda sam je zamislila kao ležernu lanenu košulju s ruskom kragnom i jedva vidljivim prugicama, a ne kao uštogljeni i uštirkani oklop s krutim ovratnikom kakve nose predsjednici općina u mjestima koja broje manje od 10.000 stanovnika. Košulja iz poruke nije me nimalo pokolebala. Razmišljala sam samo o tome kako ću ući, koliko koraka trebam napraviti od ulaza do zadnjeg stola u lijevom kutu, kakvo će biti moje držanje i hoću li uspjeti svoj osmijeh prilagoditi trenutku. Odgovorila sam mu da dolazim za nekoliko minuta. To je bilo to. Trenutak istine. Labava granica između fikcije i zbilje uskoro će biti zauvijek srušena. Mladen, moj virtualni Netko, čekao me u kafiću u koji ću i ja za koju minutu zakoračiti. Nakon toga, ništa više neće biti isto – što god to značilo.

Koljena su mi klecala kad sam izašla iz auta. Duboko sam udahнула i krenula prema ulazu, nastojeći osjetiti makar kratki koncentrat ritma svog umirujućeg hoda u tih tridesetak metara do kafića. Otvorila sam vrata. Ušla sam. Krenula sam ulijevo, prema silueti za

zadnjim stolom koju se još nisam usudila do kraja uvrstiti u svoje vidno polje. Moja lepršava kosa i oblak parfema kojim sam se okružila, hodali su sa mnom prema kutu kafića u kojem se trebala definirati moja budućnost. Dok se razdaljina između mene i moje budućnosti rapidno smanjivala, pogled mi je polako zahvaćao muškarca koji je sjedio za zadnjim stolom.

Mislim da sam tek tada, u svojoj trideset i drugoj godini, prvi put do kraja spoznala značenje riječi *razočaranje*. Čovjek koji je sjedio za zadnjim stolom bio je sve ono što nisam mogla zamisliti i sve ono što nikad ne bih izabrala birajući svog muškarca. Onako kako ljudima trenutak prije smrti prođe kroz glavu cijeli njihov život, tako je meni u toj jednoj sekundi, u prvoj sekundi u kojoj sam pogledala Mladena, prošla kroz glavu sva glupost moje virtualne iluzije, i sve riječi koje sam izgovorila vjerujući u nju.

Mladen. Koliko god će možda zvučati okrutno, nemam drugog izbora nego upotrijebiti prave riječi za njegove stvarne proporcije. Ukratko, Mladen je debeo. Kad kažem debeo, ne mislim na nekoliko suvišnih kila na koje ni ne obraćaš pozornost dok se čovjek ne skine – mislim na višak koji možeš opisati samo dvoznamenkastom brojkom. Pored toga, Mladen je ćelav. Kad kažem ćelav, ne mislim na onu kategoriju muškaraca koja na prve znakove gubljenja kose počne brižati glavu pa pretvori svoj nedostatak u prednost znajući da glatko tjeme za velik broj žena predstavlja primamljiv seksipil. Ne. On je gubitak kose na vrhu tjemena pokušavao prikriti preživjelim dužim vlasima sa strane, češljajući ih preko tjemena, a uzaludnost tih pokušaja bila je jasna kao dan. Pored toga, on je nizak. Kad kažem nizak, mislim na to da je, kad je ustao da mi pruži ruku, bio još uvijek za glavu niži od mene, što znači da bih i u ravnim cipelama još uvijek prednjačila visinom. Nemam srca opisivati i druge detalje koji su me podsjetili na značenje riječi *razočaranje*. Nemam. No dobro, mogla bih samo spomenuti zelenu kravatu, rupu u osmijehu na mjestu petice gore desno, dlake na vratu koje su izvirivale iz visoko zakopčane košulje predsjednika općine i okruglaste ruke s debelim prstima koje su virile iz predugih uštirkanih rukava košulje. Da se u podu kafića u tom času ukazala neka rupa, bez razmišljanja bih skočila u nju jer sva iznenađenja koja bi me dočekala u nekom drugom svijetu koji tom rupom počinje nisu mogla biti gora od nelagode koja me čekala za stolom.

NA TAJNOM ZADATKU

Pretpostavljam da sam na licu imala neki nervozan osmijeh za koji sam se nadala da neće otkriti moje stvarne osjećaje. Kad ti se sruši svijet, teško je to prikriti, ali ja sam se svom silom trudila. Pomogao mi je da skinem kaput i moja je nova imperijalna košulja zablistala u punoj ljepoti, otkrivajući mjestimično moja gola ramena. Bilo mi je neugodno zbog te košulje. Bilo mi je, zapravo, neugodno zbog cijelog izdanja u kojem sam se pojavila pred njim. Odjednom sam se osjećala pretjerano lijepom, kao osoba koja samom svojom pojavom bezobzirno podsjeća druge na njihovo nesavršenstvo. Poželjela sam odmah, neodgodivo, dezertirati iz te grozne situacije – i iz stvarnog svijeta općenito.

Mladen se, za razliku od mene, držao odlično. Pozvao je konobara i dok smo ga čekali smiješio mi se toplim osmijehom koji me tješio da bliskost koju smo u virtualnom svijetu izgradili nije baš posve neutemeljena.

- Evo nas – rekao je s nekim čuđenjem, kao da ni sam ne vjeruje da se to doista događa.

- Da, tko bi rekao – nasmiješila sam se, izbjegavajući njegov pogled.

- Lijepa si – rekao je, povećavajući moju nelagodu zbog toga što sam došla baš u takvom izdanju, koje se nikako nije uklapalo u situaciju.

- Hvala.

Rekla sam to tiho, s blagim osmijehom, kao najbolja odlikašica s diplomom Tininog seminara senzualnosti.

- Puno ljepša nego što sam očekivao – dodao je. Bilo je u tim riječima neke sjete zbog koje mi je laknulo. Osjetila sam prizvuk razočaranja, kao da mi je želio na suptilan način dati do znanja da bi mu puno više odgovaralo da sam prosječna, bucasta, pa čak i pomalo neugledna, jer bi naša zajednička iluzija tada dobila priliku zaživjeti u stvarnosti.

Konobar je došao i ja sam naručila čaj. Mladen je naručio kavu s mlijekom.

- Slušaj... moram ti nešto reći – izgovorila sam čim je konobar otišao.

Prije toga na trenutak sam čak pomislila kako mu uopće ne moram reći istinu. On misli da sam udana, i te mi okolnosti zapravo idu u prilog. Možda će mu biti lakše prihvatiti da naša

„veza“ neće zaživjeti zbog toga što ne želim biti preljubnica, nego zbog toga što on fizički ne odgovara mojoj predodžbi muškarca s kojim bih se upustila u vezu. No ipak, ta bi laž bila još okrutnija od svih onih koje sam izgovorila prije nje. Toplina u njegovim očima i način na koji mi se prijateljski smiješio govorili su mi da taj čovjek zaslužuje istinu, i to odmah, prije nego ga još dublje povrijedim.

- Reci. Slušam - nasmiješio se jednostavno.

Osjetio je da se mučim smišljajući prvu rečenicu.

- Ne brini se, Sara. Moraš znati da od tebe ništa ne očekujem - dodao je da me ohrabri.

- Moram ti reći neke stvari o sebi koje ne znaš.

- Ti si policajka na tajnom zadatku? Neka špijunka? - našalio se.

- Nisam. Ali i ne slutiš koliko si blizu. Moglo bi se reći da sam...

- Što? - pitao je kad je moja pauza potrajala.

- Scenaristica na tajnom zadatku.

- Zvuči zanimljivo, ali ne razumijem.

- Pokušat ću objasniti. I zbilja se nadam da se nećeš ljutiti na mene.

Malo se uozbiljio, ali toplina je i dalje bila tu, ohrabrujući me da nastavim.

- Stvari stoje ovako. Pišem scenarij za televizijsku seriju. Glavna junakinja u mom scenariju je žena koja vara muža s internetskim ljubavnikom.

- Irena? - učas je shvatio.

- Da. Irena. Kad sam prvi put došla na *chat*, došla sam zapravo istraživati. Htjela sam upoznati tu svoju junakinju i mjesto na kojem je upoznala muškarca s kojim će kasnije prevariti muža. O virtualnom svijetu nisam znala baš ništa.

Konobar je donio piće. Baš u pravom trenutku da mu se slegne prvi dio mog priznanja. Čim je otišao, nastavila sam.

- Na *chatu* sam odmah, prvi put, naletjela na tebe. I to što sam se predstavila kao Irena,

žena koja je udana i ima djecu, nije bilo s namjerom da bilo koga varam ili lažem. Htjela sam samo ući u to njezino stanje koje sam morala prenijeti u filmsku priču. Nije mi bilo ni na kraj pameti da bih se mogla zbližiti s nekim.

- Znači...

- Da. Nisam udana, nemam djecu i ne predajem u gimnaziji.

Uozbiljio se, usuo šećer iz vrećice u kavu i stao je miješati žličicom. Gledao je u kavu i uopće nisam mogla naslutiti što misli i osjeća. Bojala sam se tišine pa sam nastavila svoju ispovijed.

- Kad smo se sprijateljili, već je bilo kasno da ti priznam. Dobro, možda nije bilo kasno, ali što je vrijeme više odmicalo, bilo mi je sve teže reći istinu. I to je ono zbog čega sam te pozvala da se sretnemo. Htjela sam ti to reći ovako, u četiri oka, jer smatram da to zaslužuješ.

- Hvala ti. Lijepo od tebe.

Pokušavala sam u toj zahvali naslutiti tračak ironije, ali čini se da je nije bilo.

- Znači... sve one emocije...

- One nisu bile lažne - prekinula sam ga. - Ili... bolje reći... vjerovala sam u njih.

- To mi je važno - nasmiješio se sjetno.

- Zbilja mi je žao. Nisam mislila da bi to moglo otići tako daleko. Moj plan je bio malo istraživati, a nisam računala na posljedice.

- Sara, ne brini se. U redu je - rekao je nekim smirenim, blagim glasom u kojem se osjećalo praštanje.

- Ne ljutiš se?

- Gledaj... mogla si jednostavno nestati. U virtualnom svijetu ljudi svaki dan umiru.

- Umiru?

- Metaforički umiru. Podijeliš s njima nešto, a onda se više nikad ne pojave. Ili se pojave, ali žele svoje vrijeme dijeliti s nekim drugim. Ili lažu pa idu ispočetka lagati nekog drugog. Ili se osjećaju krivima jer im je to paralelni život pa se ne žele vratiti na mjesto zločina.

Razumiješ? I ti si mogla jednostavno nestati, a nisi. Ne mogu to ne cijeniti.

- Drago mi je da tako misliš - zahvalno sam ga pogledala.

- Znači... scenaristica? - upitao je sa zanimanjem.

- Pa eto, trenutno zbilja pišem scenarij za seriju. Inače sam lektorica.

- Muža, znači, nemaš. Ali imaš nekoga? - upitao je podignuvši malo obrve.

- Ne. Nemam nikoga.

Nervozno sam miješala čaj u kojem se više nije imalo što miješati i izbjegavala njegov pogled buljeći u šalicu u kojoj se, osim običnog zelenog čaja, nije imalo što vidjeti. Bio je to kritičan trenutak, onaj u kojem sam pomislila da bi on, uvjerivši se da sam slobodna, mogao pomisliti kako ništa ne stoji putu našoj potencijalnoj vezi. Osjetio je to.

- Sara - rekao je blago. - Opusti se. Sve mi je potpuno jasno.

- Kako to misliš? - pitala sam, izravno, jer sam se morala uvjeriti da mu je doista sve potpuno jasno. Ako nije, morat ću mu sama nekako pojasniti.

- Jasno mi je. Ljepotica poput tebe nema što tražiti sa mnom.

Rekao je to tako jednostavno, bez boli ili gorčine, kao netko tko je u stanju racionalno procijeniti odnose snaga i u ovoj i u bilo kojoj drugoj kombinaciji.

- Ma ne radi se o tome... - branila sam ga. Toliko sam barem mogla učiniti za njega u znak zahvalnosti - pružiti mu barem prividan osjećaj da njegov izgled nije ono što me odbija. - Ja zbilja nemam ovakvih iskustava, ali činjenica je da ljudi, koliko god se virtualno zbliže, ipak ostaju jedno drugome stranci dok se stvarno ne upoznaju.

- Istina je. Ali bez obzira na sve, meni je zbilja drago da sam te upoznao.

- I meni je drago - uzvratila sam. Iako sam znala da ću kasnije još dugo analizirati je li mi doista drago, u trenutku kad sam to rekla, zbilja sam tako osjećala.

- Znači, ovo ti je stvarno prvi put? - čudio se.

- Da. Prvi. Ne bi se ni on dogodio da nije bilo serije. A ti?

- Što ja?
- Ti imaš dosta virtualnog iskustva?
- Je li to prijateljska znatiželja ili istraživanje za seriju? – bocnuo me.
- Prijateljska znatiželja – nasmijala sam se.
- Imam. Mogao bih ti satima pričati o tome.
- Stvarno? Baš me zanima.

Cijeli sljedeći sat pričao mi je anegdote o svojim virtualnim iskustvima. Kad bolje razmislim, dala bi se napraviti dramska serija samo od internetskih iskustava Mladena Poljaka, koji je u svojoj virtualnoj biografiji imao gotovo sve što je uopće moguće doživjeti – od besmislenih kava za koje je jedva čekao da završe i strastvenih seksualnih susreta, do pravih ljubavnih veza koje iz ovih ili onih razloga nisu potrajale. Slušala sam ga širom otvorenih očiju, nastojeći pohvatati sve te konce tuđih života koji se odvijaju u svijetu koji postoji paralelno sa svijetom koji poznajem, i polako shvaćala da je moja Irena tek jedna kapljica u moru virtualnih ljubavnih zapleta koji se svakodnevno događaju posvuda oko nas. Moje iskreno čuđenje ga je zabavljalo. Moglo bi se reći da sam se čak pomalo osjećala i prevarenom – vjerovala sam da je njegova *cyber* zaljubljenost u mene, odnosno u Irenu, nešto što mu se nikad prije nije dogodilo i da mi to osigurava neko posebno mjesto u njegovu životu, barem u onom virtualnom. No čini se da ipak nije bilo *baš* tako.

U inventuri svih laži kojih se Mladen naslušao u virtualnim razgovorima, moja se i meni samoj sve više činila malenom i beznačajnom. Ispričao mi je posve obratan slučaj, kad se dugo dopisivao s jednom ženom koja mu je rekla da je slobodna, da bi mu na prvom susretu priznala da je u braku. To mu je, kaže, bio najteži slučaj.

- Zašto najteži? – bila sam znatiželjna.
- Zato što smo se oboje zaljubili. A osjećaje ne možeš isključiti prekidačem. Bio sam zbilja ljut kad sam čuo da je u braku, ali nisam mogao ništa protiv želje da je ponovno vidim.
- I upustili ste se u vezu?
- Uh, još pitaš! Bilo je ludo. Dolazila je k meni u svakakva nemoguća vremena, kad god bi uspjela smisliti neki alibi da ode iz kuće. Svaki put bismo zaključili da tako više ne ide dalje i

odlučili da se više nećemo viđati, a onda ne bismo izdržali ni dva dana.

- I onda? Što se dogodilo?

- Nešto grozno.

- Nemoj me plašiti. Što?

- Nazvao me njezin muž.

- Ma daj!?! Zbilja? Kako?

- Jednostavno. Uzeo je njezin mobitel i stisnuo tipku poziva na zadnjem broju koji je ona zvala.

- Bože...

- Mislio sam da je ona, naravno. Da mi je zaboravila nešto reći, jer zvala me pet minuta prije toga. Da stvar bude još gora, javio sam se kao da se javljam njoj, glasom raznježenog ljubavnika.

- Uh! I što ti je rekao?

- Previše sam pristojan da bih to ponovio.

Pomislila sam kako se najbolji dramski zapleti ipak događaju u stvarnosti. Ponekad vjerujem kako je nemoguće izmisliti takvu literarnu fikciju kakvu su stvarni ljudi u stanju živjeti u pravom životu.

- I poslije se više niste vidjeli?

- Ne. Čuli smo se nekoliko puta. Ona je mislila da trebamo malo pričekati da se situacija smiri, ali ja više nisam mogao živjeti u nečijem tuđem životu.

Nasmijala sam se.

- Znaš kako se zove moja serija? - upitala sam ga, sad već potpuno opuštena, s povjerenjem da se nikakva nelagoda u našem susretu više neće dogoditi.

- Kako?

- Tuđi život.

Tad smo se oboje počeli smijati i mislim da je to bio trenutak kad smo postali saveznici u namjeri da virtualni život nekako približimo vanjskom svijetu tako što ćemo u mojoj seriji iskoristiti i ono iskustvo koje smo tamo zajedno dijelili, i neke pojedinosti iz Mladenovih prijašnjih iskustava, koja mi je s toliko žara prepričavao.

- Nadam se da ti je jasno da Irenin virtualni ljubavnik u seriji ima nadimak Netko? - upitala sam ga, najavljujući naše sudioništvo u filmskoj priči.

- Apsolutno - složio se bez dvojbe.

Tražio je zatim da mu ispričam priču serije. Govorila sam mu o Ireni s istinskim žarom, računajući na činjenicu da je i sam na neki način poznaje. Iako se toga popodneva morao odreći iluzije da će on i ta žena ikada biti par, doživljavao ju je kao nekog svog koga ustupa drugima. Možda je ona samo filmsko lice, ali nitko mu nije mogao osporiti da ima na nju neko posebno pravo koje je stekao u vrijeme dok je vjerovao da je stvarna. Uživio se do kraja, onako kako može samo netko kome je izbliza i iznutra poznat svijet o kojem sam pisala i likovi koji u tom svijetu žive. Imao je pregršt ideja, i to dobrih, koje mi je predlagao pozivajući se na svoje virtualno iskustvo. Činilo se kako je oduševljen što sve to može s nekim podijeliti. Razglabali smo o snazi virtualne iluzije i o razlici između pravih emocija i onih koje nastaju *tamo*, hraneći se onim što smo za sebe poželjeli. Pričali smo i o knjigama u kojima postoje izmišljeni dokazi za sve to u što se pokušavamo uvjeriti. Koristili smo sva moguća sredstva za izbjegavanje razgovora o *velikoj sreći* po koju smo oboje došli u Barku. Pravili smo se kao da je taj neobavezan prijateljski razgovor jedino što smo htjeli i očekivali od našeg susreta i da nemamo onaj neugodni čvor u prsima koji bi nas, da smo sami, vjerojatno dotjerao do plača i žaljenja.

Onda me pozvao na večeru. Bilo je već prošlo sedam, što me iznenadilo. Iako mi je vrijeme s njim proletjelo, čvor u prsima počeo me gušiti. Trebala mi je samoća, iako sam znala da mi slijedi jedna od najgorih osobnih buklica koju sam si ikad očitala.

- Žao mi je, ali stvarno moram ići. Imam još toliko posla danas.

- Scenarij? - sudionički je podignuo obrve.

- Da. Irena.

- Irena i Netko - šapnuo je kao da se brine hoće li netko čuti veliku tajnu koja ostatku svijeta mora postati dostupna tek kad se emitira na malim ekranima. - Oni će, za razliku od nas

dvoje, postati par, zar ne? – upitao je zatim nenadano.

– Da. Razlika između filma i života mora postojati, zar ne? Inače film ne bi bio film.

Kad sam izgovorila tu rečenicu, kao da mi je malo laknulo. To što sam očekivala da će mi se dogoditi, moguće je jedino na filmu. Ništa strašno, samo sam opet malo pobrkala svjetove.

– Javit ćeš se koji put? – pitao je smiješeći se.

– Naravno. Javi se i ti, bilo bi mi drago da te koji put vidim.

Vani, na parkiralištu, dopratio me do auta. Nisam znala kako bih se trebala ponašati i svaka gesta pozdravljanja djelovala mi je neprirodno. Na kraju sam mu pružila ruku, onako kako je zapravo i prirodno s nekim koga prvi put vidiš. Ipak, ispalo je neprirodno. Tako je to kad podijeliš s nekim previše prije nego ga uopće upознаš.

JOŠ MALO PATETIKE ZA KRAJ

Zatrubila sam još jednom na odlasku, a on je stajao na parkiralištu i gledao za mnom. Vidjela sam ga u retrovizoru. Postajao je sve manji i manji u ogledalcu, i kako se njegova silueta smanjivala, tuga u meni proporcionalno se povećavala. Samo sam željela što prije doći kući i sakriti od svijeta prazninu koja me nemilosrdno preplavila.

Tuga zbog srušenih iluzija bila je moj prvi impuls. Imati nešto lijepo zbog čega ujutro ustaješ s veseljem što možeš nastaviti misliti o onome čime si se prije spavanja uljuljao u san, i onda to nepovratno izgubiti – zbilja boli. Nekoliko sati ranije svijet je imao drugu boju, obrise i značenje, a sad se ukazala nepregledna pustoš bez znaka života na obzorju.

Drugi impuls bio je ljutnja. Ne sjećam se da sam se ikad u svojih tridesetak godina tako ljutila na sebe. Kako sam samo mogla dopustiti sebi takvo naivno i nepromišljeno prepuštanje nečemu što i ne postoji? Odakle sam uopće izvukla pomisao da se ljubav može dogoditi u takvim okolnostima, da je to što sam povjerovala u nju dovoljno da je prizovem u svoj život i da je, kao s police u supermarketu, uzmem s police virtualnog života ne pitajući za cijenu?

Vozila sam Horvaćanskom, na rubu suza. Staklene suze koji su prijetile procuriti zamaglile su mi pogled i u mraku koji se spustio na grad nazirala sam samo razlivene mrlje ulične rasvjete. Svijet je poprimio veličinu moje tuge, a ja sam u njemu bila tek mala beznačajna točkica koja ju je izazvala.

Dok sam tako treptala pokušavajući razbistriti prijetućim suzama zamagljene oči, stigla mi je poruka. Na *naš* broj, koji je još uvijek bio aktiviran. Skrenula sam desno, na parkiralište zgrade uz koju sam prolazila, da se malo saberem i u miru pročitam poruku. „Bilo mi je divno s tobom“, pisalo je. „Još ljepše nego s Irenom.“

Znam, to je trebala biti šala, ili, još više, dokaz da mu se istina o meni sviđa više od svih laži o Ireni i da je prešao preko tih laži bez zamjeranja i komplikacija. No ta mala rečenica za mene je bila završni pečat na poraz koji sam toga popodneva proživjela. Razgolitila sam i sebe i Irenu gurajući nas u zagrljaj nekome koga ni jedna ni druga ne bismo izabrale. Servirala sam naš intimni svijet neznancu i on je sad na taj svijet polagao pravo koje mu ne pripada.

Ne sjećam se da sam ikad prije plakala u autu, ali suze su provalile iz mene ne pitajući za mjesto. Grcala sam u njima oplakujući i napuštene snove o ljubavi, i vlastitu glupost, i ljepotu uništene iluzije, i Irenino razočaranje osobom koja ju je izmislila. Od svih prostora na svijetu u kojima sam mogla naricati za svim tim poljuljanim svjetovima, moj trošni stari Uno zvan Zvonko bio je idealna scenografija za poraz koji sam proživljavala. Poput okrhnutog staklenog zvona koje će se svakog časa raspasti, ne da me izloži strahotama vanjskog svijeta, nego da me prijateljski podsjeti na to da je taj svijet jedini u kojem trebam živjeti.

Kroz maglu suza pronašla sam u torbi maramice i prepustila se patetici trenutka. Tragovi pudera i maskare na maramicama još više su pojačali frekvenciju moga plača, podsjetivši me na sav onaj smiješni trud koji sam uložila u pripremu za susret s Mladenom. Sva ta šminka, kupovanje odjeće i odlazak frizeru – kako nisko može pasti žena koja očajnički treba odobravanje muškarca kojega želi osvojiti! Taj poražavajući akvarel na maramicama, nastao od mješavine pudera, maskare, rumenila i sjenila, bio je krajnji dokaz moje gluposti. Nisam se niti usudila u retrovizoru pogledati nered koji su suze napravile na mom licu nenaviklom na sve to nepotrebno maškaranje. Mislila sam samo kako ću, kad se vratim kući, pod tušem isprati sve tragove poniženja koje sam si priredila. No prije toga, željela sam simbolično sahraniti barem dio dokaza koji su me podsjećali na to poniženje.

Uključila sam se ponovno u promet na Horvaćanskoj i umjesto desno, prema kući, skrenula lijevo, prema jezeru. U to doba zimskog dana, kad je već potpuni mrak, na Jarun idu samo luđaci ili ljubavnici koji nemaju drugi prostor za intimno druženje osim dobro ugrijanog automobila u kakvom skrivenom šumarku, a ja sam očito pripadala prvoj kategoriji. Prošla sam rampu i uputila se prema mostu koji povezuje Otok mladeži s obalom Velikog jezera. Autom se ne smije skroz do mosta pa sam parkirala malo dalje, i hrabro nastavila pješice. Kad kažem hrabro, onda to doista i mislim, jer bi i prosječnom muškarcu trebalo hrabrosti za taj samotni izlet uz sablasno pusto jezero osvijetljeno tek rijetkim ispravnim svjetiljkama čije se svjetlo uspijevalo probiti kroz maglu koja se spustila na pejzaž. Vjerojatno sam izgledala kao očajna junakinja nekog trećerazrednog filma koja se, nemajući u svom životu više ni jedno čvrsto uporište, odlučila baciti s mosta u jezero kako bi zauvijek prekinula patnju življenja. Ipak, suicidalne misli nisu me vodile k tom mostu, ili, bolje reći, suicid se odnosio samo na jedan dio života koji sam željela sahraniti.

Na mostu je bilo pusto i još hladnije nego na obali. Ledeni vjetar mreškao je inače mirnu površinu jezera. Na sredini mosta puhalo je najjače i morala sam se uhvatiti za smrznutu željeznu ogradu da bih se osjećala sigurnije. Činilo mi se da će mi se na licu stvoriti tanki

sloj leda od vlage suza što sam ih isplakala u autu, toliko je bilo hladno. U džepu kaputa grčevito sam stiskala jedini stvaran, opipljiv dokaz svoje naivnosti i gluposti – karticu s brojem mobitela koju sam kupila radi Mladena. Na njoj su bili pohranjeni svi dokazi da smo uopće komunicirali. Naravno, imao ih je i Mladen u svom mobitelu, ali taj njegov, tuđi život, mene se više nije ticao i to kako će se on riješiti zajedničke iluzije više nije bila moja stvar. Sigurno je da bacanjem kartice u ledeno jezero neću izbrisati našu zajedničku povijest, ali ću je barem simbolično sahraniti, a upravo to mi je trebalo da mogu krenuti dalje i nastaviti sa svojim životom tamo gdje sam stala prije nego sam počela živjeti virtualni.

Izvadila sam karticu iz džepa i bacila je u jezero. Ništa se nije vidjelo. Potonula je u mrak, a nadam se i na dno jezera. Njezinu putanju izgubila sam iz vida čim sam je ispustila iz ruke, ali zamišljala sam kako, nošena vjetrom, u nekom vrtložnom plesu dodiruje površinu jezera i onda tone na njegovo dno, gdje će ostati zauvijek. Znam, mogla sam i bez tog patetičnog smrzavanja na mostu pomesti tragove iluzije koju sam napustila. Mogla sam stati kod prvog kontejnera i baciti karticu u obično gradsko smeće, ali osjećala sam da kraj te priče ipak zaslužuje malo više dostojanstva, ili barem malo emocionalnog pretjerivanja koje ju je pratilo od početka.

PREVARENA STVARNOST

Kad sam se vratila kući, već sam bila puno bolje. Doduše, razočaranje samom sobom još me nije napustilo, ali barem mi se činilo da još uvijek mogu nekako popraviti stvar i opravdati uludo potrošeno vrijeme i osjećaje ulažući ih u korisne stvari. Osjetila sam gotovo osvetnički nagon da prevarim stvarnost opisujući u scenariju sve ono što mi se u pravom životu nije dogodilo onako kako sam zamislila. Ako sam već ja proživjela poraz, mogu se barem pobrinuti da se Ireni ne dogodi isto. U njezinu slučaju, nikakva mi stvarnost ne može pobrkati račune. Utješna misao da vladam barem jednim od svojih svjetova dala mi je snagu da prebolim svijet koji sam ostavila na dnu jezera. Mladen i Sara prestali su postojati kao par, ali Irena i Netko još imaju svoju priliku, i ja sam ta koja će im omogućiti da svojoj iluziji udahnu pravi život, u svoj njegovoj dramatičnosti, ljepoti i punoći.

Dok sam skupljala hrabrost da nazovem Tinu i ispričam joj što se dogodilo, ona je nazvala mene. Ne znam jesam li to već spomenula, ali Tina ima razvijene senzore za moja loša stanja. Nasluti ih potpuno neobjašnjivo, kao da mi je sestra blizanka s kojom me vežu pomiješani i podijeljeni genski zapisi, a ne samo bezuvjetno prijateljstvo. Čim sam se javila, shvatila je da sam u komi, ali nekako je to znala već i prije nego što me je čula. Najavila mi je taj osjećaj opisujući mi san koji je sanjala prethodne noći. U tom snu ja sam se izgubila u labirintu izgrađenom od golemih naslaga knjiga poslaganih u zidove. Tražila sam izlaz, ali nikako ga nisam mogla naći pa sam počela rušiti zidove od knjiga. Iza porušenih stalno su nicali novi, još veći, i ja sam se uskoro počela boriti za zrak, pokušavajući rukama razmicati oblake prašine koji su se stvarali pri rušenju knjiga.

- U jednom času pomislila sam da ćeš se ugušiti, i to me probudilo - rekla je, i sama jedva dolazeći do daha.

Da je to bio netko drugi, odmah bih imala spremno tumačenje za taj san. Zatrpala sam se drugim svjetovima, što literarnim a što virtualnim, i gušim se u njima ne nalazeći izlaza. Nikakva mudrost. No, to je bila Tina, a ona nikad ne sanja takvu jednostavnu simboliku. Prije nego krene u detaljnu analizu prizora iz sna, morala sam joj priznati što se dogodilo.

- Tina, napravila sam glupost - rekla sam joj, jednostavno.

- Imamo hitnu intervenciju? - pitala je.

- Nema se tu što intervenirati ni previše analizirati. Glupa sam, naivna, nepromišljena i nezrela – nastavila sam sa samooptuživanjem.

- Da čujem, što je bilo?

Sve sam joj ispričala. Mogla sam s druge strane čuti samo njezino disanje dok je slušala ispovijest o svemu što sam zadnjih nekoliko dana radila njoj iza leđa – od odluke da ću ga upoznati i prvog telefonskog razgovora, do susreta i razočaranja. Nije me prekidala. Pustila me da jedem vlastitu jezikovu juhu, znajući da mi je to potrebno kako bih i nju i sebe uvjerila da sam potpuno svjesna razmjera i posljedica svoje naivne izgubljenosti u svijetu u koji sam tako tvrdoglavo zalutala.

Tina nije od osoba koje vole reći „Jesam li ti rekla“ ili „Vidiš da sam bila u pravu“, ali ovaj put morala me podsjetiti na svoju zloslutnu zagrebačku prognozu iz našeg razgovora o Nekome.

- „Sara, znaš li ti koliko na svijetu ima pametnih a debelih ljudi?“ – ponovila je svoju ondašnju rečenicu, uz prigodno smijuljenje koje joj nikako nisam mogla zamjeriti.

- Ne znam koliko ih točno ima, ali ja sam upoznala jednoga – uzvratila sam, sad već dovoljno smirena da se i sama mogu nasmijati. – I što je nagore, on je zbilja pametan.

- I zbilja debeo. Dobro. Sad znaš. Nećemo sad drviti po tome u beskraj.

- Nadam se – odgovorila sam.

- Sjećaš se kad sam ti jednom pričala kako sam otišla predaleko u mračnim mislima jer nije bilo nikoga da me u njima zaustavi?

- Naravno.

- E pa tebi se sad dogodilo to isto, samo u obrnutom smjeru. Jednostavno ti se svidjelo to što si željela misliti o Nekome i nije bilo nikoga da te zaustavi u tom idealiziranju.

- Hm, da. Bilo je, ali ti nisam dopustila da me zaustaviš. Htjela sam biti sama svoj guru.

- I kako je to završilo? Što si mu rekla na odlasku?

- Ništa posebno. Kao, javit ću se. Ali ja sam bacila taj broj u jezero.

- Molim?

- Potopila sam to.

- Sara, ljude ne možeš tek tako potopiti kad više nisu virtualni. Netko će negdje i nekad isplivati, ne možeš se praviti da više ne postoji.

Baš to me i mučilo. To da će Mladen i dalje na neki način biti tu negdje i samom činjenicom što postoji podsjećati me na ono što sam samo htjela što prije zaboraviti.

- Znam. Javit ću mu se kad se malo saberem. Nego... te knjige koje si sanjala...

- Što s njima?

- Jesu li imale označivače?

- Bookmarkere? Ne sjećam se. Ne bih rekla. Zašto?

- Danas sam ih dobila nekoliko.

Već kad sam ušla u stan, omotnica na stolu podsjetila me na Jana i njegovu jutrošnju pošiljku, ali nisam bila spremna misliti o tome. Valjda sam baš zato, u strahu da opet ne odem mislima predaleko u neku zabranjenu zonu, spomenula Tini i taj događaj. Nisam se ni sama mogla oteti dojmu da je to na neki način važno, ali moji kriteriji o tome što je važno ili nije toga su dana već jednom doživjeli potpuni fijasko pa nije bilo uputno igrati se novima. Ali Tina – ona se mogla do mile volje zabavljati njima. Ona je već kod prve pošiljke, ako ne i kod uhođenja na cesti, osjećala da je to važno, a nova joj je pošiljka samo potvrdila te slutnje.

Iz naših zajedničkih sjećanja o Janu izvukla je sve adute koji mu idu u prilog – od načina na koji je doživio moje čitanje za volanom i poštovao svoj unutrašnji nagovor da me slijedi na cesti, do mirne odlučnosti kojom mi je prišao na parkiralištu i u kazalištu i maštovitim gesti slanja neobičnih pošiljaka. Logičke poslastice Tinina su specijalnost, a način na koji mi ih servira ne može se mjeriti ni sa znanstvenim dokazima u nekom istraživačkom postupku zbog kojih bi se i najveći skeptici postidjeli vlastitih sumnji. No ipak, bez obzira na svu njezinu umješnost uvjeravanja, osjećala sam da sam u „slučaju golf “ ionako sve pokvarila i da je tvrdoglavo zastupanje stava koji sam prema Janu već zauzela moj jedini mogući izbor. Osim toga, nakon slučaja s Mladenom, rekla sam Tini, treba mi duga apstinencija tijekom koje ću se očistiti od nezrelosti od koje moram poštedjeti nekog potencijalnog muškarca koji

će jednom, tko zna kad, ući u moj život. Budući da je i sama bila u razdoblju samopromatranja, razumjela je svoju potrebu za izolacijom. Prekopati malo po vlastitom duhovnom sustavu uvijek je korisno, i to je najpametnije što mogu učiniti za sebe. A i za druge, ne želim li još koga povrijediti svojim eksperimentalnim uplitanjima u tuđi život.

Te večeri stigao je Marlenin mail – pisala je kako joj se priča jako sviđa i kako se od srca nada da će baš ona zaigrati Irenu. Njezino pisanje bilo je puno duha – zamolila me da joj dojavim koji će glumac igrati Nekoga čim to budemo znali, kako bi se na vrijeme počela zaljubljavati. Do tog trenutka nisam ni razmišljala o tome koji bi ga glumac mogao utjeloviti, no jedno je sigurno – sasvim sigurno neće izgledati poput Mladena Poljaka.

Iako prošlu noć gotovo uopće nisam spavala, nova mi nije donijela potrebu za snom. Osjećala sam se gotovo svečano, pomirena s odlukama koje sam donijela i onima koje su se u meni tek pripremale i koje su mi, unatoč tome što su u mojim mislima postojale tek kao naznake, djelovale mudro. Mislila sam kako bi bilo pametno izvjesiti na vrata svojevrсно priopćenje o neopćenju, isto takvo priopćenje poslati roditeljima i prijateljima, i tako javno objaviti svoj izolacijski manifest.

Iz neslavnog završetka slučaja Sara i Mladen proizašlo je i nešto dobro, što sam osjetila čim sam sjela pisati. Bila sam sigurna da ću priču o Ireni moći završiti u miru, isključujući sebe iz događaja koji su pripadali drugima. Lagodan položaj promatračice upravo je ono što mi treba da napišem taj scenarij bez osobnog dramatiziranja. Irena je lik, Netko je lik, a ja sam stvarna osoba koja ima moć upravljati njihovim sudbinama.

Željela sam opisati njihov prvi susret dok sam se još barem u tragovima sjećala vlastitog osjećaja s kojim sam otišla upoznati Mladena. Bit će to dobra mentalna terapija, pomislila sam, i prigrllila natrag svoju spisateljsku fikciju kao prostor u kojem ću se odmoriti od stvarnosti, ovaj put bez ružnih posljedica.

ČIPKASTI KOMPLETIĆ

Cijelo jutro u školi Irena je bila rastresena. Bila je previše uznemirena da bi mogla predavati kao inače pa je pribjegla starom triku bezvoljnih profesora koji su odavno shvatili da će na početku mjeseca dobiti svoju plaću bez obzira na to jesu li tog mjeseca u rad s učenicima uložili sve svoje predavačke potencijale ili su nezainteresirano odrađivali nastavu dajući im zadatke koje mogu odraditi sami. Dok su njezini maturanti pronalazili stilska izražajna sredstva u ulomku Sartreove „Mučnine“, ona je pokušavala smiriti vlastitu mučninu prevelikog uzbuđenja hodanjem po učionici, traženjem znakova u prizorima koje je pogledom zahvaćala kroz prozor, potajnim provjeravanjem poruka na mobitelu. Ravnatelj ju je dodatno uzrujao kad je pod velikim odmorom u zbornici komentirao kako *neke kolegice još uvijek nisu shvatile koliko možemo sitnicama poljuljati autoritet*. Znala je da se to odnosi na njezine traperice, na raspuštenu kosu i ležeran izgled koji je, iako se nadala da će ostati neprimijećen, toga jutra izazvao reakcije u zbornici. Kolega matematičar zlobno je komentirao da izgleda kao da je sišla s Harley Davidsona, a njezina noćna mora, kolegica kemičarka koja kao da je odlučila svima još malo zagorčati život u toj zadnjoj godini prije mirovine, zlobno joj je dobacila da bi u razredu *trebala izgledati zrelije*. Rekla je to dijelom radi toga da joj napakosti onako kako je to činila svim mlađim kolegicama, a dijelom i radi toga da se dodvori ravnatelju, što je činila svih tih četrdeset godina koliko radi u gimnaziji, sa svim ravnateljima koji su ikad prodefilirali kroz školu. Iako se inače uopće nije obazirala na njezinu pakost, Ireni je toga dana, onako nesigurnoj, teško padao svaki komentar koji se odnosio na njezin izgled. Kad je već i sama počela sumnjati u imidž koji je izabrala za taj važan dan, stvar je spasila kolegica iz francuskog koja joj je uputila spontani kompliment da izgleda predivno i da bi češće trebala raspustiti kosu.

Četiri školska sata koja je morala odraditi činila su joj se kao četiri mjeseca, tako joj je sporo prolazilo vrijeme. Poslije nastave htjela se našminkati u WC-u za profesore, ali bojala se da će je netko vidjeti. Slutila je da bi to, nakon jutrošnjih komentara u zbornici, potaknulo dodatnu sumnju i govorkanja. Izašla je zato iz škole nenašminkana, s nejasnim planom da će to učiniti negdje drugdje. Nakon izlaska iz škole grčevito je u džepu stiskala mobitel, skupljajući hrabrost za poziv. Otišla je na klupu kod Matoša, kao i prvi put kad ga je nazvala, i tamo još neko vrijeme bezuspješno pokušavala odustati od svega. Premotala je u glavi najgore scenarije koji se mogu dogoditi nađe li se s Nekim. Kao prvo – mogao bi je netko vidjeti. Neka susjeda, kolegica s posla, teta iz vrtića, netko od Vladinih kolega ili obiteljskih

prijatelja, a možda i sam Vlado, koji se slučajno zatekao u blizini između poslovnog sastanka i ručka. Da joj netko, bilo tko, postavi najjednostavnije pitanje o tome tko je taj čovjek s kojim je sjedila u kafiću tom i tom toga i toga dana u toliko i toliko sati – što bi uopće odgovorila? Mogla bi, recimo, reći da je slučajno sreća kolegu s fakulteta ili iz osnovne škole, ili da je to bivši susjed koji je živio vrata do stana u kojem je živjela s roditeljima, ili možda čak zabrinuti roditelj nekog njezinog gimnazijalca koji ju je zamolio za povjerljiv razgovor u četiri oka o problemima svog buntovnog sina. Ipak, muškarac te dobi teško da može imati sina gimnazijalca pa na takvu laž ne bi nasjeo nitko živ, a kamoli njezin pronicljivi muž čiji racionalni mozak funkcionira na matematičkim zakonitostima. Kao drugo – što *poslije*? Evo, ako i bude dovoljno hrabra da se susretne s njim, što *nakon* toga? Poželjet će drugi susret, pa treći, pa će poželjeti biti s njim nasamo, a sve će to, ako se dogodi, morati raditi Vladi iza leđa. Odakle joj svi ti silni alibiji za tajne susrete kad nije u stanju smisliti dobru laž za slučaj da je netko vidi na običnoj kavi? Dok je crnim slutnjama pokušavala natjerati sebe na odustajanje, stigla joj je poruka od Nekoga.

„Opusti se. Sve će biti u redu.“

Nevjerojatno je kako taj čovjek uvijek osjeti njezine misli i brige i kako uvijek u pravom trenutku kaže nešto umirujuće! Kako mu to samo uspijeva? Da joj se toliko ne sviđa baš ta vrsta intuicije, način na koji je osjeća bio bi pomalo zastrašujući. Ne, ne može odustati. Ne može to učiniti ni njemu ni sebi. Njihova priča zaslužuje u najmanju ruku pristojan kurtoazni susret, ako ne i sretan kraj u stilu *živjeli su sretno do kraja života i imali puno djece*.

Nazvala je. Dovraga i strahovi! Njezina sreća trenutno ovisi o nadvladavanju straha, neće valjda dopustiti da joj strah sve pokvari! Rekla mu je da će za sat vremena biti u Kazališnoj kavani. Izgovorila je to posve mirno, kao da se uopće ne boji. Rekao je da će biti tamo prije nje. Za dogovor o prepoznavanju posudila sam vlastito iskustvo iz epizode s Mladenom. Kad dođe u Kazališnu, javit će joj precizno gdje je sjeo tako da ga ona jednostavno može identificirati. I to je bilo to. Više nije mogla natrag. Doduše, mogla se jednostavno ne pojaviti u Kazališnoj, ali nije Irena žena koja bi tako kukavički napustila vlastite snove, a pogotovo ne žena koja ne bi poštovala dogovor.

U sljedećem prizoru smjestila sam je u mali kafić u Tkalčićevoj. Sjela je tamo popiti kavu, sama. Nije joj bilo do kave, ali negdje je morala provesti vrijeme do susreta i, uostalom, morala se negdje našminkati. Kafić je bio poluprazan. Nekoliko stolova dalje sjedio je par koji je uopće nije primjećivao. Mladić je držao djevojčinu ruku u svojoj i proučavao njezine nadlanice s obožavanjem koje se moglo činiti pretjeranim kad su ruke u pitanju. Djevojka je

gledala u vlastite ruke kao u umjetninu za koju nije znala da je posjeduje. Prinio je zatim njezinu desnu ruku usnama i ljubio joj prste, jedan po jedan, otvorenih očiju. Onda ju je nježno privukao k sebi i poljubio joj oči, prvo lijevo oko pa desno. Irena ih je gledala kao da je tolika ljubav plaši, pitajući se bi li se ona znala nositi s njom. Nitko je, u cijeloj njezinoj ljubavnoj povijesti, nije poljubio u očne kapke. Možda je ta slika mladog zaljubljenog para došla kao opomena da ne očekuje previše? Možda ne zna ništa o tome kako se takva ljubav zaslužuje, a još manje o tome kako na nju uzvratiti.

Novi su je poljupci još više uznemirili. Mladić se igrao djevojčinim usnama ne obraćajući pažnju na slučajne svjedoke koji su se zatekli u kafiću. Nije to više mogla gledati. Uzela je torbu, otišla do šanka, platila, i pitala konobara gdje je toalet.

Zaključala je vrata, iz torbe izvadila šminku i pod neonskim svjetlom iznad ogledala nanijela na lice prvo malo pudera, razmazujući ga užurbano preko pjegica, a onda na kapke stavila smeđe sjenilo. Stavila je malo rumenila na obraze, tek toliko da joj put pod puderom ne djeluje anemično, i onda maskarom pažljivo namazala trepavice, trepćući i provjeravajući rezultat prvo iz velike blizine, a onda udaljivši se na korak od zrcala. Bila je zadovoljna. Oči su joj odjednom izgledale zavodljivo, pomalo začudno, kao životinjice puštene iz kaveza nakon dugog razdoblja neslobode.

Na vratima je netko pokucao. Pokupila je stvari s umivaonika i pobacala ih u torbu, a onda otključala i krenula ravno prema izlazu, ne obraćajući pozornost ni na djevojku koja je cupkala pred vratima niti na konobara koji se vjerojatno pitao što je tako dugo radila unutra. Imala je previše svojih briga. Zapravo samo jednu, ali golemu.

U Tkalčićevoj se oglasio njezin mobitel. „Još pola sata“, pisao je Nitko u poruci. Odbrojavao je vrijeme na svoj način. Što je pola sata u jednom životu? Gotovo ništa, tek nezamjetljiv trenutak, a njoj se činilo da u tih pola sata koji je očekuju mora proživjeti cijelu jednu životnu dramu kojoj kraj nikako ne može naslutiti. Spustila se prema Trgu, hodajući kao mjesečarka, umrtvljenih osjetila za svijet koji je okružuje. Pravila se da promatra izloge, a zapravo je proučavala svoj odraz u njima. U svakom izlogu suočavala se sa svojom kosom, sa svojim novim izdanjem na koje se još nije naviknula. U Teslinoj je zastala ispred Victoria's Secret dućana. Sva ta čipka i seksipil u izlogu podsjetili su je na mnoge stvari od kojih je davno odustala. Novoj Ireni pristajao bi taj crni čipkasti grudnjak prošaran crvenim nitima, i te majušne tanga gaćice koje idu u kompletu s grudnjakom. Promatrala je lutku u izlogu koja se lijevom rukom podbočila, a desnu nogu malo savinula prema naprijed kao da će zakoračiti na ulicu, i zamišljala sebe u tom kompletu i samostojećim čarapama sve dok se lutka, ne

samo u njezinim mislima nego i u izlogu u mom scenariju, nije pretvorila u nju. Seksipilna verzija Irene u izlogu izgledala je puno bolje od lutke. Smiješila se osmijehom u kojem je bilo više strasti no što je Irena slutila da postoji u njezinom uspavanom tijelu nenaviklom na želju.

Baš tada, kad je osjetila kako joj tijelom struji zaboravljena, a možda i nikad do kraja osviještena požuda, nazvao je Vlado. Sva sreća pa je pogledala na zaslon prije nego se javila, inače bi progovorila nježnim glasom koji bi ga sigurno iznenadio. Obuzela ju je panika. Zašto je Vlado, koji je gotovo nikad ne zove tijekom radnog vremena, zove baš sad, u trenutku kad je tristotinjak metara i petnaestak minuta dijeli od tajnog sastanka s drugim muškarcem? Je li naslutio? Možda je slučajno, u svom crnom audiju koji su kupili ulažući u njegov imidž uspješnog menadžera umjesto u vikendicu na moru, prošao Teslinom baš dok je zamišljala sebe u čipkastom rublju koje će Netko skidati kad i fizički postane preljubnica?

Javila se.

U sljedećem prizoru scenarija Vlado je sjedio u svom golemom uredu kroz čije se staklene stjenke pružao pogled na grad.

- Moram u Rijeku danas - rekao joj je. - A vjerojatno ću morati i prenoćiti, tako da me ne čekaš večeras.

U zadnje vrijeme često je iznenada odlazio i ostajao noć, dvije u Rijeci, Splitu ili Osijeku. Znao se javiti tek kad je već bio tamo, ili kad je navodno bio tamo. Nije imala nikakvu kontrolu nad njegovim poslovima i kretanjem. Mogao je biti bilo gdje, bilo s kim, i posao je mogao biti samo izgovor za neki drugi život koji je mogao voditi neovisno o njoj. No ona nije, barem ne sada, razmišljala o tome. Laknulo joj je što taj poziv za nju i Nekoga nije bio koban.

- U redu - rekla je, nastojeći ne zvučati hladno. Ujutro, kad je odlazio, rastali su se gotovo u svađi zbog toga što ga je molila da on odvede djecu, a ispadne li da se ona zbog toga duri ili da mu zamjera, situacija u kući postat će još napetija.

- Ti si vani? - upitao je iznenada, čuvši buku s ulice.

- Da. Završila sam s nastavom.

- Ideš doma sad? - iznenadio ju je novim pitanjem. Ustvari je i on pokušavao popraviti štetu koju je nanio svojom jutarnjom nervozom. Kad god bi nešto uprskao, popravljao je to

zaobilaznim načinima.

- Idem, ali pogledat ću usput po dućanima čizme – rekla je, čudeći se i sama kako joj neplanirane laži lako prelaze preko usana. – Lanjske su se skoro raspale – dodala je, ohrabrena svojom neočekivanom snalažljivošću.

- Pa da, svakako. Kupi si nešto lijepo – iznenadio ju je komentarom. – I nemoj štedjeti.

Odakle sad ta iznenadna dobrohotnost, zapitala se Irena. Gledatelji će, za razliku od nje, znati jer će u sljedećem prizoru Vlado nazvati neku drugu ženu, koju nećemo vidjeti ali će nam po izrazu Vladinog lica i onome što će joj reći biti jasno o čemu je riječ.

- Hej, prenočit ću – rekao joj je osmjehujući se kao zaljubljeni srednjoškolac.

Žena s druge strane nešto je rekla, a on se na to raznježeno nasmiješio.

- Imam nešto za tebe – rekao je, vireći u ukrasnu vrećicu Victoria's Secreta, vjerojatno zamišljajući kako će ona, tko god bila, izgledati u tome.

Možda je ta „slučajnost“ s rubljem iz Victoria's Secreta bila previše, ali odlučila sam je zasad ostaviti u scenariju. Uvijek to mogu naknadno promijeniti. Budem li htjela pretjerati u analogiji, u vrećici bi čak mogao biti isti onaj kompletić u kojem je Irena sebe maloprije zamišljala.

TOČKA NA DAN

U tom trenutku ona je već bila u Masarykovoj. Netko je nazvao da joj kaže kako sjedi za predzadnjim stolom na desnoj strani Kazališne, uz stakleni zid koji gleda na Zdenac života. Ima na sebi traperice i bijelu košulju, rekao je. Nasmijala se toj podudarnosti, želeći vjerovati kako nije slučajna. Učas je zaboravila sve one jutrošnje provokacije u zbornici koje je zbog svojih traperica i bijele košulje doživjela.

Ušla je u Kazališnu kavanu gotovo samouvjereno, ili je barem tako izgledala kad je krenula prema njegovu stolu. Prilazila mu je smiješeći se, a on je, očaran tim osmijehom, ustao i promatrao je kao da gleda ravno u svoj ostvareni san. Sve, baš sve, bilo je drukčije od onoga što sam sama toga dana proživjela sastajući se s Mladenom. Pred njom je stajao čovjek iz mojih vlastitih želja - visok, tamnocos, markantan, savršeno bijelih zuba i toplog osmijeha, u ležernoj muševnoj odjeći koja mu je savršeno pristajala. To je trenutak u seriji kad Netko prvi put ulazi u kadar, i kad ne smije iznevjeriti ni Irenina očekivanja ni očekivanja gledatelja. Kad mu je prišla, ohrabrujući se nasmiješio i prvo prihvatio ruku koju mu je pružila, a zatim su se spontano zagrlili, ne osjećajući ni jedno ni drugo nelagodu zbog toga. Kad su sjeli, oboje su neko vrijeme šutjeli, ne zato što nisu znali što reći nego zato što su riječi bile suviše.

Bilo joj je vruće od navale unutrašnje topline pa je skinula sako. Pomaknula je pramen kose s lica, a on ju je zadržano promatrao.

- Irena... - izgovorio je njezino ime, kao da je u njemu neka tajna u koju želi proniknuti, ali polako, bez žurbe i nestrpljenja.

- Zbilja se tako zovem - nasmiješila se.

- Ja sam Toni - rekao je.

- Toni. Lijepo. Moram se na to naviknuti.

- Na to da više nisam Netko? - pitao je.

- Da. Iako... *Netko* svakako jesi.

- Drago mi je da si tu, Irena - rekao je jednostavno, a opet nekako zavodnički, ili su se samo

njoj svaki njegov pokret i riječ činili takvima.

Konobar je došao i Irena je naručila kavu. Toni je već pio svoju. Bez mlijeka, onako kako i ona voli. Bio je to povod za dijalog o sličnim sklonostima. Puno su takvih podudarnosti već otkrili na *chatu*, a sad su mogli napraviti inventuru detalja koji su ih povezivali. Smijali su se kad su zaključili da su njih dvoje jedini mrzitelji sladoleda koje oboje poznaju, i da je „Povratak Filipa Latinovića“ jedina lektira koju ni jedno ni drugo u četvrtom razredu gimnazije nisu pročitali. Ma osmijeh im ionako nije silazio s usana, bez obzira na te detalje. Dan je bio lijep, oni su bili lijepi, lijepo je da su zajedno, i ni jedno ni drugo nije se moglo prestati veseliti svim tim svečanim činjenicama koje su ih usrećivale.

Željela sam da uživaju. Željela sam da gledatelji navijaju za njih i da ih nitko ne osuđuje zbog toga što su zajedno, iza leđa njezinom mužu koji je, uostalom, tada već bio na putu prema svojoj ljubavnici. U tom trenutku čak je i Irena zaboravila na njega. Prepustila se čaroliji trenutka, Tonijevim pogledima i riječima, vlastitoj zanesenosti koja je odagnala sve strahove i sve dokaze o postojanju nekog drugog života u koji se taj trenutak ne uklapa.

Treća epizoda završila je njihovim prvim susretom. Kad sam na zadnjoj stranici te epizode, u kojoj ću naknadno razraditi scene koje nedostaju, napisala „kraj treće epizode“, nekako sam odahnula. Njihov prvi susret opravdao je sve one prizore koji će uslijediti kasnije, a donekle je dao smisao čak i mom iskustvu koje možda ipak nije bilo uzaludno. Jadran je bio potpuno u pravu – neke stvari možeš opisati samo ako ih proživiš iz prve ruke, i taj mi je osjećaj pomogao da prebolim vlastiti virtualni krah kojega se odjednom više nisam toliko stidjela.

Baš kao i na treću epizodu, trebalo je staviti točku i na taj dan, obilat zbivanjima koja bih najradije zaboravila. Poželjela sam novo jutro, danju svjetlost koja će moćno izbrisati neželjene snove i vratiti me u stanje prije sna koji nisam izabrala sanjati.

Zavukla sam se u krevet s „Pričom o M.“, iz koje je virio Janov označivač za knjige s kotačima mog auta. Na 115. stranici Prijateljica je razmišljala o tome kako je veza između nje i Prijatelja prije osam dana bila na početku, a sad joj je dolazilo da glasno zaplače – ne samo zato što se M. vratila a prijatelj je bio njezin, nego i zato što se nakon toga morala vratiti ljubavniku. Mislila je kako bi se prije toga trebala obratiti na kršćanstvo da okaje svoj grijeh.

Kršćanstvo za mene nije dolazilo u obzir. Ja se samo moram obratiti na stvarnost, okajati svoje virtualno poganstvo, i onda će sve biti u redu. S tom čistom pokajničkom mišlju

utonula sam u san bez slika i zbivanja. U čisti san pročišćenja u kojem se moja mašta pravedničkim mirom oporavljala od ljubavnih stranputica.

JAVNA TAJNA

Ujutro je svratila mama. Bila sam već za stolom i radila sam na prvoj i drugoj epizodi, popunjavajući praznine u zbivanjima s kojima sam, zahvaljujući tome što sam već opisala Irenin i Tonijev susret, točno znala što trebam učiniti. Odgovarao mi je taj mir i sigurnost s kojima sam se probudila, i pisanje se činilo kao lak praktičan zadatak. Zvono me iznenadilo. U onih nekoliko sekundi koliko mi je trebalo da dođem do vrata i otvorim ih, spontano sam se ponadala da ću pred njima ugledati dostavljača City Expressa s nekom novom Janovom pošiljkom. Iznenadila me ta misao, koja je iščeznula čim sam ugledala mamino lice. Ne zato što bih imala nešto protiv svoje mame, nego zbog toga što je izraz njezina lica jasno davao do znanja da nešto nije u redu.

Ušla je u stan sa zamjeranjem koje mi je razjasnila prije nego sam uopće stigla o njemu nagađati. Iz svoje torbe izvadila je zadnji broj „Kreme“, stavila ga na stol, a onda me nastavila prijekorno promatrati bez riječi. Odmah sam shvatila poantu.

- Dobro, kad si nam mislila reći? - upitala me dureći se.

- Mama...

- Nemoj ti meni „mama“! Nije li tužno da ja, rođena majka, moram kod frizera saznati da moja kćer piše scenarij za dramsku seriju?

Kad je moja mama ljuta, govori o meni u trećem licu. Po tome sam uvijek, čak i kad ne bi odmah to izgovorila, znala da je ljuta na mene. Zahvaljujući burnoj povijesti naših neslaganja, znala sam da je moram prvo pustiti da se ispuca, da kaže sve što joj je na duši, i tek onda, kad se i sama poželi smekšati, reći koju riječ u svoju obranu.

- Zamisli kako mi je bilo. Htjela sam u zemlju propast. Đurđa mi meće viklere, znaš Đurđu kakva je, i onda mi veli: „Baš mi je drago zbog vaše Sare.“ Šta ti je drago, mislim si ja, strah me i pitati, možda se i udaje a da ja ne znam, što me sad više ne bi ni čudilo. Ja se zbunila, ne znam što da joj kažem, mrmljam nešto i pravim se da ne čujem dobro jer Ankica buči fenom zdesna, a ona će: „Baš je krasno ispala u ‘Kremi’, i onaj režiser je zgodan, je li to možda budući zet?“ Kakva „Krema“, kakva slika, mislim si ja, a pravim se ko da znam, i pitam Đurđu ima li možda tu „Kremu“ u salonu, da „još jednom“ malo bolje pogledam tog režisera, i onda se još uključi Ankica koja isto zna, svi znaju osim mene, i kaže kako se i njoj

čini da tu nešto ima, između tebe i njega. Doda mi Đurđa „Kremu“, i ja krenem listat, pojma nemam što tražim, i još mi je neugodno jer ne znam na kojoj je stranici to što tražim i brinem se da će i Đurđa i Ankica shvatit da nemam pojma, tresem se od muke što i Đurđa i Ankica znaju o mojoj kćeri nešto što ja ne znam. I onda ugledam – moja Sara, i neki Kirin, piše ispod slike, i da ta moja Sara piše scenarij za seriju. Zemljo, otvori se!

Prije nego je nastavila dalje, uhvatila je malo zraka, stišala ton za nekoliko decibela i dodala dozu plačnog prizvuka u intonaciju.

- Ja stvarno ne znam čime sam to zaslužila. I ja i tvoj otac – prošaputala je trepćući kao da najavljuje suze. Prešla je na drugo lice, i to je bio znak da bi mi mogla oprostiti, naravno, pod uvjetom da smislim kakvo suvislo opravdanje koje bi joj razjasnilo stvar.

- Tata još ni ne zna – nadodala je tiše.- Srce će mu puknut kad sazna. Došla sam k tebi ravno od Đurđe i pojma nemam kako da mu kažem a da ne svisne od tuge.

Tako je, zapravo, bilo oduvijek. Mislim da je moja mama uvjerena da sam ja uspjela biti i ostati tatina mila djevojčica samo zbog toga što je ona uvijek spašavala stvar zataškavajući sve moje nepodopštine, odnosno – moje *pravo lice*.

- Mama, smiri se, molim te.

- Kako da se smirim? Kako? Cijeli grad zna o tebi nešto što ja ne znam, a ti mi govoriš da se smirim!

Zašutjela sam. To je u našoj igri opraštanja bila uobičajena dramska stanka. Ona je bila ta koja treba dati znak da ispričavanje i objašnjavanje može početi, da je spremna za dijalog, inače nema smisla ni pokušavati. Sjela je, uzdišući, i prekrižila ruke na prsima. Pred njom je na stolu stajao kobni časopis u kojem je postojao dokaz da sam zabrljala, a najbolje od svega bilo je to da ni sama još nisam vidjela inkriminirajući tekst ni fotografiju. Ne bih ni znala za to da me Dunja nije nazvala kako bi mi javila da smo pojavljivanjem u „Kremi“ napokon postale dio zagrebačke društvene kreme i da su, što je baš zgodno ispalo, na toj stranici fotografije dviju njezinih malih crnih haljina – one koju je nosila sama, i one koju sam nosila ja.

Sjela sam pored mame, uzela „Kremu“ i počela listati da i sama, nakon Đurđe, Ankice, mame i ostalih Đurđinih mušterija, a, prema maminim riječima, i cijelog grada, vidim početak svog proboja u svijet javnih osoba. Na šesnaestoj stranici bila je reportaža s gostovanja

„Hamleta“. Zapravo, nije to bio tekst o gostovanju predstave, nego foto-reportaža s domjenka nakon predstave, koja se bavila jedino slikovnim prikazom tko je sve i s kim došao te večeri u kazalište. Na jednoj od fotografija bili smo Jadran i ja, a ispod je pisalo: „Scenaristica Sara Lukas s Jadranom Kirinom, redateljem njezine dramske serije „Tuđi život““.

- Sad ćeš mi još reći da nisi za to znala - rekla je mama, gledajući kako proučavam spornu fotografiju.

- Čula sam da je objavljeno, ali nisam još vidjela.

Šutjela je i durila se. Iako nije govorila ništa, njezino je držanje odašiljalo poruku: „Hajde, da čujem kako ćeš se opravdati.“

Najveći problem je bio taj što sam „Tuđi život“ od početka doživljavala kao tajnu koju mi se nije dijelilo s drugima. Više nesvjesno nego svjesno, stalno sam pokušavala zataškati taj *slučaj*. Biti scenaristica za mene nije bila ambicija nego način dodatne zarade, a osjećaj da se to počelo pretvarati u javnu stvar nije mi se nimalo sviđao. Znala sam da će nakon pojavljivanja u „Kremi“ sve isplivati, ali valjda sam se nadala da ljudi koje poznajem možda ipak ne čitaju žuti tisak, ili da će se, barem, praviti da to nisu vidjeli. Željela sam ostati u hladovini svoje lektorske anonimnosti i zaraditi sto četrdeset tisuća kuna bez ikakve galame i pompe, no to, čini se, nije moguće. Frizerski saloni ipak su mjesto gdje svačiji javni život počinje, a moja ih mama, nažalost, redovito posjećuje. No njoj se nisam mogla opravdati objašnjavanjem vlastitih previranja i nastojanja da „Tuđi život“ sakrijem i od drugih i od sebe same. Njoj je trebalo konkretno, razložno, utemeljeno i, više od svega, uvjerljivo objašnjenje.

- Naravno da sam vam željela reći, ali... nisam smjela - sinulo mi je.

- Nisi smjela? Kako to misliš - nisi smjela?

- Producent je tako zahtijevao - ohrabrila sam se.

Mislim da sam postigla čak i paćenički izraz lica u kojem je mama trebala naslutiti patnju svih onih dana kad sam im silno željela reći, ali mi je, eto, bilo zabranjeno. Nasjela je. Doduše, uz zaštitnu dozu sumnje.

- Ne razumijem. Zašto?

- Takav je bio dogovor. Oni su htjeli izaći s tim na presici, na svoj način, a ja sam dotad morala šutjeti o svemu.

- A što je onda ovo? - pitala je mama upirući prstom na dokaze u „Kremi“.

- Ne znam, mama. Procurilo je. Novinarska posla. Ja sam se samo držala dogovora. Tu se još uvijek ne spominje producentska kuća pa se nitko nije previše uzbuđivao.

Činilo se da je priča prošla. Još je malo gundala kakva je to producentska kuća koja ti zabrani da vlastitim roditeljima kažeš što radiš, te kakva je to kći koja misli da roditelji ne bi znali čuvati njezinu tajnu, ali sad je već raspolagala argumentima koji objašnjavaju moju šutnju i sprječavaju tatin infarkt. Naravno, morala sam joj ispričati sve o seriji i svom scenariju, uz otežavajuću okolnost da je teško shvaćala što je to zapravo virtualni život i kako to možeš varati muža preko kompjutera. Jutro se odužilo.

Kad je otišla, bila sam iscrpljena kao da sam u jednom jutru napisala tri epizode. Morala sam obećati da ću u nedjelju doći na ručak da sve to ispričam i tati, a mama je zaključila da bi mogla pozvati i tetu Emiliju, s mužem, pa će njih dvoje možda napokon prestati govoriti o svojoj kćeri doktorici o kojoj, uostalom, nikad ništa nije pisalo ni u jednim novinama. Odjurila je ispričati tati sve tajne, i one objavljene i one koje ne zna ni Đurđa ni Ankica ni teta Emilija, a mene je ostavila u stanju posvemašnje nedruželjivosti, u kojem se više nisam željela družiti ni s vlastitim likovima.

Trebalo mi je hodanje. Nakon dobre ture pješačenja, uvijek mogu početi ispočetka. Odlučila sam da se neću prepustiti slučajnim ulicama, nego sam se Zvonkom odvezla do Jaruna. Tamo se ne mogu izgubiti, a možda mi jedan krug oko Velikog jezera pomogne vratiti poljuljani mir.

Nije bilo vjetra i hladnoća je bila ugodno podnošljiva. Koračala sam jezerskom obalom pokušavajući mir vode preseliti u misli. Tu negdje, u pejzažu koji sam izabrala, nalazi se ključ za harmoniju koja mi je potrebna. Kad izgubim povjerenje u sklad univerzuma i počnem prkositi bujici stvari, uvijek izgubim duhovnu orijentaciju. Čudilo me zašto uvijek iznova moram svladavati tu lekciju i zašto to labavo znanje nikad nije zauvijek. Razmišljala sam o tome kako dobre misli imaju puno kraći rok trajanja od loših i kako je jedini način da spasim svoj duhovni obraz stalno obnavljanje dobrih misli, koje su, kao za vraga, često tako neuhvatljive.

TIME SE HRANIM

Na ulazu u svoju zgradu sudarila sam se s dostavljačem City Expressa.

- A, tu ste! - uzviknuo je.

Sad smo već stari znanci, i ako Jan nastavi ovim tempom slati pošiljke, uskoro ćemo dostavljač i ja prijeći na „ti“ i pozivati jedno drugo na rođendane.

- Sad sam vam zvonio gore - rekao je, i pružio mi obrazac na potpis. Nakon potpisa, uručio mi je paketić, nešto veći no što su bila prva dva. Već smo uhodali te kretnje, dostavljač i ja.

Zbunilo me veselje kojim sam dočekala novu pošiljku. To veselje brkalo mi je tvrdoglave planove o neosjetljivosti na Janove pokušaje zavođenja. Ipak, nisam mogla ne priznati da ima stila. Tko danas uopće zavodi šaljući svakoga dana pošiljke dostavom, pogotovo nekome tko na njih odgovara ravnodušnošću?

Pozvala sam lift, ali nisam ga imala strpljenja čekati. Previše mi se žurilo u stan da otvorim pošiljku. Trčala sam stubama na peti kat, nagađajući što je unutra, u duguljastoj kutijici koju sam napipala kroz omotnicu. Srce mi je, valjda zbog previše stuba odjednom, divlje zalupalo.

Ta pošiljka... iako su prve dvije donekle pripremile teren za nju, navela me da posumnjam u sve što sam dotad znala o iznenađenjima. Mislila sam da se nakon prve dvije pošiljke Jan više ne može dosjetiti nečeg još originalnijeg - ali, ne samo da je uspio, nego me uspio i potpuno posramiti.

U kutiji su bila dva dječja autića. Jedan Uno, crven poput mog Zvonka, i jedan golf, zelen poput njegova. Tko zna u koliko je trgovina s dječjim igračkama morao ući da pronađe dva baš takva autića, identične umanjene verzije naših stvarnih vozila. Postavio ih je u kutiji baš onako kako smo nas dvoje izgledali na cesti - crveni Uno bio je ispred, a zeleni golfić ga je slijedio. Na unutrašnjim rubovima kutije nacrtao je nekoliko zgrada i drveće. Čini se da je crtao na rastvorenoj kutiji, a onda joj zaljepio rubove tek kad su crteži bili gotovi. Prtljažnik zelenog golfa bio je malčice otvoren, a iz njega je virio papirić. Izvadila sam papirić i razmotala ga. Pisalo je: „Zaviri pod cestu.“. Podignula sam „pod“ kutije, na kojem je vjerno bila iscrtana isprekidana bijela crta na sivoj cesti. Ispod ceste bila su još dva kartončića. Na jednom - novi citat:

„Meni je važno da ne znam o čemu se radi. Time se hranim. To mi je kuća. Tome se, ovako ili onako, veselim.“

Drugi je bila pozivnica za samostalnu izložbu njegovih fotografija. Galerija Forum, 20. prosinca, u 19 sati. Za tri dana. Na pozivnici je rukom dopisao: „Volio bih da budeš tamo.“

Osjećala sam se kao da sam u nekom filmu u kojem se meni, glavnoj junakinji, događa sve ono što zapravo želim da mi se dogodi, ali sam previše ponosna da bih to priznala pa umjesto mene same za mene navijaju gledatelji. Oni puno bolje znaju što bih trebala učiniti. Ja sam onako *filmski* tvrdoglava, inače bi se sve dogodilo odmah na početku pa bi priča prebrzo završila, prokockavši svoje pravo na zaplet. Sve to skupa više je nalikovalo na film nego na život, ili barem na moj život. Sjetno sam pomislila kako je cijela priča s Janom zapravo predobra da bih se u njoj znala snaći. Svima nam se katkad dogode stvari koje se čine previše savršenima da bi bile istinite, pa ih propustimo zbog te sumnje ili zbog pomisli kako nismo dovoljno dobri da bi se baš nama događale. Meni se činilo kao da sam svojim dotadašnjim ponašanjem prema Janu izgubila svako pravo na njega i kako sam zahvaljujući svojoj virtualnoj zanesenosti svu svoju emocionalnu energiju usmjerila u pogrešnu priču nakon koje se više nemam pravo vratiti u pravu. Osjetila sam zametak tuge koja će se, ako joj samo dopustim da se razvije, prerasti u nešto nepodnošljivo. Zato sam izabrala bijeg u svoj literarni svijet, jedini u kojem je sve moglo biti onako kako ja želim.

ZELENO SVJETLO ZA STRAST

Kad se Irena nakon kave u Kazališnoj vratila kući, bila je zahvalna što Vlade nema i što ga, sudeći po telefonskom razgovoru u kojem joj je najavio moguće noćenje u Rijeci, neće biti do sutra. Ovako je mirno mogla nastaviti lebdjeti. I doista je bila u stanju blage levitacije – uopće se nije sjećala ni jednog detalja svog puta od Zdenca života, kraj kojeg se rastala s Tonijem, do kuće. Ne sjeća se ni svih onih semafora u Deželićevoj koje je morala proći, ni ljudi koje je valjda susretala, ni zvukova automobila koji su klizili zelenim valom kao da prolaze nečijim tuđim životom. Sve se događalo u njoj. Taj svijet koji je nosila u sebi poprimio je razmjere nemjerljivog kozmosa, i činilo joj se da se prelijeva preko rubova njezina bića, zaposjedajući sav teritorij vanjskog prostora. Preplavila ju je čista ljubav i ništa je izvana nije moglo zgaziti ni poništiti. Ništa. Čak ni činjenica da je upravo ušla u vlastitu realnost, u dom koji dijeli s nekim drugim muškarcem, onim čiji prsten nosi na lijevoj ruci i s kojim je vežu ne samo bračni zavjeti izrečeni pod svodom crkve Sv. Marka, nego i dvoje djece čija joj je sreća važnija od vlastite. Njih dvoje bit će jedini razlog zbog kojeg će se sabrati, smiriti, odreći se toga što ju je tako moćno preplavilo, ali – kasnije, ne sad. Možda sutra, prekosutra, možda neki drugi dan. Sad se jednostavno ne može odreći nemira koji se u njoj tako ugodno nastanio. Pristaje na sve što će joj taj nemir učiniti. Možda će poslije puzati po kaljuži patnje, možda će nakon svega od nje ostati tek ruševina koju će biti nemoguće ponovno sagraditi, ali to što sad osjeća vrijedno je sve patnje koja će, vjerojatno, uslijediti kasnije.

Vlado je oko devet javio da će ipak prespavati u Rijeci. Tad je već stavila djecu na spavanje i taj njegov poziv doživjela je kao početak praznika sanjarenja kojemu se može prepustiti bez zadržke i bez ograničenja. Sutra, kad se Vlado vrati, morat će skrivati sreću na koju se još ni sama nije u potpunosti naviknula. Tijekom poslijepodneva bezbroj je puta otišla pred zrcalo uživati u novoj slici sebe, u ozarenosti kojom je vidljivo zračila. Promatrala se pokušavajući vidjeti sebe njegovim očima. Takva kakvu se sad i sama vidjela, mogla mu se sviđati. Jako sviđati, što je, uostalom, i pokazao. Nakon što su se rastali, dobila je toliko njegovih nježnih poruka da ih više nije uspijevala ni pamtiti. Uživala je uzvraćati mu, i cijelo je popodne smišljala što će mu napisati u sljedećoj poruci, još prije nego bi dobila njegovu. Očajnički ga je željela čuti, ali bojala se da će se Vlado iznenada vratiti i zateći je u razgovoru, a onda bi se mogla zapetljati u nevješte laži. Kad je Vlado javio da ostaje u Rijeci, činilo joj se da su se vrata blaženstva širom otvorila i da kroz njih ulazi neslućena količina zaslužene sreće, kojoj

se namjerava bez suzdržavanja prepustiti. Zatvorila je vrata dječje sobe, ispružila se na kauču i jednostavno ga nazvala. Bilo je divno znati što s iznenadnim osjećajem slobode. Biti sama, a imati svoj tajni svijet na koji želiš potrošiti tu samoću. Jer u toj samoći, u kojoj se često znala zateći za Vladinih izbivanja, više nije bila sama. Od same pomisli na Tonija cijelo bi joj tijelo zadrhtalo. Kad mu je čula glas, više nije mogla ni željela kontrolirati treperenje koje je u njoj izazivao. Šaputao joj je kako je prekrasna i kako se u nju nepovratno zaljubio. I ona je bila besramno iskrena. Osjećala se kao Trnoružica koju je naočiti kraljević napokon izvukao s ružnog mjesta obrasla u korov posvemašnje praznine. Kad nisu jedno drugome šaptali te bajkovite besmislice, jednostavno bi na nekoliko trenutaka zašutjeli, uživajući u zajedničkoj tišini u kojoj baš ništa nije moralo biti izgovoreno. Kad je govorio, uvijek je to bilo baš ono što je priželjkivala čuti.

- Irena... volio bih jednom biti sam s tobom. Mislim... potpuno sam, između četiri zida, bez drugih ljudi za drugim stolovima.

- Znam. I ja bih to voljela.

- Nije to samo želja za fizičkom blizinom. Nije stvar samo u tome da te želim.

Šutjela je. Željela ga je svakim atomom svoga tijela, i cijeli je dan neprestano u mislima vrtjela slike njihovih budućih dodira, ali bila je još uvijek previše uplašena tom željom da bi mu je naglas izgovorila.

- Više je to potreba da se s tobom maknem od stvarnosti, od svega što nam ne ide u prilog. Imam osjećaj da se možemo barem malo sakriti od svega toga, kad već ne možemo posve pobjeći.

- Prevariti stvarnost?

- Da.

- Ne mogu sad ni razmišljati o toj stvarnosti.

- Ni ja, Irena. Zato valjda i vjerujem da je možemo prevariti. Ne želim je uopće uzeti u obzir.

- Ni ja, koliko god znam da to nije pametno.

- Najljepše stvari najčešće i nemaju veze s pameću.

- Ja baš nemam iskustva sa stvarima van pameti.

- Za to ti ne treba iskustvo. Treba se samo znati prepustiti.
- Iskreno, ja nisam baš sigurna znam li se prepustiti.
- Jednostavno je.
- Misliš?
- Znam. Trebaš samo iskreno priznati sebi što želiš.
- To već jesam.
- Jesi?
- Da.
- Što želiš, Irena?
- Tebe.

Tako izgovorena, njezina je želja postala još stvarnija, još razornija. No ona se više nije bojala ničega. Ako se svijet treba srušiti, neka se i to dogodi. Sve može podnijeti, samo ne pomisao da dobrovoljno napravi korak natrag u svoju bračnu samoću i odrekne se svega što sad osjeća. Pustoš u kojoj je prije Tonija živjela čini joj se strašnjom od bilo kakve kazne koja bi je zbog njega mogla sustići.

A njemu kao da je trebao samo taj mali znak, samo to zeleno svjetlo njezina priznanja da joj je stalo, da su osjećaji obostrani i da ih nije umislio. Nakon toga još se više raznježio. Raznježio i ohrabrio, upravo onoliko koliko je trebalo da i njoj pomogne da se ne srami svoje želje, potrebe za njegovom blizinom, svega onoga što mu je željela šaptati na uho jednom kad budu sami, ili možda već tada, dok leži tako ispružena na kauču u dnevnoj sobi, opuštena jer zna da se Vlado neće vratiti. Već tada je znala da neće sve ostati samo na nježnim riječima. Slutila je vatru svih njegovih budućih dodira, strast kojom ih uzvraća, i znala je da neće ni časka oklijevati kad im se bude trebala prepustiti. Te večeri uspjela je uvjeriti sebe da to uopće neće biti preljub, da nikoga neće prevariti u trenutku kad se njezino golo tijelo ispruži pored Tonijevog. Ta iznenadna strast, to pravo na život bilo je nešto što je jednostavno zaslužila, za što se izborila u teškim danima praznine u kojima je gotovo bila prestala vjerovati da ljubav uopće postoji.

Svidjela joj se ta želja i hrabrost kojom ju je počela izgovarati. Sve ono vrijeme koje je

provela ne želeći nikoga, u uspavanom tijelu koje je zaboravilo na strast, sad joj se činilo još tužnijim. Samo je njegov glas bio dovoljan da pokrene u njoj ustajale sokove želje koji su se, potaknuti njegovim nježnim obećanjima, pretvarali u ocean, u nezadrživu i neizdrživu pohotu koju više nije mogla kontrolirati. Kad joj je, smanjujući intenzitet svog glasa do jedva čujnog šaptanja, počeo opisivati kako bi je ljubio i dodirivao da je sad kojim slučajem pored njega, više se nije pokušavala kontrolirati. Pustila je svoju desnu, slobodnu ruku, putanjom njegovih budućih dodira obuzdavajući uzdahe – ne zato što bi ih se stidjela, nego zato što se bojala da je djeca iz susjedne sobe ne čuju. On je naslutio značenje te iznenadne nijemosti, i uskladio svoja šaputanja s ritmom njezina promijenjenog disanja obećavajući joj nježnost i strast glasom koji ju je izluđivao. Više se ničega nije stidjela, više ništa nije bilo dovoljno stvarno da je uplaši. Drhtala je kao da ne postoji ni prošlost ni sadašnjost, i kao da se sve vrijeme svijeta slilo u njihovu zajedničku budućnost.

Više je puta te noći, koju su gotovo cijelu proveli u ljubavničkom šaputanju i uzajamnom drhtanju, poželjela otići k njemu, ali još uvijek je sačuvala dovoljno razuma da ne napravi glupost i ne ostavi djecu samu da bi se našla sa svojim ljubavnikom. Riječ *ljubavnik* odzvanjala je u njezinoj svijesti kao obećanje slatke ugođe koju želi proživjeti bez ustručavanja. Iako je još nije dodirnuo, ako ne računamo onaj spontani zagrljaj pri prvom susretu u Kazališnoj kavani, on je već bio njezin ljubavnik. Već sad podijelili su više nego mnogi koji se zapravo dodiruju, već sad mu je pripadala više nego što mnoge žene pripadaju muškarcima s kojima spavaju. Prema tim mjerilima, ona je svog muža već prevarila. Čak i da se fizički preljub nikad ne dogodi, Toni je ljubavnik stvarniji od mnogih koji su tuđe žene u stvarnosti dodirivali. No ona će se pobrinuti da se i taj, stvarni dio preljuba dogodi. Više se nije mogla toga odricati. Predložila mu je da se vide već sutra. Izmislit će neku priču, recimo sjednicu Učiteljskog vijeća ili odlazak s učenicima u kazalište. Vlado se ionako ne sjeća što je u kazalištu već gledala, a i nikad je, kad se vrati kući, ne pita ni riječi o predstavi. Izabrat će najdužu predstavu s repertoara zagrebačkih kazališta i još će se, da Vlado nešto ne posumnja, tijekom popodneva požaliti kako joj se ne ide i kako bi radije ostala kod kuće, ali takvi su posjeti u opisu njezina radnog mjesta i tu se jednostavno ne da ništa učiniti. On će vjerojatno malo gundati jer ostaje sam s djecom, ali budući da je prethodnu noć prespavao izvan kuće, gundanje bi moglo biti svedeno na minimum. Obećala je sebi da se neće bojati, da neće Toniju i sebi pokvariti večer nagađanjima je li Vlado nešto posumnjao i je li bila dovoljno uvjerljiva. Otići će k njemu bez tereta svog svijeta. Ostavit će taj teret pred njegovim vratima, pred ulazom u mali stan na uglu Primorske i Prilaza, gdje se u mislima već odavno nastanila.

SOL NA RANU

Pisala sam u zanosu, ponesena euforijom koja se Ireni i Toniju događala. Znala sam da se, pišući prizore u kojima se sve dogodilo onako kako sam željela da se dogodi meni, na neki način osvećujem stvarnosti. Kad već nisam uspjela sama, neka barem Irena živi u iluziji da sve može završiti baš onako kako smo zamislili. Zajedno s laptopom, prisilila sam se ugasiti i svijet o kojem sam pisala. On postoji samo tamo, u skicama za budući scenarij pohranjenima u stroju, a ja sam tu, u stvarnom životu u kojem mogu činiti što želim. Mogu, recimo, uzeti knjigu, čitati, i zaboraviti i Irenu i njezinu ljubavnu dramu koja me se ne tiče. Mogu zaboraviti čak i na epizodu s Mladenom, koji je iz tog drugog svijeta nakratko ušetao u moj ne bi li mi pobrkao račune. Istina, to zaboravljanje daleko bi mi lakše išlo da sam čitala neku drugu knjigu, jer sam u „Priči o M.“, čim sam je te večeri otvorila, nabasala na rečenicu: „Ovo sam napisala škrgućući zubima, prizivajući u sjećanje noćne more i ružne rečenice koje sam s njime podijelila u nečemu što se ne bi baš moglo nazvati *ljubavnom avanturom*. Veza s njime bila je prometna nesreća iz koje sam izašla s ozljedama.“

No, ipak, stisnula sam zube i nisam se dala odvratiti od ignoriranja tuđih svjetova i tuđih života. Čvrsto sam odlučila razlučiti stvarnost i fikciju, uvjerena da se u barem u jednom od ta dva svijeta mogu snaći bez dramatiziranja.

Potisnula sam sve što me uznemirivalo. Potisnula sam i misao o tome kako sam, bježeći u svjetove u koje ne pripadam, upropastila priču s Janom, koja ne samo da je stvarna nego bi, da nisam uprskala, vjerojatno bila i daleko ljepša od svih onih nestvarnih koje sam pokušavala živjeti ili napisati. Gotovo sam uspjela uvjeriti sebe da ne zaslužujem tako dobru stvarnost i tako literarne likove u njoj, a onda je nazvala Tina.

Autići koje mi je Jan poslao bili su kap koja je prelila čašu Tinina razumijevanja. Kad je još čula za pozivnicu, kao da je odlučila da me neće pustiti na miru dok joj ne obećam da ću ići na otvorenje.

- Ima li išta prirodnije od toga da odeš i čovjeku lijepo zahvališ na pošiljkama? To je čak više pitanje pristojnosti nego ponosa - izgovorila je bez okolišanja.

- Ne mogu se, nakon svega, jednostavno pojaviti. Već sam previše puta bila gruba prema njemu da bih sad iz čista mira promijenila držanje - branila sam se, ne bez nade da će me Tina razuvjeriti.

- To su gluposti. Da je on to doživio kao grubost, ne bi ti se više nikad javio.

Protiv tog argumenta nisam se mogla boriti. Ma nisam se ja ni htjela boriti protiv njega, samo mi je trebao netko tko će me odvratiti od tvrdoglavog osjećaja da je stvar nepopravljiva. Mogla sam se uhvatiti ukoštac s najvećim životnim izazovima bez oklijevanja – dignuti kredit za stan za koji nemam pojma kako ću ga otplaćivati, prijaviti se na natječaj za dramsku seriju kao da sam ih napisala već stotinu – ali kad je u pitanju moj emocionalni život, postajala sam poput nesigurne djevojčice koja treba nekoga da je primi za ruku i povede u pravom smjeru.

- Obećaj mi da ćeš otići – inzistirala je Tina.

- Ne znam, Tina. Ne mogu – nećala sam se.

- Da čujem barem jedan opravdan razlog zbog kojega ne možeš.

- Imam... zbilja imam puno posla – uvijala sam se.

- Izlike.

- Znam, ali valjda imam dobar razlog zašto ih smišljam – zavapila sam, pokušavajući i sama shvatiti zašto se toliko bojim susreta s njim.

- To je idealna situacija – uvjeravala me Tina. Nećete biti sami, bit će tamo hrpa ljudi, nećeš morati razgovarati, a svojim dolaskom imaš priliku popraviti sve ono za što vjeruješ da si dosad s njim pogrešno napravila. Dovoljno je da vidi da si došla. Samo se pojavi, pogledaj fotografije i idi. Zar je to toliko teško?

- Kad me vidi, sigurno će mi prići i htjeti razgovarati.

- A ti ne znaš razgovarati?

- S njim očito ne znam.

- Uh, kako si tvrdoglava! Što ću s tobom? Da ti sad počnem ponavljati one floskule kako će ti jednom biti žao? Sjeti se samo da si imala hrabrosti za susret s potpunim neznancem kojega nikad prije nisi vidjela, a sad strepiš od susreta s čovjekom kojega poznaješ, i za kojeg sa sigurnošću možemo reći da nije nekakav šarlatan.

- Ne stavljam mi sol na ranu – nasmijala sam se.

Smijala se i Tina. *Sol na ranu* bila je jedna od naših omiljenih poštapalica, preuzeta od ostavljenog muškarca koji je tu žalobnu rečenicu izgovorio na rastanku. Imale smo cijelu kolekciju takvih patetičnih rečenica čije porijeklo, iz poštovanja prema bivšima, nikad nismo otkrivale drugima, ali nama dvjema bile su dobro poznate okolnosti u kojima su izgovorene. S vremenom su postale inventar našeg internog frazeološkog rječnika, i u našim su se dijalozima često pojavljivale kao duhoviti dodaci kojima smo se samo nas dvije mogle smijati s razumijevanjem.

Citat sa solju na rani ublažio je ozbiljnost kojom me Tina pokušavala opomenuti koliko je važno da odem na otvorenje Janove izložbe. Prijateljice koje dijele toliko detalja iz svoje intimne povijesti ipak se predobro poznaju da bi im se moglo dogoditi da se spore oko približavanja nekom muškarcu, koliko god potencijala imao. Tina je vrlo dobro znala što proživljavam i osjetila je da me treba pustiti da sama donesem odluku. Znala je kad se treba povući i kad postoji opasnost da njezino inzistiranje pokrene moj otpor, a još veći otpor u ovom se slučaju nikako nije smio dogoditi. Učinila je što je mogla, a sad se samo mogla nadati da će se njezine sugestije nataložiti u mojoj glavi na pravo mjesto, i da će me, prije ili kasnije, dovesti do bitnoga. Iskreno, i sama sam se nadala tome. To je bila jedna od onih situacija kad svim srcem želimo da su drugi u pravu, bez obzira što ćemo im kasnije to morati priznati.

NEUGODNA ISTINA

Kad je Jadran stigao k meni da radimo na dijelovima scenarija koje sam mu poslala mailom, izgledao mi je kao potpuno nov čovjek. Iz njega je zračilo nešto toplo i pozitivno, čemu nije bilo ni traga na našim dosadašnjim susretima. Nisam stigla nagađati je li Dunja zaslužna za njegovo novo izdanje, jer mi je sam, kao da se znamo oduvijek, odmah sve priznao.

- Znaš... ona je žena mog života. Definitivno. U to nema nikakve sumnje – obavijestio me svečano i patetično.

- Ma da?!? Dotle je došlo? – pitala sam istinski iznenađeno, pokušavajući se dosjetiti što je Dunji i Jadranu zajedničko. Zapravo sam se pitala je li Jadran čovjek s kojim bi Dunja mogla misliti ozbiljno.

- Da. Znaš što me kod nje fascinira? – preduhitrio je Jadran moja sumnjičava nagađanja.

- Što?

- Pa... to što je naizgled tako moćna, a zapravo je užasno ranjiva.

- Ranjiva? – pitala sam, kao da je ne poznajem.

- Gle... savršena djevojka koja onako brižno pazi na jedno nesavršeno biće... ima u tome nečeg... ne znam... fascinantnog.

- Rekla ti je za Darka? – upitala sam, ne vjerujući da on već zna za njezina brata.

- Rekla? Pa ona neprestano govori o njemu! Sreo sam ih neki dan u Zoološkom. Znaš... meni je to prekrasno. To zbilja puno govori o njoj.

Opa!, pomislih.

- Vidiš... s njom treba polako. Znam ja to. Možda je navikla da je muškarci zgrabe i odvuku u krevet, ali nije to ono što njoj treba.

Tad mi je već pomalo postalo neugodno. Doduše, Jadran se nije postavio kao da od mene traži neke dodatne informacije o Dunji, ali činjenica da mi se tako otvoreno povjerava čovjek koji me donedavno nije ni poznavao činila mi se u najmanju ruku nezgodnom.

- Baš me zanima kako će se to između vas razvijati – rekla sam, pomalo usiljeno. – A sad se bacimo na scenarij, imamo zbilja puno posla.

- Imaš pravo – rekao je, i izvadio iz džepa sakoa presavijeni list papira na koji je zapisao svoje primjedbe.

Ne znam je li to zato što ga je ljubav prema Dunji smekšala, ali bio je pun hvale za prizore koje sam dosad napisala. Rekao je kako misli da je sjajno što sam pomaknula upoznavanje Irene i Tonija na treću epizodu. Gledatelji ne vole predugo čekati da se dogodi neizbježno, rekao je. Svidjelo mu se i što sam Vladu učinila preljubnikom. Tako gledatelji neće zamjeriti Ireni, a osim toga, svaki dodatan zaplet, spletku ili dramska situacija pridonijet će uzbudljivosti priče.

- Nego... što ćeš s njima kasnije? – upitao je nakon hvale koja mi je godila.

- S kim?

- S Irenom i Tonijem.

- Pa kako što ću? Spojit ću ih. Ona će ostaviti muža.

- I preselit će se k Toniju? S djecom? – sumnjičavo je priupitao.

- Tako je pisalo u sinopsisu, ali mislim da ih ipak neću useliti k njemu. Irena može ostati u svom stanu, a Vlado se odseliti drugdje.

- Hm... – spremao se Jadran na negodovanje.

- Misliš da to nije dobro?

- Vidiš... ima nešto što ne znaš – okolišao je.

- Ne shvaćam. Što?

- Boris... – počeo je oprezno.

- Producent Boris?

- Da.

- Što s njim?

- Njemu se to dogodilo.

Zanimjela sam.

- Eto... žena ga je ostavila zbog frajera s interneta. Prije pola godine.

- O, Bože! - bilo je jedino što sam uspjela izgovoriti.

Sve je odjednom bilo jasnije. I zašto sam pobijedila na tom natječaju, i zašto se Boris pored svih drugih sinopsisa pristiglih na natječaj odlučio baš za moju priču, i zašto je ugovor tako brzo potpisan! U toj priči, u seriji koju će producirati, očito je vidio svoju priliku da se obračuna s bivšom i da je natjera na stid. Osjećala sam se prevarenom.

- Gle... nisam s Borisom nikad o tome razgovarao, ali svi znaju.

- Svi osim mene - prigovorila sam, shvaćajući otprilike kako se osjećala moja mama kad je kod frizera saznala za „Tuđi život“.

- Ma... to i nije bitno za tvoju priču. Osim, možda... - okolišao je.

- No? Reci!

- Pa... sumnjam da bi se *happy end* svidio Borisu.

- Irenin i Tonijev *happy end*? - pitala sam, u strahu da će baš to potvrditi.

- Da.

- Pa nećemo valjda Irenu vratiti Vladi?!? - zgranula sam se.

- Ne... to nikako.

- Nego?

- Pa... mislim... to ionako ne može završiti kao bajka. Nije li to općepoznata stvar, da veze koje započnu kao preljubničke završe neslavno?

- Ne mora biti. Osim toga, ovo nije život. Ovo je film. Fikcija.

- Nerealna fikcija.

O, ne!, mislila sam. Ne čini mi to! Upravo sam izmislila neki novi, bolji svijet za to dvoje -

nemoj ga tako bezočno uništavati! Irenina i Tonijeva ljubav bila je nešto u što sam očajnički željela vjerovati. U moru mojih unutrašnjih svjetova trebao mi je barem jedan jedini *happy end*, možda samo zbog toga da pokušam dokazati da i to negdje u mom životu postoji. Ako ga već nema u mom ljubavnom životu, ako ga nema u virtualnom, mogu ga dokazati barem u izmišljenoj priči, u kojoj je pravila stvarnog svijeta lako zanemariti bez ozbiljnih posljedica. No Jadran se nije slagao s tim. A kako se čini, neće se složiti ni Boris, koji, uostalom, financira projekt i koji sigurno neće dopustiti da njegova bivša gleda seriju u kojoj romana preljubnice i internetskog ljubavnika završava idilom zajedničkog života.

- Kako ne razumiješ? To je romana, ljubav, nešto što se ne događa svaki dan – grčevito sam se borila za Irenu i Toniju.

- Sara... zbog te je „romanse“ stradala jedna obitelj – pokušavao me uvjeriti Jadran, ispisujući prstima u zraku navodnike na riječ *romansa* kako bi mi još jasnije dočarao što misli o Ireninoj i Tonijevoj ljubavi. Za njega je to bio tek virtualni mjehurić od sapunice, i mogla sam biti sigurna da neće biti na mojoj strani kad se bude raspravljalo o tome kako bi serija trebala završiti. – Nećemo valjda gledateljima poručiti da je to u redu. To je kao da im govoriš: OK, brak vam je u komi, ali ništa zato, nemojte se gnjaviti to popravljati. Na internetu, ili već negdje drugdje, lako ćete naći nekoga tko će vas usrećiti ispočetka.

- Uh, prestani, živciraš me! – uzrujala sam se.

- Samo kažem, Boris ni u ludilu neće potpisati *happy end*. Na to moraš računati, koliko god se živcirala zbog toga.

- Znači, u cijeloj ovoj priči ja sam zapravo samo izvršiteljica Borisove osвете bivšoj?

- Sara... budi realna. Zamisli situaciju. Muž se odseli, i Irena ostaje s to dvoje djece kojima je otac otišao jer se mama spetljala s nekim frajerom. I onda se, recimo, taj frajer useli k njima. Stvari više neće biti onako ružičaste kakvima su se činile dok su se potajno sastajali. Toni će odjednom imati na grbači dvoje tuđe djece, bivšeg muža koji pokušava dobiti skrbništvo, Irenu koja polako shvaća što je učinila i s kojom se čak ne može vjenčati jer crkveni brak ne može razvrgnuti.

- Ali ja želim izbjeći sve te racionalne elemente! – branila sam se.

- Ali zašto? To je život. Pustimo sad Borisov slučaj. To je stvarnost.

- Možda gledatelji žele pobjeći od stvarnosti. Možda žele vjerovati da negdje postoji i neki

bolji život od onoga koji sami žive. Osim toga, još je Hemingway tvrdio da istini najbolje služimo izmišljajući.

- Ma daj, molim te! To ne znači da trebamo izmišljati lažnu, nerealnu nadu. Oni će osjetiti da ih varamo. Mislim da je naš zadatak da im pokažemo kako je stvarni život jedini u kojem trebaju živjeti.

- I odgovoriti ih od bilo kakvih pokušaja da ga poboljšaju?

- Varanje sigurno nije dobar način da poboljšaš život.

- Ja ne želim tako razmišljati - sad sam već vikala. - Ne želim da se Ireni i Toniju događa ono što se događa svima. - Ovo stvarno nije u redu - zaključila sam rezignirano.

- Što nije u redu?

- Nije u redu. Sve to. Prevarili ste me. Boris je čitao sinopsis, ti si čitao sinopsis. Tamo lijepo piše da Irena napušta muža, i kraj poslije tog kraja uopće se nije spominjao. Na temelju tog sinopsisa Boris je naručio scenarij, a sad se od mene očekuje neki kraj koji uopće nismo trebali ispričati.

- Jesi li ti uopće pročitala ugovor? - pitao je Jadran ozbiljno.

- Jesam. Valjda.

- E pa u ugovoru ti lijepo piše da producent zadržava pravo izmjene priče ako drži da je to u interesu projekta.

- Piše? - iskreno sam se iznenadila. Naravno da tu stavku u ugovoru uopće nisam primijetila.

- Piše.

- Još mi sad samo reci da te Boris poslao da to riješiš sa mnom, pa ću se osjećati kao zadnja prevarena glupača.

- Nije me poslao. Doduše... pitao je jesmo li dogovorili kraj. Zanima ga kako će stvar završiti.

- Stvar?

- Sara... meni se čini da si se ti malo previše unijela u cijelu tu priču.

- Unijela??? - bila sam već na rubu živčanog sloma.

- Mislim... ne kužim zašto te to toliko pogađa. Napišeš lijepo scenarij, uzmeš lov, što te boli briga je li Irena bila sretna ili nije! Čovječe... pa to je samo lik, izmišljena ženska, a ti se držiš kao da ti je rođena sestra kojoj ćemo sad mi upropastiti život!

Već sam bila zinula da mu pokušam objasniti kako je Irena meni puno više od „izmišljene ženske“, kako smo zajedno možda proživjele i podijelile daleko više od nekih stvarnih, postojećih sestara, ali već prije nego sam išta rekla shvatila sam da nije to relacija koju možeš nekome objasniti. Što Jadran može znati o tome kako je to kad toliko prisno doživljavaš svoju junakinju da umjesto nje počneš živjeti njezin život? Što on može znati o tome koliko te utvare postanu stvarne, i koliko odgovornosti za njih može osjećati onaj tko ih je stvorio? Ne samo da Jadran ne može znati ništa o tome, nego je pitanje koliko je takva bliskost s likom uopće normalna? Možda sam jednostavno malo nastrana, možda mi jednostavno nedostaje sposobnost razlikovanja pravog i izmišljenog života - vještina koja bi mi sad pomogla da se Irenine sreće odreknem bez oklijevanja? Osim toga, nije se radilo samo o Ireninoj sreći. Trebala mi je vjera da se priče sa sretnim završetkom, poput Lucijine i Fabijanove, ipak događaju. Možda sam samo htjela napisati bajku za odrasle - i zbog sebe, i zbog svih onih drugih koji još nisu napustili nadu da se takve priče katkad događaju u pravom životu.

Bilo mi je jasno da ću u ovom slučaju možda morati napustiti tu bajku, ali činilo mi se da je prerano. Ako to učinim, pisanje će se pretvoriti u goli posao, u puko odrađivanje ugovora, a meni je trebao onaj romantični zanos koji me u tom poslu pokretao. Možda mogu barem još malo odgoditi taj trenutak u kojem ću se napokon morati spustiti na zemlju. Zamolila sam Jadrana da me pusti da mi se slegnu sve te nove informacije. Pustimo kraj. Još toliko toga moram napisati prije kraja, a onda će se sve već nekako prirodno dogoditi.

Jadran me sumnjičavo promatrao, vjerojatno se pitajući kako se onaj bijes pretvorio u letargiju. Nisam imala snage za daljnje raspravljanje. Možda će nakon ovoga otići Borisu i reći kako bi mogli *imati problema s malom*, ali nisam se mogla baviti time. Samo sam željela da što prije ode kako bih mogla u miru, sama, vjerovati u sreću koju sam namijenila Ireni, ili, tko zna, oplakivati njezinu sudbinu ako ipak, i protiv moje volje, sve krene po zlu.

JEDNOM SU SE VOLJELI

Irena se ušuljala u stan nadajući se da je Vlado već legao. Činilo joj se da ni ne mora hodati na prstima – ionako je lebdjela, ne dodirujući tlo. Osjećala je Tonijev miris na svojoj koži, a usne su joj još uvijek gorjele od poljubaca koje su izmijenili na rastanku. Gorjelo joj je, zapravo, cijelo tijelo, i činilo joj se da drhtanje u mišićima i na površini kože nikada neće prestati. Nije ni željela da prestane, uostalom. Vratila se, pomalo raščupana, pijana od strasti i od vina, u svijet koji joj je sad djelovao tako strano i daleko da je jedino mogla negirati da je zapravo to njezin pravi život. Pravi život ostao je u onom velikom bijelom krevetu, gdje sad spava čovjek uz kojega je te večeri shvatila da je sve dotad u njezinu životu bilo pogrešno. Ovaj svijet u koji sad ulazi čini joj se privremen. Branit će se sanjarenjem. Liječiti prisjećanjem. Iako je tu, mislima će stalno biti tamo, uz Tonija, u njegovu krevetu u kojem je otkrila ženu u sebi i bila voljena onako kako se nije usudila ni sanjati. Sve će to moći, samo da Vlado spava.

No, Vlado je bio budan. Čekao ju je. Tijelom joj je prostrujala panika. Hoće li primijetiti da se vratila u izdanju koje nikako ne odgovara povratku iz kazališta s grupom napornih tinejdžera? Hoće li nanjušiti miris drugog muškarca na njezinoj koži, primijetiti sjaj u njezinim očima?

- Čekao sam te – rekao je, tonom zbog kojega ju je obuzela još veća panika. Rekao je to gotovo nježno, kao da odjednom želi popraviti sve što je već dugo među njima pogrešno.

- Umorna sam – rekla je. Jedino je to uspjela izustiti, a on je i dalje stajao pred njom, kao da ne misli odustati od namjere da joj se te večeri približi.

- Preumorna za jedno maženje sa svojim mužem? – upitao je Vlado, a njoj se činilo da ni u najgorim noćnim morama ne bi mogla doživjeti nešto gore od toga što joj se upravo događa. On joj se približava, želi je poljubiti, a ona još uvijek osjeća mekoću Tonijevih usana na svojim, trag njegovih dodira posvuda po tijelu. Gaćice su joj toliko mokre da nema te priče koju bi mogla izmisliti da opravda izdajničke tragove strasti i pohote.

- Moram se tuširati – rekla je, jer je to jedino što je uspjela smisliti dok se povlačila u strahu od Vladina dodira. Mora nekako dobiti na vremenu, mora nešto učiniti, mora se spasiti od ove strašne kazne koja ju je sustigla prije nego je uopće dospjela i pomisliti da nekakva kazna slijedi za sreću koju se usudila nedopušteno proživjeti.

- U redu. Čekam te u krevetu - rekao je, i učinilo joj se da se usto još i blago nasmiješio. Ne sjeća se kad je zadnji put vidjela njegov osmijeh. Još donedavno bila je za taj osmijeh spremna učiniti sve, a sad joj se činio kao višak s kojim se ne zna nositi, kao neka osvetnička neman koja će njezinu sreću progutati u jednom strašnom zalogaju.

U kupaonici se rasplakala. Počelo je bezazleno, kao nedužne suze koje se stapaju s kapljicama vode iz tuša, a završilo bespomoćnim jecajima od kojih joj se cijelo tijelo grčilo u groznici. Plakala je za ispranim tragovima Tonijevih dodira, zbog načete sreće u kojoj je htjela neometano uživati, zbog onoga što je možda čeka tamo, u bračnom krevetu, pored muža koji ne zna da njoj u tom krevetu više nije mjesto. Što će učiniti? Da mu kaže za Tonija? Odmah? Večeras, nakon svog prvog preljuba? Ako mu kaže, njihov brak raspast će se još večeras, i ona će, bez obzira na sve muke koje će uslijediti, biti slobodna. Slobodna za Tonija. Samo, ona i Toni uopće nisu spominjali tu mogućnost. Tko zna kako će on reagirati kad sazna da ga je uplela u skandal? Ne može Toniju to učiniti tek tako, bez pitanja. A opet, ako Vladi ne kaže ništa, kako će izbjeći taj seks na koji Vlado odjednom, nakon svih onih dana koje su proveli u šutnji i nerazumijevanju, računa? Nije mogla zamisliti da je dodirne. Nije mogla podnijeti pomisao na svoje tijelo pored Vladinog. Ne može prevariti Tonija, izdati sve one dodire i riječi koje su večeras izmijenili. Plakala je, nemoćna pred svim tim nametljivim osjećajima i pitanjima na koja nije nalazila odgovora.

Ostavila sam na trenutak Irenu u tuš-kabini pitajući se hoće li joj ljudi vjerovati. Kad se u bračnom životu, otužnom poput Ireninog, ljubav pretvori u nesnošljivost? Je li moguće da ni u jednom jedinom trenutku te strašne večeri nije pomislila kako bi možda ipak trebala pokušati spašavati svoj brak, ostati u zajednici koja, premda je zauvijek izgubila svaki zanos i prerasla u otužnu rutinu bez bliskosti, još uvijek možda može biti podnošljiv suživot od kojega će njihova zajednička djeca imati kakve-takve koristi? Je li joj ta jedna strastvena večer s ljubavnikom u kojega se, na nesreću, istinski zaljubila, doista mogla tako pomutiti razum da je u stanju razmišljati o samoubojstvu kao jedinom izlazu? Što se mene tiče, sve je to bilo moguće. Moja Irena, Irena kojoj sam ja udahnula misli i život, bila je upravo takva i jednostavno nije znala razmišljati drukčije. Srce, a ne razum, bilo je ono što ju je određivalo. Sigurno bi tisuće drugih, snažnijih i realnijih žena, onih koje su prezrele ljubav već pri prvom razočaranju, razmišljalo drukčije. Sigurno bi s prezirom promatrale moju Irenu dok grca u suzama u tuš-kabini, a kad bi imale priliku možda bi joj udijelile nekoliko šamara da se vrati u zbilju i prestane dramatizirati oko jednog slučajnog seksa za koji nitko nikad ne mora saznati. No Irena je pripadala drugoj vrsti. Možda izumrloj, ili onoj koja nikad nije do kraja evoluirala, ali savršenoj za potrebe moje izmaštane priče.

Ipak, gotovo sam se osjećala krivom što sam je dovela u tu situaciju. Činilo mi se kao da je i taj preljub počinila jer sam joj ga ja nametnula i da je sad tako neutješna više zbog moje stvaralačke neodlučnosti, nego zbog svega što se njoj dogodilo. Kao da me preklinje da okončam tu farsu i napišem neki, bilo kakav, završetak, samo da mučenje prestane. Potrošila je suze, dotaknula dno – sad je red na meni da je izbavim.

Vlado je čekao u spavaćoj sobi, i ako je uskoro ne izvučem ispod tuša, pokucat će na vrata kupaoalice. Kad je vratim k njemu u spavaću sobu, Irena može učiniti samo jednu od tri, jednako teške stvari: a) prihvatiti njegov poziv za zbližavanje, stisnuti zube i odraditi svoje bračne dužnosti dok joj se srce raspada od boli i osjećaja krivnje; b) posvađati se s Vladom kako bi izbjegla taj seks protiv kojega joj se buni i tijelo i ono malo razuma što joj je preostalo; c) reći mu za Tonija i jednom rečenicom nepovratno uništiti svoj brak, koji sad doživljava samo kao zatočeništvo i kaznu.

Dok sam se bavila tim strašnim abecedarijem, u kojem nije bilo ni jedne utješne, spasonosne varijante za Irenu, pozvonio je Frederik.

- Kako ide? – upitao je čim sam mu otvorila vrata.

- Zapela sam – odgovorila sam rezignirano.

- Slušam – rekao je smireno, istom intonacijom kakvom je tu riječ izgovarala Tina. Pomislila sam kako prijatelje možda podsvjesno biram po intonacijskom kodu kojim izgovaraju riječ *slušam*. Ta je intonacija u meni uvijek pokretala nadu da će brige koje me trenutno muče nekako, nije važno kako, jednom ipak biti iza mene.

Odala sam Frederiku tajnu o Borisovu propalom braku i o tome što se od mene u scenariju očekuje. Nisam ni mislila da će ga to šokirati, jer Frederika ne može šokirati ništa, ali mir kojim je dočekao tu informaciju gotovo me uzrujao. Jednako smireno saslušao je i moju ispovijed o tome kako sam planirala sasvim drukčiji, sretan kraj, i kako za Irenu i Tonija ne mogu zamisliti drugo.

- Hm... – vrtio je glavom Frederik. – S takvim stavom nećeš daleko dogurati.

- S kakvim stavom? Pa ne mogu žrtvovati Irenu i Tonija zato što je producenta ostavila žena!

- Sara... par stvari ti mora biti jasno. Kao prvo, producent je bog. Ako ima još kakvog boga u njegovu društvu, onda je to redatelj. Pogotovo kad scenarist nije neko zvučno ime prema kojem bi i producent i redatelj imali kakvo-takvo strahopoštovanje. Kao drugo, to je uvijek

zajednički čin. Ne zato što bi netko namjerno osporavao bilo kome da kreira priču, nego zato što više ljudi uvijek razmišlja pametnije, i što je manja opasnost da netko, recimo netko poput tebe, ne odluta predaleko sa svojom fikcijom.

- Možda bi bilo bolje da je sve od početka pisao netko drugi. Možda je to za mene prevelik zalogaj – odvratila sam tužno.

- Ne pretjeruj.

- Što da radim? Čak i da se pomirim s tim da priča neće sretno završiti, kako da ih dovedem do toga? Čovječe, pa oni se vole! Oni se stvarno vole!

- Sara... i tebi se činilo da voliš Gorana. Meni se činilo da volim Maju. Koliko je na svijetu ljudi koji su se *nekad* voljeli?

- Sad će još ispasti da nema sretnih ljubavi!

- Znaš gdje je greška?

- Gdje?

- U tome što ti slijediš ideju, a ne priču. Jednostavno želiš svoj *happy end*, želiš savršenu ljubav, iako sve u toj priči radi protiv takvog završetka. Imaš bivšeg muža, ženu koja ga je napustila zbog čovjeka kojega jedva poznaje, novog muškarca s dvoje tuđe djece, njezinu grižnju savjesti, vezu koja je počela kao preljub... kako bi to uopće moglo sretno završiti!?! To je kao da gledateljima serviraš bajku o Trnoružici koja je spavala sto godina i onda je došao kraljević na konju, probudio je i odveo i onda su njih dvoje živjeli sretno do kraja života i imali čopor djece.

- Sad ti pretjeruješ – durila sam se.

- Kad bi se samo malo racionalnije unijela u tu priču, i sama bi došla do toga.

- Ne znam. Zbilja sumnjam da bih.

- Uostalom, čemu žurba? Imaš još par mjeseci do predaje scenarija, ne moraš sad osmisliti kraj. Možda si prerano prestala istraživati. Da prošvrljaš još malo po tim *chatovima*, tko zna što bi sve otkrila.

- O, ne! Vjeruj mi, nije to mjesto za mene! – zgrozila sam se, i naježila od pomisli na svoje

jedino virtualno iskustvo.

- Da? Ima nešto što ne znam? Nekih *tajana*? - podignuo je obrve Frederik, koji nije imao pojma kako je završilo moje virtualno koketiranje s Ireninim ljubavnikom.

Pet minuta kasnije, grcao je od smijeha slušajući moju ispovijed. Ne može se reći da se nije naslađivao - već je na samom početku bio prognozirao da virtualni svijet nije dobro mjesto za mene. No sad sam se već i ja mogla smijati svemu tome pa mu nisam zamjerila.

- Čekaj... čekaj... bacila si karticu u jezero i tako se „riješila“ čovjeka? - zgrnuo se Frederik.

- No dobro... riješila... to je samo simbolika.

- Evo vidiš što radiš! Dramatiziraš oko dvoje ljudi koji uopće ne postoje, kukaš nad njihovim *happy endom* kao da odlučuješ o životu i smrti, a ovamo živog čovjeka od krvi i mesa bacaš u jezero! Oprosti, ali nisi normalna!

Hm, vjerojatno stvarno nisam normalna, pomislila sam.

- A taj bi ti čovjek sad baš dobro došao - nastavio je.

- Kako misliš - dobro bi mi došao?

- Pa očito čovjek ima dosta iskustva s tim smucanjem po internetu. Što je bilo s njegovim vezama? Zašto on danas ne živi sretno s nekom svojom internetskom Trnoružicom?

Možda je Frederik doista u pravu. Možda bih se zbilja, u potrazi za krajem serije, trebala usredotočiti na stvarni svijet, ili barem na ljude u njemu koji imaju prava virtualna iskustva. Ionako me cijelo vrijeme otkad sam onu karticu bacila u Jarun kopka što sam Mladenu na taj način uskratila priliku da mi se opet javi. Nije on kriv što sam ja sve to doživjela onako dramatično i što sam nakon svega htjela samo što prije zaboraviti da smo ikad postojali. Uostalom, nema ničeg lošega u jednom bezazlenom poznanstvu - to što je počelo na malo neprirodan način ne znači da ga treba odbaciti.

- Usput... nisam ti prijavio... - zagonetno se smješkao Frederik.

- Prijavio?

- Julijana i ja... mi smo par - raznježio se.

- Stvarno? Pa to je divno! Kad ću je upoznati?
- Kad se malo središ - rekao je Frederik zagrlivši me na odlasku.
- Sredit ću se, obećavam - smijala sam se ne puštajući ga iz zagrljaja, sretna što imam prijatelje koji uvijek znaju što treba onda kad sama ne znam.

LAKOĆA VIRTUALNOG IZBORA

Mladen me čekao na istom mjestu u Barci. Iznenadio se kad sam nazvala i predložila kavu. Naravno, nisam mu rekla ništa o tome koliko sam dugo prevrtala u ruci onaj žuti *post-it* papirić s njegovim brojem, koji, srećom, nisam zgužvala i bacila nakon našeg prvog susreta. Nisam mu rekla ništa ni o bacanju kartice u jezero. Uostalom, uopće nije zapitkivao o tome zašto ga sad zovem s drugog broja, zašto sam bila zašutjela, zašto nisam odgovarala na poruke koje mi je vjerojatno slao u međuvremenu. Jednostavno mi se razveselio kao staroj prijateljici, bez ijednog suvišnog pitanja.

- Baš lijepo da je naš stol bio slobodan - rekao je čim sam sjela.

Nasmijala sam se. Ono *naš* izgovorio je s dozom sjete koja nam je oboma, iz nove perspektive, zvučala duhovito.

- Kako ide scenarij? - zanimao se.

- Uh. Ne pitaj. Ide nekako, ali plaši me kraj, sve me više hvata panika od njega - požalila sam se.

- Panika? Zašto?

- Pa eto... zato što bih ja htjela da sve lijepo završi, a više nisam baš sigurna da je to moguće.

- Irena će se pokajati ili će se njezin dragi predomisлити?

- Ako se njezin dragi predomisli, onda dovodim u pitanje sve što sam dosad napisala o njemu. Ne može je toliko voljeti, biti spreman na sve neugodnosti koje mu može donijeti veza s udanom ženom, a onda se jednostavno... predomisлити.

- Možda je jednostavno nije volio toliko koliko mu se činilo u početku?

Razglabali smo zatim o tome što bi se sve Ireni i Toniju moglo dogoditi. Nisam se tada pitala trebam li o tome razgovarati s nekim koga poznajem vrlo površno, jer, kad se sve zbroidi i oduzme, priča o Ireni bila je nešto što smo Mladen i ja dijelili od samog početka. On ju je, na neki način, poznavao jednako dobro kao i ja, i to ne samo zato što se s „njom“ dopisivao u sitne noćne sate, nego i zbog toga jer je ta naša Irena na neki način bila simbol mnogih

njegovih virtualnih Irena, a upoznavanje s njom, odnosno sa mnom, tek jedno u moru svih onih koje je posljednjih godina iz prve ruke proživio. Gledano iz te perspektive, on je bio upravo taj Toni o čijim sam postupcima u seriji trebala odlučiti – izuzmemo li činjenicu da se moj filmski Toni, kako to u filmovima obično i biva, mogao pohvaliti daleko ugodnijom vanjštinom. Shvatila sam da samo trebam inzistirati na njegovim stvarnim iskustvima, na svijetu koji on svakodnevno proživljava za računalom – onom o kojem ja, iako sam s njim, da tako kažemo, izgubila svoje virtualno djevičanstvo, još uvijek nisam znala gotovo ništa.

Molila sam ga da mi priča o tim svojim iskustvima, pokušavajući naslutiti zašto su sve njegove veze koje su započinjale na internetu – u stvarnom životu prije ili kasnije završavale. Jer, koliko sam shvatila, kraj se događao bez iznimke – i onda kad su se virtualne veze pretvarale u ljubavne ili ljubavničke.

- Iskreno... i mene to muči već neko vrijeme – potužio mi se.

- To što takve veze ne potraju?

- Da. Ali nakon nekog vremena uvijek se dogodi nešto... ne znam... počneš se jednostavno pitati... postoji li tamo, s druge strane, netko *još bolji*. Netko tko će te još bolje razumjeti, s kim ćeš se još bolje slagati.

- Kod tebe ili kod njih?

- Kod oboje, pretpostavljam. To je ta prokleta mogućnost izbora. Legneš navečer u krevet, pored tebe spava neka žena s kojom ti je možda i lijepo, i voliš je, i sretan si da si je pronašao, a opet... kopka te jer znaš da je tamo, u onom predsoblju, na tisuće nekih novih imena i ne možeš se ne zapitati postoji li među njima tvoja *prava* srodna duša, netko koga jednostavno još nisi pronašao.

- I onda ideš tražiti dalje?

- Da. Osjećaj da si prestao tražiti izazove neku vrstu panike.

- Meni to zvuči kao ovisnost – usudila sam se izgovoriti.

- Ne znam je li ovisnost. Kad bi se pojavili pravi osjećaji, prava osoba, siguran sam da bi potreba za traženjem prestala.

Ja nisam bila sigurna. Naravno, nisam mu to rekla, ali zaključila sam da je Mladen Poljak,

kao vjerojatno i puno drugih ljudi koji su se „navukli“ na lakoću virtualnog izbora, zapravo duboko zaglibio u iluziju koju nudi taj svijet iza ekrana računala. Zašto bi Toni bio drukčiji? Zašto bi njegova potraga prestala s Irenom? Tek tada, u tom razgovoru s Mladenom, shvatila sam da doista postoji cijeli jedan svijet iza vidljivoga, i da u tom svijetu, dok se ne pomiješa sa stvarnim, vrijede neka sasvim druga pravila. Tko su zapravo svi ti ljudi, te tisuće nadimaka koje sam vidjela na chatu? Iza njih stoje stvarne osobe, ljudi koje susrećem, s kojima surađujem i koji pred ekranom svog računala u tajnosti možda žive neki drugi, paralelni život, koji bi teško priznali i bliskim prijateljima, a kamoli bračnom partneru kojemu to rade iza leđa. Za razliku od Irene, koja je već pri prvom pokušaju tamo pronašla nježnost koja joj je trebala, Toni bi mogao biti prototip Mladena Poljaka, onaj koji nikad ne prestaje tražiti, koliko se god iskreno upuštao u svaku novu internetsku romansu. I on je, kao i Mladen, s Irenom bio uvjeren da je potraga prestala i da su noći provedene u *chatu* s nepoznatim ženama prošlost koje se uskoro neće ni sjećati. Ali stvarni život s Irenom možda nije bio onako romantičan kao u vrijeme dok su se potajno nalazili prvo na *chatu*, a onda u njegovom stanu, gdje je Irena sve češće i sve hrabrije navraćala kad god bi uspjela smisliti dobar alibi. Odjednom je sve postalo komplicirano – i Irenina bol zbog djece koja joj zamjeraju drugog muškarca, i Vlado koji joj se preko djece osvećuje, i pravila obiteljskog života s dvoje tuđe djece koja ga ne prihvaćaju, i njezina nezasitna glad za ljubavlju koju mu je bilo sve zamornije dokazivati. Možda ga je jednostavno obuzela nostalgija za starim momačkim danima, kad je sve bilo tako jednostavno i uzbudljivo, i kad je nakon napornog radnog dana mogao do mile volje voditi bezazlen i raznolik ljubavni život u papučama, pred ekranom svog računala.

Zapravo sam tek tada, na tom drugom susretu s Mladenom, doista upoznala Tonija. Kraj serije odjednom mi se ukazao posve jasno, u živim prizorima koje sam proživljavala dok smo sjedili u Barci, i zbog kojih sam gubila koncentraciju na razgovor s Mladenom. Vidjela sam ga kako na poslu, gdje je i prije koristio trenutke predaha za razonodu na *chatu*, nakon duljeg izbivanja iz virtualnog svijeta ulazi na isti onaj internetski portal na kojem je upoznao Irenu. Nije to učinio olako. Više puta je otvorio pa zatvorio početnu stranicu, odolijevajući iskušenju poput bivšeg pušača koji obilazi oko kioska s cigaretama odgađajući trenutak kad će podleći nagonu da ih kupi. I baš kao bivši pušači koji, kad se ponovno odaju svome poroku, počnu pušiti više nego ikad, tako je i on, kad se naposljetku predao, zaglibio još dublje u svijet u kojem je jednom pronašao Irenu, i u kojem je sada, zavaravajući se da ništa ne traži nego samo neobavezno razgovara, paralelno započeo više razgovora sa ženama s kojima je poželio razgovarati ponovno.

- Gdje si odlutala? - pitao je Mladen shvativši da ga uopće ne slušam.
- Oprosti. Malo sam se zamislila.
- Ah, vi umjetnici - nasmiješio se s razumijevanjem.

SVJETLO ILI SJENA

Vraćajući se kući, posegnula sam za „Pričom o M.“. Do kraja knjige imala sam tek nekoliko stranica, i obuzela me ona uobičajena tuga koju osjećam kad znam da ću se uskoro rastati s knjigom u kojoj sam uživala i koja se u mom čitalačkom životu izborila za posebno mjesto. Na semaforu na križanju Zagorske i Selske čitala sam Prijateljevo viđenje događaja, u kojem je o Prijateljici govorio s pozamašnom dozom gorčine: „Znaš, ima nekih života koji u sebi zjape takvom prazninom da im *treba neki sadržaj, bilo kakav*. Čim je tvoja prijateljica napravila paradu iz našeg seksa za jednu noć, znači da joj se ovih deset godina nije dogodilo *ništa pametnije, ništa bolje*, a to je tužno.“

Baš kad sam pomislila kako je Tonijeva ljubav mogla prerasti u neku vrstu gorčine, u pomisao kako je Irena njime popunila prazninu u svome životu, ali i zakomplicirala njegov, netko je iza mene zatrubio podsjetivši me da opet stojim na semaforu na kojem je zeleno. Posljednje dvije stranice pročitat ću kod kuće, u miru, u svojoj stvaralačkoj izolaciji kojoj se, sad kad naslućujem kraj, mogu prijateljski veseliti. Baš kad sam skinula kaput spremajući se otvoriti konzervu mesnog doručka da se tijekom čitanja posljednje dvije stranice malo nahranim, začulo se zvono na vratima. Već sam imala viziju dostavljača City Expressa kako pred mojim vratima stoji s novom Janovom pošiljkom, valjda zato što sam se podsvjesno nadala još nekoj njegovoj gesti koja će me natjerati da se te večeri pojavim na otvorenju izložbe.

No, pred vratima je stajala Dunja, a krupne suze klizile su joj niz lice. Premrla sam od straha jer je nikad prije nisam vidjela da plače, i bila sam sigurna da se dogodilo nešto strašno. Možda Darku? Njezinim roditeljima? Mora biti nešto grozno, jer Dunja jednostavno – ne plače. No već dok sam zatvarala vrata, ona je odagnala zle slutnje.

– Ne brini se, ovo nisu prave suze. Samo sam malo ganuta – izustila je kroz jecaje, i pritom se čak pokušala malo nasmiješiti.

Posjela sam je na kauč, donijela maramice i čekala da se smiri. Na maramici su ostajali tamni tragovi maskare.

– Morat ću kupiti voodootpornu – opet se slabašno nasmiješila, promatrajući prljavu maramicu. – Sigurno izgledam očajno – pogledala me upitno.

- Ma pusti sad to. Što je bilo?
- Ah, što je bilo! Kako da ti kažem što je bilo? Taj Jadran...
- Posvađali ste se? - pitala sam naivno, vjerujući da je to jedino što bi joj se s Jadranom moglo dogoditi, samo nisam shvaćala zašto bi Dunja plakala zbog toga. Ako joj je nešto išlo bez problema, bili su to prekidi.
- Ma kakvi. On je zbilja nevjerojatan. Stara, ne bi vjerovala!
- Nevjerojatan? - začudila sam se. Što sam drugo uopće mogla?
- Da, baš tako. Nevjerojatan. Znaš što je učinio?
- Čekam da mi kažeš - rekla sam nestrpljivo, plašeći se da bi opet mogla započeti jednu od onih svojih priča kod kojih se na rasplet čeka dulje nego je potrebno.
- Znaš... danas je Darku rođendan.
- Dobro... i?
- Rekla sam mu da idem bratu, a on je inzistirao da se nađemo prije. Samo na pet minuta, rekao je, važno je, to ne može čekati, moram naći vremena... i sve tako. U redu, rekoh ja, pet minuta nije problem, a i zanimalo me što je to tako važno da ne može čekati, neće me valjda zaprositi tako na brzinu, u pet minuta, samo bi mi još to trebalo.
- Nije valjda?
- Ma nije. Ali kao da je.
- Ništa ne shvaćam. Dunja...
- Našli smo se u Verdiju, doslovce na pet minuta, i on mi je tutnuo nekakav DVD, i rekao da je to za Darka. Nisam imala pojma što je, niti je htio išta reći, samo me požurivao da idem na rođendan i da se možemo čuti poslije. Čak sam bila i malo ljuta - što ja znam što je na toj snimci, ne mogu dati Darku nešto što mu možda neće biti po volji. Naravno da sam prvo išla doma pogledati.
- I?
- Nećeš vjerovati - vrtjela je glavom, i pustila još pokoju zaostalu suzu.

- Možda i hoću ako mi kažeš! - moje je nestrpljenje prevladalo samilost zbog suza.
- Dakle... snimio je film. Samo za Darka.
- Film... kakav film?
- Pazi, taj čovjek... otišao je u zoološki, po toj hladnoći, snimio sve Darkove najdraže životinje, s kompletnim pričama o tome kako te životinje žive... kužiš, angažirao je i glumca, onog simpa frajera iz „Zabranjene veze“ što igra dečka one Zrinke čiji je tata vlasnik teretane, i onda se taj mali cijelo vrijeme u filmu obraća Darku, i govori mu kako žive žirafe, što jedu tuljani, koliko spava afrički lav i sve to. Čak je natjerao, ne znam kako, žute mungose da se vješaju po transparentu na kojem piše: *Sretan ti rođendan, Darko!*
- Sad je gledala u mene kao da u mom izrazu lica traži dokaz da je tako nešto uopće moguće. No i meni, koja također imam problema s plakanjem u društvu, suze su nekontrolirano navrle.
- Pa to je zbilja... zbilja divno - jedino sam to uspjela izgovoriti, čupajući maramicu iz kutije u Dunjinu krilu.
- Nikad ni jedan frajer, a ti si mi svjedok da ih je bilo, nije učinio za mene nešto tako lijepo - zajecala je ponovno.
- To je zbilja lijepo. Nemam riječi - šmrkala sam i ja.
- Zamisli... uzeo je kameru, angažirao čovjeka, smrzavao se tamo po Maksimiru, proučio sve o tim životinjama, montirao film, a sve to u nekoliko dana, jer toliko je prošlo otkad smo se sreli u zoološkom gdje sam ja u nedjelju vodila Darka a on svog malog. Vidio je koliko Darko uživa, i još ga je tad pitao koje životinje najviše voli i malo popričao s njim.
- Darko je sigurno bio sretan kad je vidio film.
- Nije ga još vidio. Tek sad idem k njemu. Pogledala sam film i došla ravno k tebi jer... morala sam se malo smiriti prije.
- Nazvala si Jadrana?
- Nisam još. Stara moja... bojim se, ako ga nazovem, da ću ja njega zaprositi!
- Nakon ovoga...

- Stara, koliko se ti i ja znamo?
- Sedam godina. Ti si već bila u „Vremenu“ kad sam ja došla.
- Jesam li ti ikad u tih sedam godina rekla da sam zaljubljena?
- Nisi.
- E pa sad jesam. Zaljubila sam se - rekla je, i suze su joj opet krenule. - Eto, događa se i najotpornijima.

Zagrlila sam je, jer nisam znala što bih drugo, a i zato što je trenutak bio baš za grljenje.

- No, no - rekla je kad je zagrljaj popustio. - Nećemo se sad tu pekmeziti zbog jednog muškarca. Moram popraviti šminku pa idem.

Izvadila je iz torbe priručnu kozmetiku i otišla u kupaonicu, odakle me već minutu poslije pozvala.

- Nego... kad se vraćaš na posao? - upitala me nanoseći sjenilo na kapke.
- Drugi tjedan - uzdahnula sam. Redakcija mi se sad činila kao neko daleko mjesto iz prošlosti na koje se više nikad ne moram vratiti.
- Damjan je poludio kad je vidio članak u „Kremi“. Pripremi se na to da će ti zagorčati život kad se vratiš.

Odmah sam *upisala pauzu* u taj svijet. Imala sam pametnijeg posla.

Čim je Dunja otišla, odlučila sam se suočiti s krajem „Tuđeg života“. Između tog završetka i onoga što sam dotad napisala stajalo je još puno nenapisanih scena, ali morala sam znati prema čemu idem i kako će sve završiti.

Irena se, tvrdoglavo ustrajući u ljubavi koja joj je tako iznenada preokrenula život, trudila održati privid savršenstva u životu s Tonijem. Istina, djeca ga baš nisu prihvatila, Vlado još dodatno komplicira stvar jer okreće djecu protiv nje svaki put kad odu k njemu, ali za sve treba vremena i sigurno će se sve jednom srediti i sjesti na svoje mjesto. Djeca su otišla spavati, i vjerovala je, te večeri u posljednjim prizorima završne epizode, da će s Tonijem podijeliti koji romantičan trenutak, tek toliko da prikupi snagu za novi dan, za nove probleme s kojima će se sutra ispočetka morati suočiti. Cijeli taj slučaj s rastavom donio joj

je dosta problema i u školi, gdje je nitko nije podržao, i gdje joj je i onih nekoliko kolegica s kojima je bila u dobrim odnosima okrenulo leđa. Roditelji već danih s njom ne razgovaraju, a rođeni joj je brat zadnji put kad su se čuli spustio slušalicu. Jedino mjesto, jedini trenuci u kojima se još osjećala dobro, bili su trenuci nasamo s Tonijem, i ponekad joj se činilo da je cijeli dan, svaki dan, sve do tih trenutaka s njim, samo odrađivanje privremenog života koji treba nekako izgurati kako bi navečer s njim proživljavala onaj pravi.

Kad je došla u sobu, Toni je već spavao. Ustvari, samo je mislila da spava, i jedina nije znala pravu istinu, koju će gledatelji znati jer će vidjeti da je Toni budan i da zatvara oči samo kad zna da ga Irena može vidjeti. Legla je pored njega trudeći se prevladati svoje razočaranje. Veselila se tim trenucima samoće s njim koji se, eto, neće dogoditi, i sad joj preostaje samo da se ispruži pored njega i pronađe zadovoljstvo u samoj činjenici njegove blizine. Zaspala je lagano dodirujući njegova gola leđa, i možda bi se sutradan probudila jednako zaljubljena da je neki nemir nije probudio usred noći, nakon nekoliko sati čvrstog sna. Kad je shvatila da Tonija nema pored nje, onako bunovna i snena krenula je bosa prema kuhinji, gdje je znao popušiti cigaretu- dvije kad ga je mučila nesanica. Nije ga našla u kuhinji pa je otišla u dnevnu sobu. Toni je sjedio za računalom i nije je uopće primijetio kad je stigla. Prikrala mu se s leđa, ne zato što je mislila da će ga uloviti u nečemu, nego zato što ga je htjela iznenaditi zagrljajem.

No, kad se približila, zbog onoga što je vidjela na ekranu srušio joj se svijet. U malenom prozoru, istom onakvom u kakvom su njih dvoje započeli svoju priču, ugledala je dijalog koji je njezin Toni, u virtualnom svijetu poznat kao Netko, vodio sa ženom nadimka Sjena.

Netko: Sjeno, reci mi...

Sjena: Da?

Netko: More ili rijeka?

Sjena: Rijeka.

Netko: Riba ili meso?

Sjena: Meso.

Netko: Svjetlo ili sjena?

Sjena: Sjena, naravno!

Netko: Jesen ili ljeto?

Sjena: Ljeto.

Netko: Zeleno ili plavo?

Sjena: Zeleno.

Netko: Netko ili nitko?

Sjena: Ha, ha. Netko.

Kad ju je ugledao, već je bilo kasno. Ne samo zato što je taj izdajnički dijalog značio njihov kraj, nego i zato što je tim prizorom „Tuđi život“ završavao.

Nadala sam se da će mi Irena oprostiti. Sigurna sam da će znati da joj takav kraj nisam napisala zato da bi Boris zadovoljno trljao ruke kad krene odjavna špica. Bio je to kraj iza kojeg i sama stojim, jedini u koji sam mogla vjerovati nakon što sam u Mladenu Poljaku prepoznala Tonija, i nakon što sam Irenin nerealni zanos poistovjetila sa svojim jedinim virtualnim iskustvom. Tad sam već vrlo dobro znala da jedino u stvarnom životu stvari stoje onako kako stvarno stoje – sve drugo je fikcija, varka za lakše preživljavanje koju neki biraju iz puke naivnosti, a drugi s duhovnom računicom čija im je cijena već unaprijed poznata.

Iako me zbog tog završetka, koji sam požurila napisati iako su pred njim zjapile još mnoge neispisane stranice budućeg scenarija, obuzela sjeta, bila sam zadovoljna zbog spoznaje da sam prestala izmišljati nerealnu tuđu sreću kao nadomjestak za vlastitu. Bez obzira na sve stranputice kojima sam u posljednje vrijeme lutala, možda me još uvijek čeka nešto dobro – puno bolje od onoga što sam htjela izmisliti za Irenu.

U POTRAZI ZA CJELINOM

Dok sam se tako, i simbolično i stvarno, opraštala s tuđim životima, nazvala je Tina. Nju je, naime, zanimao *moj* život.

- Ideš na izložbu večeras? - pitala je čim sam se javila.

- Mislim da ne.

- Moram ići - rekla je. I prekinula vezu.

Vjerojatno je stvarno morala ići. No, zbog vlastitog osjećaja krivnje što nemam hrabrosti otići na tu izložbu, počela me kopkati misao da moja tvrdoglavost Tini već toliko ide na živce da nema volje sa mnom ni razgovarati dok se ne pomaknem s mjesta. Iako se Tina ne služi ucjenama, navela me da počnem razmišljati o tome koliko je moja tvrdoglavost vezana za Jana neumjesna. Iako sam uspjela napraviti odmak od sablasti literarnog i virtualnog života, još uvijek me nije napuštao osjećaj da se nisam spremna suočiti s vlastitom stvarnošću. No mogla bih, recimo, otići na tu izložbu, započeti neki razgovor koji će sasvim sigurno završiti neslavno, i tako i sebi, i Tini, i svima ostalima dokazati da puno bolje plivam u svjetovima koji ne zahtijevaju odgovornost za vlastiti emocionalni život. Iako su i meni samoj takve misli zvučale paradoksalno, bila sam vrlo vješta u metodama kojima sam ih pred samom sobom uspijevala braniti. Misao o tome da bih ipak trebala otići na otvorenje njegove izložbe oblikovala se u mojoj glavi kao zametak nekog plana koji će dokazati da sam u pravu, nakon čega ću mirne duše moći ignorirati tuđe savjete. Ništa strašno. Obavim to što se od mene očekuje i onda se lijepo vratim u svoj mir, odnosno u svoj nemir - s kojim sam već naučila živjeti onako kako ljudi nauče živjeti s nekom kroničnom bolešću koja nije smrtonosna nego samo neizlječiva.

Čim sam odlučila da ću ići, obuzelo me uzbuđenje koje nisam sebi htjela priznati. Pravila sam se da mi je potpuno nevažno u kojem ću se izdanju tamo pojaviti, a opet - obukla sam nove traperice i imperijalnu košulju, opravdavajući se pred samom sobom izlikom kako ionako neću ostati dovoljno dugo da uopće skinem kaput. Dakle, ne nosim tu košulju jer želim ostaviti dojam. Bit ću cijelo vrijeme zakopčana do grla pa košulja ionako neće dobiti priliku. Kosu sam oprala... eto, jer je zbilja već prljava. To što je nisam skupila u rep nego sam pustila svježe oprane uvojke da mi padaju preko ramena, opravdala sam hladnoćom. Uši bi mi se smrznule da sad izađem na hladan zimski zrak s podignutom kosom. Pa i šminka...

puder ipak donekle zaštititi kožu od hladnoće, a o ružu da i ne govorimo! Ispucale usne – to zna zbilja biti neugodno. Malo ruža spasit će stvar. No, ruž bez maskare... to je kao da na plaži obučeš samo gornji dio bikinija. Morala sam barem malo dotjerati i oči, inače bih izgledala kao da sam se zaboravila našminkati do kraja.

Prvo sam mislila pozvati Dunju ili Frederika da idu sa mnom, ali ne volim kad drugi svjedoče mojoj nesigurnosti. Tajna moje „samouvjerenosti“ leži samo u tome što me drugi nikad ne vide u najjadnijim izdanjima. Nitko, osim možda Tine, ne zna koliko nisko mogu pasti u svojoj neodlučnosti. To jednostavno nije bila prigoda koja podnosi svjedoke. Idem sama, a kad stignem u Teslinu, još uvijek mogu razmisliti o tome hoću li uopće ući na otvorenje.

Iznenadila me količina ljudi pred galerijom. Pomislila sam da možda nije još otvorena, ali kad sam se približila shvatila sam da je puno ljudi već unutra. Prednost te male galerije u Teslinoj je u tome što je vanjski zid sav u staklu, pa već s ulice možeš provjeriti kako stvari stoje unutra. Motala sam se ispred galerije praveći se da nekog čekam, a zapravo sam provjeravala gdje je Jan i razvijala strategiju kretanja galerijom kad se napokon odvažim ući. Spazila sam ga u desnom kutu, pored stepenica za gornju etažu. Davao je izjavu za televiziju, i to me ohrabrilo da uđem. Sigurno neće prekidati intervju zbog toga što sam ja ušla.

Na ulazu u galeriju bio je istaknut plakat izložbe. Jan Vinter – „Krhotine“. Na fotografiji ispod naslova izložbe bila je okrhnuta čaša vina. Nedostajao joj je dobar dio stakla s lijeve strane pri vrhu, ali u njoj je ipak bilo nekoliko gutljaja vina. Crnog.

Gužva u galeriji omogućavala mi je da ostanem neprimijećena. Bila sam samo jedna od mnogih koji su zastajali pred izloženim fotografijama, a Jan je bio previše zaokupljen odrađivanjem svoje autorske uloge da bi me primijetio. Barem sam tako mislila.

Na neko vrijeme uspjela sam čak i zaboraviti sve okolnosti radi kojih sam došla na izložbu jer su mi fotografije zaplijenile pažnju. Na svakoj je bio tek ulomak nekog predmeta. Čak i kad se nije radilo o nekoj krhotini, objektivom je bio zahvaćen samo dio cjeline – pola stranice otvorene knjige s dijelom šalice položene uz nju, dio jabuke, dio pepeljare na kojem se vidi filter goruće cigarete s tragovima ruža, pola tanjura s ostacima obroka, odlomak starinske budilice s fosfornim kazaljka. Bilo je i pravih krhotina – cipela bez potpetice, isječak poderane fotografije, razasuta biserna ogrlica, polutka božićne kugle za bor... Fascinirala me snaga kojom zrače svi ti detalji kad, tako uvećani i primijećeni, dobiju ulogu motiva. Fotografije nisu bile samo lijepe – bile su nešto što poželješ posjedovati.

Uspela sam se na gornju etažu, gdje je nekoliko posjetitelja već razgledavalo fotografije. Kad sam došla na vrh stepenica, gotovo sam se otkotrljala natrag jer sam se, posve nepripremljena, suočila s – golemim Zvonkom! Noge su mi se odsjekle.

Na jedinom iskorištenom zidu na toj etaži bilo je dvanaest velikih fotografija, postavljenih tako da zajedno čine oblik položenog pravokutnika. Bile su razmaknute jedna od druge po desetak centimetara, a na svakoj od njih bio je isječak mog auta, i to tako da su zajedno, kad bi se kojim slučajem približile i spojile, činile golemu cjelovitu fotografiju. Fotografiju mog Zvonka prekrivenog tankim slojem snijega i leda! Stala sam pred taj zid, vjerojatno širom otvorenih usta, i grozničavo razmišljala što bih o tome trebala misliti.

– Ako želiš, tvoje su nakon zatvaranja izložbe – reče Jan, koji se odjednom stvorio pored mene.

Znala sam da ću početi mucati ako progovorim, pa sam radije izabrala šutnju. No barem sam mu se slabašno nasmiješila, valjda prvi put otkad se susrećemo.

– Morao sam nekako ubiti vrijeme dok sam te čekao tamo na parkiralištu – dodao je, smiješeći se najnedužnijim osmijehom na svijetu.

– Odličan način da se ubije vrijeme – izustila sam. – Znaš... zove se Zvonko.

– Tko? – pitao je, ne shvaćajući.

– Moj auto.

– Lijepo ime za auto – odgovorio je s blagim osmijehom, kao da je davanje imena automobilima najnormalnija stvar na svijetu.

Šutjela sam i promatrala Zvonka, razmišljajući kako bi moj tata sigurno bio presretan da vidi taj kolaž koji je njegov dar *najdražoj kćeri* ovjekovječio i za vrijeme u kojem će postati samo staro željezo.

– Drago mi je da si tu – rekao je tiho.

Oborila sam pogled.

– Nemoj otići. Ja sad moram odraditi govoranciju oko otvaranja.

– Neću otići – odgovorila sam, jer sam odjednom bila ne samo smirena, nego i sasvim

sigurna da ne želim otići. Ne samo s izložbe, nego ni iz njegova života – ili, bolje reći, iz svog vlastitog, za koji sam u tom trenutku pouzdano osjećala da će imati neke veze s njegovim.

On je otišao na donju etažu, a ja sam skinula kaput. Dok je likovni kritičar koji je otvorio izložbu govorio o tome kako nam je Jan Vinter, otkrivajući snagu krhotina koje inače i ne primjećujemo, skrenuo pozornost s varljivog savršenstva cjeline koje pogrešno smatramo neupitnim, ja sam polako silazila stepenicama razmišljajući o tome kako stvari zapravo stoje potpuno obrnuto.

Poslije izložbe odveo me u B.P. club na piće. Nisam komplicirala, nisam se nećkala, nisam se pravila nedostižnom niti sam mislila o zelenom golfu koji je vozio iza mene dok još nisam ništa znala o vozaču. Ako i jesam razmišljala o našem *cestovnom* početku, činila sam to s povjerenjem, sigurna u nedužnost i romantičnost svega što je Jan učinio kako bismo jednom tako sjedili sami, svatko sa svojim životom koji ćemo možda željeti podijeliti. Smiješio se, i ja sam imala *deja vu* posuđen iz svog literarnog svijeta – jer tako smo me neodoljivo podsjećali na Irenu i Toniju u onom prizoru u Kazališnoj kavani, napisanom dok sam još vjerovala u njihov sretan kraj. Baš kao Irena i Toni tada, i nas dvoje sjedili smo na nekom svom početku, i sad je još samo trebalo ustanoviti, recimo, da oboje nismo pročitali istu lektiru, ili da smo u tinejdžerskoj dobi pretjeranim slušanjem izlizali istu gramofonsku ploču. Svjetovi u mojoj glavi tad su se već nepovratno razdvajali, a ja sam još uvijek gajila romantičnu nadu da ću nekako moći, kako bi Tina rekla, *pobrkati stvarnost i literaturu*. No čak i ta nastojanja događala su se u mojoj svijesti na neki nov, posve miran način. Gledala sam u Janove ruke, u njegove duge koščate prste koji su se bavili končićem filter-vrećice indijskog čaja dok mi se smiješio s druge strane stola, i nekako sam znala da će sve biti u redu i da će se svi svjetovi u kojima sam u posljednje vrijeme živjela nekako *slegnuti* i posložiti tako da mogu u miru živjeti svoj jedini pravi život.

Mislila sam da ćemo razgovarati o njegovim fotografijama, o izložbi, ali to je za njega bila gotova priča, ostavljena iza stakala galerije Forum u trenutku kad smo iz nje izašli. Zanimala sam ga ja. Zanimalo ga je što radim, kakvu glazbu slušam, kako zamišljam savršen dan. Zanimalo ga je gdje sam odrasla, što sam studirala, koju knjigu držim na noćnom ormariću i perem li kosu pod tušem ili posebno, nagnuta nad kadom. Bez obzira na sve druge kojima sam se u posljednje vrijeme bavila, na sve one tuđe kože u koje sam se zavlačila živeti njihove sudbine, odjednom sam se u svojoj vlastitoj koži i u svom vlastitom životu osjećala najsigurnije. Sviđala mi se sila ljubavne gravitacije, njegove upitne rečenice i smirene kretnje, osjećaj da nemam nikakvu potrebu biti netko drugi i da je najljepše baš tu gdje

jesam, u slatkoj neizvjesnosti moje prave budućnosti, o kojoj ne želim ništa znati prije nego se dogodi.

- I inače piješ čaj? - upitao je promatrajući kako već neko vrijeme nesvjesno miješam već odavno rastopljen šećer u šalici.

- Ne. Ne volim čaj - rekla sam, i onda smo se oboje počeli smijati, a smijali smo se još i više kad je i on priznao da ga je naručio samo zato što sam ga naručila ja.

- Ali volim se igrati čajem - dodala sam kroz smijeh, tek toliko da opravdam činjenicu da sam ga uopće naručila.

- A što voliš piti? - pitao je.

- Vino. Crno.

- Meni se čini da bi uz ovaj džez baš dobro išla čaša crnog vina. Što kažeš?

- Apsolutno - jedva sam dočekala. Trebao mi je gutljaj vina, možda tek zato da upotpunim ugodu koja me preplavila.

Zvuci saksofona, vjerojatno Johna Coltranea, nenametljivo su nas okružili. Pitala sam ga čije su rečenice koje mi je slao u pošiljkama.

- Danijel Dragojević. Nisi čitala?

- Ne.

- Nevjerojatan pjesnik.

Gotovo sam se uspaničila. Nisam baš sklona poeziji, i na trenutak sam se zabrinula da bi mogao biti jedan od onih muškaraca koji imaju cijelu enciklopediju stihova u glavi i koji vam ih počnu recitirati onda kad to najmanje očekujete i želite. U mojoj predodžbi o muškarcima poezija je bila gotovo jednako tako nepoželjna kao i bijela košulja s plavim prugicama zategnuta preko povećeg trbuha.

- Zapravo uopće ne volim poeziju - rekao je, kao da je pročitao moje misli. - Ali Dragojević... on je izvan svih kategorija. To je iznad poezije.

- Baš me zanima - rekla sam, sigurna da ću i sama zavoljeti Dragojevića.

- Znači... pišeš scenarij za seriju? – upitao je iznenada.
- Kako znaš? – začudila sam se.
- „Krema“ – nasmijao se.
- Nemoj mi reći da to čitaš?
- Ne čitam. To sam doznao od kolege fotografa iz „Kreme“, koji mi je prišapnuo tvoje prezime.
- Aha – nasmiješila sam se.
- Inače ti ne bih mogao slati pošiljke – napomenuo je, valjda da dodatno opravda to raspitivanje.

Ništa nije slučajno, mislila sam dok sam proučavala njegove ruke. Promatrala sam ih kao da nikad prije u životu nisam vidjela ruke, i zaključila kako sam onu scenu s djevojkom i mladićem očaranim njezinim rukama, u kafiću u koji se Irena išla našminkati, napisala posve intuitivno. Ni to nije bilo slučajno. Ne može biti slučajno ni da sam onoga jutra uzela baš „Priču o M.“, koju sam morala nastaviti čitati za volanom, ne može biti slučajno da je Jan baš toga jutra vozio u traci do mene, niti je slučajno da sam se našla na istoj kazališnoj predstavi koju je Jan poželio fotografirati. Ništa nije slučajno, pa ni to da sam odjednom shvatila da muškarci imaju ruke, od kojih su neke takve da ih ne mogu prestati promatrati. A dok sam promatrala Janove ruke, bila sam posve sigurna da bih, sljedeći put kad me probudi neka noćna mora nalik na onu iz supermarketa, voljela da me baš one zagrlje.

HEPILOG

Obožavam epiloge. Do te mjere da sam u stanju napisati roman samo kako bih opravdala epilog. Možda se jednom i u tome okušam, kad me neki novi nalet samouvjerenosti ili egzistencijalna panika ohrabre do te mjere da pomislim kako ja to mogu. Doduše, romani baš nisu financijski isplativi, za razliku od scenarija. Zbog scenarija koji sam napisala više ne strepim svaki mjesec kad se bliži datum dospijeća stambenog kredita. S romanom ne bi bilo tako, ali izazov je primamljiv.

No, u epilog tog potencijalnog romana ne bi stala sva ta budućnost o kojoj već intenzivno razmišljam. Kad jedna prošlost dobro završi, neumjesno je baviti se budućnošću prije nego se prošlost isprati na dostojan način. U toj prošlosti, koja (što je za prošlost neobično) još uvijek traje, moja se serija počela prikazivati na nacionalnoj televiziji. „Tuđi život“ ušao je u tisuće domova u koje ja nikad neću ući, što ne znači da ne bih htjela u njih zaviriti. Ponedjeljkom navečer, kad se serija emitira, često zamišljam neku neznanu obitelj kako sjedi pred televizorom napeto iščekujući hoće li Irena prevariti muža, i što će se dogoditi kad se spetlja s *onim svojim s interneta*. Iznenadilo me koliko je ugodno napustiti neki literarni svijet, a onda ga naknadno promatrati iz prikrajka, onako kako tuđi život i treba, ako uopće treba, promatrati. Ponedjeljkom navečer Jan uvijek napravi tople sendviče, otvori bocu vina, i onda gledamo „Tuđi život“ kao da ga ja nisam napisala. Zavoljeli smo taj ritual do te mjere da se već pitamo što ćemo kasnije, kad serija završi, i nagađamo kako će tužan biti naš prvi ponedjeljak bez „Tuđeg života“. Obećao je da će me te večeri negdje izvesti. Recimo, u Barku u Horvaćanskoj. Možemo sjediti za zadnjim stolom na lijevoj strani kafića, ako želim, pa se mogu istovremeno oprostiti i sa serijom i s *duhovima prošlosti*, na račun kojih se Jan voli našaliti.

Nakon ljeta, koje smo proveli sami u kući Janovih roditelja na Murteru, preselila sam se k njemu. Jedino što sam ponijela iz svog samačkog stana bio je golemi fotografski kolaž mog Zvonka, koji sad krasi zid naše zajedničke dnevne sobe. Dok se svi gosti, osim oduševljenog tate, čude zašto nam taj neprivlačni stari auto prekriva zid, nas dvoje se samo zavjerenički smješkamo procjenjujući kome uopće možemo ispričati tu egzotičnu zgodu. Svoj stan iznajmila sam Frederiku i Julijani, koji tvrde da je Leon najbolji susjed na svijetu jer im svako malo pozvoni na vrata s nekim novim zdravim specijalitetom ili domaćim kolačima za degustaciju.

Kad smo već kod degustacije, Jan me povremeno pokušava odvratiti od nezdrave hrane svojim kuhanjem, ali vrlo se brzo pomirio s tim da ga ja samo volim gledati dok kuha, a da se njegovim specijalitetima istinski oduševljava jedino moja mama. One nedjelje kad smo ih pozvali na ručak da im priopćim kako dajem otkaz u „Vremenu“, Janova je musaka spasila stvar. Što se mame tiče, ta ju je musaka smirila više od vijesti da sam potpisala novi scenarijski ugovor s „Kadrom“. Boris mi je ovaj put dao odriježene ruke, i sigurno ću dobro razmisliti prije nego počnem izmišljati neki novi tuđi život, pazeći da osmislim junake o kojima ću moći razmišljati s distance. Lucija, s kojom sam prošle subote u ime dobrih starih vremena izašla u „Route 66“, tvrdi da bih trebala napisati seriju o našem mladenačkom dobu, koje više ne želimo proživljavati ali ga se svakako zauvijek želimo sjećati s nostalgijom. Iako je izašla sa mnom s namjerom da se *ludo* provede, toliko je nevješto prikrivala čežnju za svojim pravim životom da sam je već oko ponoći potjerala kući, Fabijanu koji je već odavno uspavao djecu.

I Dunja je dala otkaz u „Vremenu“. Nakon vjenčanja, na kojem je Darko prvi put u životu obukao odijelo i cijelo vrijeme radosno tapšao dlanovima svoja koljena, Jadran joj je predložio da napusti posao kako bi se mogla posvetiti i Darku i njihovoj bebi koja se treba roditi u svibnju. Njemu je, eto, krenulo – nakon „Tuđeg života“ stigle su nove ponude, i sad već snima sapunicu za nacionalnu televiziju, a sto pedeset epizoda ipak je nekakvo jamstvo za sigurnu egzistenciju. Osim u toj sigurnosti, i u novom životu s Dunjom, Jadran uživa i u pravoj, zasluženju medijskoj pozornosti zbog koje se više ne mora nametati fotografima na društvenim zbivanjima. Čim ga vide, pogotovo kad se pojavi s Dunjom, fotografi prilaze sami, pa u posljednje vrijeme često nailazim na fotografije „redatelja Jadrana Kirina sa suprugom Dunjom“ u tračerskim novinama.

Kad sam Janu ispričala da je baš zbog Jadranove sapunice Mladen Poljak ostavio svoju novu djevojku, zaključili smo da je bolje da to ne spominjemo Jadranu. Djevojka je, priznao mi je Mladen u telefonskom razgovoru, bila sasvim u redu, ili se barem takvom činila dok su se osvajali na *chatu*, ali kad je shvatio da je ovisna o toj sapunici i počela ga gnjaviti pričama tko je koga u seriji ostavio, prevario, zavolio ili izdao, shvatio je da to ipak nije žena njegova života.

„Reci ti tom svom okorjelom virtualcu da se žene svog života nalaze na semaforima a ne na internetu“, nasmijao se Jan, i čvrsto me zagrlio kako bih bila još sigurnija da je on ženu svog života pronašao. To što ta žena u svom autu vozi malu priručnu biblioteku, i nije neka smetnja. Iako ga povremeno brine da ću se kad-tad zabiti u vozača ispred sebe, moje čitanje

za volanom, koje mi je nakon „Priče o M.“ prešlo u naviku, još uvijek smatra jednim od mojih glavnih zavodničkih aduta.

Ovaj vikend u goste nam dolazi Tina, i oboje se tome jako veselimo. Iako ima razumijevanja za naše telefonske maratone, Jan nas više voli vidjeti zajedno. Tina najčešće prešutno likuje zbog toga što je prepoznala Janov potencijal još dok sam ja plivkala u moru paralelnih života ne videći onaj pravi. Sretna je što sad imamo hrpu zajedničkih fotografija i što ipak postoje ljudi *po našoj mjeri*. Ako postoji jedan, sigurno negdje postoji i drugi. A da nije bilo Tine, tko zna – možda taj jedan danas ne bi bio dio mog, nego nečijeg tuđeg života.

Marina Vujčić

Rođena 1966. u Trogiru. Na Filozofskom fakultetu u Zagrebu diplomirala kroatistiku. Živi i radi u Zagrebu.

Roman *A onda je Božo krenuo ispočetka* godine 2015. ušao je u uži izbor od četiri hrvatska naslova nominirana za Europsku nagradu za književnost. Za dramu *Umri ženski* 2014. godine dobila je nagradu „Marin Držić“, a za dramu *Podmornica* istu nagradu 2017. godine. Roman *Susjed* osvojio je 2015. nagradu V.B.Z.-a i Tisak medije za najbolji neobjavljeni roman.

Objavila: *Tuđi život* (roman, 2010), *Umri ženski* (drame, 2014), *A onda je Božo krenuo ispočetka* (roman, 2014), *Mogla sam to biti ja* (roman, 2015), *Susjed* (roman, 2015), *Otpusno pismo* (u suradnji s Ivicom Ivaniševićem, roman, 2016), *Pitanje anatomije* (roman, 2017).

Biblioteka Online

knjiga 150

Marina Vujčić

TUĐI ŽIVOT

telenovela

© 2018 Marina Vujčić

© za elektroničko izdanje: Društvo za promicanje književnosti
na novim medijima, 2018

Izdavač

Društvo za promicanje književnosti
na novim medijima, Zagreb

Za izdavača

Krešimir Pintarić

Urednik

Goran Čolakhodžić

Fotografija

© beeboys / Fotolia.com

ISBN 978-953-345-617-1 (HTML)

ISBN 978-953-345-618-8 (EPUB bez DRM)

ISBN 978-953-345-619-5 (PDF)

ISBN 978-953-345-620-1 (MOBI)

Prvo izdanje

Profil multimedija, Zagreb, 2010.

**Knjiga je objavljena uz financijsku potporu
Grada Zagreba i Ministarstva kulture**

Republike Hrvatske.

**Projekt Besplatne elektroničke knjige [BEK]
financijski podržava Zaklada “Kultura nova”.**